

Informe amb Rellevància Prudencial

Grup CaixaBank

Corresponent a 31 de desembre de 2016

(*) Traducció dels comptes anuals emesos originalment en castellà. En el cas de discrepància, preval la versió en castellà.

CONTINGUTS

1. ASPECTES CLAU	1
2. PILAR 3 GRUP CAIXABANK	1
3. GRUP CAIXABANK.....	3
3.1. Entorn regulatori	3
3.2. Àmbit d'aplicació	4
3.3. Altra informació de caràcter general.....	7
3.4. Descripció del grup consolidable a efectes regulatoris.....	8
3.5. Conciliació comptable entre els estats financers i estats amb fins regulatoris.....	9
4. GOVERN, ORGANITZACIÓ I GESTIÓ DEL RISC.....	10
4.1. Govern i organització.....	11
4.1.1. Govern corporatiu.....	11
4.1.2. Estructura organitzativa.....	17
4.1.3. Comitès rellevants en la gestió i el control de riscos.....	18
4.2. Mapa de Riscos Corporatius	22
4.3. Marc d'Apetit al Risc (RAF)	23
4.4. Avaluació i planificació de riscos	27
4.5. Cultura de riscos	27
4.6. Marc de Control Intern	30
4.6.1. Control Intern de Riscos.....	31
4.6.2. Control Intern d'Informació i Models Financers.....	31
4.6.3. Compliment Normatiu	32
4.6.4. Auditoria Interna.....	32
5. CAPITAL	35
5.1. Gestió de Capital.....	36
5.2. Capital regulatori.....	36
5.2.1. RRPP Computables.....	36
5.2.2. Requeriments de capital	39
5.2.3. Evolució de la solvència	41
5.3. Coixins de Capital i SREP.....	41
5.3.1. Pilar II: Autoavaluació de Capital	41
5.3.2. Coixins de capital	43
5.4. <i>Stress Test</i>	45
5.5. Capital Econòmic	45
5.6. <i>Leverage ratio</i>	46
5.7. Indicadors d'importància sistèmica global	46

6. RISC DE CRÈDIT TOTAL	47
6.1. RISC DE CRÈDIT	48
6.1.1. Gestió del risc de crèdit	49
6.1.2. Requeriments de recursos propis mínims per risc de crèdit	61
6.1.3. Aspectes quantitativs	73
6.2. RISC DE CONTRAPART	112
6.2.1. Gestió del risc de contrapart	113
6.2.2. Requeriments de recursos propis mínims per risc de contrapart	116
6.2.3. Aspectes quantitativs	117
6.3. TITULITZACIONS.....	123
6.3.1. Aspectes qualitativs.....	124
6.3.2. Requeriments de recursos propis mínims per risc de titulitzacions.....	129
6.3.3. Aspectes quantitativs	132
6.4. CARTERA ACCIONARIAL.....	134
6.4.1. Gestió del risc en cartera accionarial.....	135
6.4.2. Requeriments de recursos propis mínims per risc associat a la cartera de participacions accionaries.....	137
6.4.3. Aspectes quantitativs	138
7. RISC DE MERCAT.....	142
7.1. Gestió del risc de mercat.....	143
7.2. Requeriments de recursos propis mínims per risc de mercat.....	144
7.3. Aspectes quantitativs	145
8. RISC OPERACIONAL.....	152
8.1. Gestió del risc operacional	153
8.2. Requeriments de recursos propis mínims.....	155
8.3. Palanques de gestió del Risc Operacional	155
8.4. Vinculació amb el mapa de riscos corporatiu.....	161
8.4.1. Risc legal i regulatori.....	161
8.4.2. Risc Conducta / Compliment	163
8.4.3. Risc Tecnològic (TI).....	163
8.4.4. Processos operatius i esdeveniments externs.....	164
8.4.5. Risc de Fiabilitat de la informació financera.....	164
9. RISC ESTRUCTURAL DE TIPUS D'INTERÈS.....	165
9.1. Gestió del risc estructural de tipus d'interès.....	166
9.2. Aspectes quantitativs.....	169
9.3. Risc estructural de tipus de canvi.....	170
10. RISC DE LIQUIDITAT	171

10.1.	Gestió del risc de liquiditat	172
10.2.	Aspectes quantitius	174
11.	ALTRES RISCOS	178
11.1.	Risc reputacional.....	178
11.2.	Risc actuarial i del negoci assegurador.....	179
12.	REMUNERACIONS.....	184
12.1.	Política de remuneració: composició i mandat de la comissió de remuneracions.	184
12.2.	Descripció del col·lectiu identificat.....	185
12.3.	Informació qualitativa de la remuneració del Col·lectiu Identificat	186
12.4.	Informació quantitativa de la remuneració del Col·lectiu Identificat.....	195
Annex I.	Informació sobre fons propis transitoris	198
Annex II.	Principals característiques dels instruments de capital	200
Annex III.	Informació sobre ràtio de palanquejament	201
Annex IV.	Participacions subjectes a límits regulatoris a l'efecte de deducció.	203
Annex V.	Societats amb diferències entre el mètode de consolidació prudencial i comptable.	204
Annex VI.	Acrònims	205

1. ASPECTES CLAU

El perfil de riscos del Grup CaixaBank és mitjà-baix, en consonància amb el model de negoci i la tolerància a risc definida pel Consell d'Administració. En el mateix sentit, el nivell de solvència i palanquejament és consistent amb aquest perfil i estratègia.

Solidesa en solvència

	Regulatori		Fully loaded	
	2015	2016	2015	2016
CET 1 (%)	12,9%	13,2%	11,6%	12,4%
Capital total (%)	15,9%	16,2%	14,6%	15,4%
Ratio d'apalancament (%)	5,7%	5,7%	5,2%	5,4%

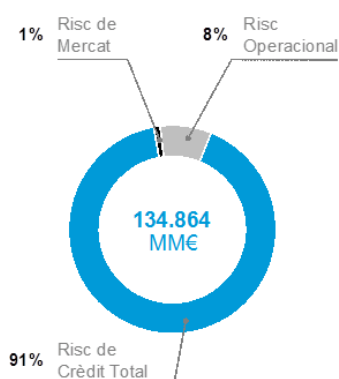
Sobrades mètriques de liquiditat

	2015	2016		2016
Ratio LCR (%)	172%	160%	Actius líquids d'alta qualitat	50.408 MME
Ratio LTD (%)	106,1%	110,9%		

Perfil de risc conservador

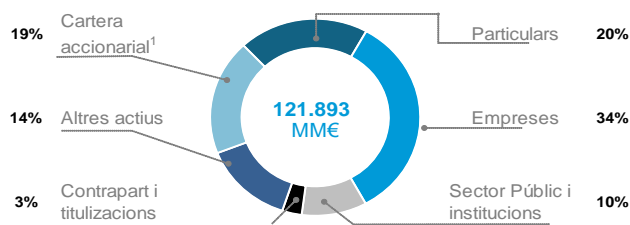
APR TOTALS

Distribució per tipus de risc, %

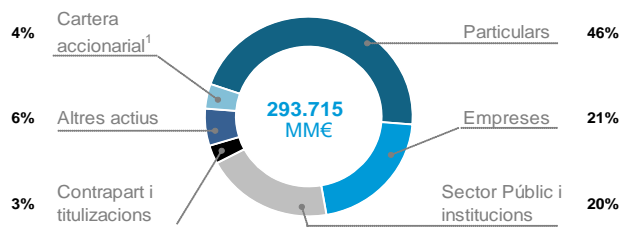
APR PER RISC DE CRÈDIT TOTAL

Distribució per tipus de risc o sector, %

EAD PER RISC DE CRÈDIT TOTAL

Distribució per tipus de risc o sector, %

¹ Cartera accionarial inclou el negoci de participades a més de la participació en altres societats cotitzades i en filials que no s'integren globalment a efectes prudencials (principalment VidaCaixa).

2. PILAR 3 GRUP CAIXABANK

El marc regulatori bancari de Basilea es basa en tres pilars:

- ✓ Pilar 1: Determinació del capital regulatori mínim.
- ✓ Pilar 2: Revisió supervisora
- ✓ Pilar 3: Disciplina de mercat

Amb aquest informe s'acompleix la Part Vuitena del Reglament UE 575/2013 del Parlament Europeu i del Consell (d'ara endavant, «CRR»), que constitueix el Pilar 3 de Basilea, relatiu a les obligacions d'informació pública sobre el perfil de risc de l'Entitat, el sistema de gestió i control del risc i recursos propis, així com els nivells de solvència. Addicionalment, en l'elaboració d'aquest informe s'han tingut en compte determinades indicacions addicionals de desenvolupament i millors pràctiques establertes per l'EBA (European Banking Authority) i pel Comitè de Basilea de Supervisió Bancària (BCBS).

La informació que conté aquest document s'ha elaborat a nivell subconsolidat de CaixaBank, SA, sota perímetre prudencial, i compleix els requisits que estableix el CRR. El Grup CaixaBank manifesta que no ha omès cap de les informacions requerides per raons de confidencialitat ni per tenir caràcter reservat.

Aquest informe es publica al web de CaixaBank en l'enllaç següent: http://www.caixabank.com/informacionparaaccionistaseinversores/informacioneconomicofinanciera/informacionconrelevanciaprudencial_es.html.

Com a complement a aquest document, que té periodicitat anual, i d'acord amb l'article 433 del CRR i les recomanacions del BCBS incloses en el document «*Revised Pillar 3 Disclosure Requirements*» publicat el gener de 2015, s'ha estimat oportú publicar amb més freqüència una part de la informació quantitativa que conté aquest informe.

En concret, CaixaBank publica trimestralment, a partir de desembre de 2015, en el seu web, un arxiu Excel amb les taules més significatives d'aquest informe. Tot això es pot consultar en el web de CaixaBank en el mateix lloc que aquest document.

Partint de totes aquestes modificacions de publicació, la política de divulgació de Pilar 3 va

ser actualitzada i aprovada pel Consell d'Administració de CaixaBank en la sessió del 25 de març de 2016.

Seguint la política de divulgació del Grup CaixaBank, aquest document, amb dades referides a 31 de desembre de 2016, ha estat aprovat pel Consell d'Administració de CaixaBank, en la sessió del 23 de març de 2017, amb la verificació prèvia de la Comissió d'Auditoria i Control.

Les taules d'aquest informe es detallen majoritàriament en milions d'euros. Hi ha una selecció de taules en milers d'euros per tal de donar més detall al lector, i s'especifica clarament en el títol de la taula.

3. GRUP CAIXABANK

3.1. Entorn regulatori

El 2010, el Comitè de Supervisió Bancària de Basilea va aprovar la reforma del marc regulatori global de capital, conegut com Basilea III, arran de la crisi financera internacional. Amb efecte 1 de gener de 2014, va entrar en vigor a la Unió Europea el paquet legislatiu que va transposar aquest marc, compost pel Reglament 575/2013 (CRR) i la Directiva 2013/36 (CRD IV). L'objectiu de les modificacions introduïdes és millorar la capacitat del sector bancari per absorbir els impactes de crisis econòmiques i financeres, reforçant la gestió i governança del risc, la transparència i la divulgació d'informació. Aquestes millores es tradueixen, en particular, en millors requeriments en la quantitat i qualitat de capital i la introducció de mesures de liquiditat i palanquejament. El Reglament CRR va tenir una aplicació immediata, i la Directiva CRD IV va ser implementada a Espanya a través del Reial Decret Llei 14/2013, la Llei 10/2014 i el Reial Decret 84/2015, juntament amb altres disposicions de rang inferior, com la 2/2016 del Banc d'Espanya (BdE). El CRR estableix un calendari d'implantació progressiva dels nous requeriments a la Unió Europea. En la Circular 2/2014, parcialment derogada per la Circular BdE 2/2016 i la 3/2014 del BdE, es van exercir les opcions regulatòries aplicables durant el període transitori de Basilea III. No obstant això, aquestes Circulars han quedat superades l'1 d'octubre de 2016 pel Reglament Europeu 2016/445 del Banc Central Europeu (BCE), que aborda una harmonització d'algunes discrecionalitats i opcions nacionals significatives.

D'altra banda, durant el 2014 el BCE va assumir responsabilitats de supervisió en l'àrea euro després de l'entrada en vigor dels Reglaments 1024/2013 del Consell i 468/2014 del BCE que donaven lloc a la creació del Mecanisme Únic de Supervisió (MUS). Sota l'empara del MUS, el BCE assumeix la supervisió directa de les entitats més significatives, entre les quals es troba CaixaBank, i indirecta de la resta d'entitats, que estaran supervisades directament per les corresponents autoritats nacionals (el BdE entre elles).

Durant l'any 2015 el BCE va completar el primer cycle del procés de revisió i avaluació supervisora (en les seves sigles en anglès, SREP, *Supervisory Review and Evaluation Process*) des

de la creació del MUS, donant forma al Pilar 2 del marc normatiu de Basilea.

L'SREP es configura com un procés supervisor basat en avaluació de suficiència de capital, liquiditat, govern corporatiu, gestió i control dels riscos mitjançant un procés harmonitzat en l'àmbit europeu al desembre mitjançant la guia publicada per l'Autoritat Bancària Europea (EBA). El procés SREP pot derivar en requeriments addicionals de capital, liquiditat o altres mesures qualitatives en funció dels riscos i les debilitats detectades pel supervisor de forma específica a cadascuna de les entitats. La finalitat última de l'SREP és valorar la viabilitat de les entitats de manera individualitzada, tenint en compte, a més, anàlisis transversals i comparatives amb entitats similars. Els requeriments de capital potencials addicionals com a resultat de l'SREP (requeriments «Pilar II») es completen, en cas que s'hi apliquin, amb els requeriments de coixí combinat (CBR) compost pels possibles coixins de conservació de capital, de capital anticíclic i per riscos sistèmics.

A més de les possibles mesures supervisores exposades anteriorment, l'any 2014 es va aprovar la Directiva 2014/59/UE, per la qual s'estableix un marc per a la reestructuració i resolució d'entitats de crèdit, coneguda comunament per les seves sigles en anglès, BRRD (*Bank Recovery and Resolution Directive*). El 2015 es va transposar la BRRD al marc regulatori espanyol mitjançant la Llei 11/2015 i altres normes de rang inferior. Amb la BRRD i la Directiva 2014/49 del Sistema de Garantia de Dipòsits es millora la capacitat del sector bancari d'absorbir els impactes de crisis econòmiques i financeres i la capacitat de resolució d'entitats de manera ordenada, mantenint en tots dos casos l'estabilitat financera, la protecció als dipositants i evitant el rescat públic (*bail-out*).

La BRRD estableix que els Estats Membres han d'assegurar que les entitats elaboren i mantenen un pla de recuperació (*Recovery Plan*) amb l'objectiu de possibilitar l'adopció de mesures per part de l'entitat, amb vista a restablir la seva posició financera després d'un deteriorament important d'aquesta. Com a complement a la BRRD i la legislació nacional, l'EBA ha emès diverses guies en relació amb la definició d'un Pla de Recuperació.

El Grup CaixaBank va desenvolupar el primer Pla de Recuperació el 2014, amb dades de tancament de 2013. El Pla de Recuperació 2016 (amb dades de 2015) suposa la tercera versió, i va ser aprovat pel Consell d'Administració el setembre de 2016.

El Pla de Recuperació de CaixaBank es troba plenament integrat en la gestió i govern intern dels riscos i del capital. Destaca la implicació de l'alta direcció en el Comitè de Plans de Recuperació i Resolució, i la integració dels indicadors de recuperació en el marc d'apetit al risc, formant part dels informes de seguiment habituals de l'entitat.

La BRRD també introdueix el marc per a la creació del Mecanisme Únic de Resolució (MUR), posteriorment desplegat en el Reglament 806/2014. En el MUR les decisions les pren la Junta Única de Resolució i les executen les Autoritats Nacionals de Resolució (FROB i BdE, a Espanya), que a més dissenyen el pla de resolució (*Resolution Plan*) de cada entitat, que col·labora aportant la informació necessària. Addicionalment, la BRRD introdueix l'exigència d'una nova ràtio mínima d'absorció de pèrdues, *Minimum Requirement of Eligible Liabilities* (MREL, per les seves sigles en anglès). El MUR, que va entrar en vigor l'1 de gener de 2016, establirà el requeriment de MREL a les entitats, previsiblement durant l'any 2017, després de la valoració dels seus plans de resolució, que haurà de ser cobert mitjançant recursos propis computables i altres passius admissibles. La Comissió Europea va presentar el 23 de novembre de 2016 un paquet de reformes d'una sèrie de normes bancàries que es presentaran al Parlament Europeu i al Consell perquè les examini i adopti. Aquestes reformes tenen per objecte completar l'actual marc prudencial i de resolució del sector bancari mitjançant la implementació d'una sèrie de mesures que redueixin el risc de les entitats davant d'una situació de *shock*, en consonància amb les conclusions del Consell ECOFIN de juny de 2016 i amb els estàndards internacionals previstos pel G-20. Les reformes tenen en compte la mida, la complexitat i el perfil empresarial dels bancs. També s'inclouen mesures que pretenen donar suport al finançament a les pimes i recolzar la inversió en infraestructures.

Es preveu que el procés de modificació de la normativa s'estengui durant tot 2017, llevat de la modificació de la BRRD relativa a la jerarquia de creditors, la transposició als estats membres de la

qual s'espera durant el primer semestre de 2017 i la seva entrada en vigor, al juliol de 2017.

Addicionalment a la regulació relacionada amb capital, durant el 2016 s'ha publicat normativa diversa aplicable a les entitats financeres entre la qual destaca la Circular 4/2016, de 27 d'abril, del Banc d'Espanya que incorpora modificacions, entre d'altres, en l'Annex IX de la Circular 4/2004 pel que fa al càlcul del deteriorament dels instruments de deute en els comptes individuals de les entitats financeres amb l'objectiu d'adaptar-la als últims desenvolupaments en regulació bancària, mantenint-ne la plena compatibilitat amb el marc comptable conformat per les NIIF.

Durant l'any 2017 estan previstos diferents desenvolupaments regulatoris addicionals en l'àmbit internacional, tant per part del Comitè de Basilea com per part de l'EBA, com ara: seguir avançant en la revisió dels requeriments de consum de capital de risc de crèdit, mercat i operacional, tractament del deute sobirà en el marc prudencial i la revisió del risc per ajust de crèdit (CVA), en el desenvolupament de la IFRS-9 i de la IFRS-16, entre d'altres iniciatives.

3.2. Àmbit d'aplicació

La informació financera que es presenta en aquest informe correspon al Grup CaixaBank. CaixaBank, SA i les seves societats dependents integren el Grup CaixaBank (d'ara endavant, «Grup CaixaBank» o el «Grup»). CaixaBank, SA (d'ara endavant, «CaixaBank»), amb NIF A08663619 i domicili social a Barcelona, avinguda Diagonal, 621, és l'entitat sorgida del procés de transformació de Criteris CaixaCorp, SA, que va culminar amb la inscripció de CaixaBank en el Registre de Bancs i Banquers del Banc d'Espanya el dia 30 de juny de 2011, i l'inici de la seva cotització en borsa, ja com a entitat de crèdit, des de l'endemà, 1 de juliol de 2011.

L'objecte social de CaixaBank consisteix principalment en:

- a) la realització de tota classe d'activitats, operacions, actes, contractes i serveis propis del negoci de banca en general, incloent-hi la prestació de serveis d'inversió i serveis auxiliars, i la realització d'activitats d'agència d'assegurances;
- b) la recepció de fons del públic en forma de dipòsit irregular o en altres d'anàlogues, per a

la seva aplicació per compte propi a operacions actives de crèdit i de microcrèdit, i a altres inversions, prestant a la clientela serveis de gir, transferència, custòdia, mediació i altres; i

- c) l'adquisició, tinença, gaudi i alienació de tota classe de títols valor i la formulació d'oferta pública d'adquisició i venda de valors, així com de tota classe de participacions en qualsevol societat o empresa.

Com a entitat bancària cotitzada, està subjecta a la supervisió del Banc Central Europeu, del Banc d'Espanya i de la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV).

A 31 de desembre de 2016, Critería Caixa, SAU (d'ara endavant, «Critería» o «CriteríaCaixa») és

l'accionista majoritari de CaixaBank amb una participació econòmica del 45,32% (56,76% a 31 de desembre de 2015), i una participació en drets de vot del 44,68% (56,17% a 31 de desembre de 2015). Critería està participada al 100% per la Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" (d'ara endavant, la Fundació Bancària "la Caixa"). Addicionalment, la Fundació Bancària "la Caixa" té 3.493 accions de CaixaBank a 31 de desembre de 2016 (a 31 de desembre de 2015 no en tenia cap).

A 31 de desembre de 2016, l'estructura societària del Grup és la següent:

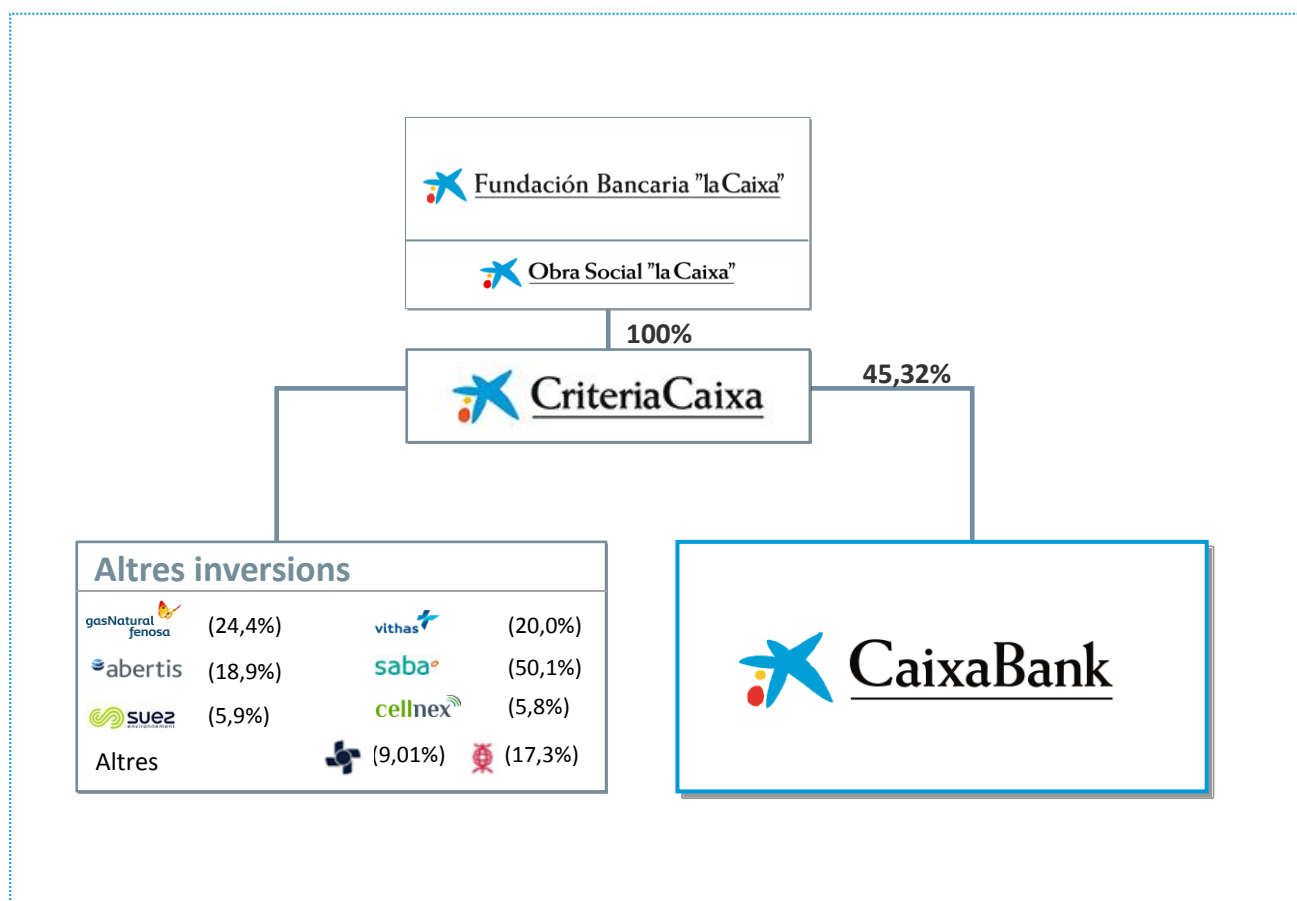

Figura 1

El 26 de maig de 2016 CriteríaCaixa va comunicar que havia plantejat al Banc Central Europeu (d'ara endavant, el BCE) el seu interès en conèixer sota quines condicions es produiria la pèrdua de control de CaixaBank de manera que aquesta pèrdua impliqués la desconsolidació a efectes prudencials de CaixaBank a

CriteríaCaixa i que el BCE havia comunicat les condicions sota les quals consideraria que CriteríaCaixa hauria deixat de tenir el control de CaixaBank, a efectes prudencials. Una de les condicions rellevants establertes pel BCE és que els drets polítics i econòmics de CriteríaCaixa a CaixaBank no sobrepassin el 40% del total de

drets polítics i econòmics. La reducció ha de permetre l'entrada de nous inversors / nous fons en l'estructura accionarial de CaixaBank.

CriteriaCaixa va informar, així mateix que els òrgans d'administració tant de la Fundació Bancària "la Caixa" com de CriteriaCaixa van acordar deixar constància de la seva voluntat de complir les condicions perquè es produeixi la desconsolidació prudencial de CriteriaCaixa respecte al grup CaixaBank abans de finalitzar l'exercici 2017.

Permuta amb CriteriaCaixa sobre les participacions en el Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia

El dia 3 de desembre de 2015 els Consells d'Administració de CaixaBank i de Criteria van signar un contracte de permuta sota el qual CaixaBank es comprometia a lliurar a Criteria el 17,24% de The Bank of East Asia, Limited (BEA) i el 9,01% de Grupo Financiero Inbursa, SAB de CV (GFI) i Criteria s'obligava, per part seva, a lliurar a CaixaBank el 9,9% d'accions pròpies de CaixaBank titularitat de Criteria i 642 milions d'euros en efectiu.

El 30 de maig de 2016 va quedar tancada l'operació, una vegada obtingudes totes les autoritzacions administratives preceptives i complertes les condicions previstes al contracte de permuta. CaixaBank ha transmès finalment a Criteria la seva participació al BEA, representativa d'aproximadament un 17,3% del seu capital social, i al GFI, representativa d'aproximadament un 9,01% del seu capital social, i al seu torn Criteria ha transmès a CaixaBank un nombre d'accions pròpies de CaixaBank representatives d'aproximadament el 9,89% del seu capital social i un import en efectiu que ha quedat fixat en 678 milions d'euros.

Tal com estava previst en el contracte de permuta, la variació respecte del que es va anunciar el 3 de desembre de 2015 en la participació a transmetre a Criteria en el BEA (17,24%), en les accions pròpies de CaixaBank a lliurar per Criteria (9,9%) i en l'import en efectiu que Criteria ha de pagar (642 milions d'euros) correspon als fluxos econòmics rebuts per cada part des de la data de la signatura del contracte de permuta (3 de desembre de 2015), és a dir, per les accions del BEA rebudes per CaixaBank com a *scrip dividend*, les accions de CaixaBank rebudes per Criteria com a *scrip dividend* i a l'ajust net pels dividendes rebuts en efectiu per Criteria i CaixaBank corresponents a les accions

objecte de transmissió sota el contracte de permuta.

Com a conseqüència de les transmissions previstes en el contracte de permuta s'han modificat els acords relatius al BEA i GFI a fi que Criteria ocupi la posició de CaixaBank com a nou accionista. CaixaBank continuarà amb el seu rol de soci bancari (*banking partner*) de tots dos bancs per seguir cooperant amb ells en activitats comercials. En cas de fer inversions estratègiques en bancs que operin al continent americà i a la zona d'Àsia-Pacífic, CaixaBank mantindrà el seu compromís de fer la inversió a través del GFI i BEA, respectivament, llevat en el cas del GFI, si aquest banc decideix no participar en la inversió.

Les transmissions afectes al contracte de permuta han tingut un resultat de -14 milions d'euros nets en els resultats consolidats de CaixaBank en el moment de tancament i un impacte en capital regulatori de nivell 1 (CET1) al voltant de -0,3% (*phased-in*) i +0,2% (*fully loaded*).

La Junta General d'Accionistes de CaixaBank celebrada el 28 d'abril de 2016 va atorgar al Consell d'Administració la facultat de reduir el capital social mitjançant l'amortització de 584.811.827 accions pròpies (9,9% del capital social) que havien de ser adquirides en virtut d'aquesta permuta o de no executar la reducció de capital si, sobre la base de l'interès social i a causa de noves circumstàncies que poguessin afectar CaixaBank, la reducció no resultés aconsellable. El 22 de setembre de 2016 el Consell d'Administració va fer ús de la facultat atorgada i va procedir a la venda de 585 milions d'accions pròpies que representaven un 9,9% del capital social, amb l'objectiu de reforçar la ràtio de capital regulatori a la vista de l'oferta pública d'adquisició d'accions de Banco BPI i complir l'objectiu vigent del Pla Estratègic de CaixaBank de mantenir una ràtio de capital de nivell 1 ordinari (CET 1) *fully loaded* d'entre 11% i 12%. L'operació va pujar a 1.322 milions d'euros.

Oferta pública d'adquisició sobre Banco BPI

En data 18 d'abril de 2016 CaixaBank va informar el mercat de la decisió del seu Consell d'Administració de llançar una oferta pública d'adquisició voluntària (OPA) sobre l'entitat portuguesa Banco BPI.

El preu en metàl·lic de l'OPA es va fixar en 1,113 euros per acció i es va condicionar a l'eliminació del límit de drets de vot de Banco BPI, assolir més del 50% del capital de Banco BPI i obtenir

les autoritzacions regulatòries aplicables. El preu de l'OPA coincidia amb la cotització mitjana ponderada de l'acció de Banco BPI en els sis mesos anteriors.

Anteriorment, CaixaBank havia tingut converses amb el BCE per mantenir-lo informat de tot el procés i va sol·licitar la suspensió de qualsevol procediment administratiu contra Banco BPI relacionat amb la seva situació d'excés de concentració de riscos amb la finalitat de permetre a CaixaBank trobar una solució a aquesta situació per al cas que finalment prengué el control de Banco BPI.

El Consell de Supervisió del BCE també va decidir suspendre, durant aquest període, el procés sancionador contra Banco BPI per l'incompliment de grans riscos que va tenir lloc abans de 2015.

Es va informar CaixaBank que el Consell de Supervisió del BCE va prendre aquestes decisions en el context de l'OPA anunciada i que estaven subjectes al fet que CaixaBank prengué finalment el control de Banco BPI.

En resposta a aquesta petició, segons ha informat CaixaBank el dia 22 de juny de 2016, el Consell de Supervisió del BCE va decidir concedir a CaixaBank un termini de quatre mesos, a comptar des de la conclusió de l'adquisició de Banco BPI per CaixaBank, per solucionar l'incompliment de grans riscos de Banco BPI. Amb relació a aquest aspecte, a finals de 2016 Banco BPI va arribar a un acord amb Unitel per a la venda del 2% de la seva inversió en la filial Banco de Fomento de Angola (BFA), operació que va ser tancada el 5 de gener de 2017. Aquesta operació permetrà la desconsolidació del BFA del balanç consolidat de BPI i conseqüentment, resoldre la situació d'excés de concentració de riscos derivada de la seva participació de control al BFA.

Es va informar CaixaBank que el Consell de Supervisió del BCE va prendre aquestes decisions en el context de l'OPA anunciada i que estaven subjectes al fet que CaixaBank prengué finalment el control de Banco BPI.

En relació amb l'OPA anunciada en data 18 d'abril de 2016, la Junta General Extraordinària d'Accionistes de Banco BPI va aprovar el 21 de setembre de 2016 l'eliminació de la limitació dels drets de vot del 20% de CaixaBank. Com a conseqüència d'aquesta eliminació, la Comissió del Mercat de Valors Mobiliaris de Portugal va acordar el cessament de la dispensa d'OPA obligatòria atorgada a CaixaBank el 2012

respecte a Banco BPI, i es va col·locar d'aquesta manera CaixaBank en el deure de llançament d'una OPA obligatòria respecte a Banco BPI. En conseqüència, l'OPA sobre Banco BPI anunciada amb el caràcter de voluntària va passar a ser una OPA de caràcter obligatori. El nou preu per acció es va fixar en 1,134 euros, equivalent a la mitjana ponderada per volum del preu de cotització de l'acció de Banco BPI en els sis mesos anteriors.

L'acceptació de l'Oferta pels destinataris va quedar sotmesa al compliment dels requisits legals i reglamentaris respectius, incloent-hi els que preveu la llei estrangera quan els destinataris hi estiguin subjectes. En data 17 d'octubre de 2016 es va obtenir l'autorització del BCE i la venda del 2% de BFA a Unitel el 5 de gener de 2017 va acomplir una altra de les clàusules imprescindibles per a la formalització de l'oferta per part de CaixaBank sobre el 54,5% de BPI.

Per obtenir més informació sobre fets posteriors al 31 de desembre de 2016 relacionats amb aquests i altres aspectes, es prega atendre el que descriu la Nota 1 de la Memòria dels Comptes Anuals del Grup CaixaBank corresponent a l'exercici 2016.

3.3. Altra informació de caràcter general

A 31 de desembre de 2016, CaixaBank, tant en el pla individual com consolidat, compleix de sobres els requisits mínims de recursos propis.

D'altra banda, la resta d'entitats de crèdit del grup consolidable (filials bancàries o establiments financers de crèdit) (CaixaBank Consumer Finance, EFC, SA, Corporación Hipotecaria Mutua, EFC, SA, CaixaBank Payments, EFC, SA, Nuevo MicroBank, SA i Credifimo, EFC, SA) estan exemptes en el pla individual de complir els requisits mínims de recursos propis.

Així mateix, totes les entitats dependents, no incloses en el grup consolidable, i subjectes a requeriments de recursos propis mínims en el pla individual (per exemple, VidaCaixa), compleixen els requeriments de recursos propis establerts per les diferents normatives que els són aplicables.

En particular, per a aquestes filials no hi ha, ni és previsible que hi hagi, cap impediment pràctic o jurídic rellevant per a la immediata transferència de fons propis a la filial o per al reemborsament

dels seus passius de tercers per part de l'empresa matriu. Aquest mateix fet és aplicable a VidaCaixa, la filial del sector assegurador amb què CaixaBank forma part d'un conglomerat financer.

3.4. Descripció del grup consolidable a efectes regulatoris

A l'efecte del que disposa la normativa comptable vigent, que segueix els criteris exposats en les Normes Internacionals d'Informació Financera adoptades per la Unió Europea (concretament la NIIF 10), existeix un grup consolidable quan una entitat dominant exerceix el control, directe o indirecte, respecte de la resta d'entitats (dependents).

Aquesta relació es materialitza fonamentalment quan l'entitat dominant, pel fet de tenir poder sobre la dependent, està exposada als rendiments variables procedents de la implicació en aquesta, o bé hi té dret, i a més disposa de la capacitat d'influir en aquests rendiments.

Les principals diferències relatives al perímetre i als mètodes de consolidació aplicats a l'efecte de l'elaboració de la informació del Grup CaixaBank que conté aquest informe, i a l'efecte de l'elaboració dels comptes anuals consolidats del Grup, es resumeixen a continuació:

1. Per a l'elaboració dels comptes anuals consolidats del Grup CaixaBank, totes les entitats dependents (sobre les quals la societat matriu té capacitat per exercir control) han estat consolidades pel mètode d'integració global. Al contrari, les entitats associades (sobre les quals la matriu exerceix una influència significativa) i les multigrup (direcció conjunta de la matriu amb altres accionistes) ho han fet pel mètode de la participació.

2. A l'efecte de solvència, les entitats filials dependents amb una activitat diferent de la d'entitat de crèdit o de la d'empresa d'inversió, tal com es defineix en la Directiva 2013/36/UE i en el Reglament (UE) 575/2013, tots dos de 26 de juny de 2013, es consoliden pel mètode de la participació. En el cas de les entitats multigrup que són entitats financeres, es consoliden per mètode d'integració proporcional, independentment del mètode que s'utilitzi en els Comptes Anuals.

En els Annexos IV es presenta el detall de participacions subjectes a límits regulatoris a l'efecte de deducció, i en l'Annex V es desglossen les societats amb diferències entre el mètode de consolidació prudencial i comptable.

3.5. Conciliació comptable entre els estats financers i estats amb fins regulatoris

Tal com preveu l'annex I del Reglament d'execució (UE) 1423/2013 de la Comissió, la taula següent mostra el balanç reservat o prudencial que s'utilitza per calcular els recursos propis computables i els requeriments mínims de capital, i es compara amb la informació comptable que es publica en els estats financers.

Taula CONCI1. Conciliació balanç públic i reservat

Imports en milions d'euros

Actiu	Perímetre Públic	Entitats grup incorp. mètode participació (1)	Operativa intragrup i altres ajustos consolidació (2)	Perímetre Reservat
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	13.260	-28	0	13.266
Actius financers mantinguts per negociar	11.668	0	6.428	18.096
Actius financer designats a valor raonable amb canvis en resultats	3.140	-3.140	0	0
Actius financers disponibles per la venda	65.077	-47.579	0	17.498
Préstecs i partides a cobrar	207.641	-519	607	207.729
Inversions mantingudes fins a venciment	8.306	0	0	8.309
Derivats	3.090	0	0	3.090
Canvis del VR dels elem. coberts cartera amb cobertura de risc de TI	135	0	0	135
Inversions en negocis conjunts i associades	6.421	2.074	0	8.457
Entitats associades	5.227	0	0	5.227
del que: Fons de Comerç (net de fons de correcció)	16	0	0	16
Entitats multigrup	1.194	-1.052	-38	104
del que: Fons de Comerç	301	-246	0	55
Entitats del Grup	0	3.127	0	3.127
del que: Fons de Comerç	0	973	0	973
Actius emparats per contractes d'assegurança o reassegurança	344	-344	0	0
Actius Tangibles	6.437	-240	0	6.197
Actius Intangibles	3.687	-705	0	2.982
Actius per impostos	10.521	-377	228	10.374
Altres actius	1.796	-96	1.863	3.563
Act. no corr. i elem. clasif. com mantinguts per la venda	6.405	-106	0	6.299
Total Actiu	347.927	-51.059	9.127	305.995

Passiu	Perímetre Públic	Entitats grup incorp. mètode participació (1)	Operativa intragrup i altres ajustos consolidació (2)	Perímetre Reservat
Passius financers mantinguts per negociar	10.292	0	6.428	16.721
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	3.764	-3.764	0	0
Passius financers a cost amortitzat	254.093	-359	2.034	255.768
Derivats	626	0	0	626
Canvi valor raonable elem. Cobert de cartera cobertura de rist tipus int.	1.985	0	0	1.985
Passius Contractes Asseg.	45.804	-45.804	0	0
Provisions	4.730	-5	6	4.731
Passius per impostos	1.186	-496	672	906
Altres Passius	1.806	-538	-14	1.710
Passius inclosos en grups elements mantinguts per a la venda	86	-86	0	0
Total Passiu	324.372	-51.052	9.127	282.447

Patrimoni Net	Perímetre Públic	Entitats grup incorp. mètode participació (1)	Operativa intragrup i altres ajustos consolidació (2)	Perímetre Reservat
Fons Propis	23.400	0	0	23.400
Altre resultat global acumulat	127	0	0	127
Interessos Minoritaris	29	-8	0	21
Total Patrimoni Net	23.556	-8	0	23.548

Total Passiu i Patrimoni Net **347.927** **-51.059** **9.127** **305.995**

(1) Entitats del grup no consolidables per activitat, principalment VidaCaixa. S'elimina la seva contribució del balanç públic i s'incorpora el seu cost com

(2) Principalment operativa amb VidaCaixa i altres societats del grup econòmic no consolidable, que no s'eliminen en la consolidació del perímetre reservat

4. GOVERN, ORGANITZACIÓ I GESTIÓ DEL RISC

El Grup CaixaBank disposa d'un eficaç sistema de govern, gestió i control de riscos, alineat amb el seu model de negoci, les expectatives dels seus *stakeholders* i les millors pràctiques internacionals

- La gestió adequada del risc és essencial per al negoci de qualsevol entitat de crèdit i, en especial, per a aquelles que, com CaixaBank, duen a terme la seva activitat principalment en el segment minorista i atorguen a la confiança dels seus *stakeholders* un valor fonamental.
- El Grup CaixaBank ha demostrat que els seus nivells d'apetit al risc, les seves capacitats internes i la prudència en la presa de decisions permeten no només superar crisis financeres sinó, fins i tot, reforçar el seu lideratge en banca minorista. Això no relaxa la perseverança en seguir evolucionant el sistema global de gestió de riscos, per tal de maximitzar-ne l'eficàcia i la satisfacció d'expectatives dels seus *stakeholders* –accionistes, inversors, clients, reguladors, supervisors i la societat en general–, obeint a un mandat estretament alineat amb els valors corporatius del Grup CaixaBank: qualitat, confiança i compromís social.
- El sistema de gestió de riscos del Grup CaixaBank està integrat per: l'estructura de govern i l'organització; el mapa de riscos corporatius; el marc d'apetit al risc (RAF); l'avaluació i planificació de riscos; la cultura de riscos; i el marc de control intern.
- L'entorn de 2016 ha estat extremadament exigent i canviant, amb múltiples fronts oberts en aspectes fonamentals del negoci bancari. Des de la perspectiva del Grup, destaquen quatre factors de risc que han centrat bona part de la gestió durant l'any, així com la preparació davant escenaris futurs: l'entorn macroeconòmic, els canvis regulatoris, els reptes derivats del progrés tecnològic i la confiança i la imatge que tenen en i del sector accionistes, clients i la societat en el seu conjunt. Fins i tot tractant-se de riscos sectorials, compartits amb la majoria de comparables europeus i, en especial, els espanyols, la severitat d'impacte pot variar significativament entre entitats.

SISTEMA DE GOVERN, GESTIÓ I CONTROL DE RISCOS

El Consell d'Administració manifesta que els sistemes de gestió de riscos implementats són adequats en relació amb el perfil i l'estratègia de l'entitat

CONTINGUTS DEL CAPÍTOL

- 4.1. Govern i organització
- 4.2. Mapa de Riscos Corporatius
- 4.3. Marc d'Apetit al Risc (RAF)
- 4.4. Avaluació i planificació de riscos
- 4.5. Cultura de riscos
- 4.6. Marc de Control Intern

4.1. Govern i organització

4.1.1. Govern corporatiu

Els òrgans de govern són la Junta General d'Accionistes i el Consell d'Administració, els quals tenen les facultats que, respectivament, se'ls assignen a la Llei i els Estatuts ([Estatuts Govern corporatiu i política de remuneracions CaixaBank](#)), i de conformitat amb aquests, en els desenvolupaments que s'estableixin en els Reglaments d'un i altre òrgan.

En conseqüència, la Societat és administrada i regida pel seu Consell d'Administració: és l'òrgan de representació i, al marge de les matèries competència de la Junta General, és el màxim òrgan de decisió, per la qual cosa equivaldria al «*management body*» al qual l'EBA al·ludeix en la seva regulació i en les seves guies¹.

El Consell d'Administració de CaixaBank

Segons el que estableix l'article 31.4 del Reglament del Consell, els consellers de CaixaBank hauran d'observar les limitacions pel que fa a la pertinença a consells d'administració que estableixi la normativa vigent d'ordenació, supervisió i solvència de les entitats de crèdit. Actualment, la normativa estableix certa casuística que depèn de la naturalesa del càrrec que exerceixi i la seva combinació amb els altres càrrecs de Conseller que ostenti².

D'acord amb el que estableixen l'article 529 *decies*, del Reial decret legislatiu 1/2010, de 2 de juliol, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de societats de capital, i els articles 5 i del 17 al 20 del Reglament del Consell d'Administració, les propostes de nomenament o reelecció de consellers que el Consell d'Administració sotmeti a la consideració de la Junta General i els acords de nomenament que adopti el mateix Consell en virtut de les facultats de cooptació que té legalment atribuïdes han d'estar precedides de la corresponent proposta de la Comissió de Nomenaments, quan es tracti de consellers

¹ Cal destacar el *Consultation Paper «Draft Guidelines on internal governance»* (EBA/CP/2016/16, publicat el 28 d'octubre).

² Per a més informació sobre els càrrecs d'administrador exercits pels consellers de CaixaBank en altres entitats, vegeu el *Curriculum Vitae* de cada membre del Consell d'Administració disponible al web corporatiu de CaixaBank – www.caixabank.com/informacioncorporativa/consejoadministracion_es.html –, així com el que declara l'Informe Anual de Govern Corporatiu 2016 de CaixaBank sobre càrrecs exercits en altres societats cotitzades i societats de l'accionista significatiu o del seu Grup (apartats C.1.12 i C.1.17, respectivament).

independents i d'un informe en el cas de la resta de consellers. Les propostes de nomenaments o de reelecció de Consellers hauran d'anar acompanyades d'un informe justificatiu del Consell d'Administració en el qual es valori la competència, l'experiència i els mèrits del candidat proposat.

Així mateix, el Consell d'Administració, en l'exercici de les seves facultats de proposta a la Junta General i de cooptació per a la cobertura de vacants, vetllarà perquè, en la composició d'aquest òrgan, els Consellers externs o no executius representin majoria sobre els Consellers executius i que aquests siguin el mínim necessari.

També procurarà que dins el grup majoritari dels Consellers no executius, s'integrin els titulars o els representants dels titulars de participacions significatives estables en el capital de la Societat o els accionistes que hagin estat proposats com a Consellers encara que la seva participació accionarial no sigui una participació significativa (Consellers dominicals) i professionals de reconegut prestigi que puguin exercir les funcions sense que estiguin condicionats per relacions amb la Societat o el Grup, els directius o els accionistes significatius (Consellers independents).

Per a la qualificació dels Consellers s'utilitzen les definicions establertes en la normativa aplicable i que estan recollides en l'article 18 del Reglament del Consell d'Administració.

Així mateix, vetllarà perquè, dins dels Consellers externs, la relació entre dominicals i independents reflecteixi la proporció que hi ha entre el capital de la Societat representat per dominicals i la resta del capital i que els Consellers independents representin, almenys, un terç total de Consellers.

Els Consellers exerciran el càrrec durant el termini previst pels Estatuts mentre la Junta General no n'acordi la separació ni renunciïn al càrrec, i podran ser reelegits, una o diverses vegades per períodes de la mateixa durada. No obstant això, els Consellers independents no es poden mantenir com a tals durant un període continuat superior a 12 anys.

Els designats per cooptació exerciran el càrrec fins a la data de la següent reunió de la Junta General o fins que transcorri el terme legal per a

la celebració de la Junta que hagi de resoldre sobre l'aprovació dels comptes de l'exercici anterior, però si la vacant es produeixi una vegada convocada la Junta General i abans de la celebració, el nomenament del Conseller per cooptació pel Consell per cobrir aquesta vacant tindrà efectes fins a la celebració de la Junta General següent.

Tal com s'indica en l'article 529 *nonies*, del Reial decret legislatiu 1/2010, de 2 de juliol, i en l'article 15.7 del Reglament del Consell, almenys un cop l'any, el Consell en ple avaluarà la qualitat i l'eficiència del seu funcionament, l'exercici de les seves funcions per part del President del Consell i del primer executiu de la Societat, i el funcionament de les comissions, i proposarà, sobre la base del resultat, un pla d'acció que corregeixi les deficiències detectades.

El 19 de novembre de 2015, el Consell d'Administració va aprovar la Política de Selecció de Consellers de CaixaBank, SA (la «Política», d'ara endavant), que forma part del sistema de govern corporatiu de la Societat, i que recull els principals aspectes i compromisos de la Societat i el seu Grup en matèria de nomenament i selecció de consellers.

La «Política» té per objecte establir els criteris que el Consell d'Administració de CaixaBank tindrà en compte en els processos de selecció relatius al nomenament o la reelecció dels membres del Consell d'Administració de CaixaBank, tot això de conformitat amb la normativa aplicable i les millors pràctiques de govern corporatiu.

En els processos de selecció dels membres del Consell d'Administració els òrgans responsables hauran de tenir present en tot moment el principi de diversitat de coneixements, gènere i experiències. Addicionalment, en els processos de selecció de consellers es respectarà el principi de no-discriminació i igualtat de tracte, vetllant perquè, pel que fa als candidats proposats per al nomenament o reelecció com a membres del Consell d'Administració, es faciliti la selecció de candidats del sexe menys representat i s'eviti qualsevol classe de discriminació pel que fa al cas.

Els acords adoptats en el marc de la «Política» respectaran en tot moment la legislació vigent, el sistema i les normes de govern corporatiu de

CaixaBank, així com les recomanacions i els principis de bon govern assumits per aquesta.

Els membres del Consell d'Administració hauran de reunir les competències, els coneixements i l'experiència necessaris per a l'exercici del càrrec, tenint en compte les necessitats al si del Consell d'Administració i la composició d'aquest en el seu conjunt. En particular, la composició del Consell d'Administració en el seu conjunt haurà de reunir els coneixements, competències i experiència suficients en el govern d'entitats de crèdit per comprendre adequadament les activitats de la Societat, inclosos els seus principals riscos, així com assegurar la capacitat efectiva del Consell d'Administració per prendre decisions de forma independent i autònoma en interès de la Societat.

La Junta General celebrada el 28 d'abril de 2016 va acordar fixar el nombre de membres del Consell en divuit (18) i els nomenaments de Fundación Cajasol (nomenada anteriorment per cooptació el 19 de novembre de 2015) i de la senyora María Verónica Fisas Vergés (nomenada anteriorment per cooptació el 25 de febrer de 2016).

El 30 de juny de 2016 van cessar com a membres del Consell d'Administració el senyor Isidre Fainé Casas, que també va presentar la seva renúncia a la condició de President, i la vacant del qual va ocupar el senyor Jordi Gual Solé, que també va ser nomenat President no executiu, el senyor Juan José López Burniol i la senyora Maria Dolors Llobet María, les vacants dels quals van ser ocupades pel senyor José Serna Masiá i la senyora Koro Usarraga Unsain.

En el context dels canvis en la composició del Consell d'Administració esdevinguts el passat 30 de juny de 2016, i després de les respectives comunicacions d'idoneïtat per part del Banc Central Europeu, el senyor Serna Masiá va acceptar el seu nomenament el 8 de juliol de 2016; la senyora Usarraga Unsain, el 4 d'agost de 2016; i el senyor Gual Solé, el 14 de setembre de 2016.

El 27 d'octubre de 2016 la Fundación Bancaria Caja Navarra va presentar la seva renúncia al càrrec de conseller, en el marc de la modificació de l'Acord d'integració entre CaixaBank i Banca Cívica i del Pacte d'Accionistes,

Així mateix, el 15 de desembre de 2016 la senyora Eva Aurín va presentar la seva renúncia

com a membre del Consell d'Administració i es va nomenar el senyor Alejandro García-Bragado Dalmau com a membre del Consell d'Administració, que va acceptar amb efecte 1 de gener de 2017.

Per tant, a 31 de desembre de 2016 el Consell d'Administració de CaixaBank estava compost per 18 membres (i hi havia 2 vacants). D'acord amb les classificacions habituals en matèria de govern corporatiu, 6 vocals eren consellers dominicals, 8 independents i 2 consellers executius (un d'ells, atès que va ser nomenat en representació de la participació de la Fundació Bancària "la Caixa" a CaixaBank, també és considerat conseller dominical).

En data 23 de febrer de 2017 CaixaBank va comunicar que el seu Consell d'Administració va acordar acceptar la renúncia de Fundación Cajasol com a membre del Consell d'Administració, així com nomenar conseller la Fundación CajaCanarias amb l'informe favorable previ de la Comissió de Nomenaments i després d'haver rebut del Banc Central Europeu la comunicació de la seva idoneïtat per a l'exercici del càrrec de conseller dominical. Així mateix, va informar que Fundación CajaCanarias va designar com a representant persona física la senyora Natalia Aznárez Gómez.

El 28 de febrer de 2017 es va publicar l'anunci de la convocatòria de la Junta General d'Accionistes de CaixaBank, i entre les propostes que se sotmetran a l'aprovació de la Junta General hi ha les següents, pel que fa a la composició del Consell d'Administració:

5è. Ratificació i nomenament de Consellers:

5.1 Ratificació i nomenament del senyor Jordi Gual Solé.

5.2 Ratificació i nomenament del senyor José Serna Masiá.

5.3 Ratificació i nomenament de la senyora Koro Usarraga Unsain.

5.4 Ratificació i nomenament del senyor Alejandro García-Bragado Dalmau.

5.5 Ratificació i nomenament de Fundación Bancaria Canaria Caja General de Ahorros de Canarias – Fundación CajaCanarias.

5.6 Nomenament del senyor Ignacio Garralda Ruiz de Velasco.

La Comissió de Nomenaments, en compliment del que disposa l'apartat 7 de la Política de

selecció de consellers, aprovada pel Consell el dia 19 de novembre de 2015, va verificar el compliment d'aquesta Política en els acords adoptats referents als nomenaments de consellers, que s'han ajustat als principis i les directrius que s'hi plasmen, i que el percentatge del sexe menys representat se situa a la data de la verificació del compliment de la Política en el 23,53%. No obstant això, canviarà al 27,78%, quan s'aprovin les propostes de nomenament ja acordades i que seran sotmeses a la propera Junta General d'Accionistes convocada per celebrar-se el 6 d'abril de 2017.

Al tancament de l'exercici 2016, les dones representaven el 37,5% dels consellers independents i el 16,67% dels consellers dominicals.

El 67% dels membres de la Comissió de Nomenaments són dones, la presidència de la Comissió de Retribucions està ocupada per una consellera que, a més, integra la Comissió de Riscos i la Comissió Executiva, i la Comissió d'Auditoria i Control també està integrada per una consellera. És a dir, que en totes les Comissions hi ha presència de dones.

Per tant, el nombre de Conselleres en la Societat, malgrat no ser paritari, no es considera que sigui escàs o nul.

Cal ressaltar que CaixaBank es va adherir l'any 2012 al «Xàrter de la Diversitat». Un codi que signen amb caràcter voluntari les empreses i institucions per fomentar el seu compromís envers els principis fonamentals d'igualtat, el comportament respectuós al dret d'inclusió de totes les persones a l'entorn laboral i social, el reconeixement dels beneficis que brinda la diversitat cultural, demogràfica i social en les organitzacions, la implementació de polítiques concretes per afavorir un entorn laboral lliure de prejudicis en matèria d'ocupació, formació i promoció i el foment de programes de no-discriminació envers grups desafavorits.

Els perfils biogràfics dels membres del Consell d'Administració de la Societat estan disponibles al web corporatiu:

https://www.caixabank.com/informacioncorporativa/consejoadministracion_es.html

D'aquells el nomenament dels quals està proposat per a l'aprovació de la Junta General convocada per al 6 d'abril de 2017, en primera convocatòria, els perfils estan disponibles a

L'Apartat de la Junta General d'Accionistes 2017 entre la Documentació per a l'Accionista, al web corporatiu:

https://www.caixabank.com/deployedfiles/caixabank/Estaticos/PDFs/Informacion_accionistas_inversores/Gobierno_corporativo/Junta_General_Accionistas/2017/Informe_Consejo_nombramientos_v_es.pdf

En línia amb el que s'ha dit, i respectant el que, si escau, s'estableixi en la Política de Govern Corporatiu de la Societat, els candidats hauran de (i) ser persones de reconeguda honorabilitat comercial i professional; (ii) tenir els coneixements i l'experiència adequats per exercir el càrrec; i (iii) estar en disposició d'exercir un bon govern de CaixaBank.

El procediment de selecció dels membres del Consell que s'estableix en la «Política» es complementarà, en els aspectes que hi siguin aplicables, amb el que preveu el Protocol de Procediments de Selecció i Avaluació de la Idoneïtat de Càrrecs (el «Protocol d'Idoneïtat», d'ara endavant) o norma interna equivalent existent en cada moment.

En el Protocol d'Idoneïtat s'estableixen les unitats i els procediments interns de la Societat per dur a terme la selecció i l'avaluació contínua dels membres del seu Consell d'Administració, els directors generals i assimilats, els responsables de les funcions de control intern i altres llocs clau de CaixaBank, tal com es defineixen en la legislació aplicable. D'acord amb el «Protocol d'Idoneïtat», és al Ple del Consell d'Administració a qui correspon avaluar la idoneïtat per a l'exercici del càrrec de conseller, que ho fa partint de la proposta d'informe que elabora la Comissió de Nomenaments.

Així mateix, es tenen en compte les limitacions per exercici de càrrec d'administrador que estableix la normativa aplicable. En l'informe anual de govern corporatiu de l'Entitat (apartats C.1.11 i C.1.12), disponible per a consulta al web corporatiu, hi apareixen tots els càrrecs d'administració que els membres del Consell exerceixen en altres societats del Grup i també en altres entitats cotitzades.

A més del procediment previst per a l'avaluació prèvia al nomenament com a Conseller, el Protocol d'Idoneïtat també estableix els procediments per a una avaluació continuada del Conseller i per a una avaluació per

circumstàncies sobrevingudes que puguin afectar la seva idoneïtat per a l'exercici del càrrec.

El Consell d'Administració en ple un cop a l'any fa la seva autoavaluació, en què es valoren la qualitat l'eficiència del seu funcionament, la diversitat en la seva composició, les seves competències com a òrgan col·legiat, l'acompliment del President i del Conseller Delegat i el funcionament i la composició de les seves comissions. No obstant això, no es fa una anàlisi individualitzada dels membres del Consell per avaluar en cada cas el seu acompliment i aportació a l'òrgan col·legiat o a la Societat. L'avaluació de l'acompliment de manera individualitzada no es considera com una pràctica que aportí valor al coneixement de les possibles deficiències de funcionament del Consell com a òrgan col·legiat, llevat dels casos del President i Conseller Delegat, que tenen unes cometes concretes i individualitzades susceptibles d'avaluació d'acompliment.

Així mateix, el Consell, tenint en compte el que disposa la Recomanació 36, va adoptar la decisió de comptar amb l'ajuda d'un tercer (validat prèviament per la Comissió de Nomenaments) per dur-ne a terme l'avaluació per a l'exercici 2017.

Els Consellers han de cessar en el càrrec quan hagi transcorregut el període per al qual van ser nomenats, quan ho decideixi la Junta General en ús de les atribucions que té conferides legalment o estatutàriament i quan hi renunciïn.

Els consellers hauran de posar el seu càrrec a disposició del Consell d'Administració en els supòsits enumerats en l'apartat C.1.21 l'Informe Anual de Govern Corporatiu 2016 i formalitzar, si aquest ho considera convenient, la dimissió corresponent.

Si un Conseller cessa en el seu càrrec abans del terme del mandat ha d'explicar-ne les raons en una carta que haurà de remetre a tots els membres del Consell d'Administració.

A partir de setembre de 2014 i per acomplir el que disposa la Llei 10/2014 d'Ordenació, Supervisió i Solvència de les entitats de crèdit, el Consell d'Administració de CaixaBank va acordar la transformació de la fins llavors Comissió de Nomenaments i Retribucions en Comissió de Nomenaments, la creació de la Comissió de Retribucions, la creació de la Comissió de

Riscos i la modificació del Reglament del Consell per recollir en seu de normativa interna el que disposa la nova Llei i establir les funcions de les noves Comissions del Consell. D'aquesta manera queda fixat en 5 el nombre de comissions del Consell, a saber: Comissió de Nomenaments, Comissió de Retribucions, Comissió de Riscos, Comissió d'Auditoria i Control i Comissió Executiva. Durant l'exercici 2016, les Comissions es van reunir diverses vegades. La Comissió de Nomenaments, 25 vegades, la de Retribucions, 8, la d'Auditoria i Control, 13, l'Executiva, 22 i la de Riscos, 14 vegades.

La Comissió Executiva

La Comissió Executiva té delegades totes les competències i facultats legalment i estatutàriament delegables. A efectes interns, la Comissió Executiva té les limitacions establertes en l'article 4 del Reglament del Consell d'Administració ([Reglament del Consell d'Administració | Govern corporatiu i política de remuneracions | CaixaBank](#))

La Comissió de Riscos

La Comissió de Riscos està composta exclusivament per consellers no executius i que posseeixin els oportuns coneixements, capacitat i experiència per entendre plenament i controlar l'estratègia i la propensió al risc. Almenys un terç dels membres han de ser consellers independents.

Les funcions principals d'aquesta Comissió tenen en compte¹,

- Assessorar el Consell d'Administració sobre la propensió global al risc, actual i futura, de l'entitat i la seva estratègia en aquest àmbit, i informar sobre el Marc d'Apetit al Risc
- Proposar al Consell la política de riscos del Grup, incloent-hi els diferents tipus de risc a què s'enfronta la Societat, els sistemes d'informació i control intern que s'utilitzaran per controlar i gestionar els riscos esmentats, així com les mesures previstes per mitigar l'impacte dels riscos identificats, en cas que arribin a materialitzar-se
- Proposar al Consell d'Administració la naturalesa, la quantitat, el format i la freqüència de la informació sobre riscos que ha de rebre el Consell d'Administració i fixar

la que ha de rebre la Comissió.

- Revisar regularment exposicions amb els clients principals, sectors econòmics d'activitat, àrees geogràfiques i tipus de risc.
- Examinar els processos d'informació i control de riscos del Grup, així com els sistemes d'informació i indicadors
- Valorar el risc de compliment normatiu en el seu àmbit d'actuació i decisió, duent a terme el seu seguiment i l'examen de possibles deficiències amb els principis de deontologia.
- Informar sobre els nous productes i serveis o sobre canvis significatius en els existents.

La Comissió de Nomenaments

La Comissió de Nomenaments està formada per Consellers que no exerceixen funcions executives; un terç dels seus membres han de ser independents, d'entre els quals es tria el President de la Comissió.

Les seves responsabilitats bàsiques són:

- Informar i proposar al Consell d'Administració l'avaluació de les competències, coneixements i experiència necessaris dels membres del Consell d'Administració i del personal clau de la Societat.
- Proposar al Consell d'Administració el nomenament de Consellers independents per a la seva designació per cooptació o per a la seva submissió a la decisió de la Junta General d'Accionistes, així com les propostes per a la reelecció o separació d'aquests Consellers per la Junta General.
- Informar les propostes de nomenament de la resta de Consellers per a la seva designació per cooptació o per a la seva submissió a la decisió de la Junta General d'Accionistes, així com les propostes per a la seva reelecció o separació per la Junta General d'Accionistes.
- Informar de les propostes de nomenament o separació dels alts directius, podent procedir a fer aquestes propostes directament quan es tracti d'alts directius que per les seves funcions, ja siguin de control o bé de suport al Consell o les seves Comissions, consideri la Comissió que ha de prendre aquesta iniciativa. Proposar, si ho considera convenient, condicions bàsiques en els contractes dels alts directius, alienes als aspectes retributius, i informar-ne quan s'hagin establert.
- Informar el Consell sobre les qüestions de diversitat de gènere i establir un objectiu de

¹ S'han seleccionat aquelles funcions amb més rellevància en la gestió de riscos de cadascuna de les Comissions.

representació per al sexe menys representat en el Consell d'Administració, així com elaborar les orientacions sobre com s'ha d'assolir aquest objectiu.

- Avaluar periòdicament, i almenys un cop l'any, l'estructura, la mida, la composició i l'actuació del Consell d'Administració i de les seves Comissions, el seu President, Conseller Delegat i Secretari, fent-li recomanacions sobre possibles canvis. Avaluar la composició del Comitè de Direcció, així com les seves taules de reemplaçament per a la previsió adequada de les transicions.
- Supervisar l'actuació de l'Entitat en relació amb els temes de responsabilitat social corporativa i elevar al Consell les propostes que consideri oportunes en aquesta matèria;

La Comissió de Retribucions

La seva composició ha de seguir les mateixes regles que la Comissió de Nomenaments.

Entre les seves funcions principals destaquen:

- Proposar al Consell d'Administració la política de retribucions dels Consellers i Alts Directius, el sistema i la quantia de les retribucions anuals dels Consellers i Alts Directius, la retribució individual dels Consellers executius, directors generals i dels qui desenvolupen funcions d'alta direcció, així com les altres condicions dels seus contractes, especialment de tipus econòmic i sens perjudici de les competències de la Comissió de Nomenaments pel que fa a condicions que aquesta hagués proposat i alienes a l'aspecte retributiu.
- Vetllar per l'observança de la política de retribucions de Consellers i alts càrrecs, així com del compliment de les condicions establertes en els contractes formalitzats amb aquests.
- Informar la política general de remuneracions de la Societat, i en especial les polítiques que es refereixen a les categories de personal les activitats professionals de les quals incideixin de manera significativa en el perfil de risc de la Societat, i les que tenen per objectiu evitar o gestionar els conflictes d'interès amb els clients de la Societat.
- Analitzar, formular i revisar periòdicament els programes de retribució ponderant la seva adequació i els seus rendiments, i vetllar per la seva observança.

- Proposar al Consell l'aprovació dels informes o de les polítiques de remuneracions que aquest hagi de sotmetre a la Junta General d'Accionistes, així com informar el Consell sobre les propostes que tinguin relació amb remuneració que, si escau, aquest hagi de proposar a la Junta General.
- Considerar els suggeriments que li faci arribar el President, els membres del Consell, els Directius o els Accionistes de la Societat.

La Comissió d'Auditoria i Control

La Comissió d'Auditoria i Control ha d'estar composta exclusivament per Consellers no executius, la majoria dels quals han de ser independents i un d'ells serà designat tenint en compte els seus coneixements i experiència en matèria de comptabilitat, auditoria o en ambdues. En el seu conjunt, els membres de la Comissió d'Auditoria i Control hauran de tenir els coneixements tècnics pertinents en relació amb l'activitat de l'entitat.

Les principals funcions de la Comissió són:

- Informar la Junta General sobre les qüestions que es plantegin en el seu si en matèria de la seva competència.
- Supervisar l'eficàcia del control intern de la Societat, l'auditoria interna i els sistemes de gestió de riscos, i també discutir amb els auditors de comptes les debilitats significatives del sistema de control intern que es detectin en el desenvolupament de l'auditoria.
- Supervisar el procés d'elaboració i presentació de la informació financera regulada.
- Proposar al Consell d'Administració, per sotmetre-ho a la Junta General d'Accionistes, el nomenament dels auditors de comptes, d'acord amb la normativa aplicable a la Societat.
- Establir les relacions oportunes amb els auditors de comptes per rebre informació sobre aquelles qüestions que puguin posar en risc la seva independència, per al seu examen per la Comissió d'Auditoria i Control, i qualssevol altres relacionades amb el procés de desenvolupament de l'auditoria de comptes, i també aquelles altres comunicacions que preveuen la legislació d'auditoria de comptes i les normes tècniques d'auditoria.
- En tot cas, haurà de rebre anualment dels auditors de comptes la confirmació escrita

de la seva independència davant la Societat o entitats vinculades a aquesta directament o indirectament, així com la informació dels serveis addicionals de qualsevol tipus oferts a aquestes entitats pels auditors esmentats, o per les persones o entitats vinculades a ells d'acord amb el que disposa la legislació sobre auditoria de comptes.

4.1.2. Estructura organitzativa

Direcció General de Riscos

Dins l'equip directiu, el Director General de Riscos (CRO) és el màxim responsable dels riscos del Grup i és independent de les àrees de negoci, tant des del punt de vista jeràrquic com funcional. Té accés directe als òrgans de govern del Grup, especialment a la Comissió de Riscos, als consellers dels quals reporta regularment sobre la situació i evolució esperada del perfil de risc de l'Entitat.

El Director General de Riscos ha estructurat el seu equip de la manera següent:

- Direcció d'Anàlisi i Concessió de Particulars, amb responsabilitat en l'anàlisi i la concessió de crèdit a clients minoristes,
- Direcció d'Anàlisi i Concessió d'Empreses, amb responsabilitat en l'anàlisi i la concessió de risc a la resta de segments de negoci i a sectors especialitzats (Empreses i pimes, Corporativa, Sector Públic, Sobirà, Entitats Financeres, Immobiliari, *Project Finance*, Sector Turisme i Agroalimentari)
- Direcció del Comitè Permanent de Crèdits, que té facultats delegades pel Consell per a l'aprovació d'operacions
- Direcció de Gestió Global del Risc, amb responsabilitat en la gestió dels riscos i la tutela de la sanitat de l'actiu i els mecanismes de solvència i garantia.
- Direcció d'Actius Adjudicats,
- Direcció de Control Intern de Riscos, que inclou tant les unitats de Control com de Validació de Models de Riscos.

Dins les funcions de la Direcció de Riscos es troba la identificació, valoració i integració de les diferents exposicions, així com la rendibilitat ajustada al risc de cada àmbit d'activitat, des d'una perspectiva global del Grup CaixaBank i d'acord amb la seva estratègia de gestió.

D'altra banda, una de les missions més rellevants de la Direcció de Riscos, en col·laboració amb altres àrees de l'Entitat, és liderar la implantació

en tota la xarxa territorial dels instruments que permetin la gestió integral dels riscos, sota les directrius de Basilea, per tal d'assegurar l'equilibri entre els riscos assumits i la rendibilitat esperada.

Subdirecció General de Control & Compliance

La Subdirecció General de *Control & Compliance* va ser creada el desembre de 2015, en dependència directa del Conseller Delegat. Així mateix, amb el reforç el 2016 de les Unitats de Control Intern integrades en la Direcció General de Riscos i en la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital, ha estat reforçada la segona línia de defensa, que actua de forma independent de les unitats de negoci, seguint així el model de les tres línies de defensa sobre el qual s'estructura el Marc de Control Intern de CaixaBank.

Per a més informació es pot consultar la secció de Marc de Control Intern d'aquest mateix apartat.

Direcció General Adjunta d'Auditoria Interna

Per garantir la independència i l'autoritat de la funció, la Direcció d'Auditoria Interna depèn funcionalment de la Comissió d'Auditoria i Control, delegada del Consell d'Administració, i així mateix reporta al President del Consell d'Administració. D'aquesta manera, es garanteix la independència i autoritat de la funció d'Auditoria Interna, que desenvolupa una activitat independent i objectiva d'assegurament i consulta.

Per a més informació sobre l'activitat i les funcions d'Auditoria Interna, es pot consultar la secció de Marc de Control Intern d'aquest mateix apartat.

4.1.3. Comitès rellevants en la gestió i el control de riscos

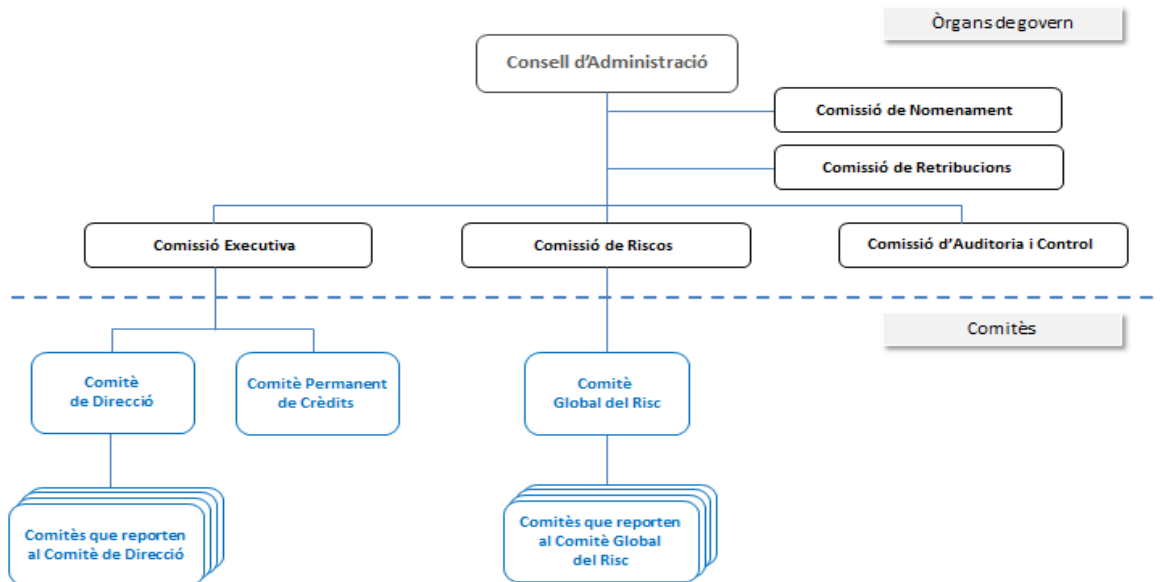

Figura 2

L'Alta Direcció del Grup, en el marc de les atribucions delegades pel Consell i les seves Comissions, configura els diversos comitès de presa, per al govern, la gestió i de control del risc.

En primera instància, es detallen els Comitès de primer nivell, i posteriorment els de segon nivell que tenen una responsabilitat rellevant en l'àmbit dels riscos del Grup.

1. Comitès que reporten a les Comissions delegades del Consell:

Comitè de Direcció

Avalua i pren acords relatius al desenvolupament del Pla Estratègic i operatiu anual, així com els que afecten la vida organitzativa de l'Entitat. A més, aprova els canvis estructurals, els nomenaments, les línies de despesa i les estratègies de negoci.

Comitè Permanent de Crèdits

El Comitè Permanent de Crèdits (d'ara endavant, «CPC») analitza i, si escau, aprova les operacions dins el seu nivell d'atribucions i eleva al Consell d'Administració les que l'excedeixin. És l'última instància en l'esquema de facultats delegades, més enllà d'aquestes, la potestat de concessió retorna al Consell d'Administració.

Al seu torn, el CPC pot aprovar de manera individual operacions que no compleixin tots els criteris establerts segons la tipologia de producte o política específica a aplicar, sempre que no hi hagi cap motiu que faci requerir nivell de sanció del Consell d'Administració.

Comitè Global del Risc

Aquest Comitè té la missió de gestionar, controlar i monitorar de manera global els riscos que afecten l'Entitat i els específics de les participacions financeres més rellevants, així com les implicacions de tots ells en la gestió de la solvència i el capital.

Sota la seva responsabilitat, aquest Comitè vetlla per adequar l'estratègia de CaixaBank en matèria de riscos al que estableixi el Consell d'Administració en el Marc d'Apetit al Risc (RAF), aclarir i solucionar els dubtes d'interpretació i mantenir informat el Consell de CaixaBank, a través de la seva Comissió de Riscos, de les principals línies d'actuació i de la situació en els àmbits de riscos.

Igualment analitza recurrentment el posicionament global de riscos del Grup i defineix les línies mestres d'actuació que permetin optimitzar la gestió de riscos en el marc dels seus reptes estratègics.

2. Comitès que reporten al Comitè de Direcció

Es destaquen:

Comitè ALCO

El Comitè ALCO (*Asset and Liability Committee*) és responsable de la gestió, seguiment i control dels riscos estructurals de liquiditat, tipus d'interès i tipus de canvi. És responsable d'optimitzar i rendibilitzar l'estructura financera del balanç del Grup CaixaBank, incloent-hi el marge d'interessos i els resultats extraordinaris en el resultat d'operacions financeres, determinar les taxes de transferència interna, monitorar preus, terminis i volums entre les activitats generadores d'actiu i passiu, sota les polítiques, el marc d'apetit al risc i límits de risc aprovats pel Consell d'Administració.

Comitè de Transparència

El Comitè de Transparència actua com a òrgan decisor per a tots els aspectes relacionats amb la transparència en el disseny i la comercialització d'instruments financers, de productes bancaris i d'assegurances d'estalvi i inversió.

Té la responsabilitat de garantir la transparència en la comercialització dels productes, mitjançant la definició i aprovació de les polítiques de comercialització, de prevenció de conflictes

d'interès, de salvaguarda d'actius de clients i de millor execució. Així mateix, valida la classificació dels nous instruments financers, productes bancaris i d'assegurances d'estalvi i inversió en funció del seu risc i de la seva complexitat, d'acord amb el que estableix la normativa MiFID, de transparència bancària i d'assegurances.

Comitè de Regulació

El Comitè de Regulació, òrgan dependent del Comitè de Direcció, actua com el responsable del seguiment de l'entorn regulatori que afecta o pot afectar el Grup CaixaBank, la fixació de les posicions estratègiques en relació amb les diferents propostes normatives o prenormatives en funció del seu possible impacte en el Grup i la determinació de les línies mestres de l'estratègia per comunicar aquestes posicions als diferents *stakeholders*, incloent-hi la gestió de la representació dels interessos del Grup. Tot això a fi d'anticipar-se als canvis normatius i facilitar l'adaptació del Grup a les noves i creixents exigències regulatòries.

Comissió de Planificació

La Comissió de Planificació creada el juny de 2015 és responsable de coordinar, monitorar i integrar els diferents processos de planificació (reptes, PO, ICAAP, *Funding Plan*, coordinació amb filials, etc.). Entre les seves funcions destaquen: transmetre la cultura de planificació a totes les àrees implicades; establir un llenguatge comú de planificació; aprovar i cercar consens, tant en les fases intermèdies del procés com en la final; elevar proposta al Comitè de Direcció; el seguiment del compliment del pla durant l'any, i garantir el compliment de les fites definides.

Comitè de Govern de la Informació i Qualitat de la Dada (CGIQD)

És el responsable de vetllar per la coherència, consistència i qualitat de la informació tant a reportar al regulador com a la Direcció del Grup, aportant en tot moment una visió transversal d'aquesta.

Dins les principals funcions del Comitè, destaca definir l'estratègia de gestió de dades, promovent el valor de la informació i les dades com a actiu empresarial i element crític i diferencial, promoure la definició de la Política que regula el marc de Govern de la Informació i Qualitat de la Dada, aprovar objectius de qualitat de la dada (criticitat, indicadors, nivells de tolerància, plans

de qualitat) i fer-ne el seguiment i informar els diferents Òrgans de Govern.

Així mateix, el Comitè revisa i aprova les modificacions rellevants relatives a informes crítics (de gestió i regulatoris), dades o estructures de dades que afectin diferents àmbits, i resol les possibles discrepàncies. Finalment, reporta al Comitè de Direcció sobre el grau d'avançament global del pla de Govern de la Informació i Qualitat de la Dada, el nivell de qualitat de dades i el nivell de compliment dels requeriments regulatoris en material d'informació i dades.

Comitè de Protecció de Dades

És l'òrgan de caràcter permanent, amb competències de discussió, treball i decisió en tots els aspectes relacionats amb la Protecció de Dades de Caràcter Personal relacionades amb CaixaBank i les empreses del Grup. La finalitat del Comitè s'enfoca a efectuar el seguiment de l'aplicació de la legislació de protecció de dades vigent en cada moment, a la resolució de les incidències que es detectin, i a liderar la implantació de nova normativa i criteris en la matèria.

El Comitè informa de les seves actuacions al Comitè de Direcció, que serà l'encarregat d'informar al Consell d'Administració dels aspectes que consideri més rellevants o que puguin afectar seriosament la reputació o els interessos corporatius de CaixaBank.

Comitè de Plans de Reestructuració i Resolució

Un altre comitè no dependent de la Direcció de Riscos és el Comitè de Plans de Reestructuració i Resolució (CPRR), que coordina tots els aspectes relacionats amb els plans de recuperació i resolució.

En el procés d'elaboració del Pla de Recuperació, el CPRR determina l'abast del Pla i les àrees implicades, en proposa l'actualització amb una freqüència mínima anual d'acord amb la normativa aplicable i dirigeix el projecte, supervisant i controlant el procés d'elaboració, que correspon a l'Oficina de Projecte.

En el procés d'aprovació del Pla de Recuperació, el CPRR valida l'Informe proposat per l'Oficina del Projecte i l'eleva al Comitè de Direcció.

En relació amb els indicadors de recuperació, el CPRR revisa trimestralment l'informe que elabora l'Oficina del Projecte i, en funció de la situació presentada en aquest informe, podria elevar una proposta d'activació/tancament d'un Pla de Recuperació.

En l'àmbit dels plans de resolució, el CPRR coordina les peticions d'informació de les autoritats de resolució nacionals (Banc d'Espanya / FROB) i europea (Junta Única de Resolució).

3. Comitès que reporten al Comitè Global de Riscos

Pel seu pes en la gestió i control de riscos, es destaquen:

Comitè de Polítiques de Risc

Aquest Comitè aprova les polítiques de risc de crèdit i mercat del Grup. S'entén per polítiques les directrius que regeixen l'actuació de l'Entitat, així com els procediments que les hagin de sustentar.

El Comitè de Polítiques de Risc té la responsabilitat de fixar polítiques que estiguin alineades amb el marc d'apetit al risc establert per al Grup CaixaBank i suportin aquest marc. Les seves competències, per delegació del Comitè Global de Risc, inclouen la definició i l'aprovació de polítiques de concessió i de seguiment de riscos, així com les polítiques de morositat i de recuperacions.

El Comitè de Polítiques de Risc, juntament amb el Comitè de Nous Productes, que ha d'assegurar que els components de risc i operatives dels nous productes estan adaptats i s'adeqüen al marc establert per la Direcció, també ha d'analitzar i aprovar els productes d'Actiu.

Comitè de Risc Operacional

El Comitè de Risc Operacional té les responsabilitats d'aprovar, transmetre i seguir les polítiques, criteris i procediments de gestió del Risc Operacional en el Grup CaixaBank.

El Comitè ha de revisar periòdicament el Marc Integral de Gestió de Risc Operacional i identificar els punts crítics, així com analitzar i

revisar els procediments de control i mitigació del Risc Operacional.

Comitè de Models i Paràmetres

El Comitè de Models i Paràmetres és responsable de la revisió i aprovació formal dels models i paràmetres del risc de crèdit, mercat (incloent-hi el risc de contrapart-crèdit en l'activitat de Tresoreria) i operacional, així com qualsevol metodologia derivada de la funció de control que exerceix.

El Comitè, entre altres funcions, ha d'assegurar el compliment de la normativa vigent, així com fer el seguiment dels models, els usos i la seva implantació.

Comitè d'Impairment

S'ocupa de la modificació de la qualificació i les cobertures comptables dels crèdits vinculats als acreditats avaluats individualment partint d'evidències objectives de deteriorament, així com de la modificació dels criteris d'estimació de la provisió dels actius el deteriorament de valor dels quals s'estima de manera col·lectiva i, en general, de qualsevol modificació en l'estructura de dotació que suposi un impacte significatiu en les provisions de deteriorament de la cartera creditícia.

Comitè de Recuperacions i Morositat

Analitza els objectius de morositat traslladats per l'Alta Direcció i els trasllada a les carteres gestionades i als actors del procés. Fa el seguiment i monitoració del nivell de compliment dels objectius marcats i coordina amb les diferents àrees les mesures necessàries per corregir-los en cas de desviacions.

Aquest Comitè defineix i fa el seguiment de les polítiques i procediments de recuperacions, la implantació dels quals es presentarà al Comitè de Polítiques per a la seva aprovació. Duu a terme el *reporting* al Comitè Global de Risc sobre les competències transferides

Comitè de Valoració i Adquisició d'Actius Immobiliaris (CVAAI)

Analitza i, si escau, aprova, a proposta de la Direcció Territorial corresponent, les operacions de compra d'actius immobiliaris acceptats en pagament d'operacions de crèdit, concedides a promotors immobiliaris, tenint en compte els aspectes legals de l'operació, el valor de taxació i les expectatives de la inversió.

També aprova la compra d'actius immobiliaris procedents d'empreses en concurs de creditors i excepcionalment quan és la millor opció de recuperació d'una inversió.

Comitè de Control Intern

El Comitè de Control Intern, constituït el 2016, té la missió d'assegurar, raonablement, a la Direcció i als Òrgans de Govern l'existència, el disseny adequat i l'aplicació efectiva de les Polítiques i Procediments de Control dels Riscos en l'organització i avaluar l'Entorn de Control dels Riscos del Grup CaixaBank.

Comitè de Responsabilitat Corporativa i Reputació (CRCR)

El CRCR és responsable de proposar les polítiques generals per a la gestió de la reputació, fer el seguiment de l'estratègia i les pràctiques de responsabilitat social corporativa, així com gestionar, controlar i monitorar de forma global el risc reputacional que afecti el Grup CaixaBank.

4.2. Mapa de Riscos Corporatius

L'evolució del sistema financer i la transformació del Marc Regulatori posen de manifest la rellevància creixent de l'avaluació dels riscos i del seu entorn de control.

El Grup CaixaBank disposa d'un «Mapa de Riscos Corporatiu» per a la identificació, el mesurament, el seguiment, el control i el *reporting* dels riscos.

El Mapa de Riscos Corporatiu de CaixaBank inclou un Catàleg de Riscos Corporatiu, actualitzat el 2016, que facilita el seguiment i *reporting*, intern i extern, dels riscos del Grup, agrupats en tres categories principals: Riscos de Model de Negoci, Riscos específics de l'activitat financera de l'Entitat i Risc operacional i Reputacional.

Els principals riscos que es reporten de manera periòdica a la Direcció i els Òrgans de Govern de CaixaBank són:

Riscos de Model de Negoci

- ✓ **Recursos Propis/Solvència:** Restricció de la capacitat del Grup CaixaBank per adaptar el seu volum de recursos propis a les exigències normatives o a la modificació del seu perfil de risc.
- ✓ **Liquiditat i Finançament:** Dèficit d'actius líquids, o limitació en la capacitat d'accés al finançament del mercat, per satisfer els venciments contractuals dels passius, els requeriments regulatoris o les necessitats d'inversió del Grup.

Riscos específics de l'activitat financera

- ✓ **Crèdit:** pèrdua de valor dels actius del Grup CaixaBank davant una contrapartida pel deteriorament de la capacitat d'aquesta per fer front als seus compromisos.
- ✓ **Mercat:** Pèrdua de valor dels actius o increment de valor dels passius inclosos en la cartera de negociació i inversió del Grup, per fluctuacions dels tipus, *spread* de crèdit, factors externs o preus en els mercats on aquests actius/passius es negocien.
- ✓ **Estructural de tipus d'interès:** Efecte negatiu sobre el Valor Econòmic del balanç o

sobre els resultats, per la renovació de masses d'actiu i passiu a tipus diferents dels establerts anteriorment, a causa de canvis en l'estructura de la corba de tipus d'interès.

- ✓ **Actuarial:** Increment del valor dels compromisos contrets per contractes d'assegurança amb clients (negoci assegurador) i per pensions amb empleats (compromisos per pensions) arran de la divergència entre les estimacions de sinistralitat i tipus i l'evolució real d'aquestes magnituds.

Risc Operacional i Reputacional

- ✓ **Legal/Regulatori:** Pèrdues per errors d'interpretació o aplicació de la legislació i de la regulació vigent o per decisions judicials adverses. Addicionalment, inclou el risc de patir un impacte advers en el valor econòmic per canvis legislatius o regulatoris.
- ✓ **Conducta i Compliment:** aplicació per part de CaixaBank de criteris d'actuació contraris als interessos dels seus clients i els seus grups d'interès i deficiències en els procediments que originin actuacions o omissions no ajustades al marc jurídic i regulatori, o als codis i normes internes, de les quals es puguin derivar sancions administratives o danys reputacionals.
- ✓ **Tecnològic:** pèrdues degudes a la inadequació o les errades del *hardware* i el *software* de les infraestructures tecnològiques, que poden comprometre la disponibilitat, integritat, accessibilitat i seguretat de les infraestructures i les dades.
- ✓ **Processos operatius i esdeveniments externs:** pèrdues o danys provocats per errors operatius en els processos vinculats a l'activitat de l'Entitat, per esdeveniments externs que escapen al control de l'Entitat, o per terceres persones alienes a aquesta, tant de forma accidental com dolosa.
- ✓ **Fiabilitat de la informació financera:** deficiències en l'exactitud, integritat i criteris d'elaboració de les dades necessàries per a l'avaluació de la situació financera i patrimonial del Grup CaixaBank.
- ✓ **Reputacional:** menyscabament de la capacitat competitiva per deteriorament de la confiança en CaixaBank d'algun dels seus

grups d'interès, a partir de l'avaluació que aquests grups efectuen de les actuacions o omissions, realitzades o atribuïdes, de l'Entitat, la seva Alta Direcció o els seus Òrgans de Govern.

CaixaBank ha posat el focus en la solvència i la qualitat com a prioritats estratègiques per reforçar la confiança dels clients en el Grup. A més, en els últims anys CaixaBank ha reforçat les estructures de control i compliment normatiu per minimitzar la probabilitat que s'esdevinguin actuacions o omissions com les que han aflorat recentment en entitats financeres globals, amb una creixent repercussió mediàtica i en la imatge del sector.

4.3. Marc d'Apetit al Risc (RAF)

De manera creixent els Reguladors i els organismes consultius del sector financer han assenyalat la conveniència de definir i implantar un Marc d'Apetit al Risc, com a suport en la presa de decisions i en l'adopció conscient dels riscos.

En particular, es destaquen els principis rectors publicats pel *Financial Stability Board* (novembre 2013), que els considera requisit per al bon govern, i la gestió i supervisió adequades dels grups financers. L'European Banking Authority i el Banc d'Espanya subscriuen aquestes recomanacions, que encara no tenen caràcter normatiu.

En el Grup CaixaBank, la cultura de riscos ha constituït sempre un element diferenciador del negoci. Aquesta cultura, juntament amb les polítiques i la infraestructura de Riscos i les capacitats del seu equip humà, han permès mantenir un perfil de risc moderat i una solvència destacada en el mercat espanyol.

Fruit de la seva vocació de lideratge i excel·lència, el Grup CaixaBank ha adoptat aquest marc d'actuació, considerat entre les millors pràctiques en el govern intern dels riscos.

Descripció i estructura

El Marc d'Apetit al Risc (d'ara endavant, el «Marc» o «RAF», com a acrònim de la seva denominació en anglès) és una eina integral i prospectiva, amb la qual el Consell d'Administració de CaixaBank determina la tipologia i els llindars de risc que està disposat a

acceptar, en la consecució dels objectius estratègics del Grup.

El Consell fixa quatre dimensions prioritàries que expressen l'aspiració del Grup en relació amb els riscos més rellevants. Són les següents:

- ✓ **Protecció davant de pèrdues:** CaixaBank es marca com a objectiu mantenir un perfil de risc mitjà-baix i una confortable adequació de capital, per enfortir la seva posició com una de les entitats més sòlides en el mercat bancari europeu. Aquest objectiu es trasllada als elevats nivells de solvència *Common Equity Tier 1* (CET1) mantinguts per l'Entitat, tal com ha succeït al tancament de desembre de 2016 amb un 13,2% de CET1 *phase-in* en el Grup CaixaBank.
- ✓ **Liquiditat i Finançament:** CaixaBank vol tenir la certesa d'estar permanentment en condicions de complir les seves obligacions i necessitats de finançament de manera oportuna, fins i tot sota condicions adverses de mercat, i es marca com a propòsit tenir una base de finançament estable i diversificada, per preservar i protegir els interessos dels seus dipositants. Prova d'això és la ràtio *Liquidity Coverage Ratio* (LCR), que supera amb escreix el 100%, quan el llindar regulatori és del 70% el 2016.
- ✓ **Composició de negoci:** CaixaBank aspira a mantenir la seva posició de lideratge en el mercat de banca minorista i la generació d'ingressos i de capital de manera equilibrada i diversificada. En conseqüència, es monitoren i mitiguen diferents tipus de concentració, com és la de grans riscos, en què el Grup aspira a mantenir-se significativament per sota de la referència regulatòria del 25% dels recursos propis computables.
- ✓ **Franquícia:** CaixaBank es compromet en la seva activitat amb els estàndards més alts ètics i de governança: fomentant la sostenibilitat i l'acció social responsable, i assegurant-ne l'excel·lència operativa. A tall il·lustratiu, en aquest àmbit el Consell d'Administració ha establert una tolerància zero a l'incompliment normatiu.

En línia amb les millors pràctiques del sector financer, l'estructura del marc complementa aquestes declaracions amb mètriques i palanques de gestió, per traslladar-les de manera coherent i eficaç a la gestió del negoci i dels riscos.

A continuació es representa el Marc com una estructura piramidal que culmina amb els principis i les mètriques de primer nivell, sustentades alhora en mètriques de més detall (segon nivell) i impacte en l'activitat diària mitjançant les palanques de gestió

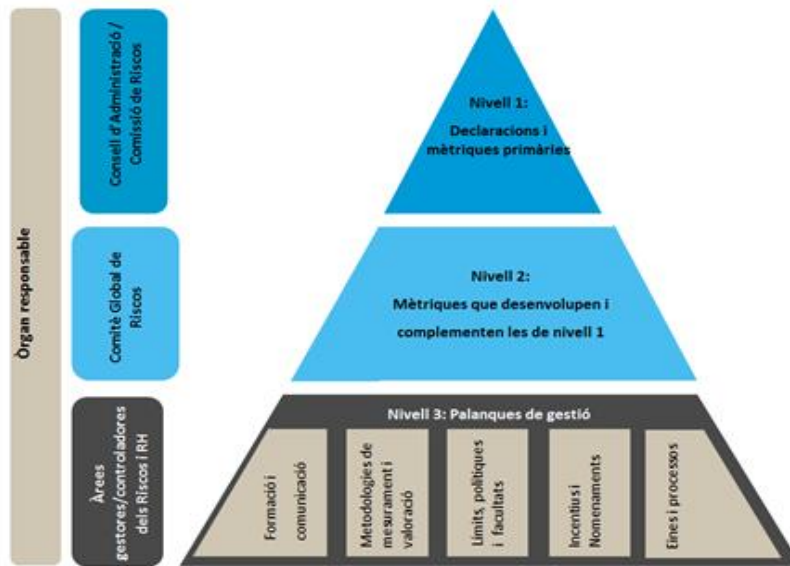

Figura 3

El **nivell 1** engloba tant la **Declaració d'apetit al risc** com les **mètriques fonamentals**, a les quals s'assignen llindars d'apetit i de tolerància. És el **Consell d'Administració** qui defineix, aprova, monitora i pot modificar aquest nivell amb la periodicitat definida en el mateix reglament de govern del marc, amb assessorament especialitzat i seguiment recurrent per part de la Comissió de Riscos.

Es fixen **nivells d'«apetit»** i de **«tolerància»** per a cadascuna de les mètriques a través d'un **sistema de semàfors d'alerta**:

- ✓ «Semàfor verd»: objectiu de risc
- ✓ «Semàfor ambre»: alerta precoç
- ✓ «Semàfor vermell»: incompliment

Adicionalment, i per a una selecció de mètriques recollides en el *Recovery Plan*, s'ha definit un «Semàfor negre» que, si s'activés, desencadenaria uns processos de comunicació i de governança propis, d'acord amb la gravetat de les situacions així definides.

Amb això, s'assegura un procés integral de monitoració i escalat de potencials deterioraments en el perfil de risc de l'Entitat.

Com a exemple, s'esmenten algunes de les mètriques considerades per a cadascuna de les dimensions:

- ✓ **Protecció davant pèrdues.** Ràtios de solvència regulatòria, càlculs basats en els models i metodologies avançades (pèrdua esperada, VaR) i magnituds de l'àmbit comptable, com ara el cost del risc.
- ✓ **Liquiditat i finançament.** Mètriques externes (ràtios regulatòries) i internes (de gestió).

- ✓ **Composició de negoci.** Indicators que fomenten la diversificació (per acreditat, sectorial...) i minimitzen l'exposició a actius no estratègics.
- ✓ **Franquícia.** S'integren els riscos no financers (operacional, reputacional...), tant amb mètriques quantitatives com amb compromisos de tolerància zero davant l'incompliment.

El **nivell 2** recull mètriques de major detall, que són monitorades per l'equip directiu i, en particular, pel Comitè Global de Riscos. Aquests indicadors solen derivar de la descomposició factorial dels de nivell 1 (per exemple, la pèrdua esperada en PD i LGD) o d'un major desglossament de la contribució al nivell d'agregació superior per carteres de risc o segments de negoci. També incorporen elements de mesurament del risc més complexos i especialitzats que permeten traslladar les mètriques de primer nivell a la presa de decisions de les unitats gestores dels riscos.

D'aquesta manera, el Consell d'Administració té la certesa que l'equip directiu monitora els mateixos riscos, més detalladament, per identificar i prevenir possibles desviacions en el perfil de risc que ha definit.

Finalment, el **nivell 3** representa les palanques de gestió que l'equip directiu, a través de les diferents unitats de negoci i de les àrees responsables de l'admissió, seguiment i control de cada risc, defineix i implementa, per alinear l'execució amb el marc establert. Aquests mecanismes inclouen:

- ✓ **Formació i comunicació,** aspectes clau perquè tots els empleats que participen en la presa de decisions del Grup coneguin i interioritzin el seu grau de contribució al Pla Estratègic i al manteniment de l'apetit al risc del Consell. Tant la formació com la comunicació són dos eixos fonamentals en la consolidació i en la difusió d'una cultura de riscos clara i eficaç, en entorns tan canviants i incerts com els que s'estan vivint en el sector financer.

- ✓ **Metodologies de mesurament i valoració de riscos,** per poder proporcionar al Consell d'Administració una visió precisa, clara i consistent sobre l'exposició a cadascun dels Riscos. En bona part, la funció que exerceix el RAF consisteix en la selecció i proposta als òrgans de govern de les metodologies que millor compleixen les necessitats en cada cas.

Es combina la perspectiva comptable, regulatòria, econòmica o de pèrdues potencials/en condicions d'estrès, segons que sigui necessari.

- ✓ **Límits, polítiques i facultats en aprovació de noves posicions de risc:** aquests tres components permeten traslladar, pel que fa a organització, procés i exposició, el que es pot fer, en coherència amb el Marc d'Apetit al Risc i els altres eixos del marc de gestió de riscos.
- ✓ **Incentius i nomenaments:** es tracta de les polítiques de Recursos Humans considerades de més impacte directe a curt termini per direccionar conductes de l'equip directiu i dels empleats en sentit ampli. Cal destacar que l'esquema de *bonus* dels membres del Comitè de Direcció i del Col·lectiu Identificat incorpora el nivell de compliment RAF amb un pes del 15%.
- ✓ **Eines i processos:** el Marc aprofita la infraestructura tecnològica, els sistemes d'execució i control, així com els processos de *reporting* intern existents en l'Entitat (per exemple, per a la implantació dels límits de concentració de risc en la concessió de crèdit). També se n'han creat alguns *ad hoc*, per assegurar una gestió i un compliment adequats del govern del Marc.

Seguiment i governança del marc d'apetit al risc en el Grup CaixaBank

El Consell d'Administració defineix i supervisa el Perfil de Risc del Grup i actualitza les mètriques i els límits del Marc quan ho consideri oportú, però amb una periodicitat mínima anual.

El desenvolupament del Marc durant el 2016 segueix demostrant la seva utilitat per al Consell i la Comissió de Riscos com a plataforma única i integral per encaminar estratègia, gestió i control del Grup. En la revisió anual duta a terme en l'exercici, s'han inclòs noves mètriques i s'han modificat llindars tenint en compte noves exigències regulatòries i les evolucions estratègiques de l'entitat.

En tot aquest procés la Comissió de Riscos és la responsable d'assistir el Consell en aquesta tasca i de revisar amb més freqüència i profunditat l'evolució de les mètriques de nivell 1, així com el compliment dels plans d'acció per reconduir els riscos subjacents a la zona d'apetit com més aviat millor.

Per assegurar el compliment del Marc i una transparència en línia amb les millors pràctiques internacionals, s'ha definit el següent sistema de *reporting* mínim:

Presentació mensual per part de la Direcció Corporativa de Gestió Global de Riscos en el Comitè Global de Riscos, indicant la tendència passada i futura de les mètriques de primer i segon nivell, segons previsions del Pla Estratègic/projeccions fetes dins l'exercici ICAAP. En cas que els nivells de risc actuals siguin superiors al llindar de:

- ✓ **Apetit:** s'assigna un «semàfor ambre o alerta primerenca» a l'indicador, i el Comitè Global de Riscos designa el responsable o comitè directiu encarregat de preparar un pla d'acció per tornar a la zona «verda», amb indicació del calendari. La situació del pla d'acció ha de ser reportat a la Comissió delegada de riscos com a part del seu *reporting* recurrent.
- ✓ **Tolerància:** s'assigna un «semàfor vermell», amb una explicació del motiu de la ineficàcia del pla d'acció anterior (en cas que n'hi hagi), així com una proposta d'accions correctives o mitigants per reduir l'exposició, que ha d'aprovar la Comissió de Riscos. El Consell ha de rebre informació amb el contingut i la periodicitat que la Comissió delegada de riscos estableixi.
- ✓ **«Recovery Plan»:** es desencadenaria el procés de governança del Pla, que preveu un conjunt de mesures per:
 1. Reduir la possibilitat que l'Entitat faci fallida, o entri en un procés de resolució.

2. Minimitzar l'impacte en cas de fallida, tractant d'evitar el rescat des del sector públic (*bail out*).

En aquest últim cas, hi ha l'obligació d'informar el supervisor dels incompliments severs i dels plans d'acció que es preveu adoptar.

Presentació trimestral a la Comissió de Riscos, sobre la situació, plans d'acció i previsions per a les mètriques de primer nivell.

Presentació al Consell d'Administració amb periodicitat semestral, sobre la situació, els plans d'acció i les previsions per a cadascuna de les mètriques de primer nivell.

En aquestes sessions, el Consell podria establir la modificació o actualització de les mètriques i dels llindars prèviament assignats.

Així mateix, i en el cas que en algun dels riscos se superi el nivell de tolerància definit i això pugui suposar una amenaça per a la viabilitat del Grup, el Consell podria activar alguna de les accions establertes al *Recovery Plan*.

Integració en els processos de planificació i exercicis d'estrès

Des de la seva aprovació el novembre de 2014, el Marc s'ha convertit en un pilar fonamental dels processos de planificació interna i de simulació davant potencials escenaris d'estrès. Tant en l'ICAAP, l'ILAAP i l'*stress test* de l'EBA 2016, s'ha facilitat al Consell una visió holística del nivell de compliment del RAF en els diferents escenaris, perquè pugui adoptar les decisions pertinents per a la modificació o aprovació de les previsions facilitades pels responsables d'aquests exercicis.

4.4. Avaluació i planificació de riscos

Com a complement i reforç que retroalimenta tant el Mapa de Riscos Corporatiu com el Marc d'Apetit al Risc, el Grup CaixaBank disposa de processos institucionals i mecanismes per avaluar tant l'evolució del perfil de risc (recent, futur i hipotètic en escenaris d'estrès) com la seva pròpia capacitat per assegurar un adequat govern, gestió i control.

Risk Assessment

Es tracta d'un procés amb periodicitat anual, en què l'Entitat cerca:

- Identificar, avaluar, qualificar i comunicar internament canvis significatius en els riscos inherents que assumeix l'Entitat en el seu entorn i model de negoci, ja sigui per evolució del nivell de risc (evolutius) o per aparició d'uns altres que podrien convertir-se en materials (emergents)¹, i
- Fer una autoavaluació de les capacitats de gestió, de control i de govern dels riscos, com a instrument explícit que ajuda a detectar millors pràctiques i debilitats relatives en algun dels riscos. Tot això està orientat a maximitzar la transparència interna i la cultura de riscos, així com a la prioritització d'esforços i inversions que tinguin més impacte potencial en el perfil de risc residual del Grup.

Aquest procés, que originalment va néixer en l'Entitat sota el context de l'Informe d'Autoavaluació de Capital (ICAAP, per les seves sigles en anglès), ha anat evolucionant en abast i profunditat en consonància amb l'autoexigència de millora contínua, així com per incorporació de les directrius i de les recomanacions que els organismes reguladors i supervisors europeus han publicat en els últims anys, entre els quals hi ha, entre d'altres, el document consultiu de l'EBA «Draft Guidelines on internal governance» i les Directrius finals per a una revisió consistent de l'ICAAP pels equips de supervisió publicades per l'EBA.

Avui dia, es fa com un exercici *stand-alone*, partint d'informació quantitativa, *benchmarks* i *inputs* qualitatius, facilitada pels interlocutors

interns de diversos *stakeholders* (per exemple, el departament de Relació amb Inversors), de les àrees que participen en la gestió dels riscos, així com de les àrees de control. Aquest exercici és presentat als òrgans de Govern de l'entitat per a la seva revisió i aprovació. El Consell d'administració és l'últim responsable de la seva aprovació, dins el context de l'ICAAP.

Planificació de riscos

L'Entitat efectua una planificació de l'evolució esperada de les magnituds i de les ràtios que delimiten el perfil de risc futur, com a part del Pla Estratègic quadriennal (l'actual comprèn el període 2015-2018), el compliment del qual es revisa de forma recurrent.

Adicionalment, s'avaluen les variacions en aquest mateix perfil sota potencial ocurrència d'escenaris estressats, tant en exercicis interns, com en els subjectes a supervisió regulatòria (ICAAP, ILAAP, *stress tests* EBA). Amb això, es facilita a l'equip directiu i als òrgans de govern la visió necessària sobre la resistència de l'Entitat davant esdeveniments interns i/o externs.

4.5. Cultura de riscos

principis generals de gestió de riscos

El Consell d'Administració del Grup CaixaBank és l'òrgan màxim que determina la política de risc del Grup. Es resumeixen a continuació els principis generals de gestió del risc², aprovats pel Consell d'Administració:

- ✓ El risc és inherent a l'activitat del Grup.
- ✓ El Consell d'Administració ostenta l'última responsabilitat en la gestió del risc, funció en què està implicada la Direcció.
- ✓ El perfil de risc objectiu del Grup és mitjà-baix.
- ✓ Tota l'organització ha d'estar i està implicada a adequar el risc assumit al perfil desitjat.
- ✓ La gestió del risc comprèn el cicle complet de les operacions: des de l'anàlisi prèvia a la concessió, el seguiment de la solvència del client de la contrapartida i la rendibilitat, al reemborsament o la recuperació dels actius deteriorats.
- ✓ La funció de riscos és independent de les unitats de negoci i operatives.
- ✓ Les decisions de negoci són conjuntes entre un mínim de dos empleats, amb línies dependències organitzatives diferents.

¹ En aquest segon cas, es traslladen propostes d'inclusió o d'augment de nivell al Catàleg de Riscos

² Per ampliar informació vegeu la Nota 3 de la Memòria dels Comptes Anuals del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2016.

- ✓ La integració en els sistemes del quadre de facultats facilita la descentralització de les decisions, per adoptar-les tan a prop del client com es pugui i assegurar a la vegada l'autorització dels riscos per nivell adequat.
- ✓ La concessió es basa en la capacitat de devolució del titular i té en compte l'obtenció d'una rendibilitat adequada.
- ✓ Els criteris i les eines utilitzats són homogenis en tota l'organització.
- ✓ El mesurament i anàlisi dels riscos s'efectua amb eines i mètodes avançats, d'acord amb les millors pràctiques del sector. Totes les actuacions en l'àmbit del mesurament, seguiment i gestió del risc es duen a terme d'acord amb la recomanació del Comitè de Supervisió Bancària de Basilea i la normativa que estableixen les directives europees i la legislació espanyola vigent.
- ✓ Dotació de recursos adequats: els recursos humans i tècnics assignats a la funció de gestió del risc són suficients en nombre i qualitat per complir els seus objectius.

Formació

Amb l'objectiu que els directors d'oficines, gestors de banca premier i assessors de banca privada del Grup ofereixin el millor servei als clients i consolidin la seva confiança, des de l'any 2015 més de 6.000 directors i gestors de banca premier han obtingut el diploma d'Assessorament Financer de la UPF School of Management (de la Universitat Pompeu Fabra) i gairebé el mateix nombre ha obtingut el *Certificate in Wealth Management* del Chartered Institute for Securities & Investment (CISI), titulació reconeguda entre les entitats financeres (com ara HSBC, BNP Paribas, Credit Suisse, Banc Nacional d'Abu Dhabi, Citi Bank, UBS, Barclays o Deutsche Bank) com a referent no només de coneixements en assessorament financer, sinó també en codis de conducta i ètica necessaris per a l'excel·lència en l'atenció al client. D'aquesta manera el Grup es converteix en la primera entitat financera espanyola que certifica la formació dels seus empleats amb un diploma de postgrau universitari en Assessorament Financer i amb un certificat internacional de gran prestigi en el sector financer.

En l'àmbit específic de l'activitat de Riscos, la Direcció General de Riscos i la Direcció General de Recursos Humans defineixen els continguts de formació, tant en les funcions de suport al Consell d'Administració / Alta Direcció, amb continguts específics que facilitin la presa de decisions a alt nivell, com en la resta de les

funcions de l'organització, especialment pel que fa a professionals de la xarxa d'oficines. Tot això es fa amb l'objectiu de facilitar la translació a tota l'organització del Marc d'Apetit al Risc, la descentralització de la presa de decisions, l'actualització de competències en l'anàlisi de riscos i l'optimització de la qualitat del risc.

L'Entitat està estructurant la seva oferta formativa a través de l'Escola de Riscos. D'aquesta manera, la formació es planteja com una eina estratègica orientada a donar suport a les àrees de negoci i alhora com el canal de transmissió de la cultura i les polítiques de riscos de la companyia, que ofereix formació, informació i eines per a tots els professionals de l'Entitat. La proposta s'articula com un itinerari formatiu d'especialització en la gestió de riscos que estarà vinculat a la carrera professional de qualsevol empleat de l'Entitat, comprenent des de Banca Retail fins a especialistes de qualsevol àmbit. Es busca que el personal de l'Entitat tingui un coneixement adequat de:

- ✓ el sistema financer i els diferents riscos de l'entorn econòmic i del negoci bancari;
- ✓ l'organització i el funcionament de la Gestió de Riscos en el Grup;
- ✓ els processos i les eines associats a operacions creditícies tant en l'admissió i el seguiment com, eventualment, en les fases de renegociació i recobriment;
- ✓ els productes de crèdit i del risc inherent a cadascun, així com de la legislació relativa als contractes de crèdit.

El setembre de 2015, l'Escola de Riscos va llançar la primera promoció del Certificat d'Anàlisi de Risc (destinat a Gestors Comercials, amb un total de 46.200 hores) i la primera promoció del Diploma de Postgrau d'Anàlisi de Risc – Especialitat Retail (destinat a Directors i Subdirectors d'Oficina, que totalitzen 37.900 hores de formació). Més de 2.400 empleats estan actualment en formació: les noves promocions del Certificat d'Anàlisi de Riscos (una edició) i del Diploma de Postgrau d'Anàlisi de Risc (dues edicions) que s'han iniciat durant l'any 2016.

En el marc d'Escola de Riscos, s'han dut a terme les formacions següents en Risc Bancari:

- ✓ **Curs Bàsic de Risc Bancari:** Certificació Universitària de nivell bàsic, dirigit a empleats i gestors no especialistes de la xarxa comercial d'oficines i altres col·lectius d'interès que puguin requerir un coneixement bàsic dels criteris de risc de l'organització per a l'acompliment del seu treball. (2a Edició, iniciada el maig de 2016, hi participen 320 empleats i gestors comercials).
- ✓ **Diploma de Postgrau en Anàlisi de Risc Bancari:** Diploma universitari dirigit a direccions i subdireccions d'oficines de la xarxa comercial i altres col·lectius d'interès que, per la seva funció, puguin tenir atribucions en la concessió d'operacions d'actiu, o bé requereixin un coneixement avançat del risc a CaixaBank. El 2016 s'ha iniciat la 2a Edició (març 2016, 1.013 participants) i la 3a Edició (setembre de 2016, 648 participants), a més de la 1a Edició de l'Especialitat Retail, iniciada el setembre, en què hi participen 690 empleats amb responsabilitat en la xarxa d'oficines.

A més, durant l'any 2016 s'han dut a terme més de 3.500 hores de formació als equips de riscos, distribuïdes en diferents programes de formació que s'han ofert a empleats de la Xarxa d'oficines i de Serveis Centrals de CaixaBank. Hi destaquen els següents:

- ✓ **Formació en desenvolupament habilitats professionals:**
 - **Gestió de visites per a Analistes de Risc,** per maximitzar l'efectivitat de les visites a Empreses. Curs emmarcat en la implantació del Nou Model d'Organització dels Centres d'Admissió de Riscos Territorials amb la Carterització de clients i posada en valor del nou model de col·laboració entre l'Àrea d'Admissió de Riscos i Centres d'Empreses, Institucions i Sector Públic, per les quals s'acompanyarà puntualment els/les gestors comercials en visites als clients carteritzats.
- ✓ **Formació en Coneixements Específics** en múltiples àmbits d'especialització. Es destaquen per la seva rellevància:
 - **Formació «Impacte Annex IX Circular BDE 4/2016»** dirigida a tots els equips dels Centres d'Admissió de Riscos Territorials i Equip d'Anàlisi de Serveis Centrals, en directe via *Streaming*.

- **Nous Analistes de Risc,** per introduir-los als criteris i polítiques de gestió del risc, les eines de què disposen per exercir la seva funció, els principals productes de finançament que hi ha a l'Entitat i els aspectes jurídics relacionats amb el risc. Aquest curs el fan, entre altres, una selecció d'empleats de Gestió Global de Riscos en Serveis Centrals i els TGA (Tècnics en Gestió d'Actiu) adscrits a Centres d'Empreses; això amb la finalitat de complementar la seva visió tècnica i conceptual amb situacions aplicades de les polítiques de risc, particularitats dels productes i reforçar les capacitats en altres riscos que no són de la seva responsabilitat directa (p. ex. Mercat).

Avaluació i retribució de l'acompliment

Tal com s'ha esmentat a la secció del Marc d'Apetit al Risc, el Grup CaixaBank vetlla perquè la motivació extrínseca dels seus empleats sigui coherent amb la cultura de riscos i amb el compliment dels nivells de risc que el Consell està disposat a assumir.

Amb aquest propòsit hi ha dos esquemes diferenciats:

- El 15% del component variable de la compensació dels membres del Comitè de Direcció i del Col·lectiu Identificat depèn directament de l'evolució anual favorable del compliment del Marc d'Apetit al Risc¹.
- Els empleats de les àrees de negoci estableixen els seus reptes en procés *bottom-up* i *top-down* per assegurar que, en agregat, es compleixen els objectius del Pla Estratègic (de l'any corresponent). Per tant, en la mesura que aquests objectius estan ja calibrats per assegurar el compliment del Marc d'Apetit al Risc, així com altres objectius institucionals (per exemple, l'adequada identificació i el coneixement dels clients gestionats, segons els principis de «*Know-your-customer*»), s'assoleix una transmissió i consegüent alineament

¹ Per a més informació, es prega consultar l'«Informe anual sobre remuneracions dels consellers de societats anònimes d'entitats cotitzades» en el web de CaixaBank (http://www.caixabank.com/informacionparaaccionistaseinversores/gobiernocorporativo/remuneracionesdelosconsejeros/informeannualdere-muneraciones_es.html)

eficaç i eficient amb el perfil de risc establert pel Consell.

4.6. Marc de Control Intern

El Marc de Control Intern de CaixaBank proporciona un grau de seguretat raonable en la consecució dels objectius del Grup. En línia amb les directrius dels reguladors i les millors pràctiques del sector, s'estructura partint del model de les 3 línies de defensa:

- ✓ La primera línia de defensa està formada per les unitats de negoci i de suport del Grup, responsables d'identificar, mesurar, controlar, mitigar i comunicar els principals riscos que afecten el Grup en l'exercici continu de la seva activitat.

L'any 2015 es van reforçar les funcions de control en la primera línia de defensa. Entre d'altres, amb la creació de la Direcció Corporativa de Control de Negoci, com a unitat específica de control de la Direcció General de Negoci.

- ✓ La segona línia de defensa actua de forma independent de les unitats de negoci, i té la funció d'assegurar que hi ha polítiques i procediments de gestió i control de riscos, monitorar-ne l'aplicació, avaluar l'entorn de control i reportar tots els riscos materials del Grup.

La segona línia de defensa també ha estat reforçada mitjançant la creació, el desembre de 2015, de la Subdirecció General de *Control & Compliance*, així com el reforç, el 2016, de les Unitats de Control integrades en la Direcció General de Riscos i en la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital.

- ✓ La tercera línia, constituïda per Auditoria Interna, es responsabilitza de l'avaluació de l'eficàcia i l'eficiència de la gestió de riscos, i dels sistemes de control intern, aplicant-hi els principis d'independència i objectivitat.

La gestió i el control global dels riscos que exerceix l'Entitat garanteix un perfil de risc que estigui en concordança amb els objectius estratègics, preserva els mecanismes de solvència i de liquiditat, permet optimitzar la relació rendibilitat-risc i cerca l'excel·lència en el servei a clients, amb processos àgils i transparents.

El desembre de 2016 s'ha constituït el Comitè de Control Intern, presidit per la Subdirecció

General de *Control & Compliance* i integrat per les Unitats de Control de la segona i tercera línia de defensa i la Unitat de Control de Negoci.

Les Unitats de Control de la segona línia, cada una sota el seu àmbit d'actuació, tenen les funcions següents:

- ✓ Assegurar que hi ha polítiques i procediments adequats amb relació a la gestió dels riscos, i que es compleixin de manera efectiva.
- ✓ Assegurar un Entorn de Control adequat i efectiu que mitigui els riscos, sota el seu àmbit d'actuació, que n'inclougi la monitoració a través d'Indicadors.
- ✓ Detectar l'existència de *gaps* de control, establir plans de remediació si n'hi ha i efectuar-ne el seguiment d'implantació.
- ✓ Assegurar l'existència del *reporting* adequat al Comitè de Control Intern.
- ✓ Fomentar la cultura de control i compliment en el seu àmbit d'actuació.

Les funcions d'Auditoria respecte a l'avaluació del marc de control intern es detallen en l'apartat 4.6.4.

El Comitè de Control Intern té la missió d'assegurar, raonablement, a la Direcció i als Òrgans de Govern l'existència, el disseny adequat i l'aplicació efectiva de les Polítiques i Procediments de Control dels Riscos en l'organització i avaluar l'Entorn de Control dels Riscos del Grup CaixaBank.

Les Unitats de Control que integren la segona i tercera línia de defensa són:

- ✓ Control Intern de Riscos.
- ✓ Control Intern d'Informació i Models Financers.
- ✓ Compliment Normatiu.
- ✓ Auditoria Interna.

4.6.1. Control Intern de Riscos

L'objectiu del departament de Control Intern de Riscos és unificar en un únic àmbit organitzatiu, dependent directament de la Direcció General de Riscos, les diverses funcions de segona línia de defensa en funcionament dins d'aquesta Direcció.

La direcció s'organitza en les següents funcions:

1. Control Intern de Risc Operacional i de Crèdit i Control de Mercats.

L'objectiu d'aquestes funcions és monitorar, com a segona línia de supervisió:

La definició i implementació de processos d'acord amb les polítiques del banc en matèria de riscos, assegurant que la presa de riscos sempre es duu a terme dins del marc que han definit i amb un marc de control adequat.

La consistència i efectivitat dels controls exercits des de la primera línia de defensa sobre els processos d'assumpció de risc per part de l'entitat.

El seguiment i control dels riscos assumits, així com reportar-los recurrentment a, entre d'altres, les àrees de presa o gestió dels riscos, l'Alta Direcció i els comitès competents, així com a organismes de supervisió i terceres entitats.

2. Validació interna

Exerceix les funcions de control dels sistemes interns de qualificació que es desenvolupen amb més detall en la Nota 3.2 «Govern, gestió i control de riscos», apartat «Marc de Control Intern: Control Intern: Control Intern de Riscos», punt 2) «Validació Interna», de la Memòria dels Comptes Anuals del Grup CaixaBank corresponent a l'exercici 2016.

4.6.2. Control Intern d'Informació i Models Financers

L'objectiu del departament de Control Intern d'Informació i Models Financers és la supervisió dels riscos associats a la Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital i s'organitza en les funcions següents:

1. Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera (SCIIF)

El SCIIF, com a part del Control Intern de l'Entitat, es defineix com el conjunt de processos que es duen a terme per proporcionar seguretat raonable respecte a la fiabilitat de la informació financera que l'entitat publica en els mercats. Està dissenyada d'acord amb el que estableix la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV) en el seu document «Control intern sobre la informació financera en les entitats cotitzades» (entitats emissores de títols admesos a cotització). Com a segona línia de defensa, supervisa que les pràctiques i els processos desenvolupats a l'Entitat per elaborar la informació financera en garanteixen la fiabilitat i conformitat amb la normativa aplicable. En concret, aquesta funció ha d'avaluar que la informació financera elaborada per les diverses entitats que constitueixen el Grup compleix amb els principis següents:

- a) Les transaccions, els fets i altres esdeveniments recollits per la informació financera efectivament hi són i s'han registrat en el moment adequat (existència i ocurrència).
- b) La informació reflecteix la totalitat de les transaccions, els fets i altres esdeveniments en els quals l'Entitat és part afectada (integritat).
- c) Les transaccions, els fets i altres esdeveniments es registren i valoren de conformitat amb la normativa aplicable (valoració).
- d) Les transaccions, els fets i altres esdeveniments es classifiquen, presenten i revelen en la informació financera d'acord amb la normativa aplicable (presentació, desglossament, i comparabilitat).
- e) La informació financera reflecteix, en la data corresponent, els drets i obligacions a través dels corresponents actius i passius, de conformitat amb la normativa aplicable (drets i obligacions).

A l'Informe Anual de Govern Corporatiu de l'exercici 2016 es presenta el detall d'aquesta funció, així com les activitats que s'han dut a terme en el període.

2. Control Intern de Models de Planificació Financera (CIMPF)

Aquesta funció, creada fa poc, té per objectiu exercir el control intern de segona línia de defensa de les activitats desenvolupades per la Direcció Corporativa de Planificació i Capital, assegurar que hi ha polítiques i procediments adequats que es compleixen de manera efectiva i vetllar perquè hi hagi un Entorn de Control adequat i efectiu que mitigui els riscos associats a aquestes activitats. Així mateix, la funció està orientada a detectar si hi ha *gaps* de control, establir plans de remediació si n'hi ha i efectuar-ne el seguiment d'implantació.

Amb l'objectiu de mitigar els riscos, la funció CIMPF cobreix tant aspectes quantitius com qualitius. Els elements essencials del procés de validació global cobreixen les àrees de revisió següents:

- ✓ Entorn tecnològic i bases de dades utilitzades
- ✓ Metodologies i hipòtesis utilitzades
- ✓ Govern corporatiu
- ✓ Integritat de la documentació
- ✓ Integració en la gestió

4.6.3. Compliment Normatiu

L'objectiu de la funció de Compliment Normatiu és la supervisió del risc de compliment. L'Àrea de Compliment Normatiu supervisa el risc de compliment derivat de possibles deficiències en els procediments implantats, mitjançant l'establiment de controls de segon nivell dins el seu àmbit d'actuació (entre d'altres, a través d'activitats de *monitoring*, la revisió de procediments interns o l'anàlisi de deficiències detectades per informes d'experts externs, informes de les inspeccions dels organismes supervisors, reclamacions de clients, etc.). En cas de detecció de deficiències, l'Àrea de Compliment Normatiu insta les àrees de gestió afectades que desenvolupin propostes d'accions de millora sobre les quals es fa un seguiment periòdic.

Així mateix, l'Àrea de Compliment Normatiu duu a terme activitats d'assessorament sobre les matèries de la seva competència i accions de formació i comunicació per potenciar la cultura del compliment a l'organització. Una altra activitat que desenvolupa és vetllar per les bones pràctiques en matèria d'integritat i normes de

conducta, per a la qual cosa disposa, entre altres mitjans, del canal confidencial de consultes i denúncies intern per a empleats implantat en l'entitat. Aquest Canal serveix, a més, per resoldre les denúncies relacionades amb les irregularitats de naturalesa financera i comptable que es puguin produir.

Finalment, cal destacar que l'Àrea de Compliment Normatiu és l'interlocutor, en matèries de la seva competència, dels principals organismes supervisors nacionals i internacionals i, si escau, coordina els requeriments que aquests organismes puguin remetre. Sobre totes aquestes activitats, l'Àrea de Compliment Normatiu fa el report periòdic a l'Alta Direcció, la Comissió d'Auditoria i Control i la Comissió de Riscos.

L'Àrea de Compliment Normatiu desenvolupa la seva activitat a través de 4 direccions: la direcció de Riscos Normatius, la direcció de Prevenció de Blanqueig de Capitals i Finançament del Terrorisme, la direcció d'Internacional i Grup i la direcció de Compliment en l'Àrea de *Corporate & Institutional Banking* - CIB.

4.6.4. Auditoria Interna

Auditoria Interna de CaixaBank desenvolupa una activitat independent i objectiva d'assegurament i consulta, concebuda per agregar valor i millorar les activitats. Contribueix a la consecució dels objectius estratègics del Grup CaixaBank i aporta un enfocament sistemàtic i disciplinat en l'avaluació i millora dels processos de gestió de riscos i controls, i del govern intern.

Per garantir la independència i l'autoritat de la funció, la Direcció d'Auditoria Interna depèn funcionalment de la Comissió d'Auditoria i Control, delegada del Consell d'Administració, i així mateix reporta al President del Consell d'Administració.

D'acord amb el Model de control de 3 Línies de Defensa implantat a CaixaBank, Auditoria Interna actua com a tercera línia de defensa supervisant les actuacions de la primera i segona línies amb l'objectiu de proporcionar una seguretat raonable a l'Alta Direcció i als Òrgans de Govern sobre:

- ✓ L'eficàcia i eficiència dels Sistemes de Control Intern per a la mitigació dels riscos de les activitats del Grup.

- ✓ El compliment de la legislació vigent, amb especial atenció als requeriments dels Organismes Supervisors.
- ✓ El compliment de les polítiques i normatives internes i l'alineació amb el Marc d'Apetit al Risc i les millors pràctiques i bons usos sectorials, per a un govern intern del Grup adequat.
- ✓ La fiabilitat i integritat de la informació financera i operativa, incloent-hi l'efectivitat del Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera (SCIIF).

Les funcions d'Auditoria Interna inclouen:

- ✓ Reportar de forma periòdica a l'Alta Direcció i a la Comissió d'Auditoria i Control les conclusions dels treballs fets i les debilitats detectades.
- ✓ Aportar valor mitjançant la formulació de recomanacions proposades per solucionar les debilitats detectades en les revisions i el seguiment de la seva adequada implantació per part dels centres responsables.

La planificació anual d'Auditoria Interna, aprovada per la Comissió d'Auditoria i Control, està centrada en els principals riscos del Grup i en donar resposta als requeriments dels supervisors i a les sol·licituds específiques que rep dels Òrgans de Govern i la Direcció. Auditoria desenvolupa de manera eficient aquestes revisions potenciant l'Auditoria Contínua amb l'explotació d>alertes de gestió avançada, la formació continuada dels auditors i una política adequada de contractació de serveis especialitzats.

Auditoria Interna supervisa l'entorn de control de la gestió dels riscos inclosos en aquest informe i proporciona una visió objectiva i independent sobre l'eficàcia i eficiència del marc de control aplicat per les diferents àrees gestores.

Per al risc de crèdit, verifica els principals processos de gestió implantats en aquest àmbit, l'ús dels models avançats de risc de crèdit i el compliment dels requeriments regulatoris establerts, en especial:

- ✓ Comprovació del compliment de la normativa interna i externa de l'Entitat en relació amb la gestió del risc de crèdit.

- ✓ Revisió dels principals processos d'admissió i concessió, gestió de la morositat, seguiment dels acreditats i recuperacions.
- ✓ Revisió de la integració adequada dels models de risc en la gestió diària de l'Entitat, tant en la concessió d'operacions, com en la seva posterior gestió i seguiment.
- ✓ Seguiment de la gestió del risc de concentració i risc país.
- ✓ Verificació de la integritat i consistència de les bases de dades utilitzades en la construcció dels models de risc i el calibratge dels paràmetres de risc.
- ✓ Comprovació de la veracitat de les dades que alimenten els sistemes corporatius de l'Entitat, així com l'existència i suficiència dels controls.
- ✓ Revisió de la implementació dels models de risc i els procediments de càlcul de capital regulatori i econòmic, així com les eines de mesurament i gestió de riscos.
- ✓ Valoració de la classificació comptable i suficiència de les provisions de Grans Acreditats.
- ✓ Revisió dels models de valoració de la cobertura per deteriorament de la cartera de crèdits.
- ✓ Supervisió del marc de control de la gestió de riscos, avaluant les funcions de control independents dutes a terme per la primera i segona línies de defensa.

Per al risc operacional, revisar els processos rellevants de mesurament, avaluació i gestió del risc operacional, entre els quals destaquen:

- ✓ Revisió del compliment i implantació del Marc de Gestió del Risc Operacional en el Grup.
- ✓ Verificació del compliment dels requeriments normatius per a la utilització del mètode estàndard en el càlcul dels requeriments mínims de capital.
- ✓ Avaluació de la integració en la gestió i els usos del model de gestió del risc operacional, verificant la implantació efectiva del model en la gestió diària del risc operacional.

- ✓ Avaluació dels procediments i les eines de gestió implantats i la seva evolució contínua, verificant el compliment de la normativa interna.
- ✓ Revisió del sistema de mesurament, verificant la bondat i la integritat de les dades, principalment.
- ✓ Revisió de l'entorn tecnològic i de les aplicacions: en els seus vessants d'integritat i confidencialitat de la informació, així com la disponibilitat dels sistemes i la continuïtat del negoci, tant amb revisions planificades com a través de l'auditoria contínua mitjançant el seguiment dels indicadors de risc definits.

Per als riscos de mercat, liquiditat i estructural de tipus, Auditoria verifica els principals processos de gestió implantats en aquests àmbits, l'ús d'un model intern avançat de risc de mercat i de models interns en risc de liquiditat i en risc estructural de tipus d'interès i de canvi i el compliment dels requeriments regulatoris establerts:

- ✓ La revisió que les metodologies utilitzades tenen en consideració els factors de risc rellevants.
- ✓ La revisió del procés, la integritat i la coherència de les dades utilitzades en la gestió dels riscos.
- ✓ La supervisió de l'entorn de control, que inclou tant les funcions de control detallades per a les diverses unitats responsables tant en la primera línia com en la segona línia de defensa, com el *reporting* adequat a la direcció i els òrgans de govern.
- ✓ La comprovació que els sistemes d'anàlisi, mesurament, seguiment i control dels riscos estan implantats en la gestió diària de l'Entitat.
- ✓ La verificació que els procediments relatius al sistema i al procés de gestió de riscos estan suportats per la documentació corresponent.
- ✓ La comprovació del compliment de la normativa interna i externa de l'Entitat en relació amb la gestió i *reporting* regulatori dels riscos de mercat, liquiditat i estructural de tipus.

Per als Riscos legal i Regulatori, es revisa l'entorn de control establert per mitigar els riscos derivats de canvis en la legislació i les

modificacions en el marc regulatori i en la gestió de processos judicials.

Per al Risc de compliment, es verifica que les polítiques i els procediments establerts en el Grup CaixaBank s'ajusten al marc jurídic, regulatori i als codis i normes internes.

Addicionalment a la supervisió dels riscos de Pilar 1 del marc de gestió global definit per Basilea, Auditoria revisa els processos d'avaluació de l'adequació del capital intern (ICAAP) i de la liquiditat (ILAAP). Així mateix, es revisa el Pla de Recuperació actualitzat anualment per l'Entitat, així com aquest document, abans de la seva aprovació per part del Consell d'Administració.

5. CAPITAL

El Grup CaixaBank ha mantingut durant el 2016 una sòlida posició en solvència, amb unes ràtios molt per damunt dels requeriments mínims, contribuint a la política de dividends

- Una de les prioritats de CaixaBank és mantenir una posició còmoda de capital que s'adeqüi al perfil de risc assumit per l'Entitat. Entre els objectius clau del pla estratègic actual, s'inclou mantenir la ràtio de *Common Equity Tier 1* (CET1) *fully loaded* al voltant de l'11%-12% i la de Capital Total *fully loaded* per damunt del 14,5%.
- La gestió del capital persegueix assegurar, en tot moment, el compliment dels requisits regulatoris, així com dels objectius interns de capital de l'Entitat.
- Al tancament de l'exercici 2016, CaixaBank assoleix una ràtio CET1 *fully loaded* del 12,4%, mentre que la ràtio de Capital Total, també en termes *fully loaded*, se situa en el 15,4%.
- Pel que fa al mínim regulatori aplicable a la data de referència a CaixaBank, té un excés de 388 punts bàsics de CET1 (289 pbs en *fully loaded*).
- Les ràtios de capital al tancament de 2016 estan impactades per una operació extraordinària de reforç de la solvència per prefinançar l'operació d'Oferta Pública d'Adquisició de BPI, per tal de mantenir la ràtio CET1 *fully loaded* en línia amb l'objectiu estratègic després de la integració del banc lusità, prevista per al primer trimestre de 2017.
- La fortalesa en solvència contribueix a l'objectiu de distribuir un dividend en efectiu igual o superior al 50% del benefici net. La intenció del Grup CaixaBank és transitar cap a un dividend íntegrament en efectiu l'any 2017.

CONTINGUTS DEL CAPÍTOL

- 5.1. Gestió de capital
- 5.2. Capital regulatori
- 5.3. Coixins de capital i SREP
- 5.4. *Stress Test*
- 5.5. Capital econòmic
- 5.6. *Leverage Ratio*
- 5.7. Indicadors d'importància sistèmica global

17.789 MM €

CET1 BISIII Regulatori

13,2%

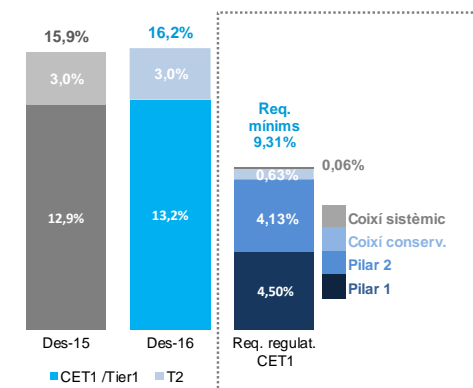
CET1 BISIII Regulatori (%)

16,2%

Total Capital BISIII Regulatori (%)

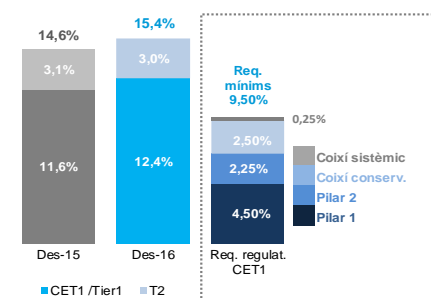
RÀTIOS DE CAPITAL REGULATORI

Regulatori

RÀTIOS DE CAPITAL FULLY LOADED

Fully Loaded

RECURSOS PROPIS COMPUTABLES

Imports en milions d'euros

	BIS III (Regulatori)		BIS III (Fully Loaded)	
	31.12.15	31.12.16	31.12.15	31.12.16
CET1	18.485	17.789	16.580	16.648
Tier 1 adicional	-	-	-	-
TIER 1	18.485	17.789	16.580	16.648
TIER 2	4.342	4.003	4.444	4.088
CAPITAL TOTAL	22.827	21.792	21.024	20.736
APRs	143.312	134.864	143.575	134.385
Ràtio CET1	12,9%	13,2%	11,6%	12,4%
Ràtio Tier 1	12,9%	13,2%	11,6%	12,4%
Ràtio Capital Total	15,9%	16,2%	14,6%	15,4%
Leverage ratio	5,7%	5,7%	5,2%	5,4%

5.1. Gestió de Capital

Objectius i política de capital

Un dels objectius de CaixaBank és el manteniment d'una confortable adequació del capital al perfil de risc assumit, per tal d'enfortir la seva posició com una de les entitats més sòlides en el mercat bancari europeu.

Amb aquesta finalitat, el Consell d'Administració determina les polítiques de riscos i de capital del Grup. Per la seva banda, el Comitè de Direcció duu a terme la seva gestió al més alt nivell, d'acord amb les estratègies establertes pel Consell.

La Direcció Executiva d'Intervenció, Control de Gestió i Capital és l'encarregada del seguiment i control dels recursos propis de l'Entitat.

La gestió de capital té com a objectiu assegurar no només el compliment dels requisits regulatoris en tot moment, sinó també dels objectius interns de capital de l'entitat: el manteniment d'un nivell de solvència elevat, en el rang 11%-12% en termes de la ràtio *Common Equity Tier 1 (CET1) fully loaded* i superior al 14,5% en termes de la ràtio de Capital Total *fully loaded*, és un dels pilars de la fortalesa financera de l'entitat. Tot això recolzat sobre una gestió activa del capital, que és una de les cinc línies del pla estratègic per al període 2015-2018.

Durant el 2016 CaixaBank ha disminuït significativament la proporció de capital dedicada al negoci de participades, i l'ha situat per sota del 10%. En gran mesura per la permuta amb Critería de les participacions del Grupo Financiero Inbursa i The Bank of East Asia a canvi d'accions pròpies i un import en efectiu.

Segons la política de dividends fixada en el Pla Estratègic 2015-2018, CaixaBank té intenció de distribuir anualment als seus accionistes un import en efectiu igual o superior al 50% del benefici net consolidat.

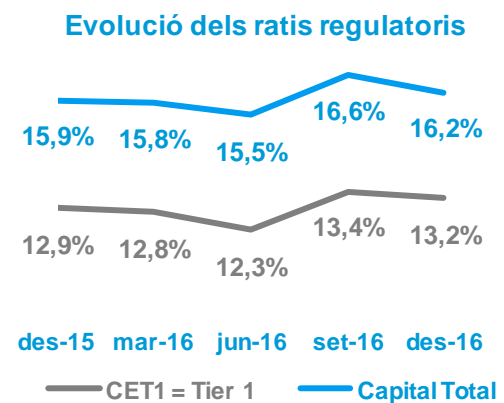
Per a l'exercici 2016, l'import total previst¹ de la remuneració a l'accionista és de 0,13 euros bruts per acció. L'import total abonat en efectiu és equivalent al 54% del benefici net consolidat.

¹ Dividend complementari pendent d'aprovar per la Junta General d'Accionistes del dia 6 d'abril de 2017.

5.2. Capital regulatori

5.2.1. RRPP Computables

Les partides que constitueixen els recursos propis computables són conegudes com a Capital Total, que es forma com la suma del capital de nivell 1 ordinari (*Common Equity Tier 1, CET1*, per les seves sigles en anglès), el capital de nivell 1 addicional (*Additional Tier 1, AT1*) i el capital de nivell 2 (Tier 2).

En l'Annex I es presenta el detall dels recursos propis computables de CaixaBank a 31 de desembre de 2016, tal com estableix l'annex VI del Reglament d'Execució (UE) 1423/2013 de la Comissió.

Taula K1. Recursos propis computables

Imports en milions d'euros

	BIS III (Regulatori)		BIS III (Fully Loaded)	
	31.12.15	31.12.16	31.12.15	31.12.16
Instruments de CET1	23.984	22.923	24.813	22.891
Fons propis comptables	23.689	23.400	23.689	23.400
Capital	5.824	5.981	5.824	5.981
Resultats	814	1.047	814	1.047
Reserves i altres	17.050	16.372	17.050	16.372
Interessos minoritaris i ajustos per valoració	1.499	148	1.499	148
Correcció computab. int. minoritaris i aj. valor	(917)	(104)	(88)	(132)
Altres ajustos ¹	(287)	(521)	(287)	(525)
Deduccions de CET1	(5.499)	(5.134)	(8.233)	(6.243)
Actius immaterials	(4.905)	(4.026)	(4.905)	(4.026)
Inversions financeres	(238)		(1.038)	
Actius fiscals diferits	(211)	-685	(2.145)	(1.713)
Altres deduccions CET1	(145)	(423)	(145)	(504)
CET1	18.485	17.789	16.580	16.648
Instruments AT1	-	-	-	-
Deduccions AT1	-	-	-	-
TIER 1	18.485	17.789	16.580	16.648
Instruments T2	4.444	4.088	4.444	4.088
Financiació subordinades	4.147	4.088	4.147	4.088
Fons genèrics i excés provisions IRB	297	-	297	-
Deduccions T2	(102)	(85)	(1)	-
TIER 2	4.342	4.003	4.444	4.088
CAPITAL TOTAL	22.827	21.792	21.024	20.736

(1) Principalment previsió de dividends pendents amb càrrec a l'exercici

El CET1 es constitueix amb els elements de recursos propis de més qualitat (principalment els fons propis comptables), una vegada aplicats els filtres prudencials previstos en la normativa i l'aplicació progressiva de les disposicions transitòries segons les discrecionalitats nacionals. Les deduccions de CET1, després de l'aplicació dels límits regulatoris i considerant, si escau, la implementació gradual de la norma, minoren aquests elements.

Als 23.400 milions de fons propis comptables de 2016, s'hi afegeixen 21 milions d'interessos minoritaris i 127 milions d'ajustos de valoració. Atès que els interessos minoritaris del Grup CaixaBank no procedeixen de filials bancàries, s'han d'excloure gradualment del còmput de recursos propis CET1. De la mateixa manera, els ajustos de valoració només són computables pel percentatge gradual que correspongui segons l'any d'aplicació. Cal destacar que a partir

d'octubre de 2016, amb l'entrada en vigor de la guia del BCE sobre opcions i discrecionalitats nacionals en la implementació de la normativa prudencial comunitària, ha deixat d'aplicar-se el filtre als ajustos per valoració de deute públic, que des de llavors es computen en la ràtio regulatòria segons el percentatge corresponent. El 2016 s'inclouen els ajustos addicionals per valoració prudent (AVA), que redueixen els instruments en 151 milions. Finalment, els instruments computables com a CET1 es minoren per altres elements, principalment per la previsió de dividends en efectiu pendents amb càrrec a l'any en curs (358 milions).

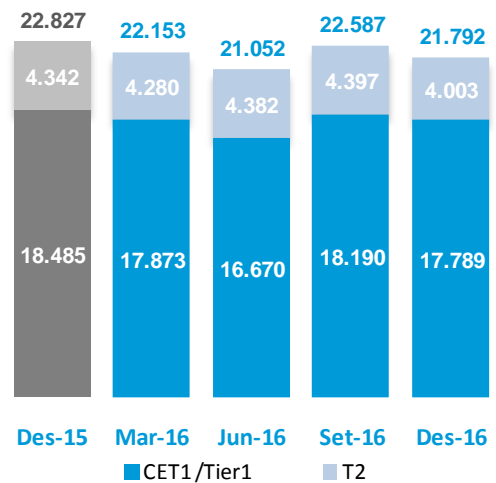
En total, a 31 de desembre de 2016 els instruments computables com CET1 pugen a 22.923 milions d'euros (-1.061 milions menys que el 2015).

El capital AT1 consta de les emissions d'instruments híbrids computables net de les deduccions d'AT1. A 31 de desembre de 2016, l'AT1 de CaixaBank no té emissions d'instruments híbrids. Les deduccions de Tier 1 addicional es traslladen a CET1, ja que no disposen d'instruments AT1 que les absorbeixin.

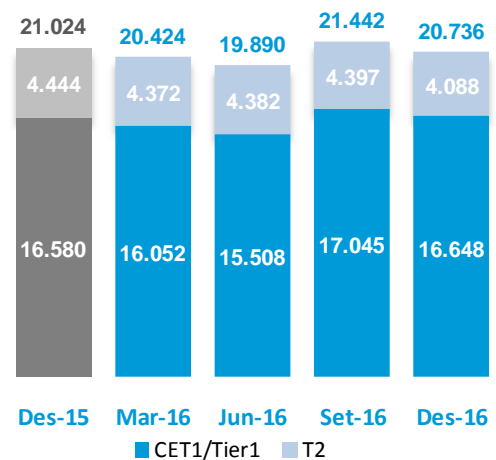
En el CET1 regulatori, les deduccions en concepte d'actius immaterials assoleixen els 4.026 milions, dels quals 2.982 milions són actiu intangible del balanç i 1.044 milions de fons de comerç de participades net de fons de deteriorament. Al desembre de 2016, en el càlcul no hi ha excés d'actius fiscals per diferències temporals ni excés d'inversions financeres sobre els límits regulatoris, principalment arran de l'operació de canvi d'actius amb Critería. De la resta de deduccions, destaquen els 685 milions d'actius fiscals diferits originats per bases imposables negatives i altres crèdits fiscals, i els 334 milions de dèficit de provisions respecte de pèrdues esperades de la cartera IRB de crèdits, que s'esglaonen entre CET1, Tier 1 i Tier 2 segons el calendari previst per al 2016.

Com a conclusió de l'anterior, el CET1 regulatori assoleix els 17.789 milions d'euros (696 milions menys que el 2015) i la ràtio CET1 regulatòria assoleix el 13,2% (12,4% en visió *fully loaded* de la normativa).

Evolució capital regulatori

Evolució capital fully loaded

Els components dels recursos propis de segona categoria (Tier 2) inclouen els finançaments subordinats i, si escau, l'excés¹ de fons de provisió respecte de pèrdues esperades en les carteres de crèdits avaluades sota enfocaments IRB.

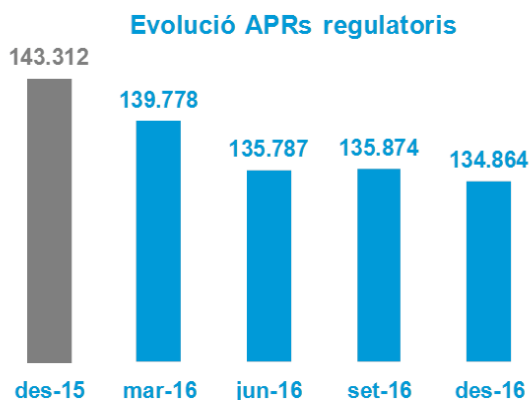
El Grup CaixaBank té 5 emissions de deute subordinat a 31 de desembre de 2016, per un import computable de 4.088 milions euros, considerant entre altres ajustos la pèrdua d'elegibilitat segons calendari normatiu. El detall d'aquestes emissions es pot veure en l'annex II d'aquest document, tal com estableix l'annex III del Reglament d'Execució (UE) 1423/2013 de la Comissió.

El capital total assoleix els 21.792 milions d'euros (1.035 milions menys que el 2015) i la ràtio de Capital Total regulatòria assoleix el 16,2% (15,4% en *fully loaded*).

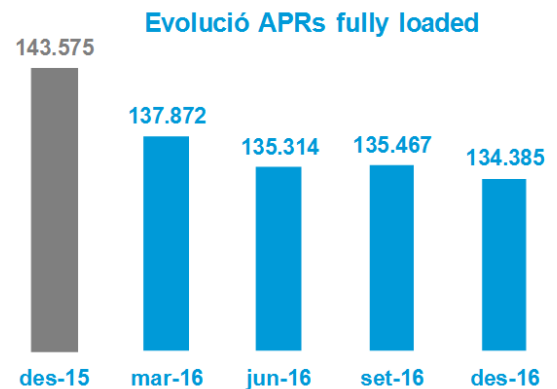
5.2.2. Requeriments de capital

La informació quantitativa d'aquest document facilita una part significativa dels «Requisits de divulgació revisats per al Tercer Pilar» que el Comitè de Supervisió Bancària de Basilea (BCBS) va publicar el gener de 2015, per a l'IRP de 2016.

Trimestralment es posa a disposició d'inversors i analistes una selecció de les taules més significatives sol·licitades per BCBS a la pàgina web de CaixaBank.

¹ A 31 de desembre de 2016 no hi ha superàvit de provisions versus pèrdua esperada en la cartera IRB.

A la taula K4 es detallen els Actius Ponderats per Risc (APR) i els requeriments de capital per tipus de risc del Grup CaixaBank a 31 de desembre de 2016, per a cada tipologia de risc. Els requeriments de recursos propis computables són equivalents al 8% dels APR.

El volum total d'APR a 31 de desembre de 2016 és de 134.864 milions d'euros (8.448 milions, un 6%, menys que el 2015). La caiguda en el segon trimestre es deu, principalment, a la cartera accionarial i el risc de mercat, bàsicament per la permuta d'actius amb Criteria.

Dins els actius ponderats per risc de la cartera accionarial s'inclouen els APR de les participacions en entitats d'assegurances que no es dedueixen dels recursos computables (principalment VidaCaixa).

Taula K2. Participacions en entitats d'assegurances no deduïdes de fons propis

Participacions en entitats d'assegurances no deduïdes de fons propis	Valor (*)
Participacions en entitats del sector financer on es té una inversió significativa no deduïda de fons propis (abans de la ponderació de risc)	1.955
APRs totals	7.234

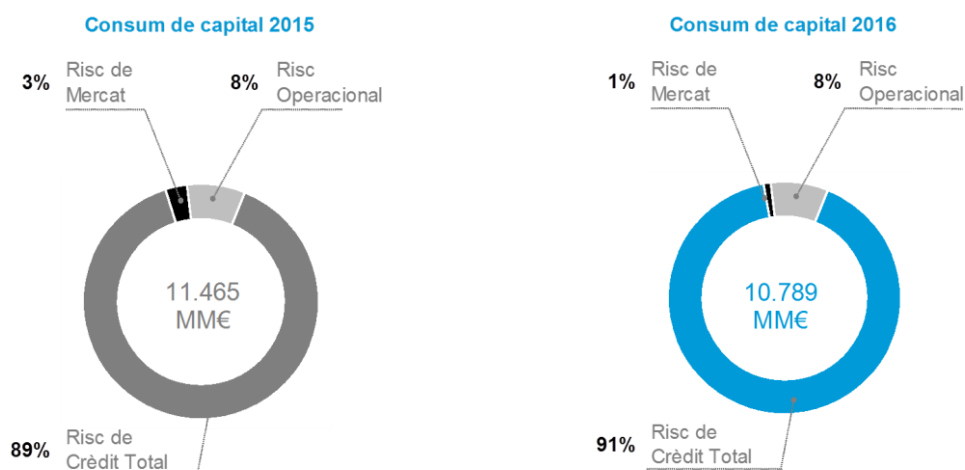
(*) Correspon a la posició accionarial del Grup VidaCaixa, sobre la que s'aplica la disposició prevista a l'art. 49.1 de la CRR ("Compromís danés")

L'exposició no inclou el fons de comerç de 973 milions d'euros que es dedueix de CET1

Taula K3. Consum de capital per segments

Imports en milions d'euros	2015		2016	
	Capital	%	Capital	%
Crèdit (*)	10.228	89%	9.751	91%
Mercat	330	3%	135	1%
Operacional	906	8%	903	8%
Total	11.465	100%	10.789	100%

(*) Inclou cartera accionarial, titulitzacions i contrapart

Taula K4. Actius Ponderats per Risc (APR) i Requeriments de Capital per tipus de risc

Imports en milions d'euros

	APR		Requeriments de Capital	
	2015	2016	2015	2016
1 Risc de Crèdit (exclòs el risc de crèdit de contrapartida)	109.243	106.671	8.739	8.534
2 Mètode Estàndard (SA)	42.188	46.110	3.375	3.689
3 Mètode basat en qualificacions internes (IRB)	67.055	60.562	5.364	4.845
del que Risc de Crèdit	52.918	48.777	4.233	3.902
del que Cartera Accionarial	14.136	11.785	1.131	943
4 Risc de Crèdit de Contrapartida	4.124	3.104	330	248
5 Mètode Estàndard	3.661	2.694	293	216
del que Risc de Contrapartida	2.608	1.809	209	145
del que, Risc per Credit Value Adjustment (CVA)	1.052	886	84	71
6 Mètode de Models Interns (IMM)	463	410	37	33
7 Posicions accion. cartera inv. mètode basat en el mercat	9.006	9.431	721	754
Mètode de ponderació simple	8.756	9.266	701	741
Mètode VaR	250	165	20	13
8 Inversions de capital en fons - look-through approach	0	0	0	0
9 Inversions de capital en fons - mandate-based approach	0	0	0	0
10 Inversions de capital en fons - fall-back approach	0	0	0	0
11 Risc de Liquidació	0	0	0	0
12 Exposicions de titulització en la cartera de inversió	63	199	5	16
13 Mètode IRB basat en qualificacions (RBA)	61	57	5	5
14 Mètode IRB basat en la fórmula supervisora (SFA)	0	130	0	10
15 Mètode SA basat en la fórmula supervisora simplificada	2	12	0	1
16 Risc de Mercat	4.126	1.689	330	135
17 Mètode Estàndard (SA)	2.057	325	165	26
18 Mètode basat en Models Interns (IMM)	2.069	1.364	165	109
19 Risc Operacional	11.331	11.282	906	903
20 Mètode de Indicador Bàsic	0	0	0	0
21 Mètode Estàndard	11.331	11.282	906	903
22 Mètode de medicació avançada (AMA)	0	0	0	0
23 Imports per sota dels umbrals de deducció (subjecte a ponderacions de risc del 250%)	5.419	2.487	434	199
24 Ajust mínim ("sòl")	0	0	0	0
25 Total (1+4+7+8+9+10+11+12+16+19+23+24)	143.312	134.864	11.465	10.789

Nota: L'import de DTAs (Deferred Tax Assets) de 2015 ha passat a informar-se dins el ric de crèdit per mètode estàndard per homogeneitzar-se als criteris aplicats al tancament de 2016

5.2.3. Evolució de la solvència

Segons els apartats anteriors, l'evolució de la solvència de CaixaBank s'ha vist afectada per diversos impactes rellevants: en el primer trimestre efecte negatiu pel canvi de calendari d'aplicació progressiva de Basilea 3, així com els ajustos addicionals de valoració prudent (AVA).

En el segon trimestre, un dels principals impactes ha estat la permuta d'actius amb Criteria, que va provocar una caiguda de deduccions de fons de comerç i financeres (van desaparèixer els excessos en CET1) i una reducció d'APR de la cartera accionarial i mercat.

En el tercer trimestre es va produir la venda d'accions pròpies (*Accelerated Bookbuilding Offering*) que va reforçar els fons propis i per tant el CET1, que permetrà mantenir les ràtios dins els objectius del pla estratègic després de l'operació d'integració de Banco BPI durant el primer trimestre de 2017.

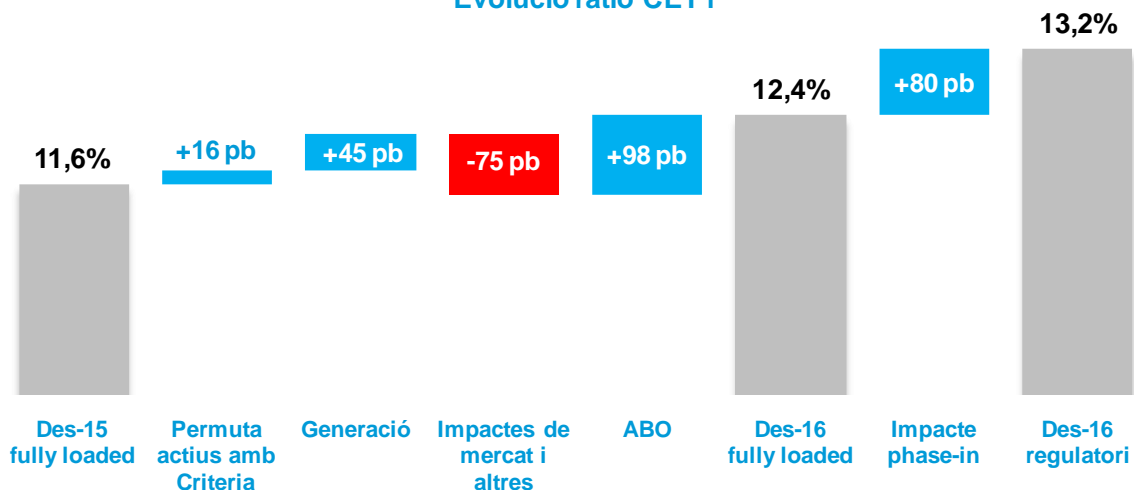
Taula K5. Variació del capital regulatori

Imports en milions d'euros

	2015-2016	Dels que: Permuta+ABO (*)
CET1 a l'inici del període	18.485	
Movimientos instrum. CET1	(1.061)	(968)
Benefici	1.047	(14)
Dividends	(536)	-
Reserves	(1.169)	(704)
Ajustos de valor. i altres	(403)	(250)
Moviments deduc. CET1	365	1.248
Actius immaterials	879	876
Inversions financeres	238	372
Actius fiscals diferits	(474)	-
Resta deduccions CTE1	(278)	-
CET1 al final del període	17.789	
Tier2 a l'inici del període	4.342	
Moviments instr. Tier 2	(356)	
Computab. i amortit. subord.	(59)	
Excés prov. IRB	(297)	
Moviments deduc. Tier 2	17	
Inversions financeres	17	93
Tier 2 al final del període	4.003	

(*) Inclou permuta d'actius amb Criteria i ABO

Evolució ratio CET1

5.3. Coixins de Capital i SREP

5.3.1. Pilar II: Autoavaluació de Capital

En el marc del Pilar 2 de Basilea, el Grup CaixaBank duu a terme un procés anual d'autoavaluació de capital (ICAAP, *Internal Capital Adequacy Assessment Process* per les

seves sigles en anglès), en què s'inclou: (i) una planificació financera del capital a tres anys en diferents escenaris d'estrès, (ii) un *risk assessment* per identificar els riscos materials i (iii) una anàlisi de l'adequació de capital, tant en termes de recursos propis com requeriments, sota visió purament interna (econòmica). En particular, s'avaluen potencials requeriments per altres riscos diferents del crèdit, operacional i

mercat, com per exemple risc de tipus d'interès o risc de negoci.

L'ICAAP és un procés plenament integrat en la gestió de l'entitat, que es desenvolupa sota les directrius del supervisor i de l'Autoritat Bancària Europea (EBA, European Banking Authority per les seves sigles en anglès). Els resultats del procés es reporten anualment al supervisor.

L'ICAAP és un *input* fonamental en el procés de Revisió i Avaluació Supervisora (SREP, *Supervisory Review and Evaluation Process*) del BCE.

Com a resultat de l'SREP, el BCE decideix anualment els requeriments mínims de capital aplicables per a cada entitat. Aquests requeriments es formen com la suma del nivell mínim comú per a totes les entitats («Pilar 1», segons l'article 92 del CRR) i d'un nivell específic mínim, també denominat de «Pilar 2» (segons l'article 104 de la CRD IV). El Pilar 2 s'ha de satisfer íntegrament mitjançant CET1 el 2016.

Per al 2016, el Banc Central Europeu (BCE) exigeix que CaixaBank mantingui una ràtio CET1 regulatòria del 9,25%, que inclou el mínim comú exigint pel Pilar 1 del 4,5%, així com un 4,75% addicional que agrega els requeriments específics de Pilar 2 nets (2,25%) i la totalitat del coixí de conservació de capital (2,5%).

La transposició vigent de la CRD IV en la legislació aplicable a Espanya preveu que aquest coixí s'apliqui de manera progressiva a partir de 2016, en 4 anys: 0,625% el 2016 i 1,25% el 2017.

Així mateix, CaixaBank ha rebut el 2015 la decisió del Banc d'Espanya sobre el coixí de capital exigible com Altra Entitat d'Importància Sistèmica (AEIS), és a dir, entitat sistèmica en l'àmbit domèstic, a partir de l'1 de gener de 2016 (0,25% d'implantació gradual en 4 anys fins al 2019: 0,0625% el 2016 i 0,125% el 2017).

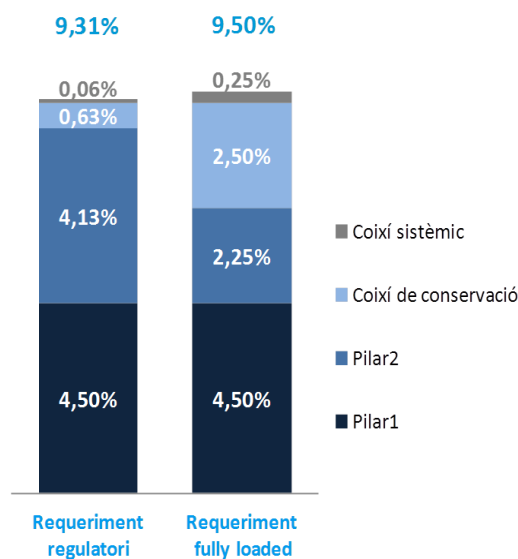
Aquestes decisions, en el seu conjunt, han exigint que CaixaBank hagi de mantenir el 2016 una ràtio CET1 9,3125%.

El novembre de 2016, CaixaBank ha rebut l'actualització de la decisió del Banc Central Europeu (BCE) sobre els requisits mínims de capital regulatori, que exigeix que el Grup CaixaBank mantingui el 2017 una *Common Equity Tier 1* (CET1) *phase-in* del 7,375%, que inclou: el mínim exigint per Pilar 1 (4,5%); el requeriment de Pilar 2 (1,5%); el coixí de conservació de capital (1,25%); i el coixí AEIS (0,125%). A efectes *fully loaded*, el nivell mínim

de CET1 se situaria per tant en el 8,75%. Anàlogament, partint de l'exigència de Pilar 1 del 8%, els requeriments mínims de Capital Total assolirien el 10,875% *phase-in* i el 12,25% *fully loaded*.

La decisió del BCE implica que el nivell de CET1 *phase-in* per sota del qual el Grup CaixaBank estaria obligat a limitar el 2017 les distribucions en forma de pagament de dividends, remuneració variable i d'interessos als titulars de valors de capital de nivell 1 addicional, comunament referit com a nivell d'activació de l'import màxim distribuïble (o MDA *trigger*), és del 7,375%. Aquest requeriment, comparat amb els nivells actuals de la ràtio CET1, constata que els requeriments aplicables a CaixaBank no implicarien cap limitació de les que preveu la normativa de solvència.

Requeriments de capital pel 2016

5.3.2. Coixins de capital

El CRR, la CRD IV i la Llei 10/2014 de transposició d'aquesta última estableixen el requeriment que les entitats de crèdit compleixin en tot moment el requisit combinat de capital específic de l'entitat, que està compost pels coixins de conservació de capital, anticíclic i sistèmic. Aquest requeriment combinat de coixins (CBR) ha de ser constituït amb capital de màxima qualitat (CET 1).

L'incompliment del requisit combinat de coixins de capital suposa restriccions en la distribució de beneficis, pagaments de cupons AT1 i de *bonus*, així com l'obligació de presentar un pla de conservació de capital.

L'evolució del requeriment durant el període *phase-in* des de l'entrada en vigor de Basilea III és el que es mostra a continuació:

Taula K6. Requeriments de coixins

Coixí de capital	2015	2016	2017	2018	2019
Conservació de capital	n.a.	0,630%	1,250%	1,880%	2,500%
Anticíclic específic ¹	n.a.	0,000%			
Sistèmic ²	n.a.	0,0625%	0,125%	0,188%	0,250%

(1) A discrecionalitat de les autoritats competents en les que estan ubicades les exposicions

(2) A discrecionalitat de l'autoritat competent, que manté la mateixa decisió per 2017 que per 2016

- ✓ **Coixí de conservació de capital**, com a garantia que els bancs acumulin capital de reserva, fora de períodes de tensió, que puguin utilitzar en cas d'hipotètiques pèrdues en situacions de més estrès, es requereix el 2,5% sobre APR esglaonat des de l'1 de gener de 2016 fins a la plena implantació el gener de 2019 (25% anual a Espanya).
- ✓ **Coixí anticíclic específic**, reserva de capital a acumular durant períodes expansius per reforçar la solvència i neutralitzar el procíclic sobre el crèdit dels requeriments de capital. En general, oscil·la entre el 0% i el 2,5% i l'autoritat competent determina trimestralment quin coixí aplicar als APR corresponents a les exposicions ubicades en el seu territori. Cada entitat, doncs, té un requeriment específic, en funció de la composició geogràfica de la seva cartera (és la mitjana ponderada dels percentatges dels coixins anticíclics que s'apliquen en els territoris en què estiguin operant).

- ✓ **Coixins sistèmics**, s'inclouen els coixins per raó de consideració d'una Entitat com a sistèmica o per riscos sistèmics.

Entitat d'importància sistèmica

- *Buffer* per a Entitats d'Importància Sistèmica Mundial (ESIM) (vegeu l'apartat «Indicadors d'Importància Sistèmica Global»)
- *Buffer* per a Altres Entitats d'Importància Sistèmica (AEIS)

El Banc d'Espanya identifica anualment les entitats AEIS seguint la metodologia de l'EBA.

L'EBA estableix com a criteris fonamentals per al càlcul de la puntuació de la importància sistèmica la mida de l'entitat, la importància per a l'economia espanyola o de la UE, la complexitat (incloent-hi la derivada per l'activitat transfronterera de l'entitat) i la interconnexió de l'entitat amb el sistema financer.

El Banc d'Espanya pot imposar a cada AEIS l'obligació de disposar d'un coixí de fins a un 2% de l'import total d'exposició al risc.

CaixaBank ha estat identificada com a AEIS per a l'exercici 2016 per superar el llindar de 350 punts. Per a l'exercici 2017 també s'ha identificat com a AEIS amb el mateix recàrrec de capital.

✓ Riscos sistèmics

Neixen amb la finalitat de prevenir riscos sistèmics o macroprudencials acíclics a llarg termini que no estiguin coberts pel CRR. Aquests riscos podrien produir una pertorbació en el sistema financer amb conseqüències negatives greus en aquest sistema i en l'economia real. Les autoritats competents poden requerir la constitució d'aquest coixí que, en general, estarà entre un 1% i un 3%, i que serà aplicable a totes o algunes de les exposicions ubicades a Espanya o a l'Estat membre que fixi aquest coixí, a les exposicions a tercers països i a les exposicions ubicades en altres Estats membres de la Unió Europea, a totes les entitats integrades o no en un grup consolidable d'entitats de crèdit o a un o diversos subsectors d'aquestes entitats.

En aquest context, a la taula següent es desglossen geogràficament les exposicions segons el país d'origen. El grau d'exposicions

més elevat es troba dins el territori nacional (89,2%), on s'aplica un recàrrec del 0%.

Taula K7. Distribució geogràfica de les exposicions

Imports en milions d'euros

País	Exposicions creditícies generals		Exposicions de titulització		Requeriments de fons propis				Ponder. de requeriments de fons propis
	Mètode STD (*)	Mètode IRB	Suma de les posicions llargues i curtes	Exposició per models interns	Exposic. creditícies generals	Cartera negoc.	Exposic. de titulització	Total	
Espanya	95.435	177.830	10	300	8.629	-	6	8.635	89,2%
Portugal	996	1.813	0	-	249	-	0	249	2,6%
Austria	4	1.368	-	-	131	-	-	131	1,4%
Reino Unido	1.899	813	-	-	87	-	-	87	0,9%
Mexico	677	861	-	-	84	-	-	84	0,9%
Francia	1.406	447	-	-	68	-	-	68	0,7%
Estados Unidos De America	704	303	0	-	64	-	-	64	0,7%
Andorra	483	33	-	-	49	-	-	49	0,5%
Alemania	320	435	-	-	40	-	-	40	0,4%
Holanda	303	321	-	-	39	-	-	39	0,4%
Irlanda	187	107	-	1.903	21	-	10	31	0,3%
Polonia	381	5	-	-	30	-	-	30	0,3%
Canada	287	3	-	-	22	-	-	22	0,2%
Luxemburgo	30	191	-	-	20	-	-	20	0,2%
Resto	1.573	1.156	-	-	132	-	-	132	1,4%
Total	104.685	185.687	10	2.203	9.665	-	16	9.681	100%

(*) No inclou EAD per Risc de Credit Value Adjustment (CVA)

Taula K8. Evolució de requeriments i coixins de capital regulatoris

	SREP per a 2016		SREP per a 2017	
	Phase-in	Fully Loaded	Phase-in	Fully Loaded
Pilar 1	4,500%	4,500%	4,500%	4,500%
Pilar 2 net	2,250%	2,250%	1,500%	1,500%
Avanç coixí cons.	1,875%	0,000%	-	-
Pilar 2	4,125%	2,250%	1,500%	1,500%
Req. mín. (Pilar 1+ Pilar 2) CET1	8,625%	6,750%	6,000%	6,000%
Coixí de conservació ¹	0,625%	2,500%	1,250%	2,500%
Req. mín. + coixí de conservació	9,250%	9,250%	7,250%	8,500%
Coixí anticíclic ²	0,000%	0,000%	0,000%	0,000%
Coixí sistemàtic ³	0,0625%	0,250%	0,125%	0,250%
Nivell CBR (Σ coixins)	0,6875%	2,750%	1,375%	2,750%
Requeriments CET1	9,3125%	9,500%	7,375%	8,750%
Pilar 1			6,000%	6,000%
Pilar 2			1,500%	1,500%
Mínim (P1+P2)			7,500%	7,500%
Nivell CBR (Σ coixins)			1,375%	2,750%
Requeriments T1			8,875%	10,250%
Pilar 1			8,000%	8,000%
Pilar 2			1,500%	1,500%
Mínim (P1+P2)			9,500%	9,500%
Nivell CBR (Σ coixins)			1,375%	2,750%
Requeriments Capital Total			10,875%	12,250%

1. Coixí de conservació del 2,5% fasejat en 4 a partir del gener del 2016

2. El coixí anticíclic es del 0% a Espanya, on es concentra la major part de l'exposició

3. AEIS, s'exigeix a CaixaBank un coixí del 0,25% a aplicar en 4 anys se a partir del gener del 2016

5.4. Stress Test

Durant el 2016, l'Autoritat Bancària Europea (EBA, per les seves sigles en anglès) ha fet un exercici de resistència de la banca (*Stress Test*). Aquest exercici ha cobert el 70% dels actius del sector bancari europeu i ha avaluat la capacitat de les principals entitats europees, entre elles CaixaBank a través del Grup CriteríaCaixa, per resistir una situació macroeconòmica adversa en el període 2016-2018. L'EBA va publicar els resultats el 29 de juliol de 2016 passat. Per bé que no hi havia un llindar de capital comú per superar la prova, la projecció va constituir un element rellevant en la decisió de capital del BCE en el marc de l'SREP.

Una vegada aplicada, en un exercici intern¹, la metodologia i l'escenari macroeconòmic advers d'aquesta avaluació sobre CaixaBank, la ràtio CET1 se situaria el desembre de 2018 en el 9,8% en visió regulatòria (8,5% en *fully loaded*). Tenint en compte la permuta d'actius amb Critería, materialitzada en el primer semestre de 2016, el CET1 es reforçaria fins al 10,1% en situació regulatòria (9,1% *fully loaded*).

¹ Les autoritats europees han plantejat aquest exercici sobre tot el Grup CriteríaCaixa, que inclou, a més de CaixaBank, les participacions industrials i els actius immobiliaris de CriteríaCaixa.

5.5. Capital Econòmic

El Grup CaixaBank té desenvolupats models de capital econòmic que mesuren, amb criteri purament intern, tant els recursos propis disponibles com els requeriments de capital pel conjunt de riscos a què es troba sotmesa l'activitat del Grup.

El capital econòmic no és un substitut del capital regulatori, sinó que és un complement a la visió regulatòria de solvència per aproximar-se més al perfil de riscos real que assumeix el Grup CaixaBank i incorporar riscos no considerats, o considerats parcialment, en les exigències regulatòries del Pilar 1. A més dels riscos ja establerts al Pilar 1 (risc de crèdit, de mercat i operacional), s'inclouen el risc de tipus d'interès estructural, de liquiditat i altres riscos (el de negoci, el reputacional, etc.).

Per a risc de crèdit, dos dels efectes més rellevants respecte de l'enfocament regulatori són:

- ✓ **Concentració en grans noms:** Les exposicions en grans noms o *Single Large Exposures* (exposicions superiors a 100 milions d'euros) tenen un impacte important en les estimacions de capital econòmic, particularment en la cartera accionarial i en els segments *corporate* i bancs. La formulació regulatòria, que considera les carteres infinitament granulars, no és del tot adequada per cobrir el nivell de concentració que presenta la cartera del Grup. Per aquest motiu el model intern reflecteix la possibilitat de tenir *single large exposures* i simula possibles incompliments d'aquestes posicions específiques. D'aquesta manera, la distribució de pèrdues simulada conté ja el risc de concentració individual davant grans noms. Aquesta mateixa concentració indueix diversificació entre carteres.
- ✓ **Estimació de sensibilitats i diversificació:** el Grup CaixaBank ha elaborat un esquema propi de determinació de sensibilitats de les probabilitats d'incompliment a variables econòmiques i financeres específiques de manera que s'estimen implícitament correlacions de les probabilitats d'incompliment ajustades a l'àmbit d'activitat del Grup. Aquestes estimacions incorporen en la pràctica una diversificació addicional entre carteres i sectors industrials, fruit de les diferents sensibilitats obtingudes. També

s'estimen sensibilitats específiques per a les participades financeres internacionals de la cartera accionarial que aporten diversificació addicional amb la resta de la cartera.

Pel que fa a recursos propis computables, l'efecte intern més rellevant és el reconeixement de les plusvàlues o minusvàlues de les carteres de renda fixa i renda variable que comptablement es registren al seu valor raonable: renda fixa a venciment i renda variable en companyies associades, bàsicament.

5.6. Leverage ratio

El marc de Basilea III introdueix el coeficient de palanquejament (*Leverage ratio*) com a mesura complementària als requeriments de capital en funció del risc. Encara que la divulgació pública és obligatòria a partir de gener de 2015, el calibratge del seu nivell mínim, així com altres ajustos ulteriors a la seva definició, finalitzaran previsiblement el 2017, amb vista a integrar-los en els requeriments mínims a partir de gener de 2018.

La ràtio de palanquejament s'estableix com una mesura no sensible al risc, destinada a limitar el creixement excessiu del balanç en relació amb el capital disponible. La ràtio es calcula com el Tier 1 (CET1 + AT1) dividit per una mesura d'exposició basada sobre el total de l'actiu, minorat per les deduccions de Tier 1 i incloent-hi, entre altres, els riscos i compromisos contingents ponderats segons la normativa aplicable i el valor net dels derivats (més un recàrrec per la potencial exposició futura) i altres ajustos.

A 31 de desembre de 2016, el Grup CaixaBank manté una ràtio de palanquejament regulatòria del 5,7% (5,4% «fully loaded»), molt per damunt de la proposta de mínim regulatori inicial del Comitè de Basilea (3%), pendent de revisió.

En l'Annex III s'inclouen els quadres del publicació obligada que s'estableixen en el document del Comitè de Supervisió Bancària de Basilea i en el document de l'EBA sobre divulgació de la ràtio de palanquejament, segons l'article 451 (2) del CRR.

Taula K9. Ràtio de palanquejament

Imports en milions d'euros

	Regulatori	Fully Loaded
Tier 1	17.789	16.648
Actiu total reservat	305.995	305.995
Ajust deduccions Tier 1	(5.134)	(6.243)
Altres ajustos (*)	8.817	8.817
Exposició Leverage Ratio	309.678	308.569
Leverage Ratio	5,7%	5,4%

(*) Inclou elements fora del balanç, derivats i altres.

5.7. Indicadors d'importància sistèmica global

El Banc d'Espanya, en aplicació de l'acord del Consell d'Estabilitat Financera (*Financial Stability Board*, en anglès) de novembre de 2015, i seguint la metodologia establerta en la Norma 13 de la seva Circular 2/2016, identifica anualment les Entitats Sistèmiques d'Importància Mundial (ESIM).

Els requisits per considerar que una entitat financera és una ESIM són la mida de l'entitat, la interconnexió amb el sistema financer, la substituïbilitat dels serveis o infraestructura financera prestada, la complexitat del grup i la importància de la seva activitat transfronterera, dins i fora de la Unió Europea.

El coixí associat a la classificació com a ESIM oscil·la entre l'1% i el 3,5%.

El Grup Criteriacaixa, com a perímetre de supervisió prudencial a 31 de desembre de 2016, ha participat, durant el primer semestre de 2016, en l'exercici organitzat pel Grup de Macrosupervisió Prudencial del Comitè de Supervisió Bancària de Basilea per avaluar la importància sistèmica de les entitats a escala global. Els principals indicadors del Grup Criteriacaixa a 31 de desembre de 2016 estan disponibles a la pàgina web de la companyia, concretament, a:

http://www.criteriacom/informacionparainversores/informacioneconomicofinanciera/indicadoresderelevanciasistemicaglobal_es.html

La situació dels indicadors a 31 de desembre de 2016 es publicarà a la mateixa web com a màxim el 30 d'abril de 2017.

6. RISC DE CRÈDIT TOTAL

(Risc de crèdit, de contrapart, en titulitzacions i en cartera accionarial)

El Grup CaixaBank avalua per models interns el 87% de l'EAD davant el sector privat

- A 31 de desembre de 2016, el 64% del total de la cartera creditícia (incloent-hi risc de crèdit, risc de contrapart, en titulitzacions i en cartera accionarial) s'avalua per mètode IRB.
- El perímetre potencial per a l'aplicació de mètode IRB al Grup CaixaBank és, fonamentalment, l'exposició davant el sector privat. Exclou, per tant, el risc davant el sector públic i institucions financeres, així com els actius no representatius de deute (immobles i altres). Considerant únicament aquest perímetre potencial IRB, la cobertura IRB puja del 64% al 87%.
- El 97% dels requeriments de capital per risc de crèdit total del Grup es concentren en l'activitat creditícia tradicional i en la cartera accionarial.

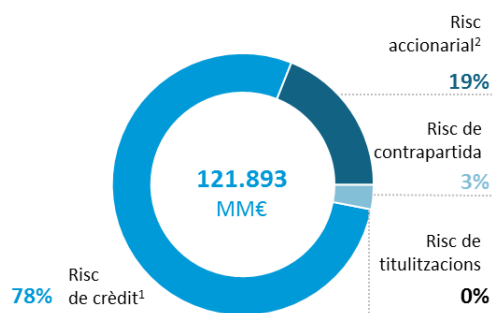
121.893 MM €
APR de risc de crèdit total

293.715 MM €
EAD de risc de crèdit total

64%
EAD sota mètodes IRB

APR RISC DE CRÈDIT TOTAL

Distribució per mètode, %

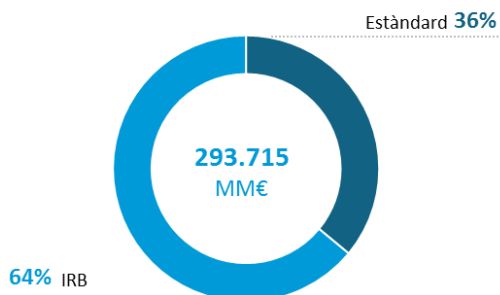

CONTINGUTS DEL CAPÍTOL

- 6.1. Risc de crèdit
- 6.2. Risc de contrapart
- 6.3. Titulitzacions
- 6.4. Cartera accionarial

EAD RISC DE CRÈDIT TOTAL

Distribució per mètode, %

REQUERIMENTS DE CAPITAL PER RISC DE CRÈDIT TOTAL

Imports en milions d'euros

	EAD			APR			Densitat %	Requeriments de Capital ³		
	STD	IRB	Total	STD	IRB	Total		STD	IRB	Total
Risc de Crèdit ¹	100.638	174.607	275.245	46.110	48.777	94.887	34,47%	3.689	3.902	7.591
Risc de Contrapartida	5.176	612	5.788	2.694	410	3.104	53,63%	216	33	248
Risc Titulitzacions	10	2.203	2.213	12	188	199	9,01%	1	15	16
Risc Cartera Accionarial ²	0	10.468	10.468	0	23.703	23.703	226,44%	0	1.896	1.896
RISC DE CRÈDIT TOTAL	105.825	187.890	293.715	48.816	73.078	121.893	41,50%	3.905	5.846	9.751

¹ Risc de crèdit sense incloure risc de contrapartida, en titulitzacions ni en cartera accionarial.

² Cartera accionarial inclou el negoci de participades a més de la participació en altres societats cotitzades i en filials que no s'integren globalment a efectes prudencials (principalment VidaCaixa).

³ Requeriments de capital com 8% sobre APR.

6.1. RISC DE CRÈDIT

El risc de crèdit és el més significatiu del Grup CaixaBank i correspon, fonamentalment, a l'activitat bancària

- El risc de crèdit quantifica les pèrdues derivades del potencial incompliment de les obligacions financeres per part dels acreditats. Aquesta quantificació es fa sobre la base de la pèrdua esperada i inesperada.
- Mitjançant la formulació i revisió periòdica del Marc d'Apetit al Risc, els Òrgans de Govern i l'Equip Directiu monitoren que el perfil de risc segueixi sent el que el Grup està disposat a assumir, prestant una atenció especial als impactes potencials en solvència i rendibilitat derivats de l'activitat.
- El 2016, les prioritats de gestió en termes de risc de crèdit s'han focalitzat en: incrementar l'operativa de finançament al consum i a empreses; millorar les polítiques d'admissió; implementar la nova Circular 04/2016 del Banc d'Espanya, i analitzar les implicacions de la reforma regulatòria impulsada pel Comitè de Basilea.
- A 31 de desembre de 2016, l'exposició del Grup a Risc de Crèdit en el moment d'incompliment (*Exposure at Default* o EAD) era de 275.245 MM €, dels quals 174.607 MM € (63%) es calculen segons el mètode IRB i 100.638 MM € (37%), segons el mètode estàndard.
- Els actius ponderats per risc (APR) de Risc de Crèdit del Grup pujaven a 94.887 MM €, dels quals 48.777 MM € (51,4%) s'avaluen pel mètode IRB.
- Pel que fa a la distribució geogràfica de l'EAD per Risc de Crèdit, el 95% procedeix d'Espanya, el 4%, d'Europa i l'1%, de la resta del món. Pel que fa a la seva distribució per sectors, el de particulars és el que té una exposició més elevada, amb un 46% del total. Per venciment residual, el 83% de les exposicions tenen un venciment superior a 1 any i el 66%, superior a 5 anys.

CONTINGUTS DEL CAPÍTOL

- 6.1.1. Gestió del risc de crèdit
- 6.1.2. Requeriments de recursos propis
- 6.1.3. Aspectes quantitativs

94.887 MM €

APR de risc de crèdit

275.245 MM €

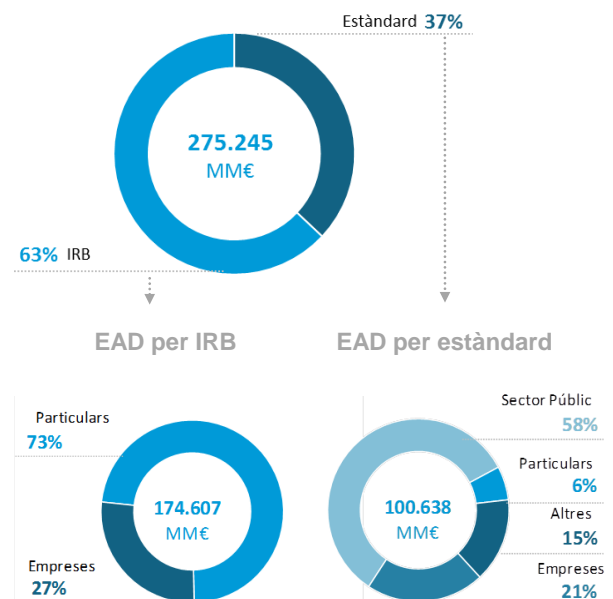
EAD de risc de crèdit total

63%

EAD sota mètodes IRB

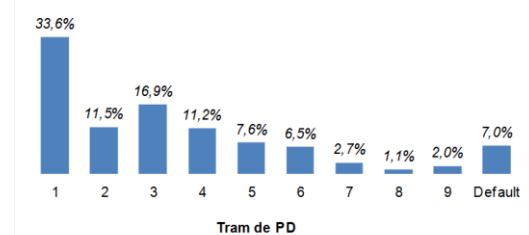
EAD RISC DE CRÈDIT

Distribució per mètode, %

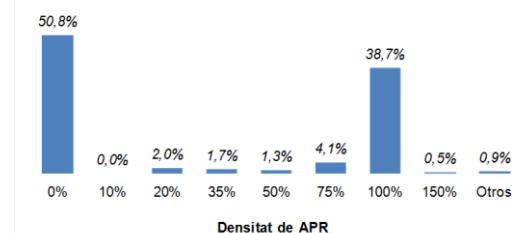
EAD PER MÈTODE IRB

Distribució per interval de PD, %

EAD PER MÈTODE ESTÀNDARD

Distribució per ponderació de risc, %

6.1.1. Gestió del risc de crèdit

Descripció i política general

La concessió d'operacions d'actiu a CaixaBank segueix com a criteri bàsic l'avaluació de la capacitat de devolució de l'acreditat; no és política de l'Entitat l'aprovació d'operacions per la mera existència de garanties. Si aquest criteri es compleix, també són importants l'obtenció de garanties addicionals, sobretot en operacions de llarga durada, i la fixació d'un preu d'acord amb les dues condicions anteriors.

Respecte a l'activitat ordinària, CaixaBank orienta la seva activitat creditícia a la satisfacció de les necessitats de finançament a les famílies i a les empreses. La gestió del risc de crèdit es caracteritza per una política de concessió prudent i de cobertures adequades. La inversió creditícia, consolidada en particulars i crèdit hipotecari per a l'adquisició de primer habitatge, presenta una estructura amb un nivell de risc significativament baix pel seu alt grau de diversificació i atomització. De conformitat amb el que estableix el Pla Estratègic, el Grup CaixaBank té la voluntat de mantenir el seu lideratge en el finançament de particulars i reforçar la seva posició en el segment d'empreses. Pel que fa a la distribució geogràfica, el seu negoci se centra bàsicament a Espanya.

Amb l'objecte de garantir l'adequat nivell de protecció dels clients, persones físiques, d'entitats de crèdit, l'actual marc legal (Llei 2/2011, de 4 de març, d'economia sostenible, i Ordre EHA/2899/2011, de 28 d'octubre, de transparència i protecció del client de serveis bancaris) obliga totes les entitats a establir polítiques, mètodes i procediments que assegurin l'estudi i concessió correctes de les operacions de crèdit. El concepte de «préstec responsable» estableix la necessitat de dur a terme una avaluació adequada de la solvència dels clients i de fomentar les pràctiques dirigides a garantir la concessió responsable de les operacions.

Per fer-ho, CaixaBank ha detallat les polítiques, els mètodes i els procediments d'estudi i concessió de préstecs o crèdits responsables segons el que exigeix l'Annex 6 de la Circular 5/2012, de 27 de juny, del Banc d'Espanya, a entitats de crèdit i proveïdors de serveis de pagament, sobre transparència dels serveis bancaris i responsabilitat en la concessió de préstecs.

El document elaborat va ser aprovat pel Consell d'Administració el mes de gener de 2015, acomplint el que determinen les Circulars 5/2012 i 3/2014 de Banc d'Espanya i, entre d'altres, estableix les polítiques següents:

- ✓ Una relació adequada entre els ingressos i les càrregues que assumeixen els consumidors.
- ✓ La verificació documental de la informació facilitada pel prestatari i la seva solvència.
- ✓ La informació precontractual i protocols d'informació adequats a les circumstàncies i característiques personals de cada client i de l'operació.
- ✓ Una valoració adequada i independent de les garanties immobiliàries.
- ✓ No és política de l'Entitat concedir crèdit en moneda estrangera a particulars.

El moment particular del cicle econòmic impulsa establir polítiques que ofereixin determinades ajudes a clients, en un marc d'actuació aprovat per la direcció de l'Entitat i amb vigilància de l'ortodòxia dels processos de refinançament. En aquest sentit, CaixaBank també s'ha adherit al Codi de Bones Pràctiques per a la reestructuració viable dels deutes amb garantia hipotecària sobre l'habitatge habitual inclòs en el Reial Decret llei 6/2012, de 9 de març, de mesures urgents de protecció de deutors hipotecaris sense recursos i modificat per la Llei 1/2013, de 14 de maig, de mesures per reforçar la protecció als deutors hipotecaris, reestructuració de deute i lloguer social i pel Reial Decret llei 1/2015, de 27 de febrer, de mecanisme de segona oportunitat, reducció de càrrega financera i altres mesures d'ordre social.

Adicionalment, en l'actual context economicosocial, CaixaBank ha desenvolupat un Pla d'Ajudes a persones físiques amb hipoteca sobre l'habitatge habitual, per ajudar els clients vinculats que es troben amb dificultats econòmiques de caràcter conjuntural. Amb el desenvolupament d'aquest Pla d'Ajudes es persegueixen tres objectius:

- ✓ Ser proactius en la prevenció de la insolvència.
- ✓ Oferir ajuda a les famílies amb bon comportament històric en la seva relació com a clients de l'Entitat, que estiguin en risc d'entrar en mora a causa de situacions d'atur

d'algun dels titulars, malaltia, reducció temporal d'ingressos o altres circumstàncies de caràcter conjuntural.

- ✓ Reduir la taxa de morositat.

Estructura i organització de la funció de gestió del risc de crèdit

Com s'ha esmentat anteriorment, el Comitè Global del Risc de CaixaBank, integrat per membres de l'Alta Direcció, té com a funció principal analitzar i fixar les estratègies i polítiques generals de concessió de crèdits en l'àmbit de l'actuació de la xarxa.

Amb la intenció de reforçar les relacions de l'Àrea de Riscos amb els òrgans de govern, el Comitè Global de Riscos reporta directament a la Comissió de Riscos, de la qual depèn.

La Direcció Corporativa de Gestió Global de Riscos de CaixaBank es responsabilitza de les polítiques i procediments d'admissió, així com de l'elaboració i el seguiment dels models de risc de crèdit. D'aquesta en depèn **Models i Polítiques de Risc**, que integra:

- ✓ **Polítiques i infraestructures de risc**, responsable de l'adopció de les polítiques aplicables a les noves operacions: facultats internes, preus i rendibilitat, documentació dels expedients, mitigació del risc per acceptació de garanties, i la integració de les eines de mesurament en els sistemes de decisió.
- ✓ **Models i paràmetres de risc de crèdit**, responsable de la construcció, manteniment i integració en la gestió dels models interns (IRB) de risc de crèdit, del càlcul dels principals paràmetres (per exemple: PD, LGD...) i de la metodologia, càlcul i anàlisi de l'evolució del consum de capital econòmic.
- ✓ **Informació de gestió global de riscos**: aquesta unitat transversal és responsable de l'agregació, processament, validació i anàlisi d'informació interna i externa (a reguladors, agències de *rating*, etc.), així com de la metodologia, càlcul i anàlisi de l'evolució del consum de capital regulatori. Reporta aquesta informació amb freqüència mensual al Comitè Global de Riscos i a la Comissió de Riscos i amb freqüència semestral al Consell d'Administració. Des de 2014, també ha coordinat el disseny i implantació del marc d'apetit al risc. Reporta aquesta informació

amb freqüència mensual al Comitè Global de Riscos, amb freqüència trimestral a la Comissió de Riscos i amb freqüència semestral al Consell d'Administració.

- ✓ **Riscos de l'Operativa en Mercats**, responsable de la quantificació i el seguiment del risc de mercat assumit per l'Entitat. Fa un seguiment diari del rendiment i el risc derivat de la presa de posició de risc de mercat per part dels responsables de gestió, així com de la relació entre el retorn obtingut i el risc assumit. Així mateix, vetlla pel compliment de les polítiques generals i model de gestió autoritzats per a l'assumpció d'aquest risc, la qual cosa inclou el seguiment del compliment dels límits quantitius i universos de valors, productes i contrapartides aprovats.
- ✓ **Seguiment del Risc de Crèdit i Recuperacions**, responsable del seguiment dels acreditats i integració dels seus resultats en els sistemes d'admissió, i de la gestió de la morositat i les recuperacions.

Cicle del risc de crèdit

El cicle complet de gestió del risc de crèdit comprèn tota la vida de l'operació, des de l'anàlisi de la viabilitat i l'admissió del risc segons criteris establerts, fins al seguiment de la solvència i de la rendibilitat i, eventualment, la recuperació dels actius deteriorats. La diligència en la gestió de cadascuna d'aquestes etapes propiciarà l'èxit en el reemborsament.

Gestió del risc. Sistemes de mesurament i d'informació

CaixaBank utilitza models interns de qualificació des de l'any 1998, *scorings* i *ratings*, amb els quals mesura la qualitat creditícia dels clients i operacions.

El 25 de juny de 2008, el Banc d'Espanya va autoritzar CaixaBank la utilització de mètodes basats en models de qualificació interna (IRB) per al càlcul dels requeriments de recursos propis per risc de crèdit.

El risc de crèdit quantifica les pèrdues derivades per l'incompliment de les obligacions financeres per part dels acreditats sobre la base de dos conceptes: la pèrdua esperada i la pèrdua inesperada.

- ✓ **Pèrdua esperada.** És la mitjana de les pèrdues possibles i es calcula com el producte de les tres magnituds següents: probabilitat d'incompliment (PD), exposició (EAD) i severitat (LGD).
- ✓ **Pèrdua inesperada.** Són les pèrdues potencials imprevistes, produïdes per la variabilitat que pot tenir el càlcul de la pèrdua esperada, que poden succeir per canvis sobtats de cycle, per variació en els factors de risc i per la correlació natural entre el risc de crèdit dels diferents deutors. Les pèrdues inesperades són poc probables i d'import elevat i han de ser absorbides pels recursos propis de l'Entitat. El càlcul de la pèrdua inesperada es basa també en la probabilitat d'incompliment (PD), l'exposició (EAD) i la severitat (LGD) de l'operació.

L'estimació dels paràmetres del risc de crèdit es basa en l'experiència històrica d'impagament de l'Entitat. Per fer-ho, CaixaBank disposa d'un conjunt d'eines i tècniques d'acord amb les necessitats particulars de cadascun dels riscos; d'aquesta manera, la PD s'estima sobre la base de les entrades en *default* associades a les puntuacions de *rating* i *scoring* de les operacions; l'LGD es basa en els ingressos i les despeses observats en el procés de recuperació actualitzats en un moment actual i en els costos indirectes d'aquest procés, i l'estimació de l'EAD es basa en l'observació de l'ús dels límits de crèdit en els mesos previs del *default*.

CaixaBank disposa d'eines per mesurar la probabilitat d'incompliment de cada acreditat i operació, cobrint gairebé la totalitat de l'activitat creditícia. En els segments encara no coberts, pel que fa a exposició global, es fa la captura d'informació rellevant per construir en el futur eines de càlcul de la probabilitat d'incompliment.

A més de l'ús regulatori per a la determinació dels recursos propis mínims de l'Entitat, els paràmetres de risc de crèdit (PD, LGD i EAD) intervenen en diverses eines de gestió com la del càlcul de rendibilitat ajustada al risc, sistema de *bonus* ajustat al risc, eina de *pricing*¹, preclassificació de clients, eines de seguiment i sistemes d'alertes.

Admissió i concessió

La concessió d'operacions actives a CaixaBank es basa en una organització descentralitzada que permet l'aprovació per part de les oficines d'un elevat percentatge d'operacions. Als empleats amb càrrec de responsabilitat el sistema els assigna de manera automàtica els nivells de tarifa i de risc que la Direcció delega com a estàndards associats a càrrec seu. Quan les facultats d'aprovació d'un empleat no són suficients, el sistema exigeix aprovació de nivell superior. L'aprovació de qualsevol operació requereix almenys la concurrència de dos empleats amb facultats suficients.

Hi ha dos sistemes alternatius per calcular el nivell de risc d'una operació:

1. En base a la pèrdua esperada acumulada de totes les operacions del client i del seu grup econòmic. S'aplica a les sol·licituds el que tenen com a primer titular una Empresa Privada o Promotora Immobiliària (per regla general, empreses amb facturació anual fins a 200 milions d'euros).
2. En base a l'import nominal i les garanties de tots els riscos del client o del seu grup econòmic. S'aplica a la resta dels segments: persones físiques, empreses molt grans, sector públic, entre d'altres.

El procés d'admissió i concessió de noves operacions es basa en l'anàlisi de quatre punts bàsics: anàlisi dels intervinents, finalitat de l'operació, capacitat de devolució i característiques de l'operació.

En l'avaluació de la capacitat de devolució del, és peça essencial la probabilitat d'incompliment (paràmetre de risc definit en el de gestió proposat pel Comitè de Basilea de Supervisió Bancària) que assignen els sistemes de *scoring* i *rating*. Aquestes eines s'han desenvolupat tenint en compte l'experiència històrica de morositat de l'Entitat i incorporen mesures per ajustar els resultats al cycle econòmic.

Concentració de riscos

En línia amb els Principis que va publicar el Comitè de Supervisors Bancaris Europeus (CEBS en les seves sigles en anglès) el setembre de 2010, poc abans de la seva dissolució i de l'assumpció de les seves funcions

¹ Vegeu la Nota 3.3.3.2 «Admissió i concessió» dels Comptes Anuals del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2016 per a un grau de detall més elevat.

per part de l'EBA, la concentració de riscos és una de les principals causes de pèrdues significatives i de potencial destrucció de la solvència d'una entitat financera, fet evidenciat ja en el període de 2008 a 2009.

Així mateix, tal com especifica el 7è principi de CEBS, CaixaBank ha desenvolupat metodologies, processos i eines per identificar de forma sistemàtica l'exposició agregada en relació amb un mateix client, tipus de producte, ubicació geogràfica i sector econòmic. Allà on s'ha estimat necessari, també s'han definit límits a l'exposició relativa en cadascun d'aquests eixos, dins del marc d'apetit al risc, com en concentració per sectors econòmics, diferenciant la posició amb les diferents activitats econòmiques del sector privat empresarial i el finançament al sector públic. En línia amb la política de comunicació interna del marc d'apetit al risc, es presenta l'evolució d'aquestes magnituds de forma mensual al Comitè Global de Riscos, trimestral a la Comissió de Riscos i semestral al Consell d'Administració (com a mínim).

Polítiques de cobertura i tècniques de mitigació

La mitigació del risc de crèdit s'aconsegueix mitjançant l'aportació de garanties per part de l'acreditat. En aquest sentit és pràctica habitual que les operacions a llarg termini disposin de garanties sòlides, tant en l'àmbit de banca minorista (per exemple: hipoteca, aval, pignoració de productes de passiu, fiança dels socis), com en banca d'empreses i corporativa (per exemple: fiança de la matriu, cobertures per asseguradores de crèdit o agències estatals), ja que la capacitat de devolució està sempre subjecta a la contingència del pas del temps i a la dificultat d'avaluar i controlar els projectes d'inversió.

A continuació es resumeixen les principals tècniques de reducció del risc de crèdit acceptades habitualment en el desenvolupament de l'operativa del Grup CaixaBank.

1. Polítiques i processos de compensació de les posicions de balanç i de fora de balanç

Els acords de compensació d'operacions, inclosos en les clàusules dels contractes marc de compensació, són utilitzats com a tècniques de mitigació del risc de crèdit, ja que permeten fer una compensació entre contractes d'un mateix tipus. En aquest sentit, en la gestió del risc i càlcul de recursos propis, les posicions

recíproques entre l'Entitat i la contrapart es compensen.

2. Tipus de garanties, polítiques i procediments de gestió i valoració

La concessió d'operacions, així com la seva quantia màxima, han d'estar vinculades amb la capacitat de devolució del prestatari, de manera que pugui complir, dins el termini establert i en la forma pertinent, les obligacions financeres assumides. Si aquest criteri es compleix, addicionalment s'avalua l'aportació de garanties complementàries (garantia hipotecària, dels fiadors o pignoració).

Entenem per garantia el conjunt de béns i/o solvències que estan afectats per assegurar el compliment d'una obligació. La garantia pot ser personal (constituïda per la solvència dels titulars i fiadors) o real (és la que afecta un bé específic com a garantia d'una operació).

Qualsevol operació de risc comporta la garantia personal del deutor, ja sigui persona física o jurídica que respon del compliment de les seves obligacions amb tots els seus béns presents i futurs. A més de la garantia personal del deutor, podem requerir garanties addicionals. La presa de garanties addicionals és sempre un factor reductor del risc ja que ens permet cobrir-nos de contingències imprevistes (i per tant s'han d'exigir més garanties com més gran sigui la probabilitat que aquestes es produeixin).

En cap cas aquestes garanties han de substituir una falta de capacitat de devolució o una finalitat incerta de l'operació.

A efectes comptables, es consideraran garanties eficaces les garanties reals i personals per a les quals l'entitat en demostrï la validesa com a mitigançat del risc. L'anàlisi de l'eficàcia de les garanties haurà de tenir en compte, entre d'altres, el temps necessari per a execució de les garanties, la capacitat de realització de les garanties per part de l'Entitat, així com la seva experiència en dur-les a termes.

Garanties personals: destaquen les operacions de risc pur amb empreses, en què es considera rellevant l'aval dels socis, siguin persones físiques o jurídiques, com a responsables màxims del curs de l'operació. Quan es tracta de persones físiques, l'estimació de la garantia s'efectua a partir de les declaracions de béns i,

quan l'avalador és persona jurídica, s'analitza en el procés de concessió com un titular.

Garanties reals: Els principals tipus de garanties reals acceptats en l'operativa diària són els següents:

✓ **Garanties pignorades**

Són operacions garantides mitjançant pignoració sobre determinades operacions de passiu o d'intermediació de CaixaBank.

És aplicable a préstecs, crèdits oberts, comptes de crèdit, avals, línies de risc o *leasings*, mitjançant pignoració d'operacions de passiu o intermediació de CaixaBank.

Per poder admetre'ls com a garantia, els instruments financers han d'estar dipositats a CaixaBank, han d'estar lliures de càrregues, la seva definició contractual no ha d'impedir-ne la pignoració i la seva qualitat creditícia o evolució del valor no ha d'estar relacionada amb el titular del préstec.

La pignoració roman fins que venç o es cancel·la anticipadament l'actiu o mentre no es doni de baixa. En el procés d'alta de la garantia, el sistema controla que el títol és pignorable i determina el percentatge de pignoració, que varia en funció del tipus d'instrument financer entre el 100% per a l'efectiu i el 50% per a la renda variable.

Els principals instruments financers pignorables són:

- Llibretes d'estalvi a la vista: es fa la pignoració d'un import concret. De la resta se'n pot disposar lliurement i fins i tot pot servir com a garantia d'una altra operació activa.
- Imposicions a termini i làmines d'estalvi: s'aplica la retenció efectiva de la totalitat de l'import del producte.
- Participacions en fons d'inversió: hauran de ser fons d'inversió espanyols, o bé fons de gestores internacionals registrats a la CNMV i comercialitzats per CaixaBank a través d'All Funds Bank. La retenció de la garantia s'aplica al nombre de participacions que sumen l'import pignorat, en funció de la valoració en el moment de la pignoració. La resta de participacions poden ser pignorades en altres operacions d'actiu.

- Pòlisses d'assegurança de vida estalvi: pignoració en l'àmbit de la pòlissa associada i pel valor més petit entre el valor de rescat i l'import dels capitals, pensions i aportacions. La pòlissa pignorada queda afectada pel total.
- Títols de renda fixa: s'haurà de tractar d'emissions sènior o cèdules hipotecàries, i no podran ser emissions subordinades, convertibles o preferents. Han d'estar admeses a negociació en un mercat regulat de la Unió Europea o assimilable i han de tenir un *rating* mínim de BBB.
- Títols de renda variable: poden ser objecte de pignoració els valors dipositats a CaixaBank, sempre que cotitzin en un mercat regulat de la Unió Europea o assimilables.

✓ **Garanties hipotecàries**

La hipoteca és un dret real constituït sobre un bé immoble en garantia d'una obligació.

La política interna estableix els aspectes següents:

- El procediment d'admissió de garanties i els requeriments necessaris per a la formalització de les operacions, com ara la documentació que ha de ser lliurada a l'Entitat i la certesa jurídica que aquesta ha de tenir.
- Processos de revisió de les taxacions registrades, per assegurar el seguiment i control correctes de la garantia. Es duen a terme processos periòdics de contrast i validació dels valors de taxació, a fi de detectar possibles anomalies en l'actuació de les societats de taxació que proveeixen CaixaBank
- Política de desemborsament, que afecta principalment les operacions de promocions immobiliàries, perquè les disposicions es duguin a terme en funció de la valoració per part d'una societat de taxació del grau d'avançament de les obres.

- *Loan-to-value* (LTV) de l'operació. Els capitals que es concedeixen en operacions hipotecàries estan limitats a uns percentatges sobre el valor de la garantia, valor que es defineix com el més baix de tres: el de taxació, l'estimat pel sol·licitant i, en cas que sigui una operació d'adquisició, el que consta en l'escriptura pública de compravenda. Els sistemes informàtics calculen el nivell d'aprovació requerit per a cada tipus d'operació.
- ✓ Derivats de crèdit: garants i contrapart.

Finalment, el Grup CaixaBank utilitza puntualment derivats de crèdit per a la cobertura del risc de crèdit. Així mateix, no existeix la participació significativa de cap contrapart en la contractació de derivats de crèdit de cobertura. El Grup CaixaBank fa la seva contractació amb entitats de crèdit amb alta qualificació creditícia (que, en la seva pràctica totalitat, estan emparats en un contracte de col·lateral).

La taula següent presenta la informació relativa a les exposicions de risc de crèdit sense incloure-hi la cartera accionarial (segons el tipus de garantia aplicada en la mitigació del Risc de Crèdit) del Grup CaixaBank a 31 de desembre de 2016.

Taula RC1a. Exposició segons l'aplicació de tècniques de mitigació

Imports en milions d'euros

Tipus de garantia	EAD			% sobre total
	Mètode Estàndard	Mètodes Avançats (IRB)	Total	
Hipotecària	5.169	124.424	129.594	47,1%
Real	317	1.938	2.255	0,8%
Personal	95.153	48.245	143.397	52,1%
TOTAL	100.638	174.607	275.245	100,0%

Taula RC1b. Mètode estàndard: exposició en funció de l'aplicació de tècniques de mitigació

Imports en milions d'euros

	EAD			Total
	Garantia hipotecària	Garantia real	Garantia personal	
Sobirans i els seus bancs centrals	28	0	41.303	41.330
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	790	39	14.310	15.139
Bancs multilaterals de desenvolupament				
Organitzacions internacionals		8	324	332
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	13	5	1.887	1.904
Empreses	1.454	198	13.081	14.732
Cartes minoristes per a finalitats reguladores	169	55	5.485	5.710
Exposicions garantides per béns immobles	2.429		338	2.767
Préstecs en mora	287	11	937	1.235
Categories de risc elevat				
Bons garantits			714	714
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses				
Exposicions amb Institucions de Inversió Col·lectiva (IIC)				
Altres actius			16.774	16.774
TOTAL	5.169	317	95.153	100.638

Taula RC1c. Mètode IRB: exposició en funció de l'aplicació de tècniques de mitigació

Imports en milions d'euros

	EAD			Total
	Garantia hipotecària	Garantia real	Garantia personal	
Exposicions empreses	5.521	325	27.675	33.521
PIMES	7.287	454	5.266	13.007
Minoristes- garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	99.803			99.803
PIMES - garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	11.813			11.813
Minoristes Aut. Admissibles			4.495	4.495
Minoristes-PIMES		658	5.337	5.995
Altres exposicions minoristes	0	501	5.472	5.972
TOTAL	124.424	1.938	48.245	174.607

Seguiment del risc de crèdit

La gestió adequada del risc de crèdit fa imprescindible un seguiment continuat dels acreditats durant tota la vida de les seves operacions. El resultat de l'actuació de seguiment és establir una conclusió que determini el grau de satisfacció amb el risc assumit amb un acreditat i les accions que cal dur a terme, si escau. L'objectiu del seguiment de risc és la cartera d'inversió creditícia de manera global.

La funció dels equips de Seguiment i Gestió Preventiva del Risc té un doble vessant: d'una banda, l'elaboració d'informes de seguiment sobre acreditats individuals o grups econòmics amb nivells de risc més elevats o grans riscos i, de l'altra, el seguiment dels titulars de risc que presenten símptomes de deteriorament en la seva qualitat creditícia, segons el *rating* i la qualificació de seguiment, basada en alertes de risc de cada acreditat.

Una altra característica del sistema d'alertes és la seva absoluta integració en els sistemes d'informació de clients, fins i tot en totes les sol·licituds d'operacions d'actiu relacionades amb aquest client. Les alertes s'assignen individualment a cada acreditat, i mensualment se n'estableix una classificació de manera automàtica.

Els procediments de seguiment són el seguiment massiu per a persones físiques i PIMES (risc inferior a 150.000 euros) mitjançant la gestió preventiva generant accions automàtiques amb implicacions directes sobre la gestió del risc, el seguiment monitorat per a empreses i promotores amb risc fins a 20 milions d'euros i el seguiment específic i continu per als riscos rellevants o amb característiques específiques.

El resultat de l'acció de seguiment és l'establiment de plans d'acció sobre cadascun dels acreditats analitzats. Aquests plans complementen la qualificació per alertes i, alhora, són una referència per a la política de concessions futures.

Gestió de la morositat i recuperacions

La funció de morositat i recuperacions és l'últim pas del procés de gestió del risc de crèdit, i està alineada amb les directrius de gestió de riscos de CaixaBank.

L'activitat de recuperació es concep com un circuit integral de gestió que s'inicia fins i tot abans de l'incompliment, o exigibilitat de l'obligació, mitjançant el sistema de prevenció implementat per CaixaBank, i acaba amb la recuperació o situació de fallida definitiva d'aquesta.

És responsabilitat de la Xarxa d'Oficina aquesta activitat de recuperació. L'àmplia xarxa de què disposa l'Entitat permet cobrir tot el territori nacional, assegurant proximitat i coneixement del client, punts que són explotats sota criteris d'eficàcia i eficiència.

L'objectiu és actuar des del primer moment que es detecten indicis de deteriorament de la solvència del deutor i d'aquesta manera adoptar, amb la màxima diligència, les mesures oportunes per fer el seguiment de les operacions i de les seves garanties associades i, si escau, iniciar les reclamacions per aconseguir la ràpida recuperació del deute.

Definicions comptables de morositat i posicions deteriorades

Un actiu financer es considera deteriorat quan hi ha una evidència objectiva d'un impacte negatiu en els fluxos d'efectiu futurs que es van estimar en el moment de formalitzar-se la transacció, com a conseqüència que l'acreditat no pot o no podrà fer front als seus compromisos contractuals dins el termini establert i en la forma pertinent o quan no pugui recuperar-se íntegrament el seu valor en llibres. La disminució del valor raonable per sota del cost d'adquisició no constitueix per si mateixa una evidència de deteriorament.

En funció del risc d'insolvència imputable al client o a l'operació, es classifiquen en alguna de les categories següents:

- ✓ Risc normal: comprèn els instruments que no compleixen els requisits per classificar-los en altres categories.
- ✓ Risc normal en vigilància especial: comprèn totes les operacions que, sense complir els criteris per classificar-les individualment com a risc dubtós o fallit, presenten debilitats que poden suposar assumir pèrdues per a CaixaBank superiors a les d'altres operacions similars classificades com a normals. CaixaBank presumeix que les operacions que presenten imports vençuts amb més de 30 dies d'antiguitat tenen debilitats, llevat que hi hagi una prova en contra.

Inclou, entre d'altres,

- (i) operacions incloses en un acord de sostenibilitat que no han completat el període de prova. Aquest període de prova, llevat que hi hagi evidència que permeti la seva reclassificació a normal abans, es compleix quan han transcorregut dos anys des de la modificació de condicions subjectes a l'acord i les operacions estan al corrent de pagament i s'ha reduït el principal subjecte a les modificacions de l'acord,
- (ii) operacions de refinançament, refinançades o reestructurades que no sigui procedent reclassificar com a dubtoses i estan encara en període de prova (vegeu la nota 2.10 de la Memòria dels Comptes Anuals del Grup CaixaBank corresponent a l'exercici 2016), i

- (iii) operacions d'acreditats en concurs de creditors en què no sigui procedent la seva classificació com a riscos dubtosos o fallits.

✓ Risc dubtós:

- (i) Per raó de la morositat del client comprèn l'import total dels instruments de deute, sigui quin sigui el seu titular i garantia, que tinguin algun import vençut per principal, interessos o despeses pactades contractualment, amb més de 90 dies d'antiguitat, llevat que escaigui classificar-los com a fallits. També s'inclouen en aquesta categoria les garanties concedides en què l'avalat ha incorregut en morositat.

Es classificaran també en Dubtós per raó de la morositat les operacions en què tots els seus titulars són arrossegats pels criteris de risc persona. S'aplica a un acreditat l'arrossegament per risc persona quan les operacions amb imports vençuts amb més de 90 dies d'antiguitat siguin superiors al 20% dels imports pendents de cobrament.

Es reclassifiquen a risc normal aquelles operacions en què, com a conseqüència del cobrament de part dels imports vençuts, desapareixen les causes que han motivat la seva classificació com a risc dubtós d'acord amb el que s'ha indicat en els paràgrafs anteriors i el titular no té imports vençuts amb més de 90 dies d'antiguitat en altres operacions en la data de reclassificació a la categoria de risc normal.

- (ii) Per raons diferents de la morositat del client: comprèn els instruments de deute, vençuts o no, en què sense que es donin les circumstàncies per classificar-los en les categories de fallits o dubtosos per raó de la morositat del client, hi ha dubtes raonables sobre el seu reemborsament total, principal i interessos, en els termes pactats contractualment, així com les exposicions fora de balanç no qualificades de dubtoses per raó de la morositat del titular el pagament de les quals per la Societat sigui probable i la seva recuperació, dubtosa.

En aquesta categoria s'inclouen, entre d'altres, les operacions de titulars que després d'una revisió individualitzada es determina que es troben en situacions que suposin un deteriorament de la seva solvència.

CaixaBank ha establert una metodologia d'indicadors que constitueixen un índex per a la identificació del deteriorament i alerten de dificultats financeres significatives de l'acreditat (una estructura econòmicofinancera inadequada), incompliments de les clàusules contractuals (impagaments recurrents o retards en el pagament), alta probabilitat d'entrada en una situació concursal i la desaparició d'un mercat actiu per a l'actiu financer en qüestió, a causa de dificultats financeres.

Aquests indicadors són aplicables als acreditats que es defineixen com a significativament rellevants i la seva activació implica la necessitat d'una anàlisi individualitzada que conclouï en la qualificació de les operacions com a normals o dubtoses.

A més de les operacions qualificades en aquesta categoria després d'una revisió individualitzada, es qualificaran d'operacions dubtoses per raó diferent de la morositat les que compleixin algun dels criteris següents:

- Operacions amb saldos reclamats o sobre els quals l'entitat hagi decidit reclamar judicialment el seu reemborsament, encara que estiguin garantits, així com les operacions sobre les quals el deutor hagi suscitat litigi de la resolució del qual en depengui el cobrament.
- Operacions d'arrendament financer en què s'hagi decidit rescindir el contracte per recuperar la possessió del bé.
- Operacions dels titulars que estiguin declarats o consti que es declararan en concurs de creditors sense petició de liquidació.
- Garanties concedides a avalats declarats en concurs de creditors per als quals consti que s'hagi declarat o s'hagi de declarar la

fase de liquidació, o pateixin un deteriorament notori i irrecuperable de la seva solvència, encara que el beneficiari de l'aval no n'hagi reclamat el pagament.

- Operacions de refinançament, refinançades o reestructurades a les quals correspongui la seva classificació en dubtós (vegeu la Nota 2.10 de la Memòria dels Comptes Anuals del Grup CaixaBank corresponent a l'exercici 2016), incloent-hi aquelles que, havent estat en dubtós durant el període de prova, siguin refinançades o reestructurades de nou o arribin a tenir imports vençuts amb una antiguitat superior als 30 dies.
- ✓ Risc fallit: en aquesta categoria es classifiquen els instruments de deute, vençuts o no, per als quals després d'una anàlisi individualitzada es considera que tenen possibilitats remotes de recuperació i es procedeix a donar-los de baixa de l'actiu, sens perjudici de les actuacions que pugui dur a terme el Grup CaixaBank per intentar aconseguir cobrar-los fins que no s'hagin extingit definitivament els seus drets, sigui per prescripció, condonació o altres causes.

S'inclouen en aquesta categoria:

- (i) les operacions dubtoses per raó de morositat amb una antiguitat superior a 4 anys o, abans d'assolir aquesta antiguitat, quan l'import no cobert amb garanties eficaces s'hagi mantingut amb una cobertura del 100% durant més de 2 anys, així com
- (ii) operacions de titulars declarats en concurs de creditors per als quals consti que s'hagi declarat o s'hagi de declarar la fase de liquidació. En ambdós supòsits no es consideren fallits si tenen garanties reals eficaces que cobreixen almenys el 10% de l'import en llibres brut de l'operació.

Per classificar en aquesta categoria operacions abans que transcorrin els terminis indicats, és necessari que l'entitat provi en la seva anàlisi individualitzada que han adquirit la condició de fallits.

Sobre la base dels criteris de gestió i seguiment de risc de crèdit, CaixaBank considera com a

acreditats individualment significatius aquells que per la seva exposició i el seu nivell de risc requereixen una anàlisi individualitzada. El compliment de qualsevol de les condicions següents és suficient per ser considerats acreditat individualment rellevant:

- Acreditats amb una exposició total superior a 20 milions d'euros.
- Acreditats amb una exposició total superior a 10 milions d'euros que es considerin d'alt risc perquè es donen determinades circumstàncies com haver estat refinançats, morositat emergent o superar determinats límits de pèrdua esperada.
- Acreditats amb una exposició total superior a 5 milions d'euros i el saldo en situació dubtosa dels quals superi el 5% d'aquesta.

A més de les operacions anteriors, es consideren acreditats individualment significatius aquells que per qualsevol altre motiu es consideri que requereixen un tractament individual.

Tots aquells acreditats que no compleixin el que s'ha exposat anteriorment són objecte de tractament col·lectiu.

Operacions de refinançament o reestructuració

D'acord amb el que estableix la normativa, aquestes operacions corresponen a aquelles en què el client ha presentat, o es preveu que pugui presentar, dificultats financeres per atendre les seves obligacions de pagament en els termes contractuals vigents i, per aquest motiu, s'ha procedit a modificar, cancel·lar i/o fins i tot formalitzar una nova operació.

Aquestes operacions es podran materialitzar a través de:

- La concessió d'una nova operació (operació de refinançament) amb la qual es cancel·len totalment o parcialment altres operacions (operacions refinançades) que han estat prèviament concedides per qualsevol empresa del Grup CaixaBank al mateix titular o altres empreses del seu grup econòmic. Passen a estar al corrent de pagaments els riscos prèviament vençuts.
- La modificació de les condicions contractuals d'operació existent (operacions reestructurades) de manera que variï el seu quadre d'amortització (carències, augment

del termini, rebaixa del tipus d'interès, modificació del quadre d'amortització, ajornament de tot o part del capital al venciment, etc.).

- L'activació de clàusules contractuals pactades en origen que dilatin el reemborsament del deute (carència flexible).
- La cancel·lació parcial del deute sense que hi hagi aportació de fons del client (adjudicació, compra o dació de les garanties, o condonació de capital, interessos, comissions o qualsevol altra despesa derivada del crèdit atorgat al client).

L'existència d'impagaments previs és un indicatiu de dificultats financeres. Es presumeix, llevat que hi hagi una prova en contra, que hi ha una reestructuració o refinançament quan la modificació de les condicions contractuals afecti operacions que han estat vençudes durant més de 30 dies almenys una vegada en els tres mesos anteriors a la seva modificació. No obstant això, no és condició necessària l'existència d'impagaments previs perquè una operació es consideri de refinançament o reestructurada.

La cancel·lació d'operacions, modificació de condicions contractuals o activació de clàusules que dilatin el reemborsament davant la impossibilitat de fer front a venciments futurs constitueix també un refinançament/reestructuració.

Davant les anteriors, les renovacions i renegociacions es concedeixen sense que el prestatari tingui, o es prevegi que pugui tenir en el futur, dificultats financeres; és a dir, es formalitzen per motius comercials i no per tal de facilitar el pagament en la concessió de l'operació.

Perquè una operació pugui considerar-se com a tal, els titulars han de tenir capacitat per obtenir en el mercat, en la data, operacions per un import i amb unes condicions financeres anàlogues a les que li apliqui l'entitat. Aquestes condicions, al seu torn, han d'estar ajustades a les que es concedeixin en aquesta data a titulars amb perfil de risc similar.

Com a norma general, les operacions refinançades o reestructurades i les noves operacions efectuades per al seu refinançament es classifiquen en la categoria de risc normal en vigilància especial. Tanmateix, tenint en compte les característiques concretes de l'operació es classifiquen en risc dubtós quan compleixen els

criteris generals per classificar com a tals els instruments de deute i en particular i) operacions sustentades en un pla de negoci inadequat, ii) operacions que incloguin clàusules contractuals que dilatin el reemborsament com períodes de carència superiors a 24 mesos, i iii) operacions que presentin imports donats de baixa del balanç per estimar-se irrecuperables que superin les cobertures que resultin d'aplicar els percentatges establerts per a risc normal en vigilància especial.

Les operacions refinançades o reestructurades i les noves operacions efectuades per al seu refinançament romanen identificades com en vigilància especial durant un període de prova fins que es compleixin tots els requisits següents:

- Que s'hagi conclòs, després d'una revisió de la situació patrimonial i financera del titular, que no és previsible que pugui tenir dificultats financeres i que, per tant, resulta altament probable que pugui complir les seves obligacions davant l'entitat dins el termini establert i en la forma pertinent.
- Que hagi transcorregut un termini mínim de dos anys des de la data de formalització de l'operació de reestructuració o refinançament o, si és posterior, des de la data de reclassificació des de la categoria de risc dubtós.
- Que el titular hagi pagat les quotes meritzades de principal i interessos des de la data en què s'hagi formalitzat l'operació de reestructuració o refinançament o, si és posterior, des de la data de reclassificació des de la categoria de dubtós. Addicionalment, és necessari: i) que el titular hagi satisfet mitjançant pagaments regulars un import equivalent a tots els imports (principal i interessos) que es trobin vençuts en la data de l'operació de reestructuració o refinançament, o que s'hagin donat de baixa com a conseqüència d'aquesta; ii) o bé, quan sigui més adequat tenint en compte les característiques de les operacions, que s'hagin verificat uns altres criteris objectius que demostrin la capacitat de pagament del titular.

L'existència de clàusules contractuals que dilatin el reemborsament, com ara períodes de carència per al principal, implica que l'operació romanguí identificada com a risc normal en vigilància especial fins que es compleixin tots els criteris.

- Que el titular no tingui cap altra operació amb imports vençuts més de 30 dies al final del període de prova.

Quan es compleixen tots els requisits anteriors, les operacions deixen d'estar identificades en els estats financers com operacions de refinançament, refinançades o reestructurades.

Durant el període de prova anterior, un nou refinançament o reestructuració de les operacions de refinançament, refinançades, o reestructurades, o l'existència d'imports vençuts en aquestes operacions amb una antiguitat superior als 30 dies, suposa la reclassificació d'aquestes operacions a la categoria de risc dubtós per raons diferents de la morositat, sempre que estiguin classificades en la categoria de risc dubtós abans de l'inici del període de prova.

Les operacions refinançades o reestructurades i les noves operacions efectuades per al seu refinançament romanen identificades com a risc dubtós fins que es verifiquin els criteris generals per als instruments de deute i en particular els requisits següents:

- Que hagi transcorregut un període d'un any des de la data de refinançament o reestructuració.
- Que el titular hagi pagat les quotes meritzades de principal i interessos (és a dir, al corrent de pagament) i hagi reduït el principal renegociat, des de la data en què s'hagi formalitzat l'operació de reestructuració o refinançament o, si és posterior, des de la data de reclassificació d'aquella a la categoria de dubtós.
- Que s'hagi satisfet mitjançant pagaments regulars un import equivalent a tots els imports, principal i interessos, que es trobin vençuts a la data de l'operació de reestructuració o refinançament, o que es s'hagin donat de baixa com a conseqüència d'aquesta, o bé, quan sigui més adequat tenint en compte les característiques de les operacions, que s'hagin verificat uns altres criteris objectius que demostrin la capacitat de pagament del titular.
- El titular no tingui cap altra operació amb imports vençuts en més de 90 dies en la data de reclassificació a la categoria de risc normal en vigilància especial de l'operació de refinançament, refinançada o reestructurada.

Descripció dels mètodes per determinar les correccions per deteriorament

La cobertura calculada o provisió es defineix com la diferència entre l'import en llibres brut de l'operació i el valor actualitzat de l'estimació dels fluxos d'efectiu que s'espera cobrar, descomptats amb el tipus d'interès efectiu de l'operació. Es tenen en compte les garanties eficaces rebudes.

CaixaBank calcula l'import necessari per a la cobertura del risc imputable al titular i al risc país, sempre que el risc no hagi estat transferit a fallit.

Als efectes de l'estimació de les cobertures, l'import del risc és, per als instruments de deute, l'import en llibres brut i, per a les exposicions fora de balanç, l'estimació de les quanties que s'espera desemborsar.

D'acord amb la normativa aplicable, el mètode de càlcul de la cobertura està determinat en funció de si l'acreditat és individualment significatiu i de la seva classificació comptable.

- Si el client, a més de ser individualment significatiu, es troba en situació de dubtós (per raó de la morositat o bé per raons diferents de la morositat) la cobertura específica de les operacions s'estima mitjançant una anàlisi detallada dels fluxos del client, tenint en compte la situació del titular i els fluxos que s'espera recuperar, que s'avaluen mitjançant dues metodologies en funció de la capacitat del client per generar fluxos per la seva activitat o no.

El càlcul del valor present dels fluxos d'efectiu futurs estimats d'un actiu financer amb garantia reflectirà els fluxos d'efectiu que podrien resultar de l'execució d'aquesta, menys els costos d'obtenció i venda de la garantia, independentment del fet que l'execució d'aquesta sigui probable o no.

- A la resta de casos, la cobertura s'estima de forma col·lectiva mitjançant metodologies internes, partint de l'experiència històrica de CaixaBank i tenint en compte el valor actualitzat i ajustat de les garanties considerades com a eficaces.

El càlcul de la cobertura col·lectiva s'efectua partint de models interns de la Societat, que estan subjectes a la Política de Models i Paràmetres que està vigent, consistents amb la Circular 4/2016.

L'objectiu del càlcul de provisions partint de models interns és estimar, en l'àmbit de carteres, la pèrdua de les exposicions continguda en aquestes carteres. La Societat no fa únicament un càlcul en l'àmbit de cartera, sinó que hi ha una assignació de cobertura en l'àmbit de cada exposició individual. El procés de càlcul consta de dos elements:

- Determinació de la base provisionable, que es divideix en dos passos (i) càlcul de l'import d'exposició, consistent en la suma de l'import en llibres brut en el moment del càlcul més els imports fora de balanç (disponibles o risc de firma) que s'espera que puguin estar desemborsats en el moment en què el client compleixi les condicions per ser considerat dubtós, i (ii) càlcul del valor recuperable de les garanties eficaces vinculades a l'exposició. A l'efecte de determinar el valor recuperable d'aquestes garanties, en el cas de garanties immobiliàries, els models estimen l'import de venda futura d'aquesta garantia al qual descompten la totalitat de les despeses que es produirien fins a la venda.
- Determinació de la cobertura a aplicar sobre aquesta base provisionable. Aquest càlcul es fa tenint en compte la probabilitat d'incompliment del titular amb l'operació, la probabilitat de regularització o cura i la pèrdua que es produiria en cas que no es donés aquesta regularització o cura.

Per a carteres poc materials per a què, des d'un punt de vista de processos o per manca de representativitat de l'experiència històrica de la Societat es consideri que l'enfocament de models interns no és adequat, la Societat pot utilitzar els percentatges per defecte de cobertura que estableixi el Banc d'Espanya.

Tant les operacions classificades sense risc apreciable com aquelles operacions que com a conseqüència de la tipologia del seu garant siguin classificades sense risc apreciable podran tenir un percentatge de cobertura del 0%. Aquest percentatge només s'aplicarà sobre el risc cobert.

Les cobertures individualitzades o col·lectives de les operacions dubtoses no han de ser inferiors a la cobertura genèrica que els correspondria si

estiguessin classificades com a risc normal en vigilància especial.

La cobertura final que s'apliqui a una operació serà la més alta entre la cobertura pel risc de crèdit imputable al titular i la de risc-país. Aquesta última no és significativa per a CaixaBank.

Per tal d'assegurar la fiabilitat i coherència de les estimacions de cobertures CaixaBank duu a terme proves retrospectives (*backtesting*) mitjançant les quals contrasta les estimacions efectuades amb les pèrdues reals efectivament observades i proves de comparació i referència (*benchmarking*) mitjançant les quals contrasta les estimacions amb les estimacions de pèrdua esperada a l'efecte de solvència, la solució alternativa prevista a la Circular i qualsevol altra referència que es consideri rellevant.

Prioritats en la gestió del Risc de Crèdit

- ✓ Compensació de la caiguda de la demanda de finançament de les llars per a l'adquisició d'habitatge amb el finançament al consum i a les empreses (excloent-ne promotors).
- ✓ Automatització i digitalització de la concessió de crèdit a clients particulars, per tal de guanyar competitivitat i maximitzar l'eficiència a través de canals no presencials.
- ✓ Polítiques, models i límits per controlar la qualitat creditícia de la nova producció per possibilitar un finançament més alt a l'economia, però assegurant nivells sostenibles de morositat futura
- ✓ Gestió de la cartera d'actius improductius (principalment, actius adjudicats), per minimitzar-ne l'impacte en la rendibilitat: descens en les entrades d'immobles i el manteniment de nivells elevats de comercialització, obtenint resultats positius en les vendes.
- ✓ Implantació de l'Annex IX del Banc d'Espanya, que modifica substancialment la metodologia de classificació de les exposicions per risc de crèdit i estableix el càlcul de pèrdua esperada com a eix fonamental per determinar el nivell de provisions de la cartera.
- ✓ Anàlisi, interacció amb els supervisors i preparació de la futura implantació dels canvis regulatoris denominats «Basilea IV» en el consum de capital regulatori

- ✓ Titulització sintètica.

6.1.2. Requeriments de recursos propis mínims per risc de crèdit

Requeriments de recursos propis mínims per risc de crèdit per metodologia Estàndard

Per fer el càlcul de les exposicions ponderades per risc mitjançant l'aplicació del mètode estàndard, la ponderació per risc s'estableix segons la qualitat creditícia de l'exposició. El Grup CaixaBank utilitza les agències de qualificació externa designades com a elegibles pel Banc d'Espanya. Aquestes agències de qualificació externes elegibles són *Standard & Poor's*, *Moody's*, *Fitch* i *DBRS*.

El Grup CaixaBank aplica el mètode estàndard amb caràcter permanent a les exposicions enumerades a continuació:

- ✓ Administracions centrals i bancs centrals
- ✓ Administracions regionals i autoritats locals
- ✓ Institucions

Segons l'aplicació dels mètodes de càlcul previstos en la nova regulació europea de requeriments de capital: CRD IV i CRR, en cas de no disposar de qualificació externa corresponent a exposicions d'administracions regionals o locals, s'utilitzarà la qualificació disponible de l'organisme públic de nivell superior.

Cal dir que el Grup no assigna qualificacions creditícies d'emissions públiques de valors a actius comparables que no estiguin a la cartera de negociació.

En les taules d'aquesta secció es detallen:

- ✓ l'exposició original («Exposicions abans de provisions, de CCF i CRM»), que inclou exposicions de crèdit dins i fora de balanç, així com per risc de contrapartida),
- ✓ l'EAD («Exposicions després de CCF i CRM»),
- ✓ així com els Actius Ponderats per Risc (APR o RWA, pel seu acrònim en anglès).

Del quocient entre EAD i APR s'obté la densitat d'APR. Aquest càlcul equival a la ponderació mitjana que s'aplica a cada categoria d'exposició.

En la taula següent es mostren les exposicions garantides per béns immobles, desglossades entre béns arrels comercials i residencials.

Taula RC2 . Mètode estàndard: exposicions garantides per immobles per tipus de garantia (CR4b)

Imports en milions d'euros

	Exposició Original	EAD	APR	Densitat de APR
Comercials	1.146	1.095	534	48,77%
Residencials	2.099	1.672	534	31,96%
TOTAL	3.245	2.767	1.068	38,61%

Imports en milions d'euros

31/12/2015

	Exposició Original	EAD	APR	Densitat de APR
Comerciales	589	561	270	48,12%
Residenciales	1.857	1.488	532	35,77%
TOTAL	2.446	2.049	802	39,15%

A continuació es detallen l'exposició original, EAD i APR a desembre de 2016 per segments regulatoris de metodologia estàndard sense incloure-hi les exposicions de risc de contrapartida ni de la cartera accionarial:

Taula RC3. Mètode estàndard: exposicions al risc de crèdit i efectes de tècniques per a la seva mitigació (CR4a)

Imports en milions d'euros

	Exposició Original			EAD			APR	Densitat de APRs
	Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total Exposició Original	Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total EAD		
Sobirans i els seus bancs centrals	39.780	33	39.813	41.298	32	41.330	8.156	19,73%
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	15.012	2.604	17.616	14.762	377	15.139	3.349	22,12%
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0	0	0	0	0,00%
Organitzacions internacionals	0	0	0	331	1	332	0	0,00%
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	1.866	258	2.124	1.806	98	1.904	571	29,96%
Empreses	16.457	3.538	19.995	13.476	1.256	14.732	13.434	91,19%
Carteres minoristes per a finalitats reguladores	5.953	1.923	7.876	5.572	137	5.710	2.865	50,17%
Exposicions garantides per béns immobles	2.686	559	3.245	2.651	116	2.767	1.068	38,61%
Préstecs en mora	2.314	115	2.429	1.225	10	1.235	1.489	120,58%
Categories de risc elevat	0	0	0	0	0	0	0	0,00%
Bons garantits	714	0	714	714	0	714	108	15,06%
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0	0	0	0	0,00%
Exposicions amb Institucions de Inversió Col.lectiva (IIC)	0	0	0	0	0	0	0	0,00%
Altres actius	16.774	0	16.774	16.774	0	16.774	15.070	89,84%
Total Mètode estàndard (*)	101.558	9.030	110.587	98.610	2.028	100.638	46.110	45,82%

(*) S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

Imports en milions d'euros

	Exposició Original			EAD			APR	31/12/2015 Densitat de APRs
	Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total Exposició Original	Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total EAD		
Sobirans i els seus bancs centrals	23.938	686	24.624	25.535	349	25.884	0	0,00%
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	16.300	4.089	20.389	16.111	239	16.350	2.044	12,50%
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0	0	0	0	0,00%
Organitzacions internacionals	31	0	31	66	0	67	0	0,00%
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	1.461	334	1.795	1.442	116	1.558	398	25,57%
Empreses	15.219	3.993	19.212	12.387	1.319	13.706	12.479	91,05%
Carteres minoristes per a finalitats reguladores	4.592	1.947	6.539	4.365	109	4.474	2.021	45,18%
Exposicions garantides per béns immobles	2.024	423	2.446	1.988	61	2.049	802	39,15%
Préstecs en mora	2.373	125	2.498	948	3	951	1.113	117,08%
Categories de risc elevat	0	0	0	0	0	0	0	0,00%
Bons garantits	674	0	674	674	0	674	103	15,34%
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0	0	0	0	0,00%
Exposicions amb Institucions de Inversió Col.lectiva (IIC)	0	0	0	0	0	0	0	0,00%
Altres actius	18.007	0	18.007	18.007	0	18.007	15.532	86,25%
Total Mètode estàndard (*)	84.618	11.596	96.214	81.523	2.196	83.719	34.494	41,20%

(*) S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

A tancament de 2016 es va procedir a segmentar l'exposició corresponent a Default Funds com a Risc de Contrapartida utilitzant també aquest criteri a les dades de tancament de 2015 per tal de disposar d'un criteri coherent i millor comparació de les dades presentades.

A continuació es mostren les distribucions d'exposició i d'actius ponderats per risc partint de les categories regulatòries del CRR i de les diferents ponderacions de risc aplicats sense incloure-hi les exposicions de risc de contrapartida ni de la cartera accionarial:

Taula RC4. Mètode estàndard: Exposicions de risc de crèdit per classes d'actiu i ponderacions per risc (CR5a)

Imports en milions d'euros

	0%	10%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	Altres	EAD
Sobirans i els seus bancs centrals	34.587	0	0	0	0	0	5.802	0	941	41.330
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	11.789	0	1	0	0	0	3.349	0	0	15.139
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Organitzacions internacionals	332	0	0	0	0	0	0	0	0	332
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	0	0	1.521	0	233	0	150	0	0	1.904
Empreses	977	0	0	0	0	0	13.752	3	0	14.732
Cartes minoristes per a finalitats reguladores	1.586	0	0	0	0	4.123	0	0	0	5.710
Exposicions garantides per béns immobles	0	0	0	1.662	1.037	1	67	0	0	2.767
Préstecs en mora	0	0	0	0	0	0	727	508	0	1.235
Categories de risc elevat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bons garantits	176	0	538	0	0	0	0	0	0	714
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exposicions amb Institucions de Inversió Col·lectiva (IIC)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Altres actius	1.704	0	0	0	0	0	15.070	0	0	16.774
Total Mètode estàndard (*)	51.152	0	2.061	1.662	1.271	4.124	38.916	511	941	100.638

(*) S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

A tancament de 2016 es va procedir a segmentar l'exposició corresponent a Default Funds com a Risc de Contrapartida utilitzant també aquest criteri a les dades de tancament de 2015 per tal de disposar d'un criteri coherent i millor comparació de les dades presentades.

Imports en milions d'euros

31/12/2015

	0%	10%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	Altres	EAD
Sobirans i els seus bancs centrals	25.884	0	0	0	0	0	0	0	0	25.884
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	14.305	0	1	0	0	0	2.044	0	0	16.350
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Organitzacions internacionals	67	0	0	0	0	0	0	0	0	67
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	0	0	1.373	0	123	0	62	0	0	1.558
Empreses	1.000	0	0	0	0	0	12.703	3	0	13.706
Cartes minoristes per a finalitats reguladores	1.546	0	0	0	0	2.928	0	0	0	4.474
Exposicions garantides per béns immobles	0	0	0	1.287	727	1	33	0	0	2.049
Préstecs en mora	0	0	0	0	0	0	626	325	0	951
Categories de risc elevat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bons garantits	157	0	516	0	0	0	0	0	0	674
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exposicions amb Institucions de Inversió Col.lectiva (IIC)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Altres actius	2.475	0	0	0	0	0	15.532	0	0	18.007
Total Mètode estàndard (*)	45.433	0	1.891	1.287	851	2.929	31.000	328	0	83.719

(*) S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionaria

A tancament de 2016 es va procedir a segmentar l'exposició corresponent a Default Funds com a Risc de Contrapartida utilitzant també aquest criteri a les dades de tancament de 2015 per tal de disposar d'un criteri coherent i millor comparació de les dades presentades.

Taula RC5. Mètode estàndard: Actius ponderats per risc per classes d'actiu i ponderacions per risc (risc de crèdit) (CR5b)

Imports en milions d'euros

	0%	10%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	Altres	APR (**)
Sobirans i els seus bancs centrals	0	0	0	0	0	0	5.802	0	2.354	8.156
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	0	0	0	0	0	0	3.349	0	0	3.349
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Organitzacions internacionals	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	0	0	304	0	117	0	150	0	0	571
Empreses	0	0	0	0	0	0	13.430	5	0	13.434
Carteres minoristes per a finalitats reguladores	0	0	0	0	0	2.865	0	0	0	2.865
Exposicions garantides per béns immobles	0	0	0	526	483	1	59	0	0	1.068
Préstecs en mora	0	0	0	0	0	0	727	763	0	1.489
Categories de risc elevat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bons garantits	0	0	108	0	0	0	0	0	0	108
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exposicions amb Institucions de Inversió Col.lectiva (IIC)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Altres actius	0	0	0	0	0	0	15.070	0	0	15.070
Total Mètode estàndard (*)	0	0	412	526	599	2.865	38.586	767	2.354	46.110

(*) S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

(**) L'import per ponderació correspon a l'importe després d'aplicar el factor multiplicador per a PYMEs (0,7619), segons article 501 de la CRR

Imports en milions d'euros

31/12/2015

	0%	10%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	Altres	APR (**)
Sobirans i els seus bancs centrals	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	0	0	0	0	0	0	2.044	0	0	2.044
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Organitzacions internacionals	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	0	0	275	0	62	0	62	0	0	398
Empreses	0	0	0	0	0	0	12.474	4	0	12.479
Carteres minoristes per a finalitats reguladores	0	0	0	0	0	2.021	0	0	0	2.021
Exposicions garantides per béns immobles	0	0	0	428	343	1	31	0	0	802
Préstecs en mora	0	0	0	0	0	0	626	487	0	1.113
Categories de risc elevat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bons garantits	0	0	103	0	0	0	0	0	0	103
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exposicions amb Institucions de Inversió Col.lectiva (IIC)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Altres actius	0	0	0	0	0	0	15.532	0	0	15.532
Total Mètode estàndard (*)	0	0	378	428	405	2.022	30.770	492	0	34.494

(*) S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

(**) L'import per ponderació correspon a l'importe després d'aplicar el factor multiplicador per a PYMES (0,7619), segons article 501 de la CRR

A cierre de 2016 se ha procedido a segmentar la exposición correspondiente a los Default Funds como Riesgo de Contrapartida adoptando también este mismo criterio a los datos de cierre 2015 para disponer de un criterio coherente y para mejor comparación de los datos presentados.

Requeriments de recursos propis mínims per risc de crèdit per metodologia Avançada (IRB)

La segmentació mostrada en les taules següents està en línia amb l'exigida per presentar les exposicions per metodologia avançada (IRB). A més, és important tenir en compte que es mostra la següent informació complementària: Intervals de PD en funció de les escales mestres de l'Entitat. (Hi ha nou escales mestres partint dels diferents graus de deutor); Nombre de deutors; Venciment mitjà en anys per a cada tram d'informació presentada; Pèrdua Esperada (PE, acrònim en anglès EL); Provisions que es computen per al dèficit/superàvit de PE.

La taula següent mostra l'equivalència aproximada entre l'escala mestra interna i avaluacions de les principals agències de *rating*.

Taula RC6. IRB: Equivalència entre escala mestra i *rating* d'agències.

Escala Mestra	Equivalent de qualificació externa		
	S&P's	Fitch	Moody's
1	AA-/A+/A	Aa3/A1/A2	Fins a A2
2	A-/BBB+	A3/Baa1	de A3 a Baa1
3	BBB/BBB-/BB+	Baa2/Baa3/Ba1	de Baa2 a Ba1
4	BB	Ba2	Ba2
5	BB-/B+	Ba3/B1	de Ba3 a B1
6	B	B2	B2
7	B-	B3	B3
8	CCC+/CCC	Caa1/Caa2	de Caa1 a Caa2
9	CCC-	Caa3	Caa3

Taula RC7. IRB: Exposicions al risc de crèdit per cartera.

Imports en milions d'euros

	PD Mitjana (***)	Exposició Original			EAD			Nombre de deutors (*)	LGD	Venciment mig en anys	APR	Densitat de APRs	PE
		Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total Exposició Original	Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total EAD						
Empreses	12,74%	37.879	22.419	60.297	37.879	8.649	46.528	54	36,34%	5	27.562	59,24%	2.832
Exposicions empreses	9,75%	26.271	18.858	45.129	26.271	7.251	33.521	6	38,36%	4	22.618	67,47%	1.821
PIMES	20,45%	11.608	3.561	15.169	11.608	1.399	13.007	48	31,12%	8	4.945	38,02%	1.011
Minoristes	7,00%	123.026	35.458	158.484	123.026	5.053	128.079	7.740	24,69%	16	21.215	16,56%	3.018
Minoristes- garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	6,21%	99.029	22.714	121.744	99.029	774	99.803	1.560	19,01%	19	12.955	12,98%	1.918
PIMES - garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	17,62%	11.687	2.279	13.966	11.687	126	11.813	128	19,19%	13	2.529	21,41%	643
Minoristes Aut. Admissibles	1,97%	2.269	6.923	9.192	2.269	2.227	4.495	4.150	76,79%	3	1.047	23,28%	64
Minoristes-PIMES	5,60%	4.647	2.423	7.070	4.647	1.348	5.995	411	51,74%	3	1.995	33,27%	201
Altres exposicions minoristes	4,44%	5.394	1.119	6.513	5.394	578	5.972	1.492	64,17%	5	2.689	45,03%	193
Total Riesgo de Crédito método IRB (**)	8,53%	160.905	57.877	218.782	160.905	13.702	174.607	7.794	27,79%	14	48.777	27,94%	5.851

(*) Nombre de deutors en milers

(**) S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

(***) Inclou cartera en default

Imports en milions d'euros

31/12/2015

	PD Mitjana (***)	Exposició Original			EAD			Nombre de deutors (*)	LGD	Venciment mig en anys	APR	Densitat de APRs	PE
		Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total Exposició Original	Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total EAD						
Empreses	18,70%	40.462	21.049	61.512	40.462	8.102	48.564	57	36,04%	6	28.503	58,69%	4.091
Exposicions empreses	13,54%	26.056	17.827	43.883	26.056	6.955	33.012	7	37,87%	4	22.560	68,34%	2.261
PIMES	29,65%	14.406	3.223	17.629	14.406	1.146	15.552	50	32,15%	9	5.943	38,21%	1.830
Minoristes	7,22%	127.429	32.887	160.317	127.429	4.215	131.644	6.802	24,28%	17	24.416	18,55%	3.221
Minoristes- garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	6,07%	102.506	22.023	124.530	102.506	762	103.268	1.588	19,57%	19	16.052	15,54%	2.021
PIMES - garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	18,80%	13.148	2.260	15.408	13.148	134	13.281	136	19,24%	14	3.151	23,72%	744
Minoristes Aut. Admissibles	1,83%	2.038	6.022	8.059	2.038	2.000	4.038	4.055	76,81%	4	989	24,50%	54
Minoristes-PIMES	6,74%	5.658	2.414	8.072	5.658	1.241	6.899	407	51,27%	3	2.537	36,78%	265
Altres exposicions minoristes	4,65%	4.079	168	4.247	4.079	78	4.157	617	61,59%	6	1.686	40,56%	137
Total Riesgo de Crédito método IRB (**)	10,31%	167.892	53.937	221.828	167.892	12.316	180.208	6.860	27,45%	14	52.918	29,37%	7.312

(*) Nombre de deutors en milers

(**) S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

(***) Inclou cartera en default

Taula RC8. IRB: Exposicions al risc de crèdit per interval de PD (CR6)

Imports en milions d'euros

Tram de PD	PD Mitjana	Exposició Original			EAD		Nombre de deutors (*)	LGD	Venciment mig en anys	APR	Densitat de APRs	PE	
		Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total Exposición Original	Quantia en balanç	Quantia fora de balanç							Total EAD
1	0,04%	56.701	19.731	76.432	56.701	1.913	58.614	2.269	20,31%	17	1.397	2,38%	5
2	0,12%	17.282	9.253	26.534	17.282	2.833	20.115	1.037	28,84%	13	2.609	12,97%	7
3	0,29%	25.840	11.913	37.753	25.840	3.730	29.570	729	29,82%	11	7.854	26,56%	26
4	0,69%	17.414	6.835	24.249	17.414	2.076	19.490	1.020	32,78%	11	8.821	45,26%	44
5	1,53%	11.663	4.302	15.965	11.663	1.584	13.247	1.097	32,82%	10	7.874	59,44%	66
6	3,43%	10.541	2.875	13.417	10.541	837	11.378	944	29,28%	11	7.881	69,26%	112
7	7,69%	4.384	1.214	5.598	4.384	334	4.717	292	31,22%	11	5.080	107,68%	111
8	16,48%	1.859	218	2.077	1.859	35	1.894	191	27,27%	15	2.162	114,16%	84
9	35,36%	3.329	524	3.853	3.329	104	3.433	109	25,57%	14	4.473	130,29%	321
Cartera Sana	1,69%	149.012	56.864	205.877	149.012	13.445	162.457	7.689	26,75%	14	48.151	29,64%	776
Default	100,00%	11.893	1.012	12.905	11.893	257	12.150	105	41,77%	13	626	5,15%	5.075
Total	8,53%	160.905	57.877	218.782	160.905	13.702	174.607	7.794	27,79%	14	48.777	27,94%	5.851

(*) Nombre de deutors en milers

S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

Imports en milions d'euros

Tram de PD	PD Mitjana	Exposició Original			EAD			Nombre de deutors (*)	LGD	Venciment mig en anys	APR	Densitat de APRs	PE
		Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total Exposició Original	Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total EAD						
1	0,04%	56.163	18.470	74.633	56.163	1.750	57.913	2.169	20,22%	18	1.391	2,40%	5
2	0,13%	17.099	9.338	26.437	17.099	2.990	20.089	959	28,96%	13	2.792	13,90%	7
3	0,28%	24.693	10.332	35.025	24.693	3.117	27.810	668	27,93%	12	6.870	24,70%	23
4	0,70%	17.777	5.988	23.764	17.777	1.784	19.561	910	29,61%	12	7.139	36,50%	40
5	1,65%	11.876	2.990	14.865	11.876	967	12.843	617	32,33%	10	7.694	59,91%	68
6	3,43%	13.098	3.066	16.164	13.098	796	13.893	820	30,58%	11	10.374	74,67%	142
7	7,81%	5.169	1.461	6.631	5.169	397	5.566	271	30,51%	12	6.113	109,83%	130
8	17,12%	2.733	356	3.089	2.733	75	2.808	216	27,62%	15	3.579	127,45%	131
9	34,35%	4.479	508	4.986	4.479	115	4.594	136	24,60%	16	5.837	127,07%	396
Cartera Sana	2,09%	153.087	52.508	205.595	153.087	11.991	165.077	6.766	26,10%	14	51.789	31,37%	942
Default	100,00%	14.805	1.428	16.233	14.805	326	15.131	94	42,09%	12	1.130	7,47%	6.369
Total (**)	10,31%	167.892	53.937	221.828	167.892	12.316	180.208	6.860	27,45%	14	52.918	29,37%	7.312

(*) Nombre de deutors en milers

(**) S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

6.1.3. Aspectes quantitatius

Distribució de les exposicions per risc de crèdit

En aquest apartat es mostra informació sobre les exposicions al risc de crèdit del Grup amb els desglossaments següents:

- Mètode de càlcul de capital regulatori
- Categoria d'exposició
- Exposicions mitjanes
- Àrea geogràfica
- Sector d'activitat

- Venciment residual
- Informació sobre les exposicions en mora i correccions de valor per deteriorament d'actius

Els imports mostrats a les taules d'aquest apartat no incorporen els imports per risc de crèdit de contrapart.

Valor mitjà de les exposicions

Els imports es presenten en funció del mètode de càlcul aplicat per a cadascuna de les categories d'exposició.

Taula RC9. Exposició mitjana per categoria de risc

Categoria regulatòria de risc	Desembre 2015		Desembre 2016		Exp. Original Mitjana (*)	EAD mitjana
	Exp. Original(*)	EAD	Exp. Original(*)	EAD		
Sobirans i els seus bancs centrals	24.624	25.884	39.813	41.330	32.219	33.607
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	20.389	16.350	17.616	15.139	19.002	15.745
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0	0	0
Organitzacions internacionals	31	67	0	332	15	199
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	1.795	1.558	2.124	1.904	1.960	1.731
Empreses	19.212	13.706	19.995	14.732	19.603	14.219
Carteres minoristes per a finalitats reguladores	6.539	4.474	7.876	5.710	7.207	5.092
Exposicions garantides per béns immobles	2.446	2.049	3.245	2.767	2.846	2.408
Préstecs en mora	2.498	951	2.429	1.235	2.463	1.093
Categories de risc elevat	0	0	0	0	0	0
Bons garantits	674	674	714	714	694	694
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0	0	0
Exposicions amb Institucions de Inversió Col.lectiva (IIC)	0	0	0	0	0	0
Altres actius	18.007	18.007	16.774	16.774	17.391	17.391
Total Risc de Crèdit Mètode Estàndard	96.214	83.719	110.587	100.638	103.401	92.179
Empreses	61.512	48.564	60.297	46.528	60.905	47.546
Exposicions empreses	43.883	33.012	45.129	33.521	44.506	33.266
PIMES	17.629	15.552	15.169	13.007	16.399	14.280
Minoristes	160.317	131.644	158.484	128.079	159.400	129.861
Minoristes- garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	124.530	103.268	121.744	99.803	123.137	101.535
PIMES - garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	15.408	13.281	13.966	11.813	14.687	12.547
Minoristes Aut. Admissibles	8.059	4.038	9.192	4.495	8.626	4.267
Minoristes-PIMES	8.072	6.899	7.070	5.995	7.571	6.447
Altres exposicions minoristes	4.247	4.157	6.513	5.972	5.380	5.065
Total Risc de Crèdit mètode IRB	221.828	180.208	218.782	174.607	220.305	177.407
TOTAL (**)	318.042	263.927	329.369	275.245	323.706	269.586

(*) Exposicions abans de tècniques de mitigació del risc (CRM) y factors de conversió del crèdit.

(**) S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

A tancament de 2016 es va procedir a segmentar l'exposició corresponent a Default Funds com a Risc de Contrapartida utilitzant també aquest criteri a les dades de tancament de 2015 per tal de disposar d'un criteri coherent i millor comparació de les dades presentades.

Distribució geogràfica de les exposicions

Tot seguit s'indica la composició, el 31 de desembre de 2016, del valor d'exposició sense deduir les correccions de valor per deteriorament, desglossat per àrees geogràfiques significatives per al Grup CaixaBank.

El valor d'exposició inclou el total de risc de crèdit, sense tenir en compte les exposicions corresponents al risc de crèdit de contrapart ni exposicions de la cartera accionarial.

Per al Grup CaixaBank, al tancament de 2016 el 95% de l'exposició es concentra a Espanya, el 3% en països de la Unió Europea i el 2% en països de la resta del món

Taula RC10. Desglossament d'exposicions de crèdit per zona geogràfica

Imports en milions d'euros

Àrea geogràfica	% sobre total	Exp. Original	EAD	APR
Espanya	92,1%	101.815	93.457	40.559
Unió Europea	4,5%	4.944	4.021	2.472
Altres	3,5%	3.829	3.160	3.078
Mètode Estàndard	100,00%	110.587	100.638	46.110
Espanya	96,7%	211.584	168.920	45.782
Unió Europea	2,1%	4.676	3.621	2.087
Altres	1,2%	2.522	2.066	908
Mètode IRB	100,00%	218.782	174.607	48.777
Total^(*)		329.369	275.245	94.887

(*) S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

Distribució de les exposicions per sector

A continuació es detalla, per al Grup CaixaBank a 31 de desembre de 2016, la distribució de les exposicions en termes d'EAD per tipus de sector d'activitat en funció de cadascuna de les categories regulatòries d'exposició i per mètodes.

El detall per sector d'activitat inclou el total de risc de crèdit, sense tenir en compte les exposicions corresponents al risc de crèdit de contrapart ni exposicions de la cartera accionarial

Taula RC11. EAD per sectors d'activitat econòmica

Imports en milions d'euros

Categoria regulatòria de risc	TOTAL	Sector Públic	Activitat empresarial no financera	Activitat empresarial financera	Persones físiques	Institucions sense ànim de lucre al servei de les Illes	Altres sectors (*)
Sobirans i els seus bancs centrals	41.330	39.386	1.930	2	4	8	0
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	15.139	12.875	2.175	88	0	1	0
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0	0	0	0
Organitzacions internacionals	332	0	279	0	53	0	0
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	1.904	0	0	1.904	0	0	0
Empreses	14.732	0	11.584	1.456	364	750	579
Carteres minoristes per a finalitats reguladores	5.710	0	991	3	4.629	79	7
Exposicions garantides per béns immobles	2.767	0	1.698	229	577	263	0
Préstecs en mora	1.235	0	666	33	265	46	225
Categories de risc elevat	0	0	0	0	0	0	0
Bons garantits	714	0	0	714	0	0	0
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0	0	0	0
Exposicions amb Institucions de Inversió Col·lectiva (IIC)	0	0	0	0	0	0	0
Altres actius	16.774	0	0	0	0	0	16.774
Total Risc de Crèdit mètode Estàndard	100.638	52.261	19.323	4.429	5.891	1.148	17.586
Empreses	46.528	0	41.413	5.096	0	19	0
Exposicions empreses	33.521	0	28.547	4.957	0	16	0
PIMES	13.007	0	12.866	139	0	2	0
Minoristes	128.079	0	11.059	60	116.959	0	0
Minoristes- garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	99.803	0	0	0	99.803	0	0
PIMES - garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	11.813	0	6.771	39	5.003	0	0
Minoristes Aut. Admissibles	4.495	0	0	0	4.495	0	0
Minoristes-PIMES	5.995	0	4.288	21	1.686	0	0
Altres exposicions minoristes	5.972	0	0	0	5.972	0	0
Total Risc de Crèdit mètode IRB	174.607	0	52.473	5.156	116.959	19	0
TOTAL	275.245	52.261	71.795	9.585	122.851	1.167	17.587

(*) Principalment altres immobles provinents d'adjudicacions o recuperacions, inversió immobiliària en edificis, mobiliari i instal·lacions, etc.

Taula RC12. EAD per sectors d'activitat empresarial no financera (detall de la categoria «Activitat empresarial no financera» de la taula anterior)

Imports en milions d'euros

Categoria regulatòria de risc	TOTAL	Agricultura i indústria	Subministrament d'energia i aigua	Construcció	Comerç a l'engròs i al detall; reparació de vehicles de motor i motocicletes	Transport, Hosteleria, Informació y Comunicació	Activitats immobiliàries	Activitats financeres, professionals, administratives, d'educació i sanitàries	Altres serveis (*)
Sobirans i els seus bancs centrals	1.930	2	1.912	0	2	4	2	8	0
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	2.175	21	644	282	4	742	6	454	21
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Organitzacions internacionals	279	65	5	21	83	43	1	57	4
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Empreses	11.584	775	3.106	2.585	414	2.320	1.187	815	381
Carteres minoristes per a finalitats reguladores	991	241	109	88	187	146	38	135	47
Exposicions garantides per béns immobles	1.698	56	5	314	76	74	916	229	27
Préstecs en mora	666	29	157	155	22	63	68	161	11
Categories de risc elevat	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bons garantits	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exposicions amb Institucions de Inversió Col.lectiva (IIC)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Altres actius	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total Risc de Crèdit mètode Estàndard	19.323	1.189	5.937	3.444	788	3.393	2.220	1.860	491
Empreses	41.413	7.407	3.546	6.464	6.586	6.497	5.598	4.982	334
Exposicions empreses	28.547	5.069	3.315	3.741	4.460	4.787	3.271	3.704	201
PIMES	12.866	2.338	231	2.723	2.127	1.710	2.327	1.278	133
Minoristes	11.059	1.598	125	2.127	2.344	1.359	1.841	1.491	174
Minoristes- garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PIMES - garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	6.771	686	37	1.605	1.020	727	1.676	899	122
Minoristes Aut. Admissibles	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Minoristes-PIMES	4.288	912	88	522	1.324	632	164	592	53
Altres exposicions minoristes	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total Risc de Crèdit mètode IRB	52.473	9.005	3.671	8.591	8.931	7.856	7.439	6.473	508
TOTAL	71.795	10.194	9.609	12.035	9.718	11.249	9.659	8.332	1.000

(*) Activitats de les llars, d'organitzacions i organismes extraterritorials, altres serveis.

Taula RC13. APR per sectors d'activitat econòmica

Imports en milions d'euros

Categoria regulatòria de risc	TOTAL	Sector Públic	Activitat empresarial no financera	Activitat empresarial financera	Persones físiques	Institucions sense ànim de lucre al servei de les Illes	Altres sectors (*)
Sobirans i els seus bancs centrals	8.156	8.156	0	0	0	0	0
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	3.349	1.167	2.093	88	0	1	0
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0	0	0	0
Organitzacions internacionals	0	0	0	0	0	0	0
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	571	0	0	570	0	0	0
Empreses	13.434	0	10.380	1.452	303	720	579
Carteres minoristes per a finalitats reguladores	2.865	0	579	2	2.233	46	6
Exposicions garantides per béns immobles	1.068	0	678	92	202	96	0
Préstecs en mora	1.489	0	726	33	387	47	297
Categories de risc elevat	0	0	0	0	0	0	0
Bons garantits	108	0	0	108	0	0	0
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0	0	0	0
Exposicions amb Institucions de Inversió Col.lectiva (IIC)	0	0	0	0	0	0	0
Altres actius	15.070	0	0	0	0	0	15.070
Total Risc de Crèdit mètode Estàndard	46.110	9.323	14.455	2.344	3.125	910	15.952
Empreses	27.562	0	24.895	2.656	0	11	0
Exposicions empreses	22.618	0	20.006	2.602	0	10	0
PIMES	4.945	0	4.889	54	0	1	0
Minoristes	21.215	0	3.402	15	17.798	0	0
Minoristes- garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	12.955	0	0	0	12.955	0	0
PIMES - garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	2.529	0	1.943	9	577	0	0
Minoristes Aut. Admissibles	1.047	0	0	0	1.047	0	0
Minoristes-PIMES	1.995	0	1.459	6	530	0	0
Altres exposicions minoristes	2.689	0	0	0	2.689	0	0
Total Risc de Crèdit mètode IRB	48.777	0	28.297	2.671	17.798	11	0
TOTAL	94.887	9.323	42.753	5.015	20.922	921	15.952

(*) Principalment altres immobles provinents d'adjudicacions o recuperacions, inversió immobiliària en edificis, mobiliari i instal·lacions, etc.

Taula RC14. APR per sectors d'Activitat empresarial no financera (detall de la categoria «Activitat empresarial no financera» de la taula anterior)

Imports en milions d'euros

Categoria regulatòria de risc	TOTAL	Agricultura i indústria	Subministrament d'energia i aigua	Construcció	Comerç a l'engròs i al detall; reparació de vehicles de motor i motocicletes	Transport, Hosteleria, Informació y Comunicació	Activitats immobiliàries	Activitats financeres, professionals, administratives, d'educació i sanitàries	Altres serveis (*)
Sobirans i els seus bancs centrals	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	2.093	19	642	221	4	742	3	440	21
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Organitzacions internacionals	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Empreses	10.380	737	3.103	1.556	385	2.259	1.173	793	375
Carteres minoristes per a finalitats reguladores	579	139	63	51	108	84	24	78	30
Exposicions garantides per béns immobles	678	19	1	129	25	24	392	78	9
Préstecs en mora	726	29	157	169	24	68	69	197	12
Categories de risc elevat	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bons garantits	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exposicions amb Institucions de Inversió Col·lectiva (IIC)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Altres actius	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total Risc de Crèdit mètode Estàndard	14.455	944	3.967	2.126	547	3.177	1.661	1.587	447
Empreses	24.895	3.910	1.791	4.389	3.155	4.240	3.521	3.704	184
Exposicions empreses	20.006	3.039	1.678	3.329	2.265	3.690	2.643	3.214	147
PIMES	4.889	872	114	1.060	890	550	878	490	37
Minoristes	3.402	493	35	761	723	402	516	418	55
Minoristes- garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PIMES - garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	1.943	170	11	548	267	197	478	235	37
Minoristes Aut. Admissibles	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Minoristes-PIMES	1.459	323	24	212	455	205	38	183	18
Altres exposicions minoristes	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total Risc de Crèdit mètode IRB	28.297	4.403	1.826	5.150	3.878	4.641	4.037	4.122	240
TOTAL	42.753	5.347	5.793	7.276	4.424	7.818	5.698	5.709	687

(*) Activitats de les Illes, d'organitzacions i organismes extraterritorials, altres serveis.

Distribució de les exposicions per venciment residual

A continuació es mostra, per al Grup CaixaBank a 31 de desembre de 2016, la distribució de les exposicions en termes d'EAD desglossat en funció del termini de venciment residual i en funció de les categories d'exposició, per a cadascun dels mètodes de càlcul de requeriments de recursos propis mínims aplicats.

El detall per venciment inclou el total de risc de crèdit, sense tenir en compte les exposicions

corresponents al risc de crèdit de contrapart ni exposicions de la cartera accionarial.

En general destaca el venciment residual de més de 5 anys pel pes en l'exposició de la cartera hipotecària. Tanmateix, aquest pes es redueix en proporció durant el 2016 (al desembre de 2015 el 66% corresponia a venciment residual de més de 5 anys) a favor de l'exposició de la cartera a menys de 3 mesos a causa del creixement del crèdit minorista.

Taula RC15. Distribució de les exposicions per venciment residual

Imports en milions d'euros

Categoria regulatòria de risc	Valor de l'exposició en funció del termini de venciment residual (*) (**)				TOTAL
	< 3 mesos	3 mesos - 1 any	1-5 anys	> 5 anys	
Sobirans i els seus bancs centrals	21.361	2.211	12.840	4.919	41.330
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	1.417	4.321	3.444	5.958	15.139
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0	0
Organitzacions internacionals	0	0	206	126	332
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	1.482	225	146	52	1.904
Empreses	1.491	1.644	2.312	9.285	14.732
Carteres minoristes per a finalitats reguladores	4.067	261	796	586	5.710
Exposicions garantides per béns immobles	202	20	308	2.237	2.767
Préstecs en mora					1.235
Categories de risc elevat	0	0	0	0	0
Bons garantits	0	692	14	9	714
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0	0
Exposicions amb Institucions de Inversió Col.lectiva (IIC)	0	0	0	0	0
Altres actius	3.376	0	0	13.399	16.774
Total Risc de Crèdit mètode Estàndard	33.394	9.373	20.066	36.570	100.638
Empreses	4.007	8.825	17.259	16.437	46.528
Exposicions empreses	2.606	6.615	15.299	9.001	33.521
PIMES	1.401	2.210	1.960	7.436	13.007
Minoristes	1.855	3.000	12.559	110.664	128.079
Minoristes- garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	94	104	2.380	97.225	99.803
PIMES - garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	118	84	1.130	10.482	11.813
Minoristes Aut. Admissibles	72	341	3.977	106	4.495
Minoristes-PIMES	990	2.111	1.933	962	5.995
Altres exposicions minoristes	581	361	3.139	1.890	5.972
Total Risc de Crèdit mètode IRB	5.863	11.826	29.817	127.101	174.607
TOTAL	39.257	21.199	49.883	163.671	275.245

(*) Exposició original després de l'aplicació de correccions de valor per deteriorament i dels factors de conversió (CCF).

(**) El termini de venciment residual s'ha calculat com la diferència entre la data del procés i la data de l'últim venciment. S'expressa en anys i es calcula en base ACT/360.

(***) (****) Immobles, altres actius materials, caixa i altres.

Taula RC16. Distribució d'APR per venciment residual

Imports en milions d'euros

Categoria regulatòria de risc	Valor de l'exposició en funció del termini de venciment residual (*) (**)				
	< 3 mesos	3 mesos - 1 any	1-5 anys	> 5 anys	TOTAL
Sobirans i els seus bancs centrals	8.156	0	0	0	8.156
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	127	305	1.015	1.902	3.349
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0	0
Organitzacions internacionals	0	0	0	0	0
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	298	137	104	32	571
Empreses	1.429	1.550	2.270	8.186	13.434
Carteres minoristes per a finalitats reguladores	1.834	161	506	365	2.865
Exposicions garantides per béns immobles	70	6	125	867	1.068
Préstecs en mora					1.489
Categories de risc elevat	0	0	0	0	0
Bons garantits	0	104	2	2	108
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0	0
Exposicions amb Institucions de Inversió Col.lectiva (IIC)	0	0	0	0	0
Altres actius	1.789	0	0	13.281	15.070
Total Risc de Crèdit mètode Estàndard	13.702	2.263	4.022	24.633	46.110
Empreses	1.673	4.354	11.350	10.186	27.562
Exposicions empreses	1.153	3.399	10.749	7.316	22.618
PIMES	520	954	600	2.869	4.945
Minoristes	752	1.001	3.325	16.137	21.215
Minoristes- garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	7	8	111	12.830	12.955
PIMES - garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	12	15	163	2.339	2.529
Minoristes Aut. Admissibles	32	65	925	25	1.047
Minoristes-PIMES	356	735	612	291	1.995
Altres exposicions minoristes	344	178	1.514	652	2.689
Total Risc de Crèdit mètode IRB	2.425	5.354	14.675	26.323	48.777
TOTAL	16.127	7.618	18.696	50.957	94.887

(*) Exposició original després de l'aplicació de correccions de valor per deteriorament i dels factors de conversió (CCF).

(**) El termini de venciment residual s'ha calculat com la diferència entre la data del procés i la data de l'últim venciment. S'expressa amb anys i es calcula en base ACT/360.

(***) Immobles, altres actius materials, caixa i altres.

Distribució de les exposicions en mora i deteriorades d'actius

La taula següent ofereix una visió integral de la qualitat creditícia dels actius, expressada en valors comptables, segons que consten declarats en els estats financers del Grup CaixaBank a 31 de desembre de 2016. Els imports són bruts de qualsevol factor de conversió del crèdit (CCF) o tècnica de mitigació del risc de crèdit (CRM).

A la taula es presenta el valor comptable brut (separant les exposicions que estan en situació d'incompliment de les que no), les dotacions per deteriorament i el valor comptable net (valor brut total menys dotacions per deteriorament) desglossats per tipus d'actiu (dins balanç (préstecs i títols de deute) i fora de balanç).

Taula RC17. Qualitat creditícia dels actius (CR1)

Imports en milions d'euros

Actius	a	b	c	Valor net (a+b-c)
	Exposicions en Mora	Exposicions no Mora	Dotacions/ deteriorament	
Préstecs	14.356	211.224	6.732	218.849
Deute Valors	0	23.426	1	23.425
Exposicions fora de balanç	766	78.489	229	79.026
Total	15.122	313.139	6.961	321.300

En termes totals, el valor comptable brut de la cartera d'actius se situa en 328.261 milions d'euros a 31 de desembre de 2016, amb una concentració del 69% en la cartera de préstecs, el 24% en exposicions fora de balanç i el 7% restant en títols de deute.

Els actius en situació d'incompliment se situen en 15.122 milions d'euros al tancament de 2016, incloent-hi 766 milions d'euros de contribució dels actius fora de balanç. La taxa d'incompliment és del 4,61% del total d'actius (un 6,36% per a préstecs) i la taxa de cobertura de les dotacions constituïdes sobre els actius en

situació d'incompliment és del 46,3% del total d'actius (un 46,89% per a préstecs).

La taula següent presenta la informació de canvis en l'estoc de préstecs i títols de deute en situació d'incompliment entre el tancament de l'exercici anterior i l'actual.

Taula RC18. Canvis en l'estoc de préstecs i títols de deute en situació d'incompliment (CR2)

Imports en milions d'euros

Préstecs i títols de deute en situació d'incompliment al tancament de període de declaració anterior	16.612
Préstecs i títols de deute en situació d'incompliment des de l'últim període de declaració	4.528
Retorn a situació de no incompliment	(1.213)
Quanties cancel·lades	(4.968)
Altres canvis	(602)
Préstecs i títols de deute en situació d'incompliment al tancament de període de declaració	14.356

En línies generals, el valor comptable brut dels préstecs i títols de deute en situació d'incompliment es va reduir 2.256 milions d'euros durant l'exercici 2016, i va passar de 16.612 milions d'euros al tancament de 2015 a 14.356 milions d'euros al tancament de 2016.

L'evolució s'explica per:

- ✓ (+) 4.528 milions d'euros en préstecs i títols de deute declarats en situació d'incompliment des de desembre de 2015
- ✓ (-) 1.213 milions d'euros en préstecs i títols de deute que van tornar a la situació de no incompliment des de desembre de 2015

✓ (-) 4.968 milions d'euros en préstecs i títols de deute que van ser cancel·lats i/o totalment amortitzats durant l'exercici

✓ (-) 602 milions d'euros en préstecs i títols de deute que s'explicarien per altres canvis.

La taula següent presenta la informació de la cartera de préstecs desglossada per sector FINREP, és a dir, mostrant els diferents sectors o segments dels estats financers del Grup CaixaBank a 31 de desembre de 2016.

Taula RC19. Desglossament exposicions en mora i deteriorades de préstecs per sectors

Imports en milions d'euros

Sector FINREP	Valor comptable brut		Dotacions/ deteriorament	Valor net (a+b-c)
	a Exposicions en situació d'incompliment	b Exposicions en situació de no incompliment		
Bancs centrals	0	10.909	0	10.909
Administracions públiques	190	12.819	4	13.006
Entitats de crèdit	0	7.293	0	7.293
Altres societats financeres	44	4.474	35	4.483
Societats no financeres	7.621	60.891	4.727	63.786
Llars	6.501	114.837	1.967	119.372
Total Préstecs	14.356	211.224	6.732	218.849

Tal com s'aprecia a la taula, una part substancial de la cartera es concentra en finançament a llars (54% del valor comptable brut), mentre que aquest sector acumula el 45% dels incompliments i el 29% de les provisions. Al contrari, més del 53% de les exposicions en incompliment procedeixen de societats no financeres i acumulen el 70% de les provisions.

La taula següent presenta la informació dels préstecs a societats no financeres desglossats per sector econòmic.

Taula RC20. Desglossament de préstecs a societats no financeres per sector econòmic

Imports en milions d'euros

	a	b	c	d
	Valor comptable brut		Dotacions/ deteriorament	Valor net (a+b-c)
	Exposicions en situació de mora	Exposicions en situació de no mora		
Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	187	1.028	93	1.122
Indústries extractives	17	280	8	289
Indústria manufacturera	486	7.048	231	7.303
Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	308	6.592	177	6.723
Subministrament d'aigua	40	1.116	29	1.127
Construcció	2.409	8.732	1.100	10.041
Comerç a l'engròs i al detall	648	7.968	385	8.230
Transport i emmagatzematge	144	4.380	69	4.454
Hostaleria	359	3.278	172	3.465
Informació i comunicacions	123	1.555	71	1.607
Activitats immobiliàries	1.222	7.807	579	8.450
Activitats professionals, científiques i tècniques	510	2.973	292	3.191
Activitats administratives i serveis auxiliars	195	1.136	161	1.171
Administracions públiques i defensa; Seguretat Social obligatòria	60	325	1	385
Educació	67	292	28	331
Activitats salut i serveis socials	48	731	13	766
Activitats artístiques, recreatives i d'oci	117	424	65	476
Altres serveis	681	5.227	1.252	4.656
Total Préstecs	7.621	60.891	4.727	63.786

Una part substancial de la cartera es concentra en els sectors econòmics Construcció (16% del valor comptable brut), Activitats Immobiliàries (13%), Comerç a l'engròs i al detall (13%) i Indústria Manufacturera (11%), mentre que les exposicions en incompliment es concentren sobretot en els sectors Construcció (32%) i Activitats Immobiliàries (16%).

La taula següent presenta la informació dels préstecs desglossats per àrea geogràfica, diferenciant Espanya, els països de la Unió Europea i els països de la Resta del món.

Taula RC21. Desglossament d'exposicions en mora de préstecs per àrea geogràfica

Imports en milions d'euros

	Valor comptable brut	
	Exposicions en situació de mora	Exposicions en situació de no mora
Espanya	13.788	196.353
Unió Europea	238	9.334
Resta del món	330	5.537
Total Préstecs	14.356	211.224

Al tancament de 2016, el 93% del valor comptable brut dels préstecs es concentra a Espanya, el 4% en països de la Unió Europea i el 3% en països de la resta del món.

La taula següent presenta el valor comptable brut de les exposicions en situació

d'incompliment desglossat per trams de dies de venciment i sector FINREP

Taula RC22. Desglossament de préstecs en situació de mora per dies de venciment i sector

Imports en milions d'euros

	Total	Improbable que es paguin que no estan vençudes o estan vençudes <= 90 dies	Vençudes > 90 dies <= 180 dies	Vençudes > 180 dies <= 1 any	Vençudes > 1 any
Bancs centrals	0	0	0	0	0
Administracions públiques	190	42	31	78	39
Entitats de crèdit	0	0	0	0	0
Altres societats financeres	44	42	0	0	1
Societats no financeres	7.621	3.580	374	676	2.991
Llars	6.501	2.344	492	640	3.024
Total Préstecs	14.356	6.008	898	1.395	6.055

Del total de la cartera de préstecs en situació d'incompliment, el 42% estan vençudes des de fa més d'un any, mentre que un 42% més són exposicions que és improbable que es paguin sense estar vençudes o que estan vençudes des de fa menys de 90 dies.

La taula següent presenta la informació de les exposicions reestructurades i refinançades desglossades per sector FINREP.

Taula RC23. Desglossament d'exposicions reestructurades entre exposicions deteriorades i no deteriorades

Imports en milions d'euros

Sector FINREP	a	b	c	d
	Valor comptable brut		Dotacions/ deteriorament	Valor net (a+b-c)
	Exposicions en situació d'incompliment	Exposicions en situació de no incompliment		
Bancs centrals	0	0	0	0
Administracions públiques	56	107	1	162
Entitats de crèdit	0	5	0	5
Altres societats financeres	25	2	25	2
Societats no financeres	3.561	1.640	1.642	3.558
Llars	3.673	2.665	902	5.435
Total Préstecs	7.315	4.418	2.570	9.163

En termes totals, el valor comptable brut de la cartera de préstecs reestructurats i refinançats s'ha situat en 11.733 milions d'euros a 31 de desembre de 2016, amb una concentració del

54% en finançament de llars i del 44% en societats no financeres.

La taula següent presenta la informació de les tècniques de mitigació del risc de crèdit per tipus d'actiu.

Taula RC24. Tècniques de mitigació del risc de crèdit – presentació general (CR3)

Imports en milions d'euros

Actius	Exposicions no garantides valor comptable	Exposicions garantides amb col·lateral	Exposicions garantides amb col·lateral; del qual: quantia assegurada
Préstecs	93.182	132.398	128.787
Títols de deute	23.426	0	0
Total	116.609	132.398	128.787
De les quals, en situació d'incompliment	3.891	10.466	7.518

Del total de la cartera d'actius de CaixaBank al tancament de 2016, les exposicions garantides amb col·lateral representen un 53% del total i un 59% dels préstecs. En el cas de la cartera d'actius en situació d'incompliment, les exposicions garantides amb col·lateral són un 73% del total.

Variacions en les pèrdues per deteriorament i provisions

1. Variacions en el fons de provisions

A continuació es mostra el detall de les modificacions realitzades en les correccions de valor de diferents epígrafs del Balanç de situació consolidat i en les provisions per riscos i compromisos contingents del Grup CaixaBank, en l'exercici 2016¹.

Taula RC25. Moviments del fons de provisions

Imports en milions d'euros

	Fons de correcció de valor per deteriorament d'actius	Provisions per a riscos i compromisos contingents	Total fons de provisions
Saldo inicial	9.172	381	9.553
Dotació neta	341	(136)	205
Imports utilitzats amb càrrec a provisions i reversions de pèrdues per deteriorament d'actius registrats en el període	(1.728)		(1.728)
Traspasos i altres	(1.095)	(16)	(1.111)
Saldo final	6.690	229	6.919

2. Pèrdues per deteriorament i reversions de les pèrdues anteriorment reconegudes

El detall de les pèrdues per deteriorament i les reversions de les pèrdues prèviament reconegudes en actius fallits, registrades directament contra el compte de pèrdues i guanys consolidat del Grup CaixaBank en l'exercici 2016, es mostra a la taula següent².

Taula RC26. Pèrdues per deteriorament i reversions de les pèrdues

Imports en milions d'euros

	Total
Sanejaments	(678)
Préstecs i partides a cobrar	(542)
Instruments de patrimoni	(233)
Valors representatius de deute	119
Actius tangibles- D'ús propi	(18)
Altres actius	(4)
Dotacions netes	(547)
Préstecs i partides a cobrar	(340)
Valors representatius de deute	(1)
Altres actius - Existències	(178)
Actius tangibles- Inversions	(34)
Actius tangibles- D'ús propi	6
Recuperació d'actius	415
Valor total	(810)

¹ Vegeu notes 14.3 «Fons de deteriorament» i 24 «Provisions» dels Comptes Anuals del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2016.

² Vegeu notes 37 «Deteriorament del valor o reversió del deteriorament d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvi en resultats» i 38 «Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius no financers» dels Comptes Anuals del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2016.

Utilització del mètode basat en qualificacions internes

El mes de juliol de 2005, el Consell d'Administració de "la Caixa" va aprovar, en línia amb les indicacions del Banc d'Espanya, el Pla Director d'Implantació de Basilea II. En aquell moment, "la Caixa" va sol·licitar formalment al Banc d'Espanya l'autorització per a l'ús de models interns en el mesurament del risc de crèdit. Durant l'exercici 2007, el Banc d'Espanya va efectuar-ne el procés de validació i va emetre, en data 25 de juny de 2008, la corresponent autorització perquè el Grup "la Caixa" pogués procedir a partir d'aquell exercici a aplicar-los en el càlcul de les seves exigències de capital.

El Banc d'Espanya ha autoritzat la utilització del mètode basat en qualificacions internes (mètode IRB) per al càlcul dels requeriments de recursos propis de les exposicions creditícies següents:

- ✓ Exposicions avaluades pels models de préstecs hipotecaris a persones físiques (de comportament i admissió), amb aplicació d'estimacions pròpies de pèrdues en cas d'impagament i dels factors de conversió de crèdit.
- ✓ Exposicions avaluades pels models per a préstecs personals a persones físiques (de comportament i admissió), amb aplicació d'estimacions pròpies de pèrdues en cas d'impagament i dels factors de conversió de crèdit.
- ✓ Exposicions avaluades pels models de targetes a persones físiques (de comportament i admissió), amb aplicació d'estimacions pròpies de pèrdues en cas d'impagament i dels factors de conversió de crèdit.
- ✓ Exposicions avaluades pels models de pimes, en les variants de mitjanes empreses, petites empreses i microempreses, amb aplicació d'estimacions pròpies de pèrdues en cas d'impagament i dels factors de conversió de crèdit.
- ✓ Exposicions avaluades pel model de pimes promotores, amb aplicació d'estimacions pròpies de pèrdues en cas d'impagament i dels factors de conversió de crèdit.
- ✓ Exposicions avaluades pel model de corporativa, amb aplicació d'estimacions pròpies de pèrdues en cas d'impagament i dels factors de conversió de crèdit.

- ✓ Exposicions de renda variable avaluades pel mètode basat en qualificacions internes, en les seves modalitats de models interns (VaR), PD/LGD i simple ponderació del risc.

Amb efectes a tancament de l'exercici 2009, el Banc d'Espanya va autoritzar la utilització del mètode IRB per al càlcul dels requeriments de recursos propis de les exposicions creditícies derivades de l'operativa de MicroBank de "la Caixa", SA després de la reorganització del Grup Nou Micro Bank, SA.

1. Integració de les estimacions internes en la gestió

Els resultats de les eines esmentades anteriorment s'utilitzen per desenvolupar les actuacions següents¹:

- ✓ Suport en la decisió
- ✓ Sistema de facultats per pèrdua esperada en la concessió de risc a empreses
- ✓ Sistema de diagnòstics per prima de risc en la concessió de risc a particulars
- ✓ Optimització de processos interns i funció de seguiment
- ✓ Sistema de Rendibilitat Ajustada a Risc (RAR)
- ✓ Sistema de *Pricing* en la concessió de risc.
- ✓ Càlcul de provisions per models interns sota NIC39 o Circular 4/2016 del Banc d'Espanya.

2. Procés de gestió i reconeixement de la reducció del risc

El resultat de les tècniques de mitigació de riscos de la cartera IRB es reflecteix en l'estimació i assignació dels paràmetres de severitat (LGD) que seran diferents segons les garanties aportades. Per a això s'observa per a cada operació el tipus de garantia: financera, béns arrels o altres de col·laterals. Addicionalment, en el cas dels béns arrels utilitzats com a col·laterals es consulta la característica de la garantia hipotecària per tal de determinar si es tracta d'un bé residencial o comercial.

¹ A la secció 1.2.2.6 d'aquest mateix document es dona un major detall sobre la integració de les estimacions internes en la gestió.

Descripció del procés intern d'assignació de qualificacions per a cada categoria d'exposició

1. Estructura dels sistemes interns de qualificació

CaixaBank disposa de models interns de qualificació creditícia que, a través de l'assignació de qualificacions de solvència o *ratings* interns als clients, permet fer una predicció de la probabilitat d'incompliment de cada acreditat, cobrint gairebé la totalitat de l'activitat creditícia.

Aquests models interns de qualificació creditícia, desenvolupats d'acord amb l'experiència històrica de mora de l'Entitat i que incorporen els mesuraments necessaris per ajustar els resultats al cicle econòmic, estan orientats tant al producte com al client. Les eines orientades al producte prenen en consideració característiques específiques del deutor relacionades amb el producte en qüestió i són utilitzades bàsicament en l'àmbit de l'admissió de noves operacions de banca minorista. Pel que fa a les eines orientades al client, aquestes avaluen la probabilitat d'incompliment del deutor de manera genèrica, tot i que en el cas de persones físiques poden aportar resultats diferenciats per producte.

Les eines orientades al client a CaixaBank estan constituïdes per *scorings* de comportament per a persones físiques i per *ratings* d'empreses, i estan implantats a tota la xarxa d'oficines integrades dins les eines habituals de concessió de productes d'actiu.

Per a empreses, les eines de ràting estan enfocades als clients i varien notablement en funció del segment al qual pertanyen. Les qualificacions obtingudes també se sotmeten a un ajust al cicle econòmic que segueix la mateixa estructura que per a les persones físiques.

CaixaBank disposa d'una funció de *rating corporatiu* per a la qualificació especialitzada del segment de grans empreses i ha desenvolupat models de qualificació interna. Aquests models són de caràcter «expert» i requereixen la participació dels analistes. La construcció d'aquests models s'ha alineat amb la metodologia de *Standard & Poor's*, de manera que s'han pogut utilitzar taxes d'incompliment global publicades per aquesta agència de *rating* que afegeixen fiabilitat a la metodologia.

✓ Models d'estimació de la probabilitat d'impagament (PD)

CaixaBank disposa de 26 models interns d'estimació de probabilitat d'impagament (PD) que cobreixen la major part de *carteres* del Grup. En els segments encara no coberts, es fa la captura d'informació rellevant per construir, en el futur, eines d'estimació de la probabilitat d'incompliment.

Es defineix el *default* com la incapacitat de la contrapart per complir amb les seves obligacions de pagament. El tipus de probabilitat d'incompliment (PD) estimada a l'Entitat és *through the cycle*. És a dir, s'associen les puntuacions assignades pels models de qualificació a probabilitats de *default* mitjanes per a un cicle econòmic complet. Aquesta estimació es realitza ancorant la corba de probabilitats de *default* a la tendència de llarg termini (tendència central) estimada per a la cartera. Una vegada assignada una probabilitat d'incompliment a cada contracte/client, aquesta es tradueix a l'Escala Mestra, categorització a la qual es vinculen els resultats de totes les eines de *scoring* i *rating*, que en facilita la interpretació. La taula següent mostra de manera resumida la correspondència entre escala mestra i la probabilitat d'incompliment.

Taula RC27. Escala mestra de qualificacions creditícies

Escala mestra	PD Míxima (%)	PD Màxima (%)
0	0,00%	0,03%
1	0,03%	0,08%
2	0,08%	0,18%
3	0,18%	0,42%
4	0,42%	1,00%
5	1,00%	2,34%
6	2,34%	5,37%
7	5,37%	11,84%
8	11,84%	24,15%
9	24,15%	100,00%

✓ **Models d'estimació de l'exposició en el moment de *default* (EAD)**

CaixaBank disposa de 9 models interns d'estimació de l'exposició en el moment de *default* (EAD).

L'exposició en el moment de *default* (EAD) es defineix com la quantitat que s'espera que el client degui a l'entitat de crèdit en el supòsit d'una entrada en mora en algun moment durant els pròxims 12 mesos.

Es calcula l'EAD com el disposat actual (quantitat reflectida en l'actiu del balanç de l'Entitat) més un percentatge del concedit no utilitzat (disponible), això és, un factor d'equivalència denominat CCF (*credit conversion factor*) i que representa una estimació quantitativa de quin percentatge de l'import no utilitzat pel client s'estima que serà finalment utilitzat o disposat en el moment d'entrada en morositat.

El mètode utilitzat a l'Entitat per a l'estimació de l'EAD consisteix en l'enfocament de l'horitzó variable (fixant un any com a horitzó per calcular els CCF observats).

Actualment, els models d'EAD existents a l'Entitat per als compromisos de saldos disponibles s'han desenvolupat segons el segment del titular i del producte.

✓ **Models d'estimació de la pèrdua en cas de *default* (LGD)**

CaixaBank disposa de 38 models interns d'estimació de la pèrdua en cas de *default* (LGD).

L'LGD és la pèrdua econòmica derivada d'un esdeveniment de *default*. Actualment, a l'Entitat s'estima una LGD mitjana a llarg

termini, així com una LGD sota condicions adverses del cicle (*Downturn*) per a totes les operacions que no estan en *default*. Així mateix, per a les operacions que es troben en *default*, s'està calculant una estimació no esbiaixada de la pèrdua (*Best Estimate*).

2. Models de qualificació

A continuació es descriuen els models de qualificació aprovats per ser utilitzats en el càlcul de requeriments de recursos propis pel mètode IRB:

Particulars i autònoms

- ✓ **Comportament Actiu:** avalua mensualment tots els clients operatius (particulars o autònoms) titulars d'alguna operació amb garantia personal o hipotecària.

El seu ús principal és el seguiment del risc viu de totes les operacions amb més de 12 mesos d'antiguitat d'aquests clients.

En la construcció del model es va utilitzar una metodologia d'anàlisi multivariant (regressió logística). Es basa exclusivament en dades del comportament financer del client.

- ✓ **Comportament No Actiu:** avalua mensualment tots els clients (particulars o autònoms) sense contractes d'actiu excepte targetes de crèdit.

El seu ús principal és el seguiment del risc viu de targetes amb més de 12 mesos d'antiguitat de clients i descoberts.

En la construcció del model es va utilitzar una metodologia d'anàlisi multivariant (regressió logística). Es basa exclusivament en dades del comportament financer del client.

- ✓ **Hipotecari Client:** s'utilitza per a l'avaluació en el moment d'admissió d'operacions amb garantia hipotecària a clients. La qualificació del moment de concessió es manté durant els dotze primers mesos de vida de l'operació.

En la construcció del model es va utilitzar una metodologia d'anàlisi multivariant (regressió logística). Es basa en dades relatives a l'operació, sociodemogràfiques i del comportament financer del client.

- ✓ **Hipotecari No Client:** s'utilitza per a l'avaluació en el moment d'admissió d'operacions amb garantia hipotecària a no clients. La qualificació del moment de concessió es manté durant els dotze primers mesos de vida de l'operació.

En la construcció del model es va utilitzar una metodologia d'anàlisi multivariant (regressió logística). Es basa en dades relatives a l'operació, de la garantia i sociodemogràfiques del client.

- ✓ **Personal Client:** s'utilitza per a l'avaluació en el moment d'admissió d'operacions amb garantia personal a clients i l'admissió de targetes a clients. La qualificació del moment de concessió es manté durant els dotze primers mesos de vida de l'operació.

En la construcció del model es va utilitzar una metodologia d'anàlisi multivariant (regressió logística). Es basa en dades relatives a l'operació, sociodemogràfiques i del comportament financer del client.

- ✓ **Personal No Client:** s'utilitza per a l'avaluació en el moment d'admissió d'operacions amb garantia personal a no clients. La qualificació del moment de concessió es manté durant els dotze primers mesos de vida de l'operació.

En la construcció del model es va utilitzar una metodologia d'anàlisi multivariant (regressió logística). Es basa en dades relatives a l'operació, característiques del risc del prestatari i en dades del client (sociodemogràfiques, laborals, econòmiques, etc.).

- ✓ **Autònom Client:** s'utilitza per a l'avaluació en el moment d'admissió d'operacions amb garantia personal a clients amb finalitat empresarial. La qualificació del moment de concessió es manté durant els dotze primers mesos de vida de l'operació.

En la construcció del model es va utilitzar una metodologia d'anàlisi multivariant (regressió logística). Es basa en dades relatives a l'operació, sociodemogràfiques i del comportament financer del client.

- ✓ **Targetes No Client:** s'utilitza per a l'avaluació en el moment d'admissió de targetes a no clients. La qualificació del moment de concessió es manté durant els dotze primers mesos de vida de l'operació.

En la construcció del model es va utilitzar una metodologia d'anàlisi multivariant (regressió logística). Es basa en dades relatives a l'operació, característiques del risc del prestatari i en dades del client (sociodemogràfiques, laborals, econòmiques, etc.).

Empreses

- ✓ **Rating de Pimes i Pimes Promotores:** els models de *Rating* de Pimes i Pimes Promotores tenen com a objectiu assignar una puntuació interna o *rating* a les empreses privades classificades com a Microempresa, Petita Empresa, Mitjana Empresa o Pime Promotora segons la segmentació de risc interna. S'avalua mensualment tota la cartera de Pimes i Pimes Promotores, així com en el moment de concessió d'una nova operació a una Pime o Pime Promotora si no es disposa de *rating* calculat.

En la construcció dels quatre models es va utilitzar una metodologia d'anàlisi multivariant (regressió logística). Es basa en:

- Informació financera: informació disponible en els balanços i comptes de resultats. Per exemple: actius totals, fons propis o benefici net.
- Informació d'operativa: informació operativa bancària i creditícia de l'empresa client, tant en la seva relació amb CaixaBank com amb la resta de bancs del sistema financer espanyol (CIRBE). Per exemple: saldo mitjà dels productes de passiu o mitjana utilització CIRBE.
- Informació qualitativa: basada en característiques de l'empresa i la seva posició en el sector. Per exemple: experiència del gerent de l'empresa, règim patrimonial dels immobles, etc.

- ✓ **Rating de Corporativa:** El model de *rating* de Corporativa té com a objectiu assignar una puntuació interna o *rating* a les empreses privades i promotores immobiliàries classificades com a Grans Empreses segons la segmentació interna de risc de CaixaBank. El càlcul del *rating* de Corporativa el fa una unitat centralitzada, i la periodicitat de recàlcul del ràting dependrà de la recepció de nova

informació per incorporar a la valoració, amb una vigència màxima de 12 mesos.

El model de Corporativa està basat en judici expert, construït seguint la metodologia de *Standard & Poor's*, i es basa en la utilització de diferents eines de *rating* (*templates* o plantilles) en funció del sector al qual pertany l'empresa.

Les variables intervinents en el model de Corporativa tenen en compte aspectes tant qualitius com quantitius:

- Les variables de tipus qualitatiu són representatives del risc de negoci, com per exemple la posició sectorial de l'empresa.
- Les variables quantitatives són en general ràtios financeres, com per exemple deute total sobre EBITDA.

Valors d'exposició i APR per a carteres IRB de crèdit

A les taules següents es detalla per a cada segment IRB, en funció dels graus de deutor, informació relativa a les exposicions del Grup CaixaBank a 31 de desembre de 2016.

Taula RC28. IRB - Exposicions al risc de crèdit per cartera i interval de PD segment Corporate (CR6a)

Imports en milions d'euros

Tram de PD	PD Mitjana	Exposició Original			EAD			Nombre de deutors(*)	LGD	Venciment mig en anys	APR	Densitat de APRs	PE
		Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total Exposició Original	Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total EAD						
1	0,05%	317	239	556	317	45	362	0,0	23,11%	1,0	22	6,00%	0
2	0,14%	2.617	4.294	6.911	2.617	1.731	4.348	0,7	33,74%	3,5	1.332	30,63%	2
3	0,32%	8.530	7.139	15.669	8.530	2.851	11.381	1,1	36,01%	3,3	5.430	47,71%	13
4	0,73%	4.646	2.969	7.615	4.646	1.065	5.711	1,1	42,38%	4,4	5.210	91,23%	18
5	1,49%	3.309	1.722	5.031	3.309	695	4.004	1,2	34,90%	5,6	3.801	94,94%	21
6	3,06%	2.093	940	3.033	2.093	385	2.478	1,0	35,46%	4,5	2.727	110,03%	27
7	7,09%	1.743	718	2.460	1.743	237	1.980	0,4	35,65%	6,6	2.775	140,13%	50
8	18,13%	71	26	97	71	6	77	0,0	32,29%	10,2	136	175,84%	5
9	44,43%	441	282	723	441	72	513	0,1	34,48%	4,9	947	184,81%	79
Cartera Sana	1,95%	23.768	18.329	42.096	23.768	7.087	30.854	5,6	36,47%	4,1	22.380	72,53%	214
Default	100,00%	2.503	529	3.032	2.503	164	2.667	0,7	60,24%	5,4	238	8,91%	1.606
Total	9,75%	26.271	18.858	45.129	26.271	7.251	33.521	6,4	38,36%	4,2	22.618	67,47%	1.821

(*) Nombre de deutors en milers

S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

Taula RC29. IRB Exposicions al risc de crèdit per cartera i interval de PD segment Pimes (CR6b)

Imports en milions d'euros

Tram de PD	PD Mitjana	Exposició Original			EAD			Nombre de deutors(*)	LGD	Venciment mig en anys	APR	Densitat de APRs	PE
		Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total Exposició Original	Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total EAD						
1	0,05%	303	146	449	303	63	366	2,2	30,09%	7	36	9,84%	0
2	0,13%	1.611	696	2.307	1.611	381	1.992	8,1	31,64%	5	365	18,33%	1
3	0,30%	1.323	529	1.852	1.323	243	1.567	6,9	30,04%	6	449	28,66%	1
4	0,65%	1.927	818	2.745	1.927	328	2.255	8,0	29,98%	7	918	40,68%	4
5	1,58%	1.898	514	2.412	1.898	168	2.066	7,8	28,39%	9	1.138	55,09%	9
6	3,28%	1.264	365	1.629	1.264	103	1.367	7,1	26,10%	10	836	61,16%	12
7	7,27%	460	125	585	460	24	484	1,9	28,23%	12	386	79,70%	10
8	17,78%	160	16	176	160	4	164	0,5	25,18%	14	164	99,63%	7
9	35,56%	375	55	430	375	13	389	1,1	29,34%	12	483	124,30%	41
Cartera Sana	2,84%	9.321	3.264	12.585	9.321	1.328	10.649	43,5	29,32%	7,7	4.774	44,83%	85
Default	100,00%	2.287	296	2.584	2.287	71	2.358	4,0	39,27%	11	171	7,24%	926
Total	20,45%	11.608	3.561	15.169	11.608	1.399	13.007	47,5	31,12%	8,3	4.945	38,02%	1.011

(*) Nombre de deutors en milers

S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

Taula RC30. IRB - Exposicions al risc de crèdit per cartera i interval de PD segment minoristes cobertes amb hipoteques sobre immobles (CR6c)

Imports en milions d'euros

Tram de PD	PD Mitjana	Exposició Original			EAD		Nombre de deutors(*)	LGD	Venciment mig en anys	APR	Densitat de APRs	PE	
		Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total Exposició Original	Quantia en balanç	Quantia fora de balanç							Total EAD
1	0,04%	51.311	15.094	66.405	51.311	543	51.854	885,0	16,93%	18,5	1.096	2,11%	4
2	0,12%	10.790	2.328	13.118	10.790	70	10.860	159,6	20,02%	20,5	619	5,70%	3
3	0,25%	12.695	2.822	15.517	12.695	79	12.774	193,3	19,19%	19,4	1.216	9,52%	6
4	0,69%	8.004	1.254	9.258	8.004	39	8.043	115,5	20,00%	19,1	1.649	20,50%	11
5	1,58%	3.094	376	3.470	3.094	13	3.107	46,4	20,33%	19,0	1.123	36,14%	10
6	3,72%	3.971	495	4.466	3.971	17	3.988	64,7	19,82%	18,7	2.316	58,09%	29
7	9,31%	1.230	101	1.330	1.230	4	1.233	17,6	20,36%	18,9	1.171	94,95%	23
8	16,52%	1.095	93	1.189	1.095	4	1.099	14,8	20,67%	19,0	1.291	117,45%	38
9	32,49%	1.863	114	1.977	1.863	5	1.868	22,9	20,60%	18,6	2.355	126,03%	125
Cartera Sana	1,29%	94.052	22.678	116.730	94.052	774	94.826	1.519,7	18,24%	18,9	12.836	13,54%	249
Default	100,00%	4.977	36	5.013	4.977	0	4.977	40,4	33,54%	19,5	119	2,39%	1.669
Total	6,21%	99.029	22.714	121.744	99.029	774	99.803	1.560,1	19,01%	19,0	12.955	12,98%	1.918

(*) Nombre de deutors en milers

S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

Taula RC31. IRB - Exposicions al risc de crèdit per cartera i interval de PD segment Pimes Minoristes cobertes amb hipoteques sobre immobles (CR6d)

Imports en milions d'euros

Tram de PD	PD Mitjana	Exposició Original			EAD			Nombre de deutors(*)	LGD	Venciment mig en anys	APR	Densitat de APRs	PE
		Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total Exposició Original	Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total EAD						
1	0,04%	1.900	587	2.487	1.900	26	1.926	31,8	13,48%	13,6	27	1,38%	0
2	0,12%	778	193	970	778	15	792	9,6	16,18%	13,3	29	3,63%	0
3	0,28%	1.280	304	1.584	1.280	21	1.301	14,8	16,57%	12,9	90	6,95%	1
4	0,69%	1.160	282	1.441	1.160	21	1.180	11,8	17,24%	13,2	160	13,52%	1
5	1,51%	1.599	287	1.885	1.599	18	1.617	14,3	18,03%	13,3	382	23,62%	4
6	3,50%	1.920	359	2.279	1.920	19	1.939	21,6	17,72%	13,4	822	42,41%	12
7	7,04%	590	110	701	590	3	593	5,5	19,10%	15,2	354	59,73%	8
8	16,36%	276	31	307	276	1	277	2,9	17,51%	13,8	209	75,31%	8
9	35,07%	457	44	501	457	2	459	4,7	18,55%	13,8	391	85,11%	30
Cartera Sana	3,51%	9.960	2.197	12.157	9.960	126	10.086	116,8	16,75%	13,4	2.464	24,43%	65
Default	100,00%	1.727	83	1.810	1.727	0	1.727	10,9	33,46%	12,8	65	3,78%	578
Total	17,62%	11.687	2.279	13.966	11.687	126	11.813	127,7	19,19%	13,3	2.529	21,41%	643

(*) Nombre de deutors en milers

S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

Taula RC32. IRB - Exposicions al risc de crèdit per cartera i interval de PD segment minoristes renovables elegibles (CR6e)

Imports en milions d'euros

Tram de PD	PD Mitjana	Exposició Original			EAD			Nombre de deutors(*)	LGD	Venciment mig en anys	APR	Densitat de APRs	PE
		Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total Exposició Original	Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total EAD						
1	0,04%	682	3.296	3.978	682	1.018	1.700	1.212,1	77,00%	3,0	35	2,06%	0
2	0,11%	307	1.413	1.719	307	440	747	755,5	77,00%	3,1	41	5,43%	1
3	0,22%	172	580	753	172	207	379	320,0	77,00%	3,4	35	9,20%	1
4	0,58%	412	917	1.329	412	308	720	655,0	76,95%	3,2	144	19,94%	3
5	1,58%	204	364	568	204	132	335	358,0	76,78%	3,5	143	42,75%	4
6	3,35%	228	219	447	228	74	302	415,7	76,51%	3,3	220	72,86%	8
7	7,26%	118	96	214	118	35	152	221,3	76,52%	3,6	185	121,41%	8
8	14,91%	88	34	122	88	12	99	139,7	75,75%	3,3	177	178,12%	11
9	40,67%	30	4	34	30	1	31	53,9	69,66%	2,4	67	215,18%	9
Cartera Sana	1,35%	2.240	6.923	9.163	2.240	2.227	4.467	4.131,2	76,85%	3,2	1.046	23,43%	45
Default	100,00%	28	0	28	28	0	28	18,6	67,00%	1,7	0	0,23%	19
Total	1,97%	2.269	6.923	9.192	2.269	2.227	4.495	4.149,9	76,79%	3,2	1.047	23,28%	64

(*) Nombre de deutors en milers

S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

Taula RC33. IRB - Exposicions al risc de crèdit per cartera i interval de PD segment Pimes Minorista (CR6f)

Imports en milions d'euros

Tram de PD	PD Mitjana	Exposició Original			EAD			Nombre de deutors(*)	LGD	Venciment mig en anys	APR	Densitat de APRs	PE
		Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total Exposició Original	Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total EAD						
1	0,05%	525	281	807	525	168	693	27,1	51,91%	3,7	40	5,80%	0
2	0,12%	492	316	809	492	187	679	29,5	53,08%	2,7	82	12,05%	0
3	0,32%	954	522	1.477	954	316	1.270	82,8	54,52%	2,7	308	24,26%	2
4	0,68%	582	334	916	582	183	766	45,6	49,40%	2,4	258	33,72%	3
5	1,45%	953	490	1.443	953	282	1.235	78,4	49,74%	2,1	573	46,37%	9
6	3,37%	609	313	922	609	145	754	107,5	48,58%	3,6	419	55,55%	12
7	6,67%	165	60	224	165	28	193	13,3	49,36%	2,1	118	61,06%	6
8	14,98%	83	16	99	83	7	90	7,3	50,26%	2,8	72	79,73%	7
9	38,04%	86	24	110	86	10	96	8,0	49,06%	3,4	98	102,53%	18
Cartera Sana	2,02%	4.449	2.356	6.806	4.449	1.327	5.776	399,6	51,23%	2,8	1.968	34,07%	58
Default	100,00%	198	67	264	198	22	219	11,1	65,13%	2,6	27	12,24%	143
Total	5,60%	4.647	2.423	7.070	4.647	1.348	5.995	410,6	51,74%	2,8	1.995	33,27%	201

(*) Nombre de deutors en milers

S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

Taula RC34. IRB - Exposicions al risc de crèdit per cartera i interval de PD segment altres exposicions minoristes (CR6g)

Imports en milions d'euros

Tram de PD	PD Mitjana	Exposició Original			EAD			Nombre de deutors(*)	LGD	Venciment mig en anys	APR	Densitat de APRs	PE
		Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total Exposició Original	Quantia en balanç	Quantia fora de balanç	Total EAD						
1	0,04%	1.663	86	1.749	1.663	51	1.713	110,4	58,44%	6,8	142	8,28%	0
2	0,12%	687	13	700	687	10	697	74,3	66,84%	4,7	142	20,37%	1
3	0,29%	885	16	901	885	13	897	109,9	66,39%	4,4	325	36,21%	2
4	0,67%	682	262	944	682	132	814	183,3	67,22%	3,6	483	59,31%	4
5	1,53%	607	549	1.156	607	276	883	591,1	64,46%	2,8	714	80,91%	9
6	3,28%	457	185	641	457	93	550	326,2	66,19%	3,2	540	98,27%	12
7	8,12%	80	4	84	80	2	82	32,3	66,03%	3,7	91	111,57%	4
8	15,70%	86	2	87	86	1	87	26,0	62,31%	4,3	114	131,89%	9
9	39,91%	77	1	78	77	1	77	18,8	62,33%	4,1	132	170,67%	19
Cartera Sana	1,59%	5.222	1.117	6.339	5.222	577	5.799	1.472,4	63,78%	4,7	2.683	46,27%	59
Default	100,00%	172	1	173	172	1	173	19,2	77,25%	8,2	6	3,40%	134
Total	4,44%	5.394	1.119	6.513	5.394	578	5.972	1.491,6	64,17%	4,8	2.689	45,03%	193

(*) Nombre de deutors en milers

S'inclou el Risc de Crèdit. No s'inclou el Risc de Contrapartida ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

Anàlisi comparativa d'estimacions i resultats obtinguts

1. Introducció

La pèrdua esperada regulatòria recull el valor estimat de la pèrdua mitjana anual corresponent a un cicle econòmic complet. Aquesta pèrdua es calcula considerant els conceptes següents:

- ✓ **Probabilitat d'incompliment mitjana del cicle (*Probability of Default - Through The Cycle*, abreujat «PD»):** informa sobre la proporció d'incompliments en relació amb el total de risc sa que de mitjana es preveu que es produiran durant un any del cicle econòmic i per a una qualitat creditícia donada (*scoring/rating*). Aquest valor s'obté a partir dels incompliments que hi ha a la cartera.
- ✓ **Severitat *downturn* (*Downturn Loss Given Default*, abreujat «LGD DT»):** informa de la proporció de deute que es preveu no recuperar en un període advers del cicle. Per això, la severitat que inicialment s'estima a partir dels fluxos de processos de recuperació de contractes en incompliment, segons la cartera, s'estressa mitjançant una variable explicativa o s'estima a partir d'una mostra d'estimació restringida a un període advers del cicle.
- ✓ **Exposició en *default* (*exposure at default*, abreujat «EAD»):** exposició que s'espera tenir en el moment d'incompliment.

Atès que la pèrdua esperada es calcula utilitzant una probabilitat d'incompliment ancorada al cicle i una severitat representativa d'un moment advers del cicle, el valor ofert de pèrdua esperada només fluctuarà, fixats uns paràmetres de risc, a causa de canvis en la composició de la cartera o de les característiques d'aquesta.

D'altra banda, la pèrdua efectiva és el valor de la pèrdua actualitzada que s'ha produït en la cartera en un període concret. Aquesta pèrdua efectiva es pot descompondre en els conceptes següents:

- ✓ **Freqüència d'incompliment observada (*observed default frequency*, abreujat «ODF»):** informa de la proporció de contractes sans que incorren en incompliment a un any vista.

- ✓ **Severitat observada (*realised loss given default*, abreujat «LGD»):** es calcula a partir dels fluxos de recuperació i pèrdua dels contractes en incompliment. Aquesta severitat informa de la proporció de deute que es recupera durant el procés de recuperació.
- ✓ **Exposició observada (*Realised Exposure*):** risc assignat al contracte en el moment d'incompliment.

Pel fet que la pèrdua efectiva es calcula amb els valors corresponents a cada període d'observació, els valors obtinguts per a aquest concepte tindran una dependència directa de la situació econòmica vigent en cada període analitzat.

En base a les definicions introduïdes es presenta la sèrie d'ODF històrica i les següents comparatives aplicades sobre les carteres IRB més rellevants:

- ✓ **ODF vs PD:** es compara per tram de risc l'ODF de 2016 amb la PD calculada a 31 de desembre de 2015 i utilitzada en el càlcul de requeriments de recursos propis de la mateixa data.
- ✓ **EAD vs exposició observada:** per als contractes que han entrat en *default* durant el 2016, es compara l'EAD estimada a 31 de desembre de 2015 amb l'Exposició real observada en la data en què s'identifica el *default*.
- ✓ **LGD DT vs LGD observada:** es compara la severitat *downturn* estimada a 31 de desembre de 2013 amb la severitat observada dels incompliments identificats en el període d'un any i que hagin finalitzat el procés de recuperació. Es pren una data de referència anterior a la utilitzada amb la resta de paràmetres per permetre la maduració dels cicles de recuperació i d'aquesta manera disposar d'una mostra representativa per fer l'anàlisi.
- ✓ **Pèrdua observada vs. Pèrdua esperada:** es compara la pèrdua esperada estimada a 31 de desembre amb la pèrdua efectiva observada a la cartera durant l'any següent. L'anàlisi inclou el període 2012-2016.

La cartera de gran empresa no s'inclou en l'anàlisi de severitat per la baixa representativitat del baix nombre d'incompliments observats en aquesta cartera.

2. Sèries d'ODF històriques

La sèrie històrica d'ODF mostra el nivell d'incompliment d'exposicions concretes amb CaixaBank al llarg del temps.

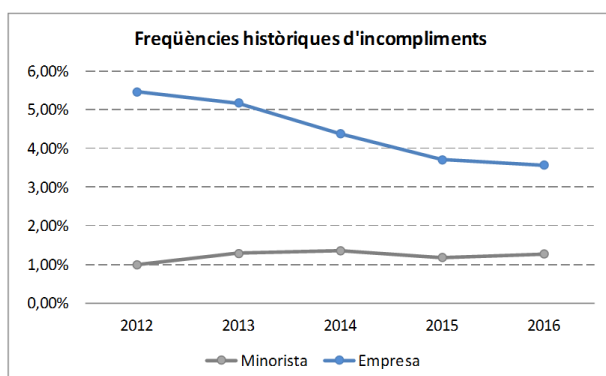
Taula RC35. Sèries ODF

	ODF històrica				
	2012	2013	2014	2015	2016
Minorista	0,99%	1,28%	1,35%	1,18%	1,27%
Empresa	5,45%	5,17%	4,37%	3,70%	3,57%

Després d'uns anys de forta recessió econòmica s'observa com:

- ✓ L'ODF de la cartera d'Empreses i Pimes manté el canvi de tendència amb la seva disminució durant els últims 4 anys.
- ✓ L'ODF de particulars, malgrat que augmenta lleugerament respecte del 2015, es manté estable en els nivells observats en els últims anys.

Gràfic 1. Evolució ODF

3. Comparativa d'ODF i PD

L'estimació regulatòria de necessitats de recursos propis per a la cobertura de pèrdua esperada i inesperada d'un exercici es fa a partir de l'avaluació de la probabilitat d'incompliment de cada client/contracte en base a la informació que hi ha en el tancament de l'exercici anterior.

D'acord amb la regulació de requeriments prudencials, i amb la voluntat de mantenir estabilitat en les estimacions, la PD *Through the Cycle* (per simplicitat, d'ara endavant «PD») d'una cartera al tancament d'un any no té com a objectiu predir els incompliments de l'exercici següent, sinó valorar la probabilitat d'incompliment en mitjana del cicle.

Així, de manera natural, les ODF, en moments de debilitat en el cicle econòmic, haurien de ser superiors a les PDS estimades per a aquests exercicis, mentre que en època d'expansió l'ODF se situarà per sota de la PD.

Malgrat la seva diferent vocació en reflectir l'efecte dels cicles econòmics, la comparació de totes dues mesures permet observar la magnitud de l'ajust al cicle efectuat en les estimacions de PD. Tal com s'observa en els gràfics següents, per a la gran majoria de trams, les ODF se situen en nivells pròxims als de les PD estimades. Aquesta situació és coherent amb les millores que s'estan començant a observar en l'economia.

Cal assenyalar que a l'octubre de 2016 es van adoptar els nous criteris d'incompliment establerts per la Circular 4/2016, que ha suposat un increment en la taxa d'incompliments observada (ODF) en els tres últims mesos de l'any a causa de la consideració com a dubtoses d'un major rang de casuístiques de refinançaments i un efecte arrossegament més ampli.

Depenent de la qualificació dels contractes davant persones físiques o dels *ratings* de persones jurídiques, cada cartera se segmenta en diferents nivells de qualitat creditícia, definits a l'escala mestra, amb diferents nivells de PD.

La bondat dels models es pot analitzar comparant la freqüència d'incompliment observada (ODF) en un exercici amb l'estimació de PD feta al seu inici, per a cada tram de qualitat creditícia de cada cartera. Aquesta anàlisi té com a objectiu:

- ✓ Confirmar que la relació entre ODF i escala mestra sigui monòtona creixent que és el que s'espera per a models amb poder de discriminació elevats com els de l'Entitat.
- ✓ Comparar els nivells per analitzar la ciclicitat de l'estimació i la realitat observada.

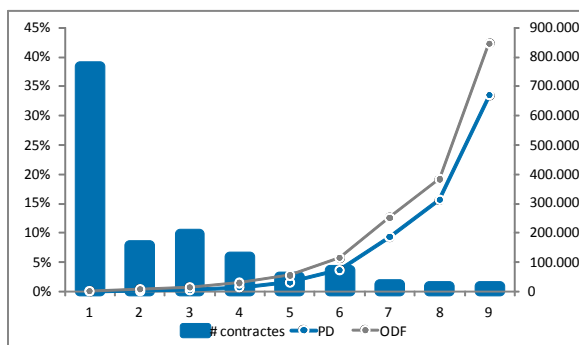
En aquest capítol es contrasta, per a cada tram de risc en cadascuna de les carteres:

- ✓ Les ODF de l'exercici 2016. S'utilitzen dades d'incompliments produïts entre gener i desembre de 2016.
- ✓ Les PDS per a l'any 2016, estimades al tancament de 2015.

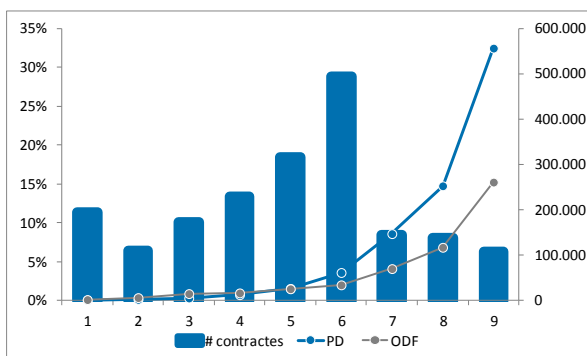
Conjuntament, per facilitar la comprensió de les dades, es mostra la distribució del nombre de contractes en persones físiques i el nombre de clients en persones jurídiques que hi havia al tancament de 2015.

Minorista

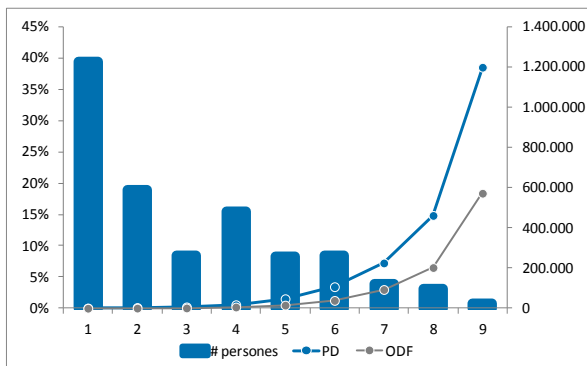
Gràfic 2. Hipotecari

Gràfic 3. Consum

Gràfic 4. Targetes

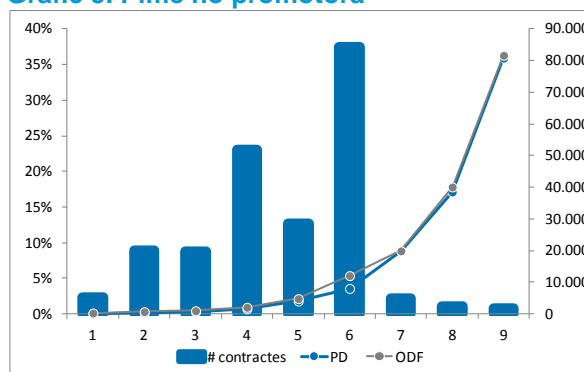
En les carteres de particulars es confirma que la sèrie d'ODF és una funció monòtona creixent respecte de l'escala mestra. Això és, com s'ha comentat anteriorment, el reflex que els models

interns minoristes de CaixaBank discriminen correctament els clients per nivell de risc.

Per a la cartera hipotecària s'observa que la sèrie d'ODF està per damunt de la sèrie de PD, que es deu a l'augment en la freqüència d'incompliments observada en els últims 3 mesos de l'any fruit del canvi de criteri en la definició de dubtós de la Circular 4/2016.

Pime

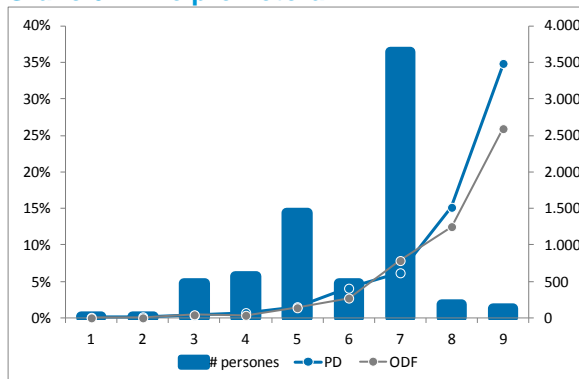
Gràfic 5. Pime no promotora

Tant la sèrie d'ODF de la cartera de pime no promotora com la de PD són funcions monòtones creixents respecte a l'escala mestra. D'aquesta manera els models interns estan discriminant correctament els clients per nivell de risc.

La cartera presenta una PD que se situa en la línia de les freqüències d'incompliment observades el 2016 i mostra un bon funcionament del model en la situació econòmica actual.

Gràfic 6. Pime promotora

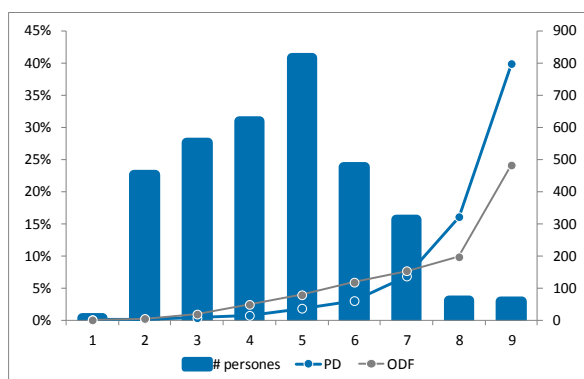
Tant la sèrie d'ODF, excepte en algun tram, com la de PD a la cartera de pime promotora són funcions monòtones creixents respecte a l'escala mestra. D'aquesta manera, es considera que els

models interns de CaixaBank discriminen raonablement els clients per nivell de risc.

Com en el cas de pimes no promotores, la cartera presenta una PD que se situa en la línia de les freqüències d'incompliment observades el 2016 i mostra un bon funcionament del model en la situació econòmica actual.

Empresa

Gràfic 7. Gran empresa

El baix nombre de clients que hi ha a la cartera de grans empreses fa que l'ODF per escala mestra no sigui estadísticament representativa, encara que s'observa que tant la sèrie d'ODF com la de PD són funcions monòtones creixents respecte a l'escala mestra.

S'observa com l'ODF se situa en nivells lleugerament superiors als de la PD en els trams intermedis de l'escala mestra.

Valors de PD i ODF mitjanes per a carteres IRB de crèdit

A les taules següents es detalla per a cada segment IRB, en funció dels intervals de PD definits per l'escala mestra, informació relativa a la PD mitjana de les exposicions del Grup CaixaBank a 31 de desembre de 2016 i la taxa d'incompliment anual mitjana dels últims cinc anys per a aquestes carteres.

Taula RC36. IRB - Comprovació de la probabilitat d'incompliment (PD) per cartera - segment Corporates (CR9a)

Nombre de deutors en unitats

Tram PD	Equivalent de qualificació externa			PD mitjana ponderada	PD mitjana aritmètica per deutor	Nombre de deutors		Deutors en situació d'incompliment en l'any	dels quals: nous incompliments de deutors en l'any	Taxa d'incompliment anual històrica mitja
	S&P's	Fitch	Moody's			Tancament de l'exercici previ	Tancament de l'exercici			
1	AA- / A+ / A	AA- / A+ / A	Aa3 / A1 / A2	0,05%	0,04%	8	23	1	1	0,00%
2	A- / BBB+	A- / BBB+	A3 / Baa1	0,14%	0,13%	855	680	4	0	1,29%
3	BBB / BBB- / BB+	BBB / BBB- / BB+	Baa2 / Baa3 / Ba1	0,32%	0,31%	1.053	1.068	13	0	1,93%
4	BB	BB	Ba2	0,73%	0,68%	1.209	1.141	16	1	1,61%
5	BB- / B+	BB- / B+	Ba3 / B1	1,49%	1,61%	1.465	1.187	32	0	2,77%
6	B	B	B2	3,06%	3,08%	866	971	43	4	5,02%
7	B-	B-	B3	7,09%	6,82%	587	394	48	3	9,71%
8	CCC+ / CCC	CCC+ / CCC	Caa1 / Caa2	18,13%	18,78%	117	47	12	0	16,30%
9	CCC-	CCC-	Caa3	44,43%	41,38%	169	125	52	5	26,89%

Taula RC37. IRB - Comprovació de la probabilitat d'incompliment (PD) per cartera - segment Pimes (CR9b)

Nombre de deutors en unitats

Tram PD	Equivalent de qualificació externa			PD mitjana ponderada	PD mitjana aritmètica per deutor	Nombre de deutors		Deutors en situació d'incompliment en l'any	dels quals: nous incompliments de deutors en l'any	Taxa d'incompliment anual històrica mitja
	S&P's	Fitch	Moody's			Tancament de l'exercici previ	Tancament de l'exercici			
1	AA- / A+ / A	AA- / A+ / A	Aa3 / A1 / A2	0,05%	0,05%	1.860	2.198	5	2	0,24%
2	A- / BBB+	A- / BBB+	A3 / Baa1	0,13%	0,12%	6.870	8.071	20	1	0,26%
3	BBB / BBB- / BB+	BBB / BBB- / BB+	Baa2 / Baa3 / B	0,30%	0,30%	4.987	6.866	21	0	0,51%
4	BB	BB	Ba2	0,65%	0,65%	8.602	7.999	71	5	1,08%
5	BB- / B+	BB- / B+	Ba3 / B1	1,58%	1,58%	7.253	7.751	105	6	3,20%
6	B	B	B2	3,28%	3,10%	8.994	7.141	244	9	8,12%
7	B-	B-	B3	7,27%	6,56%	2.436	1.893	155	1	13,16%
8	CCC+ / CCC	CCC+ / CCC	Caa1 / Caa2	17,78%	16,63%	649	487	123	1	23,01%
9	CCC-	CCC-	Caa3	35,56%	36,87%	1.523	1.108	361	1	41,59%

Taula RC38. IRB - Comprovació de la probabilitat d'incompliment (PD) per cartera - segment Minoristes cobertes amb hipoteques sobre immobles (CR9c)

Nombre de deutors en unitats

Tram PD	Equivalent de qualificació externa			PD mitjana ponderada	PD mitjana aritmètica per deutor	Nombre de deutors		Deutors en situació d'incompliment en l'any	dels quals: nous incompliments de deutors en l'any	Taxa d'incompliment anual històrica mitja
	S&P's	Fitch	Moody's			Tancament de l'exercici previ	Tancament de l'exercici			
1	AA- / A+ / A	AA- / A+ / A	Aa3 / A1 / A2	0,04%	0,04%	875.745	884.969	936	8	0,11%
2	A- / BBB+	A- / BBB+	A3 / Baa1	0,12%	0,11%	160.873	159.613	599	11	0,30%
3	BBB / BBB- / BB+	BBB / BBB- / BB+	Aa2 / Baa3 / B	0,25%	0,25%	201.469	193.324	1.356	26	0,62%
4	BB	BB	Ba2	0,69%	0,69%	121.208	115.489	1.579	45	1,20%
5	BB- / B+	BB- / B+	Ba3 / B1	1,58%	1,59%	49.930	46.409	1.222	28	2,38%
6	B	B	B2	3,72%	3,66%	69.446	64.710	3.641	49	4,99%
7	B-	B-	B3	9,31%	9,33%	20.536	17.563	2.553	45	10,22%
8	CCC+ / CCC	CCC+ / CCC	Caa1 / Caa2	16,52%	16,58%	19.835	14.807	3.993	60	18,97%
9	CCC-	CCC-	Caa3	32,49%	32,47%	30.126	22.851	11.335	184	34,11%

Taula RC39. IRB - Comprovació de la probabilitat d'incompliment (PD) per cartera - segment Pimes minoristes cobertes amb hipoteques sobre immobles (CR9d)

Nombre de deutors en unitats

Tram PD	Equivalent de qualificació externa			PD mitjana ponderada	PD mitjana aritmètica per deutor	Nombre de deutors		Deutors en situació d'incompliment en l'any	dels quals: nous incompliments de deutors en l'any	Taxa d'incompliment anual històrica mitja
	S&P's	Fitch	Moody's			Tancament de l'exercici previ	Tancament de l'exercici			
1	AA- / A+ / A	AA- / A+ / A	Aa3 / A1 / A2	0,04%	0,04%	31.191	31.807	59	1	0,17%
2	A- / BBB+	A- / BBB+	A3 / Baa1	0,12%	0,12%	10.097	9.560	38	0	0,34%
3	BBB / BBB- / BB+	BBB / BBB- / BB+	Aa2 / Baa3 / B	0,28%	0,27%	13.325	14.804	109	1	0,55%
4	BB	BB	Ba2	0,69%	0,70%	17.049	11.774	180	0	1,12%
5	BB- / B+	BB- / B+	Ba3 / B1	1,51%	1,52%	13.279	14.262	225	0	2,14%
6	B	B	B2	3,50%	3,52%	23.986	21.592	1.170	8	6,23%
7	B-	B-	B3	7,04%	7,22%	5.469	5.466	462	5	9,70%
8	CCC+ / CCC	CCC+ / CCC	Caa1 / Caa2	16,36%	16,44%	3.127	2.888	595	8	17,07%
9	CCC-	CCC-	Caa3	35,07%	34,54%	5.738	4.654	2.126	25	41,77%

Taula RC40. IRB - Comprovació de la probabilitat d'incompliment (PD) per cartera - segment Minoristes renovables elegibles (CR9e)

Nombre de deutors en unitats

Tram PD	Equivalent de qualificació externa			PD mitjana ponderada	PD mitjana aritmètica per deutor	Nombre de deutors		Deutors en situació d'incompliment en l'any	dels quals: nous incompliments de deutors en l'any	Taxa d'incompliment anual històrica mitja
	S&P's	Fitch	Moody's			Tancament de l'exercici previ	Tancament de l'exercici			
1	AA- / A+ / A	AA- / A+ / A	Aa3 / A1 / A2	0,04%	0,04%	1.154.747	1.212.106	59	3	0,00%
2	A- / BBB+	A- / BBB+	A3 / Baa1	0,11%	0,12%	684.339	755.523	119	3	0,03%
3	BBB / BBB- / BB+	3BB / BBB- / BB+ ^{ia} 2	Baa3 / B	0,22%	0,21%	308.858	319.956	100	2	0,06%
4	BB	BB	Ba2	0,58%	0,56%	612.136	654.978	929	21	0,18%
5	BB- / B+	BB- / B+	Ba3 / B1	1,58%	1,57%	405.662	357.981	1.463	192	0,43%
6	B	B	B2	3,35%	3,48%	486.395	415.721	4.244	755	1,08%
7	B-	B-	B3	7,26%	7,82%	188.967	221.291	4.381	1.070	2,83%
8	CCC+ / CCC	CCC+ / CCC	Caa1 / Caa2	14,91%	14,94%	143.945	139.715	7.199	1.449	5,85%
9	CCC-	CCC-	Caa3	40,67%	35,50%	58.157	53.940	7.356	888	15,12%

Taula RC41. IRB - Comprovació de la probabilitat d'incompliment (PD) per cartera - segment Pimes minorista (CR9f)

Nombre de deutors en unitats

Tram PD	Equivalent de qualificació externa			PD mitjana ponderada	PD mitjana aritmètica per deutor	Nombre de deutors		Deutors en situació d'incompliment en l'any	dels quals: nous incompliments de deutors en l'any	Taxa d'incompliment anual històrica mitja
	S&P's	Fitch	Moody's			Tancament de l'exercici previ	Tancament de l'exercici			
1	AA- / A+ / A	AA- / A+ / A	Aa3 / A1 / A2	0,05%	0,05%	21.514	27.137	21	0	0,08%
2	A- / BBB+	A- / BBB+	A3 / Baa1	0,12%	0,13%	35.339	29.537	80	7	0,21%
3	BBB / BBB- / BB+	3BB / BBB- / BB+ ^{ia} 2	Baa3 / B	0,32%	0,33%	57.213	82.796	359	47	0,41%
4	BB	BB	Ba2	0,68%	0,71%	80.364	45.608	604	75	0,91%
5	BB- / B+	BB- / B+	Ba3 / B1	1,45%	1,42%	57.306	78.364	1.346	164	2,10%
6	B	B	B2	3,37%	3,44%	117.380	107.536	3.435	299	5,95%
7	B-	B-	B3	6,67%	6,67%	11.479	13.259	893	61	8,47%
8	CCC+ / CCC	CCC+ / CCC	Caa1 / Caa2	14,98%	15,24%	7.156	7.321	945	13	15,11%
9	CCC-	CCC-	Caa3	38,04%	37,76%	8.412	7.994	2.247	13	37,94%

Taula RC42. IRB - Comprovació de la probabilitat d'incompliment (PD) per cartera - segment Altres exposicions minoristes (CR9g)

Nombre de deutors en unitats

Tram PD	Equivalent de qualificació externa			PD mitjana ponderada	PD mitjana aritmètica per deutor	Nombre de deutors		Deutors en situació d'incompliment en l'any	de ls quals: nous incompliments de deutors en l'any	Taxa d'incompliment anual històrica mitja
	S&P's	Fitch	Moody's			Tancament de l'exercici previ	Tancament de l'exercici			
1	AA- / A+ / A	AA- / A+ / A	Aa3 / A1 / A2	0,04%	0,05%	84.397	110.385	67	4	0,08%
2	A- / BBB+	A- / BBB+	A3 / Baa1	0,12%	0,13%	60.398	74.329	196	20	0,24%
3	BBB / BBB- / BB+	3BB / BBB- / BB+ ^{1a2}	Baa3 / B	0,29%	0,29%	81.538	109.909	610	69	0,54%
4	BB	BB	Ba2	0,67%	0,70%	69.671	183.344	1.205	220	1,00%
5	BB- / B+	BB- / B+	Ba3 / B1	1,53%	1,63%	81.641	591.121	2.325	478	1,57%
6	B	B	B2	3,28%	3,32%	113.017	326.225	4.911	1.044	2,46%
7	B-	B-	B3	8,12%	8,60%	41.858	32.259	2.418	371	5,34%
8	CCC+ / CCC	CCC+ / CCC	Caa1 / Caa2	15,70%	15,38%	41.138	25.991	3.616	76	9,81%
9	CCC-	CCC-	Caa3	39,91%	36,68%	31.472	18.802	5.854	48	22,48%

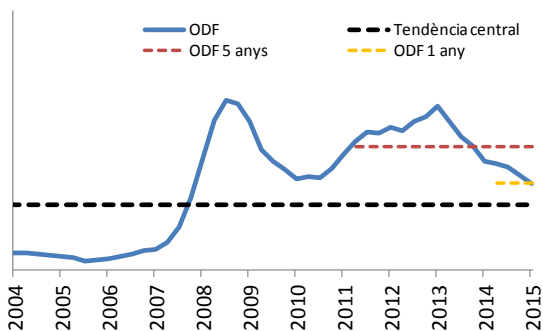
S'observa que la taxa d'incompliments anual mitjana dels últims cinc anys se situa, en general, per damunt de la PD mitjana de la cartera actual (a 31 de desembre de 2016) a causa que, d'una banda, la PD és una mètrica *through-the-cycle* que intenta valora la probabilitat d'incompliment en mitjana del cicle, mentre que d'altra banda l'ODF reflecteix la taxa d'incompliments en el moment actual, en aquest cas, els últims cinc anys, que concentren anys de debilitat econòmic del cicle.

L'efecte esmentat en el paràgraf anterior es posa de manifest en el gràfic següent per a pimes, encara que l'anàlisi seria similar a la resta de carteres. Per a l'obtenció dels PDS *through-the-cycle* es parteix d'una tendència central igual a l'ODF mitjana entre 1991 i desembre de 2015 en l'últim calibratge de paràmetres. La freqüència d'incompliment de 2015 es troba encara per damunt de la tendència central, mentre que la freqüència d'incompliment mitjana dels últims cinc anys es troba molt per damunt en recollir els pics d'incompliment de 2013

Gràfic 8. Comparació de les freqüències d'incompliment amb la tendència central.

PiMEs Mitjanes

Tendència central vs. ODF a 5A vs. ODF a 1A

4. Comparativa entre EAD i exposició observada

L'EAD, o *exposure at default*, es defineix com l'import que en cas d'incompliment s'estima que estarà disposat pel client. Aquest valor s'obté com el disposat en el moment en què s'estima més una proporció de l'import disponible que es determina mitjançant el *credit conversion factor* (CCF).

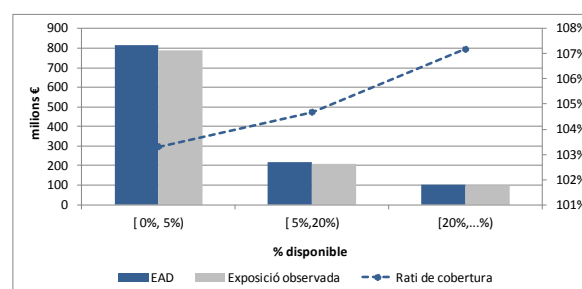
Per verificar la bondat del CCF estimat, en les carteres principals en què es concedeix la possibilitat de disposar fins al límit contractat (crèdit obert, targetes i comptes de crèdit) s'ha comparat l'EAD estimada a 31 de desembre de

2015 amb l'Exposició observada en la data en què s'identifica el *default*. Aquesta comparativa es fa per trams de disponibilitat, que es calcula com a import disponible dividit entre el límit o disposat potencial màxim.

Adicionalment es defineix la ràtio de cobertura com una mesura a partir de la qual poder valorar la precisió de les estimacions realitzades. Aquesta ràtio es defineix com l'EAD estimada entre l'exposició realment observada.

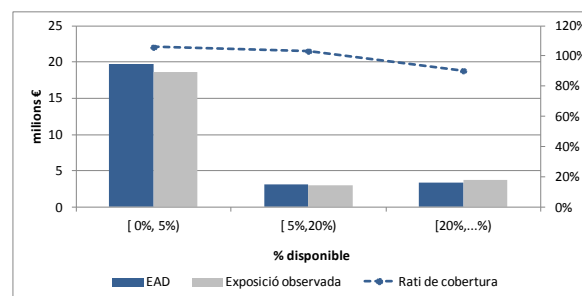
Minorista

Gràfic 9. Crèdit obert

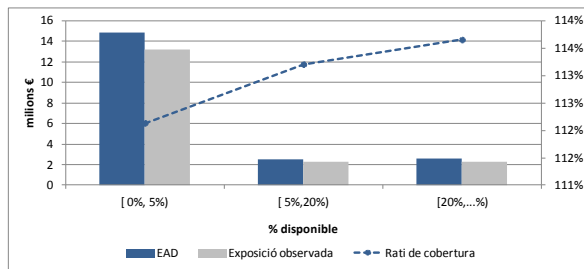
El crèdit obert és un dels productes amb saldo disponible més estesos a CaixaBank i, en especial, a la cartera minorista. En aquesta cartera la major part de l'exposició es concentra en els trams de menor disponibilitat i presenta una ràtio de cobertura mitjana del 103%, la qual cosa és indicativa que el CCF d'aquest producte prediu correctament l'exposició del moment del *default*.

Gràfic 10. Targetes de crèdit

A la cartera de targetes de particulars la major part de l'exposició també es concentra en els trams de menys disponibilitat i presenta una ràtio de cobertura mitjana de 106%.

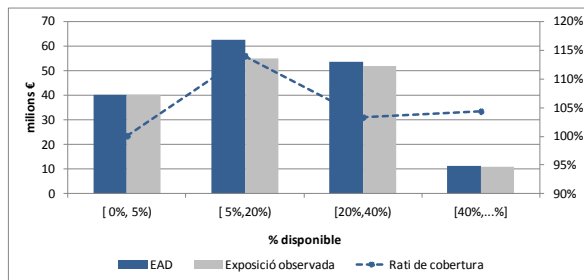
Gràfic 11. Comptes de crèdit

A la cartera de comptes de crèdit, encara que l'exposició és significativament més baixa a la cartera de crèdits oberts, també s'observa com l'EAD estimada a l'inici de l'any és superior a la que finalment s'observa quan es produeix el *default*, la qual cosa situa la ràtio de cobertura mitjana en el 112%.

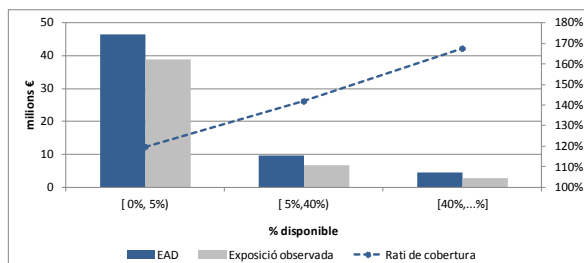
Pime

Gràfic 12. Crèdit obert

En tots els trams de disponibilitat el total d'EAD estimat per a crèdit obert de pimes és lleugerament superior a l'exposició que s'observa en la data en què es produeix el *default*. Aquesta situació permet obtenir una ràtio de cobertura de la cartera de 106%.

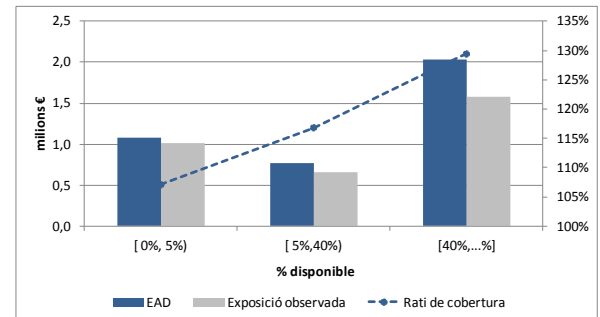
Gràfic 13. Comptes de crèdit

El fet que s'observi una concentració important en el tram de major utilització és un bon indicatiu que els límits de crèdit s'ajusten correctament a les necessitats de les pimes, no oferint un disponible que podria suposar un major risc per a l'Entitat.

La ràtio de cobertura de la cartera se situa en el 125%, de manera que s'ha estimat una EAD que cobreix amb suficient marge l'Exposició observada en la data d'incompliment.

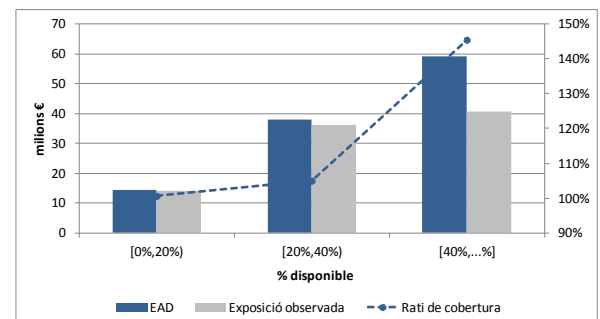
Gràfic 14. Targetes

En tots els trams de disponibilitat el total d'EAD estimat per a targetes de pimes és lleugerament superior a l'exposició que s'observa en la data en què es produeix el *default*, i s'obté una ràtio de cobertura de la cartera de 119%.

Empresa

Gràfic 15. Crèdit obert

En tots els trams de disponibilitat el total d'EAD estimat per a crèdit obert d'empreses és superior a l'Exposició que s'observa en la data en què es produeix el *default*, especialment en el tram de disponibilitat més alt, en què la ràtio de cobertura mitjana assolix el 145%.

Les carteres de targetes i comptes de crèdit per al segment de gran empresa, encara que no es mostren en els gràfics, també tenen ràtios de cobertura molt elevats.

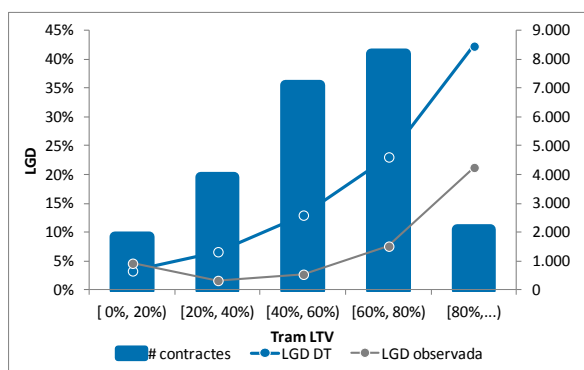
5. Comparativa entre LGD DT i LGD observada

L'LGD, o *Loss Given Default*, és una mesura que informa sobre la proporció d'EAD que l'Entitat no ha pogut recuperar després de finalitzar els processos de recuperació. Per tant, atès que la pèrdua real en un *default* només serà certa quan acaba el procés de recuperació, que pot durar des d'uns quants dies fins a diversos anys, l'LGD observada només es podrà calcular en processos finalitzats, és a dir, cicles tancats. Aquesta situació fa necessari disposar d'un període d'observació major al d'ODF o exposició per obtenir l'LGD observada. A més, per a una mateixa cartera en *default* l'LGD mitjana observada pot variar d'un any a un altre per la incorporació de nous *default* finalitzats.

Per poder disposar d'un període d'observació de més d'un any, en les anàlisis que es presenten a continuació se seleccionen els *defaults* de contractes sans a 31 desembre de 2013, que han entrat en *default* durant el 2014 i el procés de recuperació dels quals estigui finalitzat a 31 de desembre de 2016.

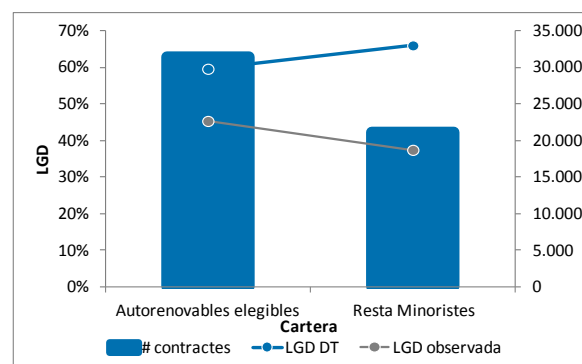
Minorista

Gràfic 16. Garantia hipotecària

En termes generals l'LGD observada (6,08%) de particulars amb garantia hipotecària se situa en un valor força inferior a l'LGD DT estimada (17,35%), que és l'esperat perquè el període d'observació correspon a un període de recuperació econòmica (2014-2016).

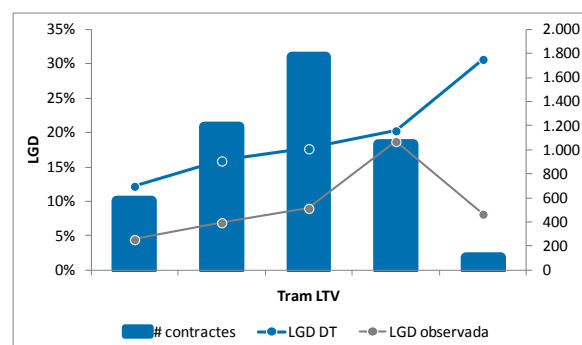
Gràfic 17. Garantia personal

A la cartera minorista sense garantia, l'LGD observada (42,12%) se situa força per sota de l'LGD estimada (62,12%), per la qual cosa l'estimació feta per CaixaBank conté un ampli marge de prudència.

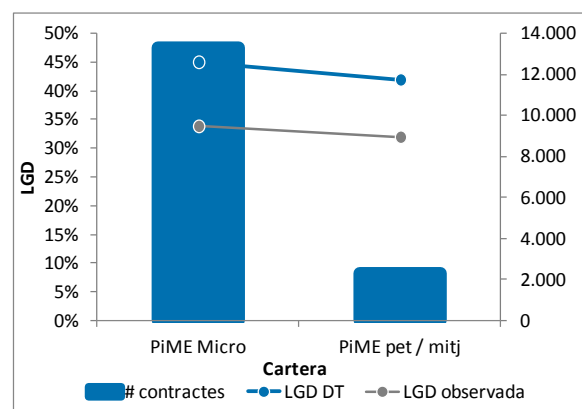
Pime

Gràfic 18. Garantia hipotecària

A la cartera de pimes amb garantia hipotecària l'LGD observada (10%) també es troba força per sota de l'LGD estimada (17%).

Gràfic 19. Garantia personal

L'LGPD observada (33,59%) a la cartera de pimes sense garantia també se situa en nivells inferiors als de l'estimada (44,58%), la qual cosa és un indicatiu que en l'estimació s'estan prenent criteris molt prudents, i que els processos i les polítiques de recuperació són efectius.

6. Comparativa entre pèrdua efectiva i pèrdua esperada regulatòria

Els objectius d'aquest exercici són:

- ✓ Comprovar com la pèrdua esperada regulatòria manté valors estables durant el cicle mentre que la pèrdua observada presenta una dependència directa amb la situació econòmica vigent en cada moment.
- ✓ Avaluar la raonabilitat de l'ordre de magnitud de la diferència entre les dues xifres.

En relació amb el primer objectiu, es destaca que la pèrdua esperada regulatòria s'estima com la pèrdua mitjana anual del cicle econòmic i, per tant, no es pot considerar com un estimador ajustat de la pèrdua que es preveu tenir en un any o període concret. Per això, mentre que la pèrdua esperada regulatòria ha d'oferir valors estables al llarg del temps, la pèrdua observada fluctuarà segons la fase en què estigui el cicle econòmic i les polítiques de recuperació aplicades per l'Entitat.

Per fer la comparació entre pèrdua esperada i efectiva s'han pres els contractes sans a 31 de desembre de cada any valorats mitjançant IRB avançat i s'ha comparat la pèrdua esperada en aquest moment amb la pèrdua efectiva observada durant l'any següent. A causa de les restriccions existents, en el càlcul de la pèrdua efectiva s'han fet les hipòtesis següents:

- ✓ Només es calcularà pèrdua efectiva per a aquells contractes que hagin entrat en *default*, prenent com a exposició l'observada en la data de *default*. Per tant, els contractes que no hagin incorregut en *default* durant el següent any disposaran d'una pèrdua efectiva de 0 €.

- ✓ Per als contractes en *default* el cicle de *default* dels quals no hagi finalitzat i per als quals, per tant, no es disposa de pèrdues observades s'ha pres com a millor estimació de la pèrdua efectiva del contracte la pèrdua esperada calculada a 31 de desembre de 2016. Això implica que, especialment per a l'últim any (2016), en què es concentren la majoria de cicles que no han acabat, la pèrdua efectiva per a aquests contractes sigui força superior a la pèrdua esperada, atès que s'han calculat, en el primer cas, amb el contracte en situació sana i a un any i, en el segon cas, en situació d'incompliment i per a tota la vida restant estimada del contracte.
- ✓ La pèrdua efectiva podrà variar d'un any a un altre per al mateix període a causa de la finalització de processos de recuperació.
- ✓ Els valors en percentatges de pèrdua esperada i de pèrdua efectiva s'han calculat sobre l'EAD sana a tancament de l'any precedent.

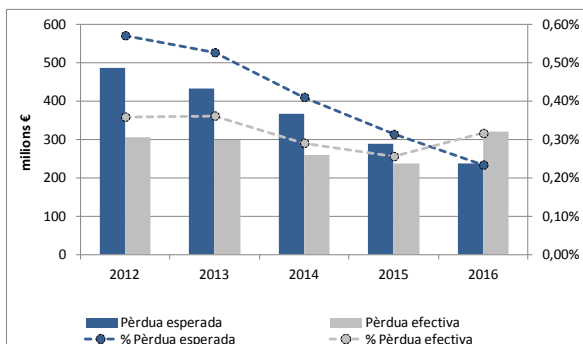
Finalment, es destaca que CaixaBank duu a terme un procés d'actualització en què mesura els paràmetres que participen en el càlcul de la pèrdua esperada utilitzant un any més d'informació interna sobre incompliments i les pèrdues associades a aquests. Aquest procés d'actualització permet millorar la qualitat dels paràmetres estimats per dues vies:

- ✓ En primer lloc, pel fet de disposar d'una mostra amb dades actualitzades i d'un volum més gran és possible millorar la precisió dels paràmetres estimats.
- ✓ La segona via correspon al procés continu d'anàlisi i estudi de la informació continguda en els sistemes de CaixaBank que permet identificar nous patrons i variables explicatives o renovar els ja existents millorant d'aquesta manera la predicció de la pèrdua esperada.

A continuació es mostra com ha evolucionat la pèrdua esperada i la pèrdua efectiva al llarg dels últims anys en diferents carteres d'IRB avançat:

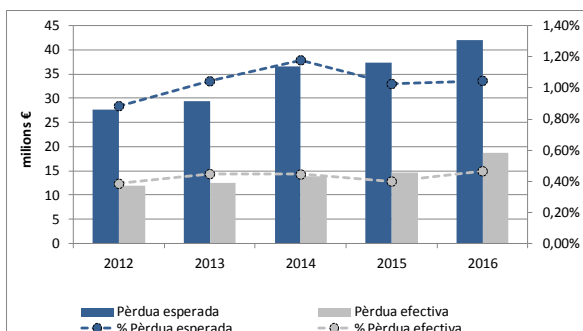
Minorista

Gràfic 20. Pèrdua esperada i efectiva en la cartera minorista hipotecària

Per bé que la pèrdua efectiva de la cartera de minoristes amb garantia hipotecària fluctua lleugerament, s'observa com en línies generals la pèrdua esperada i la pèrdua efectiva es comporten de manera similar llevat del 2016, per al qual un nombre significatiu de contractes no han acabat el seu cicle de *default* i se'ls està assignant la pèrdua esperada a 31 de desembre de 2016. Addicionalment, partint dels indicadors relatius, s'observa com la reducció en els totals de pèrdua estan determinats principalment per una millora en la qualitat creditícia i no tant per una reducció en l'exposició de la cartera.

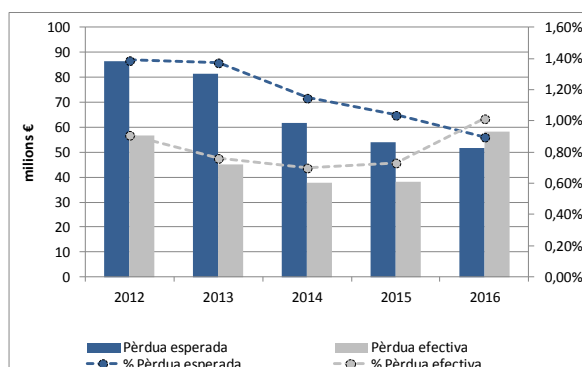
Gràfic 21. Pèrdua esperada i efectiva en la cartera d'autorenovables

Durant tot el període observat la pèrdua esperada se situa en valors relativament estables al voltant de l'1% i molt per damunt de la pèrdua efectiva (al voltant del 0,43%). És interessant ressaltar com en els primers anys de la sèrie, que coincideixen amb la plena recessió econòmica, tant la pèrdua esperada com la pèrdua efectiva expressades en percentatge d'exposició creixen, malgrat que en volum en

algun cas disminueixen, la qual cosa és indicativa d'un increment del risc estimat/observat. Per contra, a partir de 2014 s'observa un canvi de tendència, en què el 2015, malgrat que la pèrdua esperada expressada en percentatge disminueix, la pèrdua esperada de targetes en volum creix, la qual cosa indica un creixement de la cartera mitjançant operacions de millor qualitat.

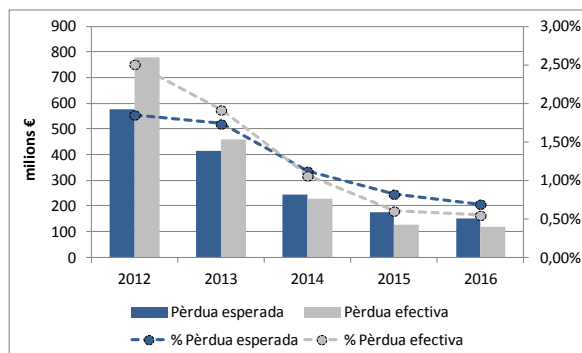
Gràfic 22. Pèrdua esperada i efectiva en la cartera resta de minoristes

En tota la sèrie històrica les pèrdues efectives d'operacions per a consum se situen per sota de la pèrdua esperada que, d'altra banda, durant el temps s'ha anat alineant cada vegada més a aquestes pèrdues observades, excepte el 2016, per al qual un nombre significatiu de contractes no han acabat el seu cicle de *default* i se'ls està assignant la pèrdua esperada a 31 de desembre de 2016.

Pimes

Gràfic 23. Pèrdua esperada i efectiva en la cartera de pimes

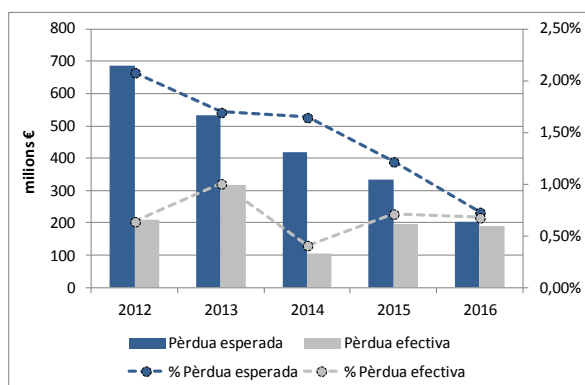

Llevat del 2012, la pèrdua efectiva i la pèrdua esperada se situen en nivells similars. S'observa que en els primers anys de la sèrie, que coincideixen amb plena recessió econòmica, la pèrdua efectiva és superior a l'esperada, però la

gestió de la cartera ha permès reduir en els últims 3 anys el risc estimat i efectiu en la cartera mitjançant la millora de la seva qualitat.

Empresa

Gràfic 24. Pèrdua esperada i efectiva en la cartera de gran empresa

En la cartera de gran empresa, durant tot el període observat la pèrdua esperada se situa en nivells superiors a la pèrdua efectiva i s'alinea en els últims anys, on es concentra un nombre més elevat de cicles d'incompliment que encara no han finalitzat. D'altra banda, cal destacar que en els dos últims anys s'observa que malgrat que la pèrdua esperada expressada en percentatge disminueix, l'exposició de la cartera augmenta, la qual cosa indica un creixement de la cartera mitjançant operacions de millor qualitat.

Integració de les estimacions internes de risc en la gestió

L'ús dels paràmetres de risc, PD, LGD i EAD, són una peça clau en la gestió del risc de crèdit de l'Entitat, i el seu ús va més enllà del regulatori.

Els principals paràmetres per mesurar el risc estan presents en la presa de decisions, des de la concessió fins al seguiment de les exposicions, incloent-hi la gestió d'incentius i la monitoració de la rendibilitat dels segments de negoci.

A continuació s'exposen les principals eines i polítiques:

- ✓ Sistema de facultats per pèrdua esperada en la concessió de risc a empreses:

El càlcul del nivell de risc per pèrdua esperada (probabilitat de mora x exposició x severitat) millora el control del risc, adequant les facultats d'aprovació al mesurament del risc del client, i si escau del seu grup econòmic.

El càlcul del nivell de risc d'una sol·licitud acumula la pèrdua esperada i la pèrdua màxima (exposició x severitat) de tots els contractes i sol·licituds del client i del seu grup econòmic en el marc de l'Entitat, incloent-hi la nova operació i excloent-ne aquelles operacions que s'ha indicat que es cancel·laran.

La limitació de la pèrdua màxima evita que es puguin concedir imports nominals excessivament alts quan la probabilitat de mora del client (PD) sigui molt baixa.

En funció dels imports de pèrdues esperades i pèrdues màximes acumulades de les operacions de cada titular i de les del seu corresponent grup econòmic, si escau, es determina el nivell d'aprovació del risc.

- ✓ Sistema de *Pricing* en la concessió de risc:
- ✓ Garanteix l'adequada relació del binomi rendibilitat/risc, en termes de sol·licitud. Estimació del preu de l'operació com a suma de:
 - La Pèrdua Esperada
 - El cost dels recursos propis
 - L'estimació de costos operatius interns
 - La prima de liquiditat
- ✓ Sistema de diagnòstics per prima de risc en la concessió de risc a particulars:

Sistema automàtic de recomanació d'actuació en la concessió d'operacions de particulars en base a **prima de risc** (pèrdua esperada + retribució de capital).

Establiment d'un punt de tall d'acceptació/denegació d'operacions amb penalització en les facultats d'aprovació del risc quan implica un nivell especialment alt de risc.

- ✓ Sistema de Rendibilitat Ajustada al Risc (RAR):

La rendibilitat ajustada al risc mesura la rendibilitat sobre el capital consumit, una vegada descomptats la pèrdua esperada, els costos operatius i el cost dels fons.

$$RAR = \frac{\text{Resultats d'Explotació} - \text{Pèrdua Esperada}}{\text{Capital Requerit}}$$

La taxa mínima de rendibilitat sobre capital que ha d'assolir una operació ve determinada pel cost de capital, que és la

remuneració mínima exigida pels seus accionistes.

Quan una operació obté una rendibilitat ajustada al risc positiva, significa que està participant en els beneficis de l'Entitat, però només crearà valor per a l'accionista quan la rendibilitat sigui superior al cost del capital.

Aquest sistema permet un millor control de l'equilibri entre la rendibilitat i el risc sobre la cartera de clients de l'Entitat.

- ✓ Càlcul de provisions per models interns sota NIC39 o Circular 4/2016 del Banc d'Espanya: D'acord amb la Circular esmentada, el càlcul de la pèrdua incorreguda, amb l'excepció de la cartera dubtosa corresponent a actius individualment significatius, es fa partint de models d'interns que comparin una important base comuna amb els models IRB, amb la particularitat i diferència respecte dels models IRB de tractar-se d'estimacions *Point-in-Time* en haver de reflectir les condicions econòmiques vigents.

6.2. RISC DE CONTRAPART

Gestió prudent del risc de contrapart mitjançant l'assignació de límits interns i l'ús de tècniques de mitigació

- El risc de contrapart quantifica les pèrdues derivades del potencial incompliment, per part de l'entitat de contrapartida i abans de la liquidació definitiva, dels fluxos de caixa en operacions amb instruments derivats, operacions amb compromís de recompra o de préstecs de valors i operacions amb liquidació diferida.
- L'objectiu principal de la gestió del risc de contrapart a CaixaBank és alinear l'assumpció d'aquest risc amb els objectius de negoci del Grup, partint del marc d'apetit al risc de l'Entitat.
- El control del risc de contrapart del Grup CaixaBank es fa mitjançant un sistema integrat que permet conèixer, en temps real, el límit d'exposició disponible amb qualsevol contrapartida, producte i termini. Com a part de la gestió diària de les exposicions, el Grup CaixaBank també utilitza polítiques i tècniques de mitigació de risc amb l'objectiu de reduir l'exposició al risc de contrapart.
- L'EAD de risc de contrapart puja a 5.788 milions d'euros, dels quals el 81% correspon a risc *default* de contrapart (70% calculat segons el mètode estàndard i l'11% segons el mètode IRB) i el 19% restant correspon a EAD per *Credit Valuation Adjustment* (CVA).

Els APR de risc de contrapart pugen a 3.104 milions d'euros, dels quals el 71% correspon a risc *default* de contrapart (82% calculat segons el mètode estàndard i el 18% segons el mètode IRB) i el 29% restant correspon a EAD per *Credit Valuation Adjustment* (CVA).

CONTINGUTS DEL CAPÍTOL

- 6.2.1. Gestió del risc de contrapart
- 6.2.2. Requeriments de recursos propis
- 6.2.3. Aspectes quantitius

3.104 MM €

APR de risc de contrapart

4.658 MM €

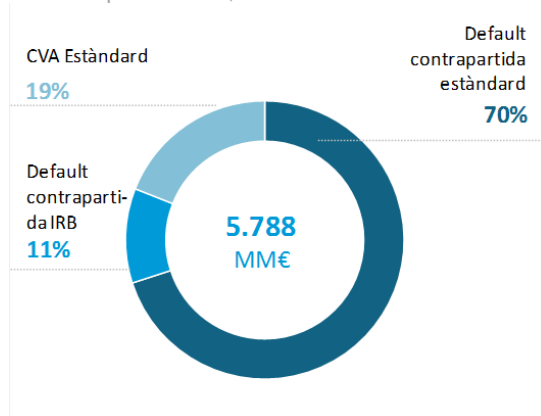
EAD de risc *default* contrapart

1.130 MM €

EAD de *Credit Valuation Adjustment* (CVA)

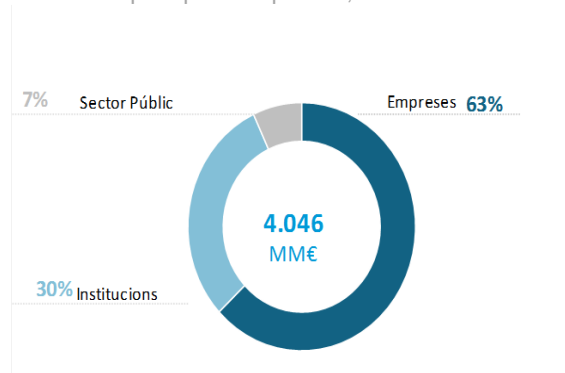
EAD RISC DE CONTRAPART

Distribució per mètode, %

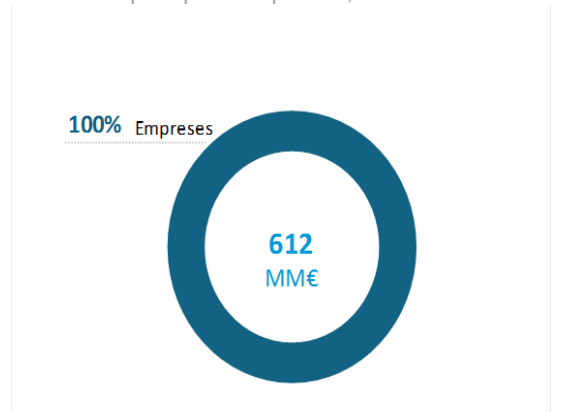
EAD RISC *DEFAULT* (ESTÀNDARD)

Distribució per tipus d'exposició, %

EAD RISC *DEFAULT* (IRB)

Distribució per tipus d'exposició, %

6.2.1. Gestió del risc de contrapart

Descripció i política general

Tal com defineix l'article 272 del CRR, el risc de contrapart és «el risc que la contrapart en una operació pugui incórrer en impagament abans de la liquidació definitiva dels fluxos de caixa d'aquesta operació». Estan subjectes a risc de contrapartida els derivats, les operacions amb compromís de recompra, les operacions de préstec de valors i les operacions amb liquidació diferida.

L'objectiu principal en la gestió del risc de contrapart a CaixaBank és l'alineament de l'assumpció de risc de contrapart amb els objectius de negoci dins el marc d'apetit al risc de l'entitat. Es tracta de configurar un perfil de riscos que, d'una banda, faciliti la consecució dels pressupostos de rendibilitat i creació de valor i, de l'altra, garanteixi la solvència a mitjà i llarg termini de la institució.

A CaixaBank, la concessió de noves operacions que comportin risc de contrapartida té un marc intern predefinit que permet la ràpida presa de decisions respecte a l'assumpció d'aquest risc, tant per a l'entorn de contrapartides financeres com per a la resta. En aquest sentit, en el context d'operacions amb entitats financeres, CaixaBank disposa d'un sistema de concessió de línies aprovat pel Comitè Global del Risc, en el qual la màxima exposició autoritzada de risc de crèdit, que inclou risc de contrapartida, amb una entitat es determina mitjançant un càlcul basat fonamentalment en els *ratings* de les entitats i en l'anàlisi dels seus estats financers.

En l'operativa amb la resta de contrapartides, incloent-hi client minorista, les operacions de derivats vinculades a una sol·licitud d'actiu (cobertura del risc de tipus d'interès en préstecs) s'aproven conjuntament amb aquesta. Tota la resta d'operacions s'aproven en funció del compliment de límit del risc assignat (i recollit en la línia de risc de derivats corresponent) o bé en funció de la seva anàlisi individual. L'aprovació d'operacions correspon a les àrees de Riscos encarregades de l'anàlisi i l'admissió.

La definició dels límits de risc de contrapartida es complementa amb els límits interns de concentració, principalment risc país i grans exposicions.

La concessió de línies de risc preaprovades per a les contrapartides permet conèixer en tot moment

quin és el disponible per a la contractació de noves operacions.

Pel que fa als riscos de contrapartida amb les entitats de contrapartida central (ECC), CaixaBank disposa d'un marc intern específic, aprovat pel Comitè Global de Risc, on s'especifica com es determinen els límits per a aquestes entitats i com s'ha de calcular l'exposició per determinar el disponible d'aquest límit.

Estructura i organització de la funció de gestió del risc

Tot seguit es detalla el llistat de les àrees que a CaixaBank tenen responsabilitats directes sobre la quantificació, el seguiment i el control del risc de contrapartida:

- ✓ **El Departament de Risc Sector Financer i Risc País**, integrat en la Direcció Executiva d'Anàlisi i Concessió d'Empreses, és la unitat que té la responsabilitat sobre tots els riscos assumits per CaixaBank amb entitats financeres, independentment del tipus d'operativa i àmbit d'activitat que els genera. En l'àmbit de risc de contrapart, les principals funcions assignades són:
 - Determinació dels límits de risc per contrapart.
 - Anàlisi i seguiment de contraparts i riscos.
 - Control de la utilització de límits i autorització d'excedits.
 - Seguiment del risc legal.
 - Elaboració d'informació de riscos per a òrgans interns.
- ✓ **Altres centres adscrits a la Direcció Executiva d'Anàlisi i Concessió d'Empreses i centres adscrits a la Direcció Corporativa d'Anàlisi i Concessió de Particulars**, que tenen la responsabilitat sobre l'admissió de tots els riscos amb entitats no financeres (empreses i particulars, respectivament) assumits per CaixaBank, independentment del tipus d'operativa i àmbit d'activitat que els genera, incloent-hi per tant l'operativa que implica risc de contrapartida per a CaixaBank.
- ✓ **El Departament de Risc de l'Operativa en Mercats**, integrat en la Direcció Executiva de Gestió Global del Risc, les principals funcions del qual, en l'àmbit de risc de risc de contrapart, són:

- Definició i implantació de les metodologies de càlcul d'estimació de l'exposició creditícia equivalent.
- Valoració diària de les operacions subjectes als contractes de col·laterals de derivats OTC, operacions amb pacte de recompra i préstecs de valors.
- Càlcul dels requeriments mínims de capital per risc de contrapartida i emplenament dels informes recurrents al supervisor.
- Elaboració d'informació recurrent de risc de contrapartida per a òrgans interns de l'entitat.

✓ **L'Àrea de Serveis Operatius a Mercats**, integrada en la Subdirecció General de Serveis Bancaris, és la unitat responsable de la gestió operativa diària dels contractes bilaterals de col·lateral de derivats, operacions amb pacte de recompra i préstecs de valors, així com dels contractes de col·lateral amb cambres centrals (tant d'operativa OTC com de mercat organitzat). Les principals funcions que li són assignades són:

- La generació dels *margin calls* a les contrapartides,
- La conciliació de posicions col·lateralitzades i gestió de discrepàncies.
- El seguiment de les liquidacions i comptabilitzacions associades a la gestió dels contractes esmentats.

✓ El **Departament d'Assessoria Jurídica de Negoci**, integrat en la Direcció Executiva d'Assessoria Jurídica, és el responsable d'elaborar els contractes marc entre CaixaBank i les contrapartides.

Sistemes de mesurament i d'informació per a la gestió del risc de contrapart

El risc de contrapart relatiu a les operacions de derivats va associat quantitativament al seu risc de mercat, ja que la quantitat que deu la contrapart s'ha de calcular en funció del valor de mercat de les operacions contractades més el seu valor potencial (possible evolució del seu valor en una situació extrema de preus de mercat, d'acord amb la sèrie històrica coneguda d'evolució dels preus de mercat).

L'exposició creditícia equivalent per derivats s'entén com la màxima pèrdua potencial durant la vida de les operacions en què CaixaBank

podria incórrer si la contrapartida fes *default* en qualsevol moment futur. Per al seu càlcul, s'aplica la simulació de Montecarlo, amb efecte cartera i compensació de posicions, si escau, amb un interval de confiança del 95%, a partir de models estocàstics que tenen en compte la volatilitat del subjacent i totes les característiques de les operacions.

En operacions amb pacte de recompra i préstecs de valors, l'exposició per risc de contrapartida es calcula com la diferència entre el valor de mercat de l'actiu cedit a la contrapartida i el valor de mercat del col·lateral rebut d'aquesta, tenint en compte els ajustos de volatilitat aplicables en cada cas.

A més, es té en compte l'efecte mitigador de les garanties reals rebudes sota els contractes marc de col·lateral (vegeu l'apartat «Polítiques de cobertura i tècniques de mitigació de risc de contrapart»). En general, la metodologia de càlcul d'exposició per risc de contrapartida descrita anteriorment s'aplica tant en el moment de l'admissió de noves operacions com en els càlculs recurrents dels dies posteriors.

En l'entorn de contrapartides financeres, el control del risc de contrapart del Grup CaixaBank es fa mitjançant un sistema integrat que permet conèixer, en temps real, el límit d'exposició disponible amb qualsevol contrapartida, producte i termini. Per a la resta de contrapartides, el control de risc de contrapart es fa en aplicacions d'àmbit corporatiu, en què hi ha tant els límits de les línies de risc de derivats (si escau) com l'exposició creditícia dels derivats i les operacions amb pacte de recompra.

Polítiques de cobertura i tècniques de mitigació del risc de contrapart

Les principals polítiques i tècniques de mitigació de risc de contrapartida emprades com a part de la gestió diària de les exposicions a entitats financeres suposen la utilització de:

- ✓ **Contractes ISDA / CMOF**. Contractes marc estandarditzats per a l'empara de l'operativa global de derivats amb una contrapart. Preveuen explícitament en el seu clausulat la possibilitat de compensar els fluxos de cobrament i pagament pendents entre les parts per a tota l'operativa de derivats coberta per aquests.

- ✓ **Contractes CSA / Annex III del CMOF.** Són acords en virtut dels quals les parts es comprometen a lliurar un col-lateral (habitualment un dipòsit d'efectiu) com a garantia per cobrir la posició neta de risc de contrapartida originada pels productes derivats contractats entre elles, basant-se en un acord de compensació previ inclòs a les clàusules dels contractes ISDA o CMOF.
- ✓ **Contractes GMRA / CME / GMSLA (operacions amb compromís de recompra o préstec de valors).** Són acords en virtut dels quals les parts es comprometen a lliurar un col-lateral com a garantia per cobrir la posició neta de risc de contrapartida originada per la desviació que es pugui produir entre el valor de l'import meritat per la compravenda simultània de títols i el seu valor de mercat.
- ✓ **Clàusules *break-up*.** Disposicions que permeten, a partir d'un determinat termini de la vida del derivat, formalitzar-ne la resolució anticipada per decisió lliure d'una de les parts. Permeten mitigar el risc de contrapartida en reduir la durada efectiva de les operacions subjectes a aquesta clàusula.
- ✓ **Sistemes de liquidació lliurement contra pagament.** Permet eliminar el risc de liquidació amb una contrapartida ja que la compensació i liquidació d'una operació es fan simultàniament i de forma inseparable. És especialment rellevant el sistema de liquidació CLS, que permet assegurar entrega contra pagament quan hi ha fluxos simultanis de cobrament i pagament en diferents divises.
- ✓ **Entitats de Contrapartida Central (ECC).** La utilització d'ECC en l'operativa de derivats i operacions amb pacte de recompra permet mitigar el risc de contrapartida associat a aquesta operativa, ja que aquestes entitats fan funcions d'interposició per compte propi entre les dues entitats que intervenen en l'operació i assumeixen el risc de contrapartida. La normativa EMIR estableix, entre d'altres, l'obligació de compensar certs contractes de derivats OTC en aquestes Entitats de Contrapartida Central i de notificar totes les operacions efectuades.

Per a contrapartides no financeres, les tècniques de mitigació de risc de contrapartida suposen la utilització de: contractes ISDA/CMOF, contracte CSA/Annex III del CMOF i clàusules *break-up*, així com la pignoració de garanties financeres i l'ús d'avalis emesos per contrapartides de millor

qualitat creditícia que la contrapartida original de l'operació.

Metodologia per a l'assignació interna de capital

El procés d'assignació del càlcul del capital intern per risc de contrapartida es fa de manera conjunta amb el risc de crèdit

Anàlisi i polítiques respecte a les exposicions al risc de correlació adversa

Els processos d'admissió i monitorització del risc de contrapartida permeten identificar els casos en què CaixaBank incorre en risc de correlació adversa (conegut comunament amb el terme en anglès: *wrong way risk*). Aquesta circumstància és tractada adequadament en tots dos processos. L'entitat té identificats els casos, molt puntuals, en què s'incorre en aquest risc, i per a aquests casos utilitza mètriques suficientment conservadores d'estimació d'exposició creditícia, tant en el moment de la contractació de l'operació com durant la seva vida.

Eficàcia de les garanties reals

Tal com s'ha comentat anteriorment, per tal de garantir l'operativa subjecta a risc de contrapartida, el Grup CaixaBank aplica contractes de col-lateral, principalment amb entitats financeres. Sovint, habitualment de forma diària, es fa la quantificació del risc mitjançant la valoració a preus de mercat de totes les operacions vives subjectes a l'acord marc de col-lateral, la qual cosa implica la revisió i modificació, si escau, del col-lateral que ha de lliurar la part deutora.

D'altra banda, l'impacte sobre les garanties reals en el cas hipotètic d'una baixada de *rating* de CaixaBank no seria significatiu perquè la majoria dels contractes de col-laterals no preveu franquícies relacionades amb el nostre *rating*. Tenint en compte que la majoria de contractes amb entitats financeres té el llindar¹ a zero i que, en aquells en què hi ha un escalat lligat al *rating*, el valor de la cartera no acostuma a superar l'import del llindar, una disminució de *rating* suposaria, en el pitjor dels casos, una sortida d'efectiu no significativa.

¹ Import a partir del qual s'ha de produir el lliurament del col-lateral a la contrapartida.

6.2.2. Requeriments de recursos propis mínims per risc de contrapart

En aquest apartat s'informa de les exposicions i els APR per risc de crèdit i risc de contrapart. D'aquesta manera, es permet l'alineació completa d'aquesta informació amb la lliurada a l'EBA (European Banking Authority) en els informes sol·licitats en la CRD IV, coneguts comunament com estats COREP (*Common Reporting*).

TAULA RCC1 - Actius ponderats per risc de contrapart

Imports en milions d'euros

Mètode aplicat	APR
Mètode Estàndard	2.694
del que per Contrapartida	1.809
del que per Credit Value Adjustment (CVA)	886
Mètode basat en qualificacions internes (IMM)	410
Total Grup CaixaBank	3.104

TAULA RCC2 - Anàlisi de l'exposició al risc de crèdit de contrapart (CCR) per mètode

Imports en milions d'euros

	Cost de reposició	Exp. potencial futura	EAD després de CRM	APR
Mètode de valoració a preus de mercat	6.485	2.386	3.912	2.056
Enfocament integral per a la mitigació del risc de crèdit (per a SFT)			746	162
Total	6.485	2.386	4.659	2.219

Actualment CaixaBank calcula el valor d'exposició dels derivats segons el mètode de valoració a preus de mercat, d'acord amb l'article 274 del CRR. Per a operacions amb pacte de recompra i préstecs de valors, CaixaBank calcula el valor d'exposició d'acord amb el Capítol IV, Títol 2, Part tercera (Reducció del risc de crèdit) del CRR

6.2.3. Aspectes quantitatius

A la taula següent es mostra el detall d'EAD del risc de contrapart, sota metodologia estàndard, pels diferents graus de ponderació de risc, atribuïts, si escau, en funció del mapatge *rating* d'agència dictat per l'EBA:

Taula RCC3. Mètode estàndard: exposicions al risc de contrapart i efectes de tècniques per a la seva mitigació (CCR3a).

Imports en milions d'euros

	Exposició Original	EAD	APR	Densitat de APRs
Sobirans i els seus bancs centrals	32	32	0	0,00%
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	234	234	186	79,52%
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0,00%
Organitzacions internacionals	0	0	0	0,00%
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	1.258	1.227	262	21,32%
Empreses	3.050	2.552	1.360	53,30%
Carteres minoristes per a finalitats reguladores	1	1	1	66,40%
Exposicions garantides per béns immobles	0	0	0	0,00%
Préstecs en mora	0	0	0	0,00%
Categories de risc elevat	0	0	0	0,00%
Bons garantits	0	0	0	0,00%
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0,00%
Exposicions amb Institucions de Inversió Col.lectiva (IIC)	0	0	0	0,00%
Altres actius	0	0	0	0,00%
Total Mètode estàndard	4.575	4.046	1.809	44,70%

S'inclou el Risc de Contrapartida. No s'inclou el Risc de Crèdit ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

Imports en milions d'euros

	Exposició Original	EAD	APR	Densitat de APRs
Sobirans i els seus bancs centrals	14	14	0	0,00%
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	215	215	109	50,75%
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0,00%
Organitzacions internacionals	0	0	0	0,00%
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	2.283	2.283	503	22,03%
Empreses	13.097	2.335	1.996	85,46%
Carteres minoristes per a finalitats reguladores	1	1	1	71,38%
Exposicions garantides per béns immobles	0	0	0	0,00%
Préstecs en mora	0	0	0	0,00%
Categories de risc elevat	0	0	0	0,00%
Bons garantits	0	0	0	0,00%
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0,00%
Exposicions amb Institucions de Inversió Col.lectiva (IIC)	0	0	0	0,00%
Altres actius	0	0	0	0,00%
Total Mètode estàndard	15.609	4.848	2.608	53,81%

31/12/2015

S'inclou el Risc de Contrapartida. No s'inclou el Risc de Crèdit ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

A tancament de 2016 es va procedir a segmentar l'exposició corresponent a Default Funds com a Risc de Contrapartida utilitzant també aquest criteri a les dades de tancament de 2015 per tal de disposar d'un criteri coherent i millor comparació de les dades presentades.

Taula RCC4. Mètode estàndard per a exposicions al risc de contrapart per classes d'actiu i ponderacions per risc (Exposició) (CCR3b).

Imports en milions d'euros

	0%	10%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	Altres	EAD
Sobirans i els seus bancs centrals	32	0	0	0	0	0	0	0	0	32
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	48	0	0	0	0	0	186	0	0	234
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Organitzacions internacionals	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	2	0	1.168	0	56	0	0	0	1	1.227
Empreses	454	0	829	0	0	0	1.192	0	77	2.552
Carteres minoristes per a finalitats reguladores	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Exposicions garantides per béns immobles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Préstecs en mora	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Categories de risc elevat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bons garantits	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exposicions amb Institucions de Inversió Col.lectiva (IIC)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Altres actius	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total Mètode estàndard	536	0	1.997	0	56	1	1.378	0	78	4.046

S'inclou el Risc de Contrapartida. No s'inclou el Risc de Crèdit ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

Taula RCC5. Mètode estàndard per a exposicions al risc de contrapart per classes d'actiu i ponderacions per risc (APR) (CCR3c).

Imports en milions d'euros

	0%	10%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	Altres	APR
Sobirans i els seus bancs centrals	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Entitats del Sector Públic diferents del govern central	0	0	0	0	0	0	186	0	0	186
Bancs multilaterals de desenvolupament	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Organitzacions internacionals	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió	0	0	234	0	28	0	0	0	0	262
Empreses	0	0	166	0	0	0	1.192	0	3	1.360
Carteres minoristes per a finalitats reguladores	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Exposicions garantides per béns immobles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Préstecs en mora	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Categories de risc elevat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bons garantits	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exposicions a curt termini amb institucions i empreses	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exposicions amb Institucions de Inversió Col.lectiva (IIC)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Altres actius	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total Mètode estàndard	0	0	399	0	28	1	1.377	0	3	1.809

S'inclou el Risc de Contrapartida. No s'inclou el Risc de Crèdit ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

Taula RCC6. IRB: exposicions al risc de contrapart per cartera

Imports en milions d'euros

	PD Mitja	Exposició Original	EAD	Nombre de deutors (*)	LGD	Venciment mig en anys	APR	Densitat de APRs	PE
Empreses	2,70%	598	598	2	36,29%	0	405	67,75%	8
Exposicions empreses	1,80%	512	512	1	36,48%	0,1	355	69,28%	4
PIMES	8,05%	86	86	2	35,14%	1,8	50	58,64%	4
Minoristes	5,34%	14	14	3	48,56%	3	5	34,41%	0
Minoristes- garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0
PIMES - garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0
Minoristes Aut. Admissibles	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0
Minoristes-PIMES	5,51%	13	13	2	47,46%	3	4	33,67%	0
Altres exposicions minoristes	2,87%	1	1	0	64,59%	6	0	45,13%	0
Total Mètode IRB	2,76%	612	612	5	36,57%	0,4	410	66,98%	9

Imports en milions d'euros

31/12/2015

	PD Mitja	Exposició Original	EAD	Nombre de deutors (*)	LGD	Venciment mig en anys	APR	Densitat de APRs	PE
Empreses	5,26%	615	615	2	35,80%	0	456	74,09%	15
Exposicions empreses	3,65%	532	532	1	35,28%	0,1	405	76,11%	7
PIMES	15,44%	84	84	2	39,07%	1,0	51	61,31%	8
Minoristes	8,12%	17	17	3	51,40%	3	7	40,96%	1
Minoristes- garantides mitjançant hipoteques sobre immoble	0,00%	0	0	0	0,00%		0	0,00%	0
PIMES - garantides mitjançant hipoteques sobre immobles	0,00%	0	0	0	0,00%		0	0,00%	0
Minoristes Aut. Admissibles	0,00%	0	0	0	0,00%		0	0,00%	0
Minoristes-PIMES	8,57%	16	16	3	49,86%	2,7	6	40,03%	1
Altres exposicions minoristes	2,20%	1	1	0	71,71%	1,1	1	53,20%	0
Total Mètode IRB	5,33%	633	633	5	36,22%	0,3	463	73,19%	16

(*) Número de deudores en miles

Solo se incluye riesgo de contrapartida. No se incluye riesgo de crédito ni titulaciones ni accionarial

Taula RCC7. IRB: exposicions al risc de contrapart per interval de PD (CCR4)

Imports en milions d'euros

Tram de PD	PD Mitjana	Exposició Original	EAD	Nombre de deutors (*)	LGD	Venciment mig en anys	APR	Densitat de APR	PE
1	0,05%	3	3	0	48,18%	3	0	12,11%	0
2	0,15%	184	184	1	29,66%	0	57	31,17%	0
3	0,31%	177	177	1	39,89%	0	112	63,14%	0
4	0,72%	89	89	1	37,59%	1	64	71,72%	0
5	1,48%	74	74	1	39,18%	1	69	93,95%	0
6	3,01%	50	50	1	37,84%	1	56	112,38%	1
7	6,96%	16	16	0	39,57%	1	26	160,63%	0
8	21,33%	4	4	0	31,09%	0	6	153,81%	0
9	34,63%	8	8	0	44,52%	0	19	241,51%	1
Cartera Sana	1,44%	604	604	5	36,22%	0	409	67,70%	3
Default	100,00%	8	8	0	62,21%	0	1	14,38%	5
Total	2,76%	612	612	5	36,57%	0	410	66,98%	9

(*) Nombre de deutors en milers

S'inclou el Risc de Contrapartida. No s'inclou el Risc de Crèdit ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

Imports en milions d'euros

31/12/2015

Tram de PD	PD Mitja	Exposició Original	EAD	Nombre de deutors (*)	LGD	Venciment mig en anys	APR	Densitat de APR	PE
1	0,06%	2	2	0	54,01%	2	0	10,71%	0
2	0,15%	134	134	1	27,91%	0	36	26,98%	0
3	0,33%	188	188	1	39,21%	0	121	64,18%	0
4	0,73%	94	94	1	33,04%	0	61	64,53%	0
5	1,68%	86	86	1	36,72%	0	78	91,58%	1
6	2,94%	43	43	1	35,53%	0	43	100,76%	0
7	8,29%	53	53	0	43,37%	0	101	190,74%	2
8	17,32%	5	5	0	37,83%	3	9	183,02%	0
9	40,35%	5	5	0	48,20%	1	10	215,61%	1
Cartera Sana	1,86%	610	610	5	35,65%	0	460	75,38%	5
Default	100,00%	22	22	0	51,90%	1	3	13,45%	12
Total	5,33%	633	633	5	36,22%	0	463	73,19%	16

(*) Nombre de deutors en milers

S'inclou el Risc de Contrapartida. No s'inclou el Risc de Crèdit ni de Titulitzacions ni de Cartera Accionarial

La taula que es mostra a continuació proporciona un detall de tots els col·laterals aportats o rebuts relacionats amb operacions de derivats o operacions de finançament de valors (SFT: *Securities Financing Transaction*), incloent-hi les

operacions compensades a través d'una entitat de contrapartida central. En el cas de SFT, es consideren col·laterals les dues potes de cada operació (és a dir, tant efectiu com valors, rebuts i lliurats).

Taula RCC8. Composició del col·lateral per a exposicions al Risc de Contrapart (CCR5)

Imports en milions d'euros

	Col·lateral utilitzat en operacions amb derivats				Col·lateral utilitzat en SFT			
	Valor raonable del col·lateral rebut		Valor raonable del col·lateral entregat		Valor raonable del col·lateral rebut		Valor raonable del col·lateral entregat	
	Segregat	No Segregat	Segregat	No Segregat	Segregat	No Segregat	Segregat	No Segregat
Efectiu - moneda local	0	2.205	0	3.417	0	12.137	0	3.000
Efectiu - altres monedes	0	0	0	100	0	0	0	0
Deute sobirà nacional	0	2.720	607	16	0	12.695	506	11.881
Altres deute sobirà	0	0	489	0	0	514	487	142
Deute d'agències públiques	0	0	0	0	0	126	0	0
Bons corporatius	0	0	0	0	0	0	0	1.308
Titulitzacions	0	0	0	0	0	1.001	10.798	1.486
Altres Col·lateral	0	0	0	0	0	0	0	0
Total	0	4.925	1.096	3.533	0	26.473	11.791	17.817

Així mateix, seguidament es mostra la taula corresponent a l'exposició del Grup CaixaBank amb Entitats de Contrapartida Central (ECC). S'hi detallen els tipus d'exposició i els corresponents requeriments mínims de capital.

Taula RCC9. Exposicions davant Entitats de Contrapartida Central (CCR8)

Imports en milions d'euros

EAD amb Entitats de Contrapartida Central	EAD	APR
Exposició a QCCP (total)	1.050	179
Exposicions* per operacions amb QCCP	613	120
(i) Derivats OTC	494	96
(ii) Derivats negociats a Borsa	52	10
(iii) Operacions de finançament amb valors	68	14
(iv) Nettings	0	0
Marge inicial segregat	0	
Marge inicial no segregat	345	59
Aportacions fetes al fons de garantia	93	0
Exposició a CCP no admissibles (total)	0	0

(*) Exclous marges inicials i aportacions al fons de garantia

L'EAD regulatòria de les exposicions davant Entitats de Contrapartida Central es calcula segons la secció 9 («Requisits de fons propis per exposicions davant una entitat de contrapartida central») del capítol 6 («Risc de Crèdit de Contrapart») de la Part Tercera del CRR.

Segons l'article 306 «Requisits de fons propis per les exposicions de negociació» del CRR, els actius atorgats com a garantia a un ECC que siguin immunes a la fallida en cas que l'ECC es declari insolvent representen EAD nul·la. En

conseqüència, l'EAD de la categoria Marge inicial segregat és nul·la.

En la taula següent es detalla l'import d'APR per risc d'ajust de valoració del crèdit (AVC/CVA). CaixaBank calcula aquest import per a tots els instruments derivats OTC subjectes a aquest requeriment segons el mètode estàndard

Taula RCC10. Exposició i APR per CVA (CCR2)

Imports en milions d'euros

	EAD	APR
Mètodes avançats	0	0
Mètode estàndard	1.130	886
Total	1.130	886

La taula següent mostra l'efecte dels acords de compensació i de les garanties sobre l'exposició al risc de contrapart dels contractes de derivats exposats al risc de contrapart a 31 de desembre de 2016

Taula RCC11. Exposició al risc de crèdit de contrapart (derivats)

Imports en milions d'euros

Exposició amb Cambres de Contrapartida Central de derivats	
Valor Raonable positiu brut	19.065
Valor Raonable positiu net	6.485
Exposició creditícia potencial futura neta	2.386
Exposició creditícia neta	8.871
Garanties reals	4.745
Exposició creditícia en derivats després de la compensació i de les garanties ⁽¹⁾	3.912

(1) Exposició creditícia dels derivats neta dels efectes dels acords de compensació contractual jurídicament exigibles i dels acords de garanties rebudes. S'inclou tota l'exposició de derivats subjecta a risc de contrapartida.

A continuació es mostra la posició viva en derivats de crèdit al tancament de l'exercici 2016, tots ells en cartera de negociació.

Taula RCC12. Operacions amb derivats de crèdit (CCR6)

Imports en milions d'euros

	Protecció comprada	Protecció venuda
Nocional		
Swap d' incumpliment creditici de referència única	0	0
Swap d' incumpliment creditici indexat	420	0
Swap de retorn total	0	0
Opcions de crèdit	0	0
Altres derivats de crèdit	0	0
Total nocional	420	0
Valor raonable	0	0
Valor raonable positiu (actiu)	0	0
Valor raonable negatiu (passiu)	-16	0

L'exposició amb derivats de crèdit incorpora els derivats de protecció comprada contractats durant el 2016 per a la cobertura del risc de crèdit del CVA, amb un nominal de 400 milions d'euros.

A 31 de desembre de 2016 el Grup CaixaBank no té contractades cobertures internes de risc de crèdit del *Banking Book* mitjançant la compra de protecció en derivats de crèdit, i tampoc no duu a terme activitats d'intermediació de derivats de crèdit

6.3. TITULITZACIONS

El Grup CaixaBank no és un inversor actiu en el mercat de titulitzacions

- El risc de crèdit en titulitzacions quantifica les pèrdues de principal i interessos de les emissions derivades del potencial incompliment de les obligacions financeres per part dels acreditats dels actius titulitzats.
- El Grup CaixaBank intervé en les operacions de titulització, principalment, com a entitat originadora i amb l'objectiu d'obtenir liquiditat.
- L'Entitat transforma part de la seva cartera de préstecs i crèdits homogenis en títols de renda fixa mitjançant la transferència d'aquests actius a diferents fons de titulització tradicionals, i reté, generalment, la totalitat d'aquests títols.
- Al tancament de 2016, el saldo viu de crèdits titulitzats puja a 32.434 milions d'euros, sobre els quals el Grup reté 31.753 milions via trams de titulització.
- En cas de no alienació suficient de bons de titulització, el risc es manté en els crèdits subjacents. No hi ha risc en els títols retinguts. Aquesta circumstància és aplicable a 29.540 milions de la cartera de titulitzacions.

Al tancament de 2016, es reté risc per 2.213 milions d'euros sobre titulitzacions que han implicat transferència de risc a tercers, dels quals 1.903 milions corresponen al risc retingut en la titulització sintètica efectuada aquest exercici

199 MM €

APR de risc en titulitzacions

2.213 MM €

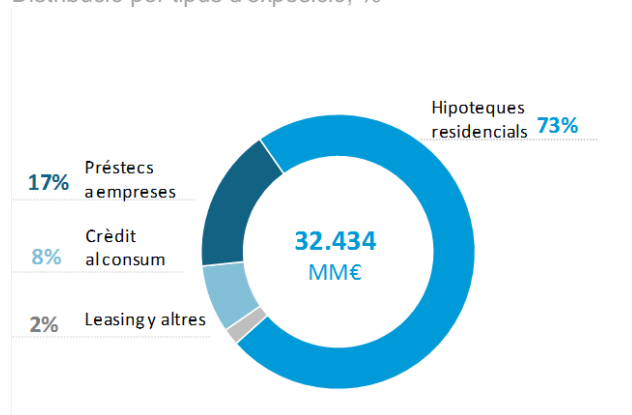
EAD de risc en titulitzacions

100%

EAD prové de risc retingut en titulitzacions pròpies

CARTERA DE CRÈDITS TITULITZATS

Distribució per tipus d'exposició, %

CONTINGUTS DEL CAPÍTOL

- 6.3.1. Aspectes qualitatius
- 6.3.2. Requeriments de recursos propis
- 6.3.3. Aspectes quantitativs

6.3.1. Aspectes qualitius

Descripció i política general

El Grup CaixaBank desenvolupa el tractament de les operacions de titulització segons el que estableix el Capítol 5, Títol II, Part tercera del CRR.

A continuació es relacionen una sèrie de conceptes bàsics d'acord amb les definicions establertes en el CRR de cara a la comprensió d'aquest capítol:

- **Titulització:** una operació o un mecanisme mitjançant el qual el risc de crèdit associat a una exposició o conjunt d'exposicions es divideix en trams, i que presenta les dues característiques següents:
 - els pagaments de l'operació o del mecanisme depenen del comportament de l'exposició o conjunt d'exposicions;
 - la subordinació dels trams determina la distribució de pèrdues durant el període de vigència de l'operació o del mecanisme.
- **Posició de titulització:** l'exposició davant una titulització.
- **Tram:** segment establert contractualment del risc de crèdit associat a una exposició o conjunt d'exposicions, de manera que una posició en el segment implica un risc de pèrdua de crèdit més alt o més baix que una posició del mateix import a cadascun dels altres segments, sense tenir en compte la cobertura del risc de crèdit oferta per tercers directament als titulars de les posicions en el segment o en els altres segments.
- **Tram de primera pèrdua:** el tram més subordinat d'una titulització que és el primer tram en suportar les pèrdues en què s'incorri en relació amb les exposicions titulitzades i, per tant, ofereix protecció al tram de segona pèrdua i, si escau, als trams de més prelación.
- **Tram de risc intermedi:** és el tram, diferent d'un tram de primeres pèrdues, que tingui menys prelación en els pagaments que la posició amb més prelación en els pagaments de la titulització i menys prelación que qualsevol posició de titulització en aquesta a la qual se li assigni un nivell de qualitat creditícia 1, si es tracta d'una titulització tractada sota enfocament estàndard, o un nivell de qualitat creditícia 1 o 2, si es tracta d'una titulització tractada sota enfocament IRB.
- **Tram preferent o sènior:** és tot aquell tram diferent d'un tram de primeres pèrdues o de risc intermedi. Dins el conjunt de trams «preferents o sènior», s'entendrà per «tram de màxima preferència» el que se situï en primera posició en l'ordre de prelación dels pagaments de la titulització, sense tenir en compte, a aquest efecte, les quantitats degudes d'acord amb contractes de derivats sobre tipus d'interès o divises, corretatges o altres pagaments similars.
- **Titulització tradicional:** una titulització que implica la transferència econòmica de les exposicions titulitzades. L'operació es farà mitjançant transferència de la propietat de les exposicions titulitzades per l'entitat originadora a una SSPE o mitjançant subparticipació per una SSPE. Els valors emesos no representen obligacions de pagament de l'entitat originadora.
- **Titulització sintètica:** una titulització en la qual la transferència del risc es duu a terme mitjançant el recurs a derivats de crèdit o garanties i les exposicions titulitzades segueixen sent exposicions de l'entitat originadora.
- **Retitulització:** una titulització en la qual el risc associat a un conjunt d'exposicions subjacent està dividit en trams i almenys una de les exposicions subjacents és una posició de titulització.
- **Originadora:** una entitat:
 - a) que, per si mateixa o a través d'entitats relacionades, hagi participat directament o indirectament en l'acord inicial que va crear les obligacions actuals o potencials del deutor actual o potencial i que va donar lloc a la titulització de l'exposició; o
 - b) que adquireix les exposicions d'un tercer per compte propi i a continuació les titulitza.
- **Patrocinadora:** una entitat, diferent de l'entitat originadora, que estableix i gestiona un programa de pagarés de titulització o un altre esquema de titulització mitjançant el

qual s'adquireixen exposicions davant entitats terceres.

Els objectius de la titulització

La titulització d'actius facilita la gestió eficient del balanç en ser una eina que permet:

- ✓ **Obtenció de liquiditat:** la titulització permet mobilitzar el balanç transformant actius il·líquids en líquids i obtenir finançament en els mercats majoristes amb la seva venda o utilització com a col·lateral. Així mateix, les posicions de titulització retingudes es poden utilitzar com a col·lateral per al seu descompte en el BCE.
- ✓ **Diversificació de fonts de finançament:** un altre objectiu, derivat de l'obtenció de liquiditat, és la diversificació de fonts amb les quals es finança el Grup tant en termini com en producte.
- ✓ **Gestió i diversificació del risc creditici:** amb la venda de bons de titulització al mercat es poden reduir les exposicions de risc de crèdit que s'originen habitualment per l'activitat comercial.
- ✓ **Optimització de consum de capital:** les operacions de titulització que aconseguen transferència d'una part significativa del risc permeten també optimitzar la gestió de capital.

Naturalesa dels riscos inherents a l'activitat de titulització

L'activitat de titulització ofereix avantatges en termes de gestió de liquiditat i de riscos. Tanmateix, hi ha riscos associats a l'activitat de titulització que són assumits fonamentalment per l'entitat originadora i/o per les entitats inversores.

- ✓ **Risc de crèdit:** es tracta del risc que l'acreditat no satisfaci dins el termini establert i en la forma pertinent les obligacions contractuals assumides, de tal manera que es deteriori l'actiu subjacent que suporta les posicions de titulització originades. És el principal risc que es transmet als inversors a través dels títols emesos en la titulització.
- ✓ **Risc de prepagament:** és el risc derivat de l'amortització anticipada, total o parcial, dels actius subjacents de la titulització, que implica que el venciment real de les posicions de titulització sigui més curt que el venciment contractual dels subjacents.

- ✓ **Risc de base:** té lloc quan els tipus d'interès, o els terminis, dels actius titulitzats no coincideixen amb els de les posicions de titulització. Aquest risc se sol cobrir mitjançant permutes financeres de tipus d'interès.

- ✓ **Risc de liquiditat:** aquest risc es pot entendre de diverses maneres. Des del punt de vista de l'originador, es redueix amb el procés de titulització, que consisteix en transformar actius, que per la seva naturalesa són il·líquids, en títols de deute negociables en mercats financers organitzats. Des del punt de vista de l'inversor, no hi ha garantia que s'arribi a produir en el mercat una negociació dels bons amb una freqüència o volum mínim que li permeti desfer posicions en un moment determinat.

Riscos en termes de prelación de les posicions de titulització

Amb relació al risc en termes de prelación de les posicions de titulització subjacents, els bons de titulització s'emeten seguint un determinat ordre de prelación de pagaments. L'estructura dels fons en què el Grup CaixaBank participa sol contenir un nombre determinat de trams, cadascun amb una qualificació creditícia.

Al primer conjunt de trams, denominat «preferent» o *senior*, que comprèn les sèries de bons de millor qualitat creditícia i, per tant, de més qualificació creditícia; va seguit dels trams denominats «intermedis» o *mezzanine*, que estan subordinats als primers. A la part inferior de l'estructura es troben els trams de pitjor qualitat creditícia, que es denominen «de primeres pèrdues» o *equity*; en alguns casos es tracta de préstecs subordinats que el Grup CaixaBank ha concedit al fons, i en altres ocasions, es tracta d'una sèrie de bons. Aquest tram de primeres pèrdues fa front al primer percentatge de pèrdues de la cartera titulitzada.

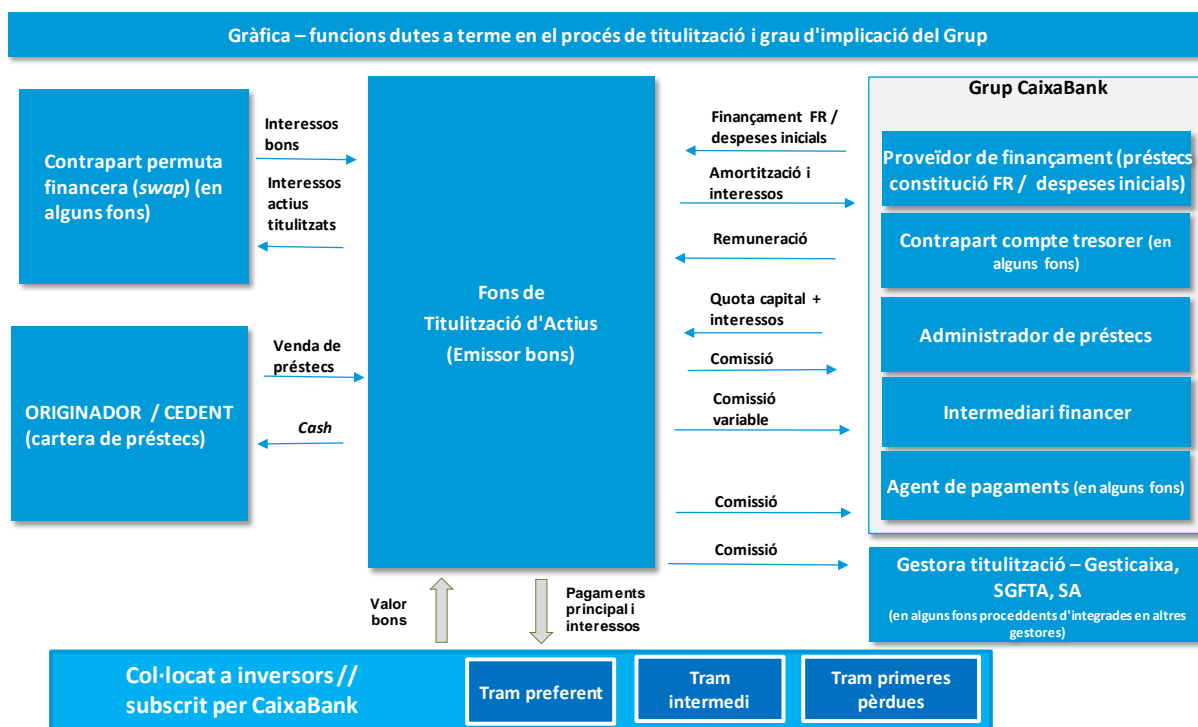
Funcions desenvolupades per l'entitat en el procés de titulització

Les principals funcions desenvolupades pel Grup CaixaBank en els processos de titulització duts a terme han estat les següents:

- ✓ **Originador:** el Grup CaixaBank participa en diversos fons de titulització en què, bé individualment o, a vegades, de manera conjunta amb altres entitats, ha cedit part dels seus préstecs hipotecaris residencials, préstecs a petites i mitjanes empreses (pimes), drets de crèdit procedents de contractes d'arrendament financer, finançament al consum de persones físiques, préstecs inicialment concedits a promotors immobiliaris per a l'adquisició de solars i per a la construcció i rehabilitació d'habitatges i/o locals comercials per a la seva posterior subrogació als adquirents d'aquests habitatges i/o locals comercials.
- ✓ **Administrador de carteres titulitzades:** El Grup CaixaBank actua com a administrador dels actius titulitzats i gestiona el cobrament de les amortitzacions i interessos, servei de recobrament i seguiment i recuperació d'actius deteriorats.
- ✓ **Proveïdor de finançament:** El Grup CaixaBank també actua com a proveïdor de finançament dels fons de titulització amb relació als préstecs subordinats per a la constitució dels fons de reserva, així com en els préstecs per al finançament de les despeses inicials en què incorren aquests vehicles.
- ✓ **Proveïdor del compte tresorer:** el Grup CaixaBank també actua com a entitat tenidora del compte de tresoreria en alguns fons de titulització.
- ✓ **Agent de pagaments:** el Grup CaixaBank també actua com a agent de pagaments en alguns fons de titulització.

- ✓ **Entitat subscriptora de l'emissió de bons:** el Grup CaixaBank també actua com a entitat subscriptora en alguns fons de titulització. De forma principal el paper d'entitat subscriptora o inversora es correspon amb aquelles operacions originades per crear col·lateral que són retingudes i, amb menys freqüència, amb operacions que s'han col·locat en mercat; en aquest cas, en algunes ocasions ha subscrit els trams més subordinats del fons.
- ✓ **Contrapart del contracte d'intermediació financera**
- ✓ **Contrapart de permutes financeres:** el Grup CaixaBank també actua com a contrapart de permutes financeres que es constitueixen en els fons de titulització per reduir el risc de tipus d'interès de les estructures.
- ✓ **Gestora de fons de titulització:** la Societat GestiCaixa SGFTA, que forma part del Grup CaixaBank, fa l'activitat de societat gestora de fons de titulització.

A continuació es mostra una gràfica que resumeix les funcions desenvolupades en el procés de titulització i el grau d'implicació del Grup CaixaBank:

Figura 5

Altres consideracions

Com s'ha anat comentant, en l'àmbit de titulitzacions el Grup CaixaBank exerceix principalment una funció originadora, transforma part de la seva cartera de préstecs i crèdits homogenis en títols de renda fixa a través de la transferència dels actius als diferents fons de titulització tradicionals, i generalment reté la totalitat d'aquests títols. Addicionalment, l'any 2016 CaixaBank ha originat la seva primera titulització sintètica, que ha permès, entre d'altres, optimitzar els requeriments de capital de l'entitat. D'altra banda, CaixaBank té alguna posició molt residual en posicions de titulització tradicionals en què el Grup CaixaBank no ha exercit d'originador (titulitzacions de tercers), procedents en bona part de les carteres d'inversions d'alguna de les entitats integrades. L'objectiu de gestió d'aquestes posicions ha estat liquidar la posició quan ho han permès les condicions de mercat. Mentre la posició roman en cartera, és objecte de revaluació diària i se'n revisa periòdicament la qualificació creditícia.

Pel que fa als processos aplicats per vigilar les variacions del risc de crèdit de les exposicions de titulització, en titulitzacions en què no hi ha transferència de risc, que representen la major

part de les exposicions de titulització de l'entitat, la variació de risc de crèdit de les exposicions de titulització és la mateixa que la corresponent als actius subjacents (segons la proporció retinguda). En les titulitzacions en què sí que hi ha transferència d'una part significativa del risc, la variació de risc de crèdit de les exposicions de titulització es mesura i es revisa periòdicament mitjançant la seva corresponent qualificació creditícia externa. Pel que fa a la titulització sintètica, mensualment es fa un seguiment específic de l'evolució dels actius titulitzats, així com un seguiment dels canvis en les ponderacions de risc per al càlcul d'APR d'aquesta titulització.

Totes les posicions de titulització del Grup CaixaBank pertanyen a la cartera d'inversions i no hi ha cap posició de titulització en la cartera de negociació. Per tant, totes les posicions de titulització estan excloses del model intern de risc de mercat.

El Grup CaixaBank no participa com a entitat patrocinadora en cap esquema de titulització. El Grup CaixaBank tampoc no participa com a entitat originadora en cap retitulització.

El Grup CaixaBank no fa ús de garanties personals i de cobertura específicament per mitigar els riscos de les exposicions de titulització retingudes.

Els fons de titulització tradicionals originats tenen les següents agències de qualificació externes independentment del tipus de subjacent que s'hagi titullitzat: *Standard & Poor's*, *DBRS*, *Moody's*, *Fitch* i *SCOPE*. En el cas de la titulització sintètica no s'ha sol·licitat un *rating* extern.

A 31 de desembre de 2016, el Grup CaixaBank no té actius pendents de titulització.

Activitat de titulització el 2016

Durant el 2016, CaixaBank ha originat tres fons de titulització tradicionals, gestionats per GestiCaixa, en què en tots els casos CaixaBank reté la totalitat dels títols emesos, i una titulització sintètica. El detall n'és el següent:

- ✓ **CAIXABANK RMBS 1, FT** (Febrer de 2016): Titulització tradicional sobre hipoteques residencials amb saldo inicial titullitzat de 14.415 milions d'euros.
- ✓ **GAUDI SYNTHETIC 2015-I** (febrer de 2016): Titulització sintètica sobre préstecs a pimes, per un saldo inicial de 2.025 milions d'euros, instrumentalitzada mitjançant un CDS de protecció comprada sobre un tram intermedi de pèrdues.
- ✓ **CAIXABANK CONSUMO 2, FT** (Juny de 2016): Titulització tradicional sobre préstecs al consum amb saldo inicial titullitzat de 1.390 milions d'euros.
- ✓ **CAIXABANK PYMES 8, FT** (Novembre de 2016): Titulització tradicional sobre préstecs a pimes amb saldo inicial titullitzat de 2.428 milions d'euros.

Gestió del risc. Sistemes de mesurament i d'informació

Polítiques comptables

D'acord amb la norma comptable, un actiu financer es dona totalment o parcialment de baixa en el balanç quan expiren els drets contractuals sobre els fluxos d'efectiu de l'actiu financer o quan es transfereixen a un tercer separat de l'entitat.

El tractament comptable que cal aplicar a les transferències d'actius està condicionat pel grau i

la manera com es traspassen a tercers els riscos i beneficis associats a la propietat dels actius que es transfereixen. En aquest cas:

- ✓ Si es transfereixen de manera substancial a tercers els riscos i avantatges inherents a la propietat de l'actiu financer, com en el cas de les titulitzacions d'actius en què el cedent no reté finançaments subordinats ni concedeix cap tipus de millora creditícia als nous titulars, aquest es dona de baixa del balanç de situació, i es reconeix simultàniament qualsevol dret o obligació retingut o sorgit com a conseqüència de la transferència.
- ✓ Si es retenen substancialment els riscos i avantatges inherents a la propietat de l'actiu financer transferit, no es dona de baixa del balanç i es continua valorant amb els mateixos criteris utilitzats abans de la transferència i es reconeix comptablement:
 1. Un passiu financer associat per un import igual al de la contraprestació rebuda, que es valora posteriorment al seu cost amortitzat, llevat que compleixi els requisits per classificar-lo com a altres passius a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys.
 2. Els ingressos de l'actiu financer transferit, però no donat de baixa, i les despeses del nou passiu financer, sense compensar.
- ✓ Si no es transfereixen ni es retenen substancialment els riscos i avantatges inherents a la propietat de l'actiu financer transferit, com en el cas de les titulitzacions en què el cedent assumeix un finançament subordinat o un altre tipus de millores creditícies per una part de l'actiu transferit, es distingeix entre:
 1. Si l'entitat cedent no reté el control de l'actiu financer transferit, es dona de baixa del balanç i es reconeix qualsevol dret o obligació retingut o sorgit com a conseqüència de la transferència.

2. Si l'entitat cedent reté el control de l'actiu financer transferit, el continua reconeixent en el balanç per un import igual a la seva exposició als canvis de valor que pugui experimentar i reconeix un passiu associat a l'actiu financer transferit. L'import net de l'actiu transferit i el passiu associat és el cost amortitzat dels drets i obligacions retinguts, si l'actiu es mesura pel cost amortitzat, o el valor raonable dels drets i obligacions retinguts, si l'actiu transferit es mesura pel seu valor raonable.

D'acord amb els termes dels contractes de cessió, gairebé la totalitat de la cartera d'inversions creditícies titulitzada pel Grup CaixaBank no compleix els requisits per donar-la de baixa del balanç.

Els actius titulitzats mitjançant fons de titulització anteriors al 2004, d'acord amb l'aplicació prospectiva esmentada en el paràgraf 106 de la NIC 39 que va entrar en vigor amb l'aplicació de les Normes Internacionals de Comptabilitat, i d'acord amb la disposició transitòria primera de la Circular 4/2004, no van ser reconeguts en balanç.

En el cas de fons constituïts abans de l'1 de gener de 2004, tots corresponen als fons de titulització de la participada Unión de Crédito para la Financiación Inmobiliaria (Credifimo), adquirida en la combinació de negocis amb Banca Cívica. La baixa de balanç d'aquests fons es va fer en el moment de la seva constitució, totes amb anterioritat a la combinació de negocis amb Banca Cívica, i no va suposar impacte en resultats. D'acord amb la normativa, es van donar de baixa els préstecs titulitzats en el moment de l'emissió dels bons, atès que es donaven les circumstàncies que permetien la transmissió substancial de tots els riscos i beneficis que incorporava l'actiu financer titulitzat subjacent. Tots els bons emesos per aquests fons de titulització van ser transmesos a tercers, i el tenidor del bo suportava majoritàriament les pèrdues derivades dels préstecs titulitzats donats de baixa de balanç.

6.3.2. Requeriments de recursos propis mínims per risc de titulitzacions

Segons el que disposa el Capítol 5 del Títol II de la Part Tercera del CRR, en els fons que no compleixen els requisits exposats en els articles 243 o 244 per considerar que hi ha transferència d'una part significativa del risc, el mètode utilitzat per calcular els requeriments de capital per a les operacions de titulització és el mateix que s'aplica als actius que no han estat titulitzats. Per als fons que sí compleixen els articles 243 o 244 del CRR, els requeriments de recursos propis mínims per risc de titulització es calculen mitjançant el mètode estàndard o IRB de titulitzacions, en funció del mètode que s'hauria aplicat a la cartera subjacent de l'emissió si aquesta no hagués estat titulitzada.

En la taula següent es mostra el detall de les exposicions de titulització i els seus requeriments de capital en els casos en què el Grup CaixaBank actua com a originador. En aquesta taula s'inclouen únicament les titulitzacions en què es reconeix la transferència d'una part significativa del risc, i s'inclouen els trams inversors de les titulitzacions multicedents en què el Grup CaixaBank actua com a originador i per als quals el càlcul de requeriments de capital és independent de tenir transferència de risc en els trams originadors.

Taula TIT1. Exposició i APR en operacions de titulització de la cartera d'inversions en què el Grup CaixaBank actua com a originador (SEC3)

Imports en milions d'euros

	EAD després de deduccions de recursos propis (segons rang de RW)					EAD després de deduccions de recursos propis (segons mètode de càlcul regulatori)			
	RW ? 20%	RW entre 20%-50%	RW entre 50%-100%	RW entre 100%-1250%	RW=1250%	Estàndard	IRB - RBA ⁽¹⁾	IRB - SF ⁽²⁾	IRB - IAA ⁽³⁾
Titulitzacions tradicionals	191	74	1	9	32	8	298	0	0
De les quals tenen subjacents minoristes ⁽⁴⁾	191	74	1	9	32	8	298	0	0
De las quals tenen subjacents majoristes ⁽⁴⁾	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Titulitzacions sintètiques	1.863	0	0	0	0	0	0	1.863	0
De las cuales tienen subyacentes minorista ⁽⁵⁾	0	0	0	0	0	0	0	0	0
De las cuales tienen subyacentes mayorista ⁽⁵⁾	1.863	0	0	0	0	0	0	1.863	0
Total	2.054	74	1	9	32	8	298	1.863	0

	APR després del cap (segons mètode de càlcul regulatori)				Requeriments de capital després del cap (segons mètode de càlcul regulatori)				Deduccions de recursos propis
	Estàndard	IRB - RBA ⁽¹⁾	IRB - SF ⁽²⁾	IRB - IAA ⁽³⁾	Estàndard	IRB - RBA ⁽¹⁾	IRB - SF ⁽²⁾	IRB - IAA ⁽³⁾	
Titulitzacions tradicionals	12	57	0	0	1	5	0	0	4
De les quals tenen subjacents minoristes (4)	12	57	0	0	1	5	0	0	4
De las quals tenen subjacents majoristes (4)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Titulitzacions sintètiques	0	0	130	0	0	0	10	0	40
De las cuales tienen subyacentes minorista (5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
De las cuales tienen subyacentes mayorista (5)	0	0	130	0	0	0	10	0	40
Total	12	57	130	0	1	5	10	0	45

(1) IRB - RBA: Mètode IRB basat en qualificacions externes

(2) IRB - SF: Mètode IRB basat en la fórmula supervisora

(3) IRB - IAA: Mètode IRB basat en avaluació interna

(4) Exposició neta de correccions de valor per deteriorament d'actius, calculades seguint els criteris d'informació de la EAD de titulitzacions en els COREP. És a dir, no es consideren posicions originadores en titulitzacions de passiu.

Addicionalment, comentar que, en la taula superior, només s'informa l'exposició de les titulitzacions amb transferència de risc significativa i efectiva. A excepció dels trams inversors de les titulitzacions multicedents en què el Grup CaixaBank participa com originador, en què el seu càlcul de requeriments de capital és independent de tenir transferència de risc en els trams originadors.

(5) L'exposició en els diferents trams d'una titulització es classifiquen entre exposició a subjacents minoristes o majoristes segons classificació de la major proporció d'EAD dels subjacents.

Tal com s'observa a la taula, al tancament de 2016 el Grup CaixaBank aplica el mètode IRB-RBA (*IRB - Rating Based Approach*) a la majoria de les seves exposicions de titulització tradicionals, mentre que per a la titulització sintètica aplica el mètode IRB-SF (*IRB-Supervisory Formula Method*). El Grup CaixaBank no aplica en cap cas el mètode IRB-IAA (*IRB - Internal Assessment Approach*). En la taula també s'observa que la major part de l'exposició de titulitzacions subjecta a requeriments de capital rep ponderacions de risc del nivell més baix (inferior al 20%).

Cal esmentar que, en els mètodes de càlcul de requeriments de capital de titulitzacions esmentats anteriorment que requereixen qualificacions de crèdit externes, el Grup CaixaBank utilitza quatre agències de qualificació externa considerades com a admissibles pel regulador: *Moody's*, *S&p* i *Fitch* i *DBRS*.

La variació més significativa pel que fa a exposició regulatòria i requeriments de capital respecte al tancament de 2015 es deu a la nova titulització sintètica «Gaudi Synthetic 2015» (originada al febrer de 2016), l'exposició regulatòria després de deduccions de la qual és de 1.863 milions d'euros. Aquesta titulització ha suposat un augment dels requeriments de capital per titulització de 10,4 milions d'euros i unes deduccions de capital de 40,5 milions d'euros. No obstant això, globalment i considerant el consum de capital dels actius titulitzats, aquesta operació ha suposat a l'entitat un alliberament significatiu d'actius ponderats per risc.

Respecte a les titulitzacions en què el Grup CaixaBank actua com a inversor, el desglossament de les exposicions no es mostra en una taula addicional (SEC4) perquè són molt residuals i no significatives. Al tancament de desembre de 2016, aquestes titulitzacions suposen una exposició regulatòria de 0,025 milions d'euros. En tots aquests casos s'aplica el mètode estàndard per al càlcul dels requeriments de capital de titulitzacions, que van pujar a 0,001 milions d'euros (ponderació de risc aplicada entre 20%-50%).

6.3.3. Aspectes quantitius

Exposicions en operacions de titulització i import dels actius titulitzats

La taula següent detalla les posicions dins i fora de balanç mantingudes en exposicions de

titulització pel Grup CaixaBank, totes a través de CaixaBank, a 31 de desembre de 2016, en funció del tipus d'exposició i del tipus d'actuació en la titulització. En aquesta taula es mostren totes les exposicions de titulització independentment d'acabar tenint o no transferència d'una part significativa del risc a nivell regulatori.

Taula TIT2. Posicions de titulització per tipus d'exposició

Imports en milions d'euros

Tipus d'exposició	31.12.16		31.12.15
	Exposició	% sobre total	Exposició
1) Posicions en exposicions de titulització en les que el Grup actua como a originador	31.753	100%	14.450
A) Posicions en exposicions de titulització dins de balanç	31.678	100%	14.354
Bons de titulització tram preferent	25.728	81%	10.824
Bons de titulització tram mezzanine	1.631	5%	1.376
Bons de titulització tram equity	2.583	8%	1.112
Préstecs Subordinats	1.735	5%	1.042
B) Posicions en exposicions de titulització fora de balanç	75	0%	96
Línies de liquiditat	0	0%	0
Derivats de tipus d'interès	75	0%	96
2) Posicions en exposicions de titulització en les que el Grup No actua com a originador	0	0%	6
A) Posicions en exposicions de titulització dins de balanç	0	0%	6
Bons de titulització tram preferent	0	0%	0
Bons de titulització tram mezzanine	0	0%	0
Bons de titulització tram equity	0	0%	6
Préstecs Subordinats	0	0%	0
B) Posicions en exposicions de titulització fora de balanç	0	0%	0
Línies de liquiditat	0	0%	0
Derivats de tipus d'interès	0	0%	0
Valor total	31.753	100%	14.456

En la taula superior s'informa l'exposició regulatòria de les titulitzacions, independentment de si es reconeix o no la transferència d'una part significativa del risc a nivell regulatori. També s'inclou (en el punt "1") l'exposició dels trams inversors de les titulitzacions multicedents en les que el Grupo CaixaBank participa como a originador, el càlcul de requeriments de capital dels quals és independent de tenir transferència de risc en els trams originadors.

Comparant els imports de la taula anterior amb els corresponents al tancament de l'any 2015, s'observa com l'exposició regulatòria de CaixaBank en trams de titulització ha augmentat globalment en 17,298 milions euros. Aquest augment s'explica principalment per:

- ✓ Un augment d'exposició de 17.770 milions euros per la retenció de tres titulitzacions originades per CaixaBank durant l'any 2016 (CAIXABANK RMBS 1, FT CAIXABANK CONSUMO 2, FT i CAIXABANK PYMES 8).
- ✓ Un augment d'exposició de 1.903 milions d'euros per la titulització sintètica (GAUDI

SYNTHETIC 2015-I) originada per CaixaBank el 2016.

- ✓ La disminució de l'exposició en les titulitzacions retingudes per l'amortització periòdica d'aquestes.

En la taula següent es presenta un altre detall de posicions mantingudes en operacions de titulització pel Grup CaixaBank a data de l'informe, diferenciant per tipus d'exposició, tipus de titulització i tipus d'actuació en la titulització. A diferència de la taula anterior, en aquesta l'exposició no té en compte les correccions de valor per deteriorament dels actius.

Taula TIT3. Exposicions de titulització de la cartera d'inversions (SEC1)

Imports en milions d'euros

	CaixaBank actua com a originador			CaixaBank actua como a inversor		
	Tradicionals	Sintètiques	Subtotal	Tradicionals	Sintètiques	Subtotal
Hipoteques Residencials	21.519	0	21.519	0	0	0
Hipoteques Comercials	0	0	0	0	0	0
Targetes de crèdit	0	0	0	0	0	0
Leasing	596	0	596	0	0	0
Préstecs a empreses o PIMES	5.145	1.903	7.048	0	0	0
Préstecs al consum	2.609	0	2.609	0	0	0
Drets de cobrament	0	0	0	0	0	0
Altres actius	0	0	0	0	0	0
Total	29.868	1.903	31.771	0	0	0

En la taula superior s'informa l'exposició original de titulitzacions, sense considerar les correccions de valor per deteriorament dels actius, independentment de si es reconeix o no la transferència d'una part significativa del risc. També s'inclou (en el bloc "CaixaBank actua com a originador") l'exposició dels trams inversors de les titulitzacions multicedents en les que el Grup CaixaBank participa com a originador, el càlcul de requeriments de capital dels quals és independent de tenir transferència de risc en els trams originadors.

No es mostra en aquesta taula el desglossament d'emissions en les que el Grup CaixaBank actua com a patrocinador perquè, segons comentat, no hi ha cap titulització que compleixi aquesta condició.

La variació dels imports d'aquesta taula respecte als de l'any anterior s'explica pels mateixos motius que els de la taula «Posicions de titulització per tipus d'exposició».

Tal com s'ha esmentat anteriorment, totes les exposicions en operacions de titulització del Grup CaixaBank pertanyen a la cartera d'inversions, no hi ha posició de titulitzacions en la cartera de negociació. Per això, no es mostra en aquest document la taula «Exposicions de titulització en la cartera de negociació» (SEC2).

Adicionalment, en la taula següent es mostra, desglossat per tipus d'exposició, el detall de l'exposició regulatòria de les titulitzacions originades i retingudes per l'entitat, així com el saldo viu dels contractes titulitzats en aquestes. A més, s'indica el volum d'operacions deteriorades o en situació de mora i les pèrdues reconegudes per l'entitat.

Taula TIT4. Posicions de titulització i saldo viu titulitzat per tipus d'actiu.

Imports en milions d'euros

	Posició retinguda en exposicions de titulització originades	Saldo viu titulitzat ⁽¹⁾ total	Saldo viu titulitzat ⁽¹⁾ en titulitzacions tradicionals	Saldo viu titulitzat ⁽¹⁾ en titulitzacions sintètiques	Del que: saldo viu operacions deteriorades i en mora	Pèrdues per deteriorament efectives
Hipoteques Residencials	21.501	22.464	22.464	0	409	276
Hipoteques Comercials	0	0	0	0	0	0
Targetes de crèdit	0	0	0	0	0	0
Leasing	596	479	479	0	12	15
Préstecs a empreses o PIMES tractades com a empreses	7.048	7.189	5.166	2.024	124	38
Préstecs al consum	2.609	2.302	2.302	0	100	28
Drets de cobrament	0	0	0	0	0	0
Altres actius	0	0	0	0	0	0
Total	31.753	32.434	30.411	2.024	645	357

(1) Saldo viu titulitzat: En coherència amb les dades reportades al COREP c14.00, es correspon amb el disposat dels contractes subjacents a la data del informe

En la taula anterior s'observa com en l'àmbit de titulitzacions el Grup CaixaBank reté els títols emesos després de la seva activitat originadora. Adicionalment s'observa que la cartera de titulitzacions originades és majoritàriament sobre hipoteques residencials.

Finalment, cal esmentar que en la data de l'informe el Grup no manté posicions titulitzades corresponents a estructures renovables, enteses

com operacions de titulització en què, dins uns límits prèviament convinguts, es permeten fluctuacions dels saldos pendents dels clients tenint en compte les seves decisions de disposició i reemborsament.

6.4. CARTERA ACCIONARIAL

El 2016, el Grup CaixaBank ha reduït el pes dels requeriments de capital del negoci de participades minoritàries per sota del 10%, anticipant l'objectiu estratègic

- El risc de la cartera accionarial radica en la possibilitat d'incórrer en pèrdues o minorar la solvència del Grup com a conseqüència de moviments adversos dels preus de mercat, vendes o insolvències de les seves participacions accionaries.
- En el Grup CaixaBank, les participacions accionaries són objecte d'un seguiment i anàlisi especialitzat.
- Al tancament de 2016, l'EAD per risc associat a la cartera de participacions accionaries puja a 10.468 milions d'euros. El 72% de l'EAD de la cartera accionarial cotitza en mercats organitzats. El Grup VidaCaixa suposa gran part de l'EAD en cartera no cotitzada.
- Al maig de 2016, CaixaBank va dur a terme una operació de permuta amb CriteriaCaixa, a qui va transferir les seves participacions a The Bank of East Asia, Limited (BEA) (17,3%) i Grupo Financiero Inbursa, SAB. de CV (GFI) (9,01%) a canvi d'un 9,9% de les accions pròpies i una part en efectiu. Aquesta operació de permuta va reduir el pes del negoci de participades (no inclou el Grup VidaCaixa) per sota del 10% del total de requeriments de capital del Grup, i es va assolir anticipadament l'objectiu estratègic.
- Al tancament de l'exercici 2016, la participació a BPI forma part de la cartera accionarial del Grup CaixaBank.
- Per mètode de càlcul de consum, les densitats d'APR sobre EAD són: PD/LGD 170%; VaR 617%; mètode simple 368%; inversions significatives en entitats financeres 250% CaixaBank.

23.703 MM €

APR de risc en cartera accionarial

10.468 MM €

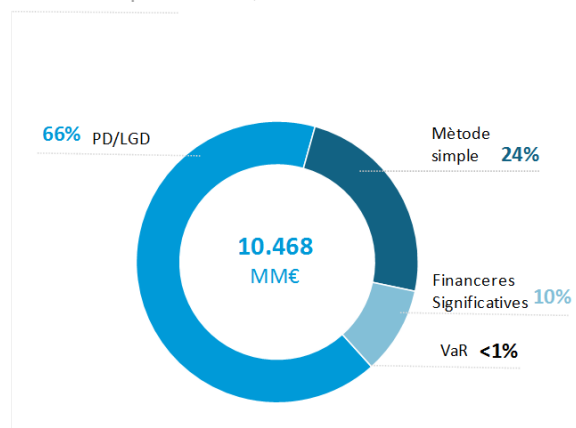
EAD de risc en cartera accionarial

100%

Avaluat per models interns

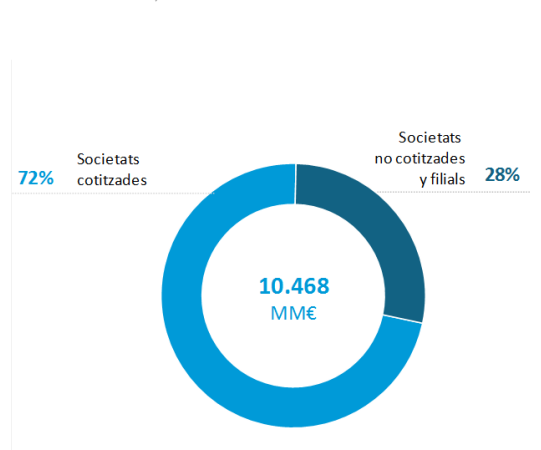
EAD EN CARTERA ACCIONARIAL

Distribució per mètode, %

EAD EN CARTERA ACCIONARIAL

Distribució en funció de si es tracta d'instruments cotitzats o no, %

CONTINGUTS DEL CAPÍTOL

- 6.4.1. Gestió del risc en cartera accionarial
- 6.4.2. Requeriments de recursos propis
- 6.4.3. Aspectes quantitius

6.4.1. Gestió del risc en cartera accionarial

Definició i política general

El risc associat a les participacions accionaries (o «participades») radica en la possibilitat d'incórrer en pèrdues o minorar la solvència del Grup, com a conseqüència de moviments adversos dels preus de mercat, de possibles vendes o de la insolvència de les inversions realitzades a través d'instruments de capital.

En aquesta cartera s'inclou tant les inversions de caràcter estratègic, amb un horitzó de mitjà-llarg termini i on el Grup CaixaBank desenvolupa una gestió activa de la participació, com la tinença d'accions en filials, que fan alguna funció instrumental o complementària en l'àmbit financer.

En coherència amb la gestió activa esmentada anteriorment, cal destacar que en els bancs internacionals participats hi ha acords d'inversió amb els accionistes de referència i acords estratègics entre els bancs respectius, per llançar oportunitats de negoci conjuntes (model *joint-ventures*), col·laborar en el servei a clients en les respectives regions d'influència i capturar sinergies de costos i de coneixement. Amb això es busca crear valor per als accionistes (no replicable a través del mercat de capitals) i avançar en l'expansió internacional del Grup CaixaBank, aprofitant oportunitats de negoci emergents i adoptant les millors pràctiques d'altres mercats.

Estructura i organització de la funció de gestió del risc

Al Grup CaixaBank, les participacions accionaries són objecte d'un seguiment i anàlisi especialitzats, amb major profunditat en aquelles que tenen caràcter permanent, i/o amb import d'inversió i impacte en capital més materials.

A l'estructura organitzativa del Grup hi ha diversos nivells i tipus de control:

- ✓ **Presència en els òrgans de govern de les participades:** en funció del percentatge de participació i de l'aliança estratègica amb els accionistes majoritaris (quan no és Grup CaixaBank), solen ser membres del Consell o de l'Alta Direcció els qui són nomenats com a membres del Consell d'Administració de les empreses participades. A vegades això inclou també comissions delegades, com poden ser les Comissions de Riscos o d'Auditoria.

D'aquesta manera, aquests Consellers poden estar informats, participar i influir en la presa de decisions més rellevants d'aquestes empreses, aportant a títol individual la seva experiència i coneixement en el sector financer.

- ✓ **Controlling i anàlisi financer,** mitjançant especialistes dedicats en exclusiva a monitorar l'evolució de les dades econòmiques i financeres, així com entendre i alertar davant canvis normatius i dinàmiques competitives els països i sectors en què operen aquestes participades. D'aquesta manera, a l'àrea de Banca Internacional (responsable de les Participacions Bancàries), a l'àrea Financera (per a les Participades Industrials) i a l'àrea de Control de Societats Instrumentals (per a les filials) s'acumula i es comparteix el coneixement sobre aquestes participacions.

Com a norma general en les participacions més rellevants, s'actualitzen de forma recurrent tant les previsions com les dades reals de la contribució de les participades en el Compte de Resultats i en els Fons Propis (en els casos que pertoqui). En aquests processos, es comparteix amb l'Alta Direcció una perspectiva sobre els valors borsaris, la perspectiva dels analistes (recomanacions, preus-objectiu, *ratings*, etc.) sobre les empreses cotitzades, que faciliten un contrast recurrent amb el Mercat.

Aquests analistes financers també porten la interlocució amb els departaments de Relació amb Inversors de les participades cotitzades i reclamen la informació necessària, incloent-hi informes de tercers (per exemple, bancs d'inversió, agències de *rating*), per tenir una perspectiva global de possibles riscos en el valor de les participacions.

Les conclusions sobre els resultats comptables i les principals alertes sobre canvis en la contribució de les participacions són elevades al Comitè de Direcció i compartides amb els òrgans de govern de CaixaBank, amb periodicitat mínima trimestral, com a norma general.

- ✓ **Registre comptable:** l'àrea d'Intervenció i Comptabilitat assegura que tota la informació necessària sigui integrada en qualitat i terminis preceptius en els sistemes informàtics de l'Entitat, així com el posterior *reporting* extern. Aquest procés disposa dels controls i compleix la normativa de Control Intern d'Informació Financera (SCIIF). També en l'àmbit de l'àrea Financera es comptabilitzen les variacions en fons propis que generen les societats integrades pel mètode de la participació.

Gestió del risc de participades en CaixaBank

Com a conseqüència de la normativa bancària, la Direcció Executiva de Gestió Global del Risc monitora l'exposició i el consum de capital regulatori associat a les participades de CaixaBank, en funció de la classificació de l'empresa participada.

S'utilitzen, entre d'altres, eines sorgides dins el marc de la nova regulació europea de requeriments de capital: CRD IV i CRR¹.

Aquesta unitat col·labora amb altres Àrees de l'Entitat, fent directament el procés de càlcul i *reporting* regulatori de l'estat de solvència de la cartera de participades del Grup, així com altres tasques relacionades amb la gestió del risc en el grup d'empreses participades.

També des de la mateixa Direcció Executiva es fan funcions vinculades a la quantificació i seguiment del risc de les participacions: en primer terme, la integració diària del risc de mercat dels derivats i el risc de tipus de canvi associats a la cartera de participades dins la monitorització del risc de mercat del Grup; en segon lloc, la monitoració recurrent dels riscos de les carteres resultants de l'operativa en mercats financers de les participades financeres. A continuació, s'amplia aquest aspecte metodològic.

Sistemes de mesurament i d'informació

El mesurament del risc de les posicions que formen la cartera de participacions accionàries es fa amb les eines regulatòries disponibles sota el marc Basilea III i les seves evolucions posteriors, tenint en compte els diferents desenvolupaments de la indústria, és a dir:

- ✓ Des del punt de vista del risc implícit en la volatilitat dels preus de mercat, utilitzant models VaR (estimació estadística de les pèrdues màximes potencials a partir de dades històriques sobre l'evolució dels preus dels actius cotitzats).
- ✓ Des del punt de vista de l'eventualitat de *default*, aplicant models basats en l'enfocament PD/LGD.
- ✓ Aplicant-hi el model simple de ponderació en cas que no s'hi pugui aplicar cap dels dos anteriors.

Tota la informació necessària és bolcada a les bases de dades corporatives utilitzades per l'àrea de Riscos, amb les consegüents validacions i mesures per tal de garantir la fiabilitat de les dades.

criteris d'assignació dels diferents enfocaments de mesurament del risc

Dins els marges establerts pel Supervisor, i tenint en compte l'incentiu de l'adopció dels mètodes avançats més sensibles al risc establerts a Basilea III, a continuació s'exposa el criteri d'assignació dels diferents enfocaments de mesurament del risc a les participacions accionàries no incloses en la cartera de negociació.

L'elecció entre l'enfocament PD/LGD i un enfocament de mercat (model VaR) dependrà de la classificació comptable de la participació:

- ✓ Per a aquelles participacions no classificades com a disponibles per a la venda, el risc més rellevant és el de crèdit i, per tant, s'aplicarà l'enfocament PD/LGD. En cas de no disposar de PD, s'hi aplica el mètode simple de ponderació de risc.
- ✓ Conseqüentment, per a les inversions considerades disponibles per a la venda i cotitzades en mercats organitzats, el risc més rellevant és el de mercat i, per tant, s'aplicarà l'enfocament de mercat (model VaR). Per a aquelles participacions que no disposin de suficient històric de cotització en mercats organitzats i, amb això, el seu risc no pugui ser mesurat pel model VaR, s'aplicarà l'enfocament PD/LGD en la mesura que sigui possible. En cas de no disposar de PD, s'aplicarà el mètode simple de ponderació de risc. Pel que fa als fons d'inversió, s'aplica el model simple de ponderació de risc.

¹ Reglament 575/2013 Parlament UE i Consell de 26 de juny de 2013 (d'ara endavant, «CRR»)

No obstant això, en algun cas, en participacions Disponibles per a la Venda, que siguin de caràcter estratègic per al Grup CaixaBank i en què hi hagi una vinculació a llarg termini en la seva gestió, s'aplica l'enfocament PD/LGD. La seva aplicació també depèn del fet que es disposi de suficient informació sobre la posició accionarial per poder avaluar un *rating* intern i assignar una PD fiable, degudament fonamentada, a aquesta posició accionarial. En cas contrari, s'utilitza el model simple de ponderació per risc.

El resultat obtingut de l'ús de models interns de mesurament del capital consumit (VaR, PD/LGD) és bàsic a l'hora de determinar la quantitat i la qualitat del risc assumit, sense perjudici de l'anàlisi d'un altre tipus de mesures que complementen addicionalment les requerides per la regulació, que busquen determinar el valor de mercat de les participacions, la seva liquiditat, així com previsions d'aportació en termes de resultat i capital al Grup.

A mode il·lustratiu, es detallen a continuació alguns dels informes que la Direcció Executiva de Gestió Global del Risc genera i distribueix als Comitès pertinents:

- ✓ Informe de Risc de Mercat, que incorpora el seguiment del risc (VaR) dels derivats de negociació del Grup CaixaBank vinculats a les participacions estratègiques de CaixaBank.
- ✓ Informe del Risc Divisa de les Participades de CaixaBank, que incorpora el seguiment del risc (VaR) de tipus de canvi associat a aquestes participacions.
- ✓ Informe de Posicionament del Grup CaixaBank en instruments financers, com a part de la monitoració global de les posicions que engloben l'operativa en mercats, que recull les posicions en renda fixa i renda variable del Grup CaixaBank, incorporant-hi fins i tot les posicions en VidaCaixa, i en fons de pensions o d'inversió garantits.

6.4.2. Requeriments de recursos propis mínims per risc associat a la cartera de participacions accionaries

A continuació consta el desglossament de l'exposició i els APR corresponents a la cartera de renda variable. Aquesta informació es presenta detallada depenent dels mètodes de càlcul previstos a la nova regulació europea de requeriments de capital: CRD IV i CRR, així com en funció de la categoria dels instruments de renda variable¹.

¹ Descrits en l'apartat anterior 6.4.1. d'aquest mateix document.

Taula RACC1. Exposició de la cartera de participacions accionaries

Imports en milions d'euros

Mètode	% sobre total	Exposició Original	EAD	LGD	APR	Densitat de APRs	PE
Mètode simple de ponderació de risc	24,0%	2.516	2.516	90%	9.266	368,26%	60
Mètode PD/LGD ⁽¹⁾	66,2%	6.930	6.930	90%	11.785	170,06%	32
Mètode de models interns	0,3%	27	27	90%	165	616,91%	0
Exposicions de renda variable subjectes a ponderacions de risc	9,5%	995	995	90%	2.487	250,00%	0
Total	100,0%	10.468	10.468		23.703	226,44%	92

(1) S'utilitza una LGD del 90%

Imports en milions d'euros

31/12/2015

Mètode	% sobre total	Exposició Original	EAD	LGD	APR	Densitat de APRs	PE
Mètode simple de ponderació de risc	18,2%	2.383	2.383	90%	8.756	367,40%	56
Mètode PD/LGD ⁽¹⁾	62,3%	8.162	8.162	90%	14.136	173,20%	44
Mètode de models interns	0,4%	55	55	90%	250	456,60%	0
Exposicions de renda variable subjectes a ponderacions de risc	19,1%	2.507	2.167	90%	5.417	250,00%	0
Total	100,0%	13.107	12.767	90%	28.559	223,70%	100

(1) S'utilitza una LGD del 90%

Nota: El import de DTAs (Deferred Tax Assets) de 2015 ha passat a informar-se dins el ric de crèdit per mètode estàndard per homogeneïtzar-se als criteris aplicats al tancament de 2016

6.4.3. Aspectes quantitius

Descripció, comptabilització i valoració

La cartera de participacions del Grup CaixaBank comprèn companyies de primer nivell, amb una important presència en els seus respectius mercats i amb una capacitat de generar valor i rendibilitat recurrent. En general, es tracta de participacions de caire estratègic, amb involucració del Grup en els seus òrgans de govern i en la definició de les seves polítiques i estratègies futures. Els Comptes Anuals del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2016 presenten el detall de les entitats incloses en la cartera de participacions accionaries del Grup CaixaBank amb indicació del seu sector d'activitat i el seu àmbit d'actuació¹.

La inversió en aquestes companyies està registrada en els capítols següents d'actiu:

Participacions². Inversions en el capital d'entitats classificades com a empreses del Grup, multigrup³ o associades.

¹ Vegeu les Notes 7 «Combinacions de negoci, adquisició i venda de participacions en el capital d'entitats dependents», 13 «Actius financers disponibles per a la venda» i 17 «Inversions en negocis conjunts i associades», i Annexos 1, 2 i 3 dels Comptes Anuals del Grup CaixaBank

² A l'efecte de solvència les entitats dependents no consolidables per la seva activitat estan registrades en aquest epígraf, ja que es comptabilitzen pel mètode de la participació.

³ En són una excepció les entitats multigrup que tenen com a activitat la tinença d'accions. Vegeu l'apartat 3.4 d'aquest mateix document i la

Actius financers disponibles per a la venda. Resta de participacions, exceptuant les que es trobin incloses en la cartera de negociació.

A continuació es presenten les polítiques comptables i mètodes de valoració de cadascun dels capítols esmentats.

Participacions

Es valoren mitjançant l'aplicació del mètode de la participació, utilitzant la millor estimació del seu valor teòric comptable en el moment de la formulació dels comptes anuals. S'utilitzen mètodes de valoració generalment acceptats, com per exemple models de descompte de fluxos de caixa (DCF), corbes de regressió, models de descompte de dividends (DDM) i altres. No es consideren potencials primes de control en la valoració. Les projeccions de balanç i compte de resultats de les participacions es fan a 5 anys, tenint en compte el seu caràcter d'inversions a llarg termini, i s'actualitzen i s'ajusten semestralment. S'utilitzen hipòtesis moderades obtingudes de fonts d'informació de reconegut prestigi i taxes de descompte individualitzades per a cada negoci i país. Les taxes de creixement utilitzades per calcular el valor residual més enllà del període cobert per les projeccions efectuades es determinen en

Nota 2.1 «Combinacions de negocis i principis de consolidació» dels Comptes Anuals del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2016.

funció de les dades de l'últim període projectat i no superen mai l'increment del PIB nominal estimat del país o dels països on les entitats participades duen a terme la seva activitat. Addicionalment es fan anàlisis de sensibilitat de les assumpcions utilitzant canvis raonables en les hipòtesis clau sobre les quals es basa l'import recuperable, a fi de confirmar si aquest import recuperable continua excedint l'import a recuperar.

Actius financers disponibles per a la venda

Els actius financers disponibles per a la venda es valoren sempre pel seu valor raonable i els canvis en el seu valor, nets del seu impacte fiscal, es registren amb contrapartida al patrimoni net. En el cas de les participacions en entitats cotitzades, el seu valor raonable és el preu que es pagaria per ells en un mercat organitzat, transparent i profund. En cas que no cotitzin, es valoraran pel seu cost d'adquisició minorat per qualsevol pèrdua per deteriorament partint de la informació pública disponible. En el moment de la venda es comptabilitzarà la corresponent pèrdua o benefici, registrat prèviament en el Patrimoni Net, en el compte de resultats.

En general, es procedeix al sanejament amb càrrec a resultats quan hi ha evidències objectives de deteriorament. Es presumeix l'aparició d'aquestes evidències en cas que es verifiqui una reducció del 40% en el seu valor raonable o s'observi una situació de pèrdua continuada durant un període superior als 18 mesos.

Valor raonable i en llibres de les participacions accionaries

A continuació es detalla el valor raonable i en llibres de les participacions i instruments de patrimoni del Grup CaixaBank no inclosos com a actius mantinguts per negociar ni en la cartera d'actius financers designats a valor raonable amb canvi en resultats, a 31 de desembre de 2016.

Taula RACC2. Valor en llibres de les participacions i instruments de patrimoni no inclosos com a actius mantinguts per negociar

Imports en milions d'euros

Imports en milions d'euros	
Actius disponibles per a la venda ⁽¹⁾	2.946
Accions de societats cotitzades	2.289
Accions de societats no cotitzades	570
Participacions en el patrimoni de fons d'inversió i altres	87
Participacions	6.421
Cotitzades	5.071
No cotitzades	1.350
Total Valor en llibres	9.367

(1) El valor en llibres d'aquests actius equival al seu valor raonable.

Taula RACC3. Valor raonable de les participacions i instruments de patrimoni no inclosos com a actius mantinguts per negociar

Imports en milions d'euros

Imports en milions d'euros	
Actius disponibles per a la venda ⁽¹⁾	2.946
Accions de societats cotitzades	2.289
Accions de societats no cotitzades	570
Participacions en el patrimoni de fons d'inversió i altres	87
Participacions	5.262
Cotitzades	3.912
No cotitzades	1.350
Total Valor en llibres	8.208

(1) El valor en llibres d'aquests actius equival al seu valor raonable.

A 31 de desembre de 2016, el valor de mercat de la cartera de participades cotitzades del Grup CaixaBank, que inclou les classificades com a «Inversions en negocis conjunts i associades» i com a «Actius financers disponibles per a la venda – Instruments de patrimoni», puja a 6.201 milions d'euros.

Valor d'exposició de les participacions accionaries

A 31 de desembre de 2016, l'EAD per risc associat a la cartera de participacions accionaries puja a 10.468 milions d'euros. Aquest import inclou el valor de la cartera d'actius financers disponibles per a la venda, participacions en entitats associades i en entitats

dependents no consolidables per la seva activitat.

Taula RACC4. Exposicions en participacions de capital no incloses en la cartera de negociació.

Imports en milions d'euros

Exposicions	Exposició Original	EAD	LGD	APR	Densitat de APR	PE
Actius disponibles per a la venda	3.041	3.041	90%	6.015	198%	18
Accions de societats cotitzades	2.478	2.478		3.985	161%	5
Mètode Simple	55	55		158	290%	0
Mètode VaR	27	27		165	617%	0
Mètode PD/LGD	2.397	2.397		3.662	153%	5
Accions de societats no cotitzades	563	563		2.029	360%	13
Mètode Simple	506	506		1.874	370%	12
Mètode PD/LGD	46	46		128	279%	1
Exposicions de RV subjectes a ponderacions de risc	11	11		28	250%	0
Participacions (dependents, multigrup y associades)	7.426	7.426	90%	17.688	238%	73
Participacions cotitzades	5.068	5.068		9.115	180%	11
Mètode PD/LGD	4.157	4.157		6.838	164%	11
Exp. RV sujetas a pond. de riesgo	911	911		2.277	250%	0
Participacions no cotitzades	2.358	2.358		8.574	364%	63
Mètode Simple	1.955	1.955		7.234	370%	47
Mètode PD/LGD	330	330		1.157	351%	16
Exposicions de RV subjectes a ponderacions de risc	73	73		182	250%	0
Total	10.468	10.468	90%	23.703	226%	92

Altra informació

A continuació es mostra el detall del valor de l'exposició en participacions accionaries d'acord amb l'aplicació del mètode simple de ponderació i desglossada per categoria de ponderació de risc.

Taula RACC5. Exposicions de renda variable (mètode simple)

Imports en milions d'euros

Segments regulatoris IRB	Exposició Original	Densitat de APRs	EAD	APR
Accions no cotitzades suficientment diversificades	0	190%	0	0
Exposicions en accions cotitzades	55	290%	55	158
Resta d'exposicions	2.462	370%	2.462	9.108
Total	2.516		2.516	9.266

La taula següent presenta el valor de l'exposició al risc associat a la cartera de participacions accionaries, la pèrdua en cas d'incompliment i la ponderació mitjana de risc¹

S'hi observa que el gruix de les participacions es concentra en escales mestres de gran qualitat creditícia (en escales mestres 2 i 3).

¹ Aquesta informació únicament es presenta per a les exposicions de renda variable a les quals s'aplica el mètode PD/LGD.

Taula RACC6. Exposició per categoria d'exposició i grau de deutor

Imports en milions d'euros

Tram PD	PD Mitjana	Exposició Original	EAD	LGD	APR	Densitat de APRs	PE
1	0,00%	0	0	0,00%	0	0%	0
2	0,16%	1.245	1.245	90,00%	1.597	128%	2
3	0,29%	5.336	5.336	90,00%	8.938	168%	14
4	0,74%	100	100	90,00%	238	237%	1
5	1,73%	91	91	90,00%	270	297%	1
6	3,38%	1	1	90,00%	2	261%	0
7	10,03%	157	157	90,00%	740	471%	14
8	14,24%	0	0	90,00%	0	409%	0
9	0,00%	0	0	0,00%	0	0%	0
Cartera Sana	0,52%	6.930	6.930	90,00%	11.785	170%	32
Default	100,00%	0	0	90,00%	0	0%	0
Total	0,52%	6.930	6.930	90,00%	11.785	170%	32

Un altre resultat global acumulat en instruments de patrimoni disponible per a la venda

El moviment d'un altre resultat global acumulat d'instruments de patrimoni disponibles per a la venda del Grup CaixaBank, que ha tingut lloc durant l'exercici 2016, amb indicació dels imports transferits al Compte de Resultats¹ és el següent:

Taula RACC7. Variació anual d'un altre resultat global acumulat en instruments de patrimoni disponibles per a venda

Imports en milions d'euros

Saldo altre resultat global acumulat a 31/12/2015	Imports transferits al compte de resultats ⁽¹⁾	Plusvàlues i minsvàlues per valoració ⁽²⁾	Passius i actius fiscals diferits	Saldo altre resultat global acumulat a 31/12/2016 ⁽³⁾
55	26	(541)	67	(393)

(1) Després d'impostos.

(2) Abans d'impostos

(3) Inclou els ajustos atribuïts al Grup

¹ Vegeu nota 25.2 «Un altre resultat global acumulat» dels Comptes Anuals del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2016.

7. RISC DE MERCAT

L'activitat del Grup de CaixaBank en els mercats financers està orientada al servei a clients i minimitza l'exposició al risc

- El Risc de Mercat de la cartera de negociació del Grup CaixaBank quantifica les possibles pèrdues que poden derivar de fluctuacions en: tipus d'interès, tipus de canvi, preu de les accions, preu de les primeres matèries, taxes d'inflació i diferencials de crèdit de les posicions en renda fixa privada.
- Per tal de verificar la idoneïtat de les estimacions de risc, es comparen els resultats diaris amb la pèrdua estimada pel càlcul VaR (*Value at Risk*), exercici conegut com *Backtesting*. Els resultats d'aquestes comparacions durant l'exercici 2016 han estat satisfactoris i, per això, no han suposat recàrrecs en els requeriments de capital per aquest risc.
- Com a prova complementària al VaR, es fan dos tipus d'exercicis d'estrès sobre el valor de les posicions (anàlisi d'estressos sistemàtics i anàlisi d'escenaris històrics) en escenaris extrems de crisi amb l'objectiu d'estimar les possibles pèrdues de la cartera com a conseqüència de moviments extraordinaris dels factors de risc a què està exposada.

1.689 MM €

APR de risc de mercat

8,7 MM €

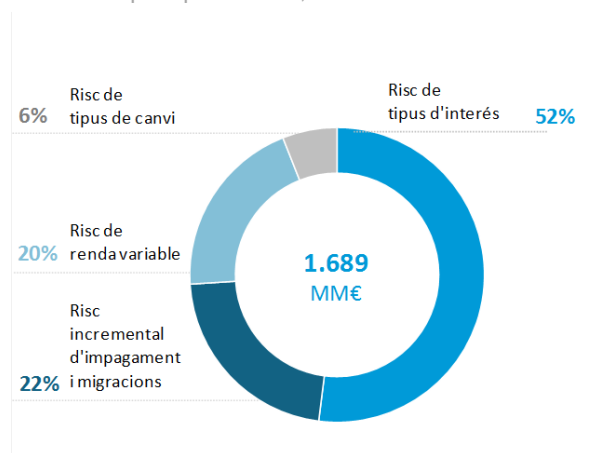
Mitjana anual VaR 10d - 2016

81%

APR avaluat per models interns

APR PER RISC DE MERCAT

Distribució per tipus de risc, %

CONTINGUTS DEL CAPÍTOL

- 7.1. Gestió del risc de mercat
- 7.2. Requeriments de recursos propis
- 7.3. Aspectes quantitativs

7.1. Gestió del risc de mercat

Definició i política general

El Grup CaixaBank està subjecte al risc de mercat de la cartera de negociació per moviments desfavorables dels factors de risc següents: tipus d'interès i tipus de canvi, preu de les accions, taxes d'inflació i moviments en els diferencials de crèdit de les posicions en renda fixa privada.

Els factors de risc són gestionats en funció de la relació rendibilitat-risc determinada per les condicions i expectatives del mercat, dins l'entorn de l'estructura de límits i el marc operatiu autoritzat.

Per a la gestió d'aquest risc, el Grup CaixaBank aplica models interns per al càlcul de recursos propis regulatoris per risc de mercat de la cartera de negociació, risc de tipus de canvi i or, i risc de preu de matèries primeres, des del dia 13 de desembre de 2007 en què el Banc d'Espanya va autoritzar-ne l'aplicació, aprovació que durant l'exercici 2012 es va estendre al càlcul de recursos propis regulatoris per risc incremental d'impagament i migracions (IRC) i VaR estressat mitjançant models interns. No obstant això, els derivats de cobertura (CDS) del risc de crèdit del CVA comptabilitzats com a cartera de negociació computen requeriments de capital regulatori sota mètode estàndard.

Estructura i organització de la funció de gestió del risc

El Departament de Risc de l'Operativa en Mercats de CaixaBank és responsable de la valoració dels instruments financers, així com d'efectuar el mesurament, control i seguiment dels seus riscos associats, de l'estimació del risc de contrapartida i del risc operacional associat a l'activitat en mercats financers.

Per al compliment de la seva tasca, aquesta àrea fa diàriament un seguiment de les operacions contractades, el càlcul del resultat que suposa l'afectació de l'evolució del mercat en les posicions (resultat diari *marked to market*), la quantificació del risc de mercat assumit, el seguiment del compliment dels límits i l'anàlisi de la relació entre el resultat obtingut i el risc assumit. D'aquesta manera, diàriament es reporta un informe de control a l'Alta Direcció, als responsables de la seva gestió, a Validació Interna i a Auditoria Interna.

Per la seva banda, la Direcció Executiva de Gestió Global del Risc, en la qual s'engloba el Departament de Riscos de l'Operativa en

Mercats, actua organitzativament i funcionalment de forma independent de les àrees prenedores del risc per reforçar l'autonomia de les tasques de gestió, seguiment i control d'aquest últim que duu a terme i busca facilitar, des d'una visió general, una gestió integral dels diferents riscos. Així mateix, la seva tasca s'orienta envers la configuració d'un perfil de riscos concordant amb els objectius estratègics del Grup.

Gestió del risc. Sistemes de mesurament i d'informació¹

La mesura de risc de mercat de referència és el VaR al 99% amb un horitzó temporal d'un dia. El VaR diari es defineix com el màxim de les tres quantificacions següents:

- ✓ VaR Paramètric amb una matriu de covariàncies calculada amb 75 dies efectius i allisatge exponencial, que dona així més rellevància a les observacions més recents.
- ✓ VaR paramètric amb matriu de covariàncies derivada d'un històric d'un any i pesos iguals.
- ✓ VaR històric amb una finestra temporal d'un any.

Adicionalment, atès que l'empitjorament de la qualificació creditícia dels emissors dels actius pot motivar una evolució desfavorable dels preus cotitzats en el mercat, es completa la quantificació del risc amb una estimació de les pèrdues derivades de moviments del diferencial de crèdit de les posicions en renda fixa privada i derivats de crèdit (*spread VaR*), que constitueix una estimació del risc específic atribuïble als emissors dels valors. Aquest càlcul es fa mitjançant metodologia històrica tenint en compte la potencial menor liquiditat d'aquests actius i amb un interval de confiança del 99%.

Per tal de verificar la idoneïtat de les estimacions de risc, es fan dues proves de *backtest* (brut – real– i net – hipotètic–) consistents en una comparació dels resultats diaris amb la pèrdua estimada pel VaR. Adicionalment, es duen a terme exercicis de *stress test* sobre el valor tant de les posicions de Tresoreria com de les posicions incloses en el perímetre del model intern, que permeten estimar les possibles pèrdues de la cartera en situacions extraordinàries de crisi.

¹ Per ampliar informació vegeu la Nota 3.4 Risc de Mercat de la Memòria dels Comptes Anuals del Grup CaixaBank corresponents a l'exercici 2016

Polítiques de cobertura i tècniques de mitigació

Amb la formulació i actualització de l'apetit al risc que es presenta als òrgans de govern competents, es delimita i es valida que les mètriques de risc de mercat definides per al Grup CaixaBank són consistents amb els nivells de tolerància establerts. El Marc d'Apetit al Risc aprovat pel Consell de l'Entitat defineix un límit per al VaR a l'horitzó temporal d'un dia i amb un interval de confiança del 99% per a les activitats de negociació de l'Entitat, que exclou els derivats de cobertura del *Credit Valuation Adjustment* (CVA), considerats dins el marc de gestió del CVA. Addicionalment, tant les posicions en la cartera de negociació com en la cartera bancària queden restringides als límits de concentració que estipula el Marc d'Apetit al Risc (per exemple, concentració en grans riscos, en sector públic o en sector econòmic).

Com a part del necessari seguiment i control dels riscos de mercat assumits, el Consell d'Administració i, amb la seva delegació i de forma més restringida, el Comitè Global del Risc de CaixaBank i la Direcció Executiva Financera aproven una estructura de límits globals de VaR i sensibilitats per a l'activitat d'assumpció de risc de mercat. En aquest sentit s'estableixen les tipologies de límits següents:

- ✓ **Límit global.** El Consell d'Administració és l'òrgan responsable de la determinació del nivell màxim de risc de mercat assumible per a l'operativa de gestió tesorera i de negociació de l'Entitat.

- ✓ **Límit a l'operativa de Tresoreria.** En línia amb el marc general determinat pel Consell d'Administració, el Comitè Global de Riscos de CaixaBank i/o la Direcció Executiva Financera tenen la facultat de desenvolupar el detall de l'estructura de límits de risc de mercat, així com la determinació de menors nivells de risc màxim si així ho aconsellen les circumstàncies de mercat i/o l'enfocament de gestió aprovat. Sobre aquesta base, s'han establert límits específics per a aquesta operativa, tant de caràcter global (VaR, *Stop Loss*, *Stress test* –dependents de Comitè Global del Risc–) com per factor de risc (dependents de la Direcció Executiva Financera).

- ✓ **Límit dels derivats de negociació vinculats a les participacions permanents de CaixaBank.** El juny del 2008, el Consell d'Administració de "la Caixa" va desenvolupar, al seu torn, el marc general establert, aprovant un límit específic per a aquesta activitat, gestionada amb criteris de gestió del risc de mercat i inclosa en el model intern de risc de mercat. Aquest límit va ser rebaixat el gener de 2009 pel Comitè Global del Risc de "la Caixa". En data 25 de juliol de 2011, el Comitè Global de Riscos de CaixaBank va adaptar aquest mateix marc al canvi organitzatiu del Grup "la Caixa".

Posteriorment, el Comitè Global de Riscos de CaixaBank va definir límits específics al Risc Incremental de *default* i migració de *rating* (IRC) de les carteres de renda fixa i al VaR Estressat el juliol de 2011 i el març de 2012, respectivament.

7.2. Requeriments de recursos propis mínims per risc de mercat

A continuació es presenta el desglossament d'APR per raó de risc de posició de la cartera de negociació i per risc de canvi i de la posició en or del Grup CaixaBank, a 31 de desembre de 2016, tenint en compte el mètode aplicat per al seu càlcul, model intern o mètode estàndard, segons que correspongui.

Taula RM1. Desglossament d'APR de Risc de Mercat

Imports en milions d'euros

	APR		
	Model Intern	Mètode Estàndard	Total
Risc de tipus d'interès*	678	324	1.003
Risc de renda variable*	421	0	421
Risc de tipus de canvi	126	0	126
Risc de matèries primeres	0	0	0
Ajust per correlació entre factors**	-224	0	-224
Risc incremental d'impagament i migracions	364	0	364
** Total	1.364	325	1.689

(*) General i específic

(**) Aplica únicament en el cas d'utilització de mètodes interns.

Mentre els derivats de cobertura del risc de tipus d'interès del CVA computen requeriments de capital per model intern, els derivats de cobertura del risc de crèdit del CVA (en aquest cas, CDS, també inclosos en cartera comptable de negociació) computen requeriments de capital de risc de mercat per mètode estàndard (risc específic de tipus d'interès). No s'hi afegeix desglossament del càlcul d'APR per mètode estàndard per a opcions, atès que totes les opcions de la cartera de negociació s'avaluen sota metodologia interna. Tampoc no s'hi afegeix desglossament de risc de mercat per titulitzacions, atès que el Grup CaixaBank no té posicions en operacions de titulització en la cartera de negociació.

A 31 de desembre de 2016, els APR per risc de liquidació són nuls.

7.3. Aspectes quantitius

Requeriments generals

L'Entitat disposa de polítiques i procediments per a la gestió de les carteres de negociació considerant la seva pròpia capacitat de gestió dels riscos i les millors pràctiques de mercat, així com per determinar quines posicions s'inclouen en el model intern a l'efecte de càlcul del capital regulatori.

L'activitat de negociació inclou l'operativa resultant de la gestió dels riscos de mercat associats a l'activitat comercial o de distribució d'operacions típiques dels mercats financers als clients de CaixaBank, així com l'operativa realitzada amb l'objecte d'obtenció de rendibilitat mitjançant la compravenda i posicionament en

els mercats monetari, de renda fixa, renda variable i divisa, principalment. Així mateix, incorpora els derivats de cobertura dels riscos de mercat i crèdit del CVA, registrats comptablement com a cartera de negociació.

Hi ha una política específicament aprovada per a la determinació, identificació, possible inclusió en el model intern, gestió, seguiment i control d'aquest perímetre. Diàriament, una unitat de l'àrea de Riscos, i per tant, independent de les àrees de negoci, valora i calcula resultats de gestió i riscos d'aquesta cartera, assegurant el compliment del que estableix la política aprovada.

L'Entitat disposa de sistemes i controls suficients que proporcionen estimacions prudentes i fiables del valor raonable dels instruments financers, com polítiques i procediments que defineixen la responsabilitat de cada àrea en el procés de valoració i línies de report (assegurant la independència d'aquesta funció respecte a les àrees de negoci), les fonts de dades usades, els models utilitzables i les hores de preus tancament.

Encara que l'Entitat utilitza models de valoració i *inputs* apropiats i conformes als estàndards de la pràctica en mercat, el valor raonable d'un actiu pot estar sotmès a un cert nivell d'incertesa, que pot provenir de l'existència de fonts alternatives de dades de mercat, *spread bid-offer*, models alternatius als utilitzats i els seus paràmetres no observables, concentració o baixa liquiditat del subjacent. El mesurament d'aquesta incertesa en el valor raonable es concreta en la deducció de capital per Ajustos Addicionals de Valoració (AVA, *Additional Valuation Adjustments*).

L'aplicació i càlcul dels ajustos associats a aquesta incertesa s'aplica principalment als actius poc líquids, on s'utilitza el costat més conservador de l'*spread bid-offer* de fonts contrastables, o en l'ús d'hipòtesis amb biaix conservador en l'àmbit de la valoració *mark-to-model*. Cal destacar que el volum dels actius de Nivell III en la cartera de negociació és nul, amb la qual cosa es redueix significativament el possible risc de model.

A l'efecte de solvència, la cartera de negociació està integrada per aquells actius i passius financers que l'Entitat manté amb intenció de negociació, o que formen part d'una cartera d'instruments financers (identificats i gestionats conjuntament) per a la qual hi ha una evidència d'intenció de negociació.

D'acord amb els punts (86) i (87) de l'art. 4 (1) de la Regulació UE 575/2013, hi ha «intenció de negociació» quan les posicions es mantenen amb l'objectiu de fer-les a curt termini o de beneficiar-se a curt termini de les diferències entre el preu d'adquisició i el de venda, o de les variacions d'altres preus o del tipus d'interès.

A diferència de la cartera de negociació que estableix la Circular 4/2004 del Banc d'Espanya, la cartera de negociació, a l'efecte del càlcul dels requeriments de recursos propis, també està integrada per instruments financers que serveixen de cobertura a altres elements d'aquesta cartera i, en compliment de determinats requisits, per cobertures internes (posicions que compensen d'una manera significativa el risc d'una posició o d'un conjunt de posicions no inclòs en la cartera de negociació). En aquest sentit, la cartera de negociació a l'efecte de solvència té un major abast que la cartera de negociació determinada a la Circular 4/2004 del Banc d'Espanya.

A 31 de desembre de 2016, l'import dels requeriments de recursos propis mínims per risc de posició de la cartera de negociació i tipus de canvi era de 135.111 milers d'euros.

Models interns

El Grup CaixaBank s'exposa al risc de mercat per moviments desfavorables dels factors de risc següents: tipus d'interès i tipus de canvi, preu de les accions, inflació, volatilitat i moviments en els diferencials de crèdit de les posicions en renda fixa privada i derivats de crèdit. Diàriament es reporten estimacions de la sensibilitat i el VaR, tant des d'un punt de vista agregat com segmentades per factor de risc i per unitats de negoci.

El juliol de 2006, es va sol·licitar l'autorització al Banc d'Espanya per a la utilització del model intern de VaR de risc de mercat de la cartera de negociació, risc de tipus de canvi i or i de preu de matèries primeres per al càlcul del consum de recursos propis regulatoris. En l'exercici 2007 el Banc d'Espanya, un cop acabat el procés de validació desenvolupat, va autoritzar l'ús d'aquest model intern, que es va començar a aplicar en el càlcul de recursos propis regulatoris corresponent al 31 de desembre de 2007. Posteriorment, en l'exercici 2011 es va sol·licitar al Banc d'Espanya l'autorització per al càlcul de recursos propis regulatoris per risc incremental d'impagament i migracions i VaR estressat mitjançant models interns. El 2012 el Banc d'Espanya, un cop acabat el procés de validació, va autoritzar l'ús d'aquest model intern, que es va començar a aplicar en el càlcul de recursos

propis regulatoris corresponent al 31 de desembre de 2011.

1. Característiques dels models utilitzats

A continuació, es resumeixen les metodologies utilitzades per al compliment dels requisits establerts a la part 3, títol IV, capítol V, seccions 1-4 de la Regulació UE 575/2013 per a la determinació del consum de recursos propis segons el model intern del Grup CaixaBank.

En línies generals, hi ha dos tipus de mesures que constitueixen el denominador comú i estàndard de mercat per al mesurament de risc de mercat, la sensibilitat i el VaR:

- ✓ La sensibilitat calcula el risc com l'impacte en el valor de les posicions d'un petit moviment dels factors de risc, però no comporta cap hipòtesi sobre la probabilitat de l'esmentat moviment.
- ✓ D'altra banda, per homogeneïtzar el mesurament del risc del conjunt de la cartera, així com per incorporar certes hipòtesis sobre la magnitud del moviment dels factors de risc de mercat, s'utilitza el VaR per a l'horitzó temporal d'un dia i amb un interval de confiança estadística del 99% (és a dir, que 99 de cada 100 vegades les pèrdues reals serien inferiors a les estimades pel VaR). Les metodologies utilitzades per a l'obtenció d'aquesta mesura són dues: el VaR paramètric i el VaR històric:
- El VaR paramètric es basa en el tractament estadístic dels paràmetres amb la volatilitat i les correlacions dels moviments dels preus i dels tipus d'interès i de canvi dels actius que componen la cartera que s'aplica sobre dues finestres temporals: 75 dies (donant més pes a les observacions més recents mitjançant allisatge exponencial) i un any (equiponderant totes les observacions); totes dues finestres s'actualitzen diàriament.

- El càlcul del VaR històric es fa mitjançant el càlcul de l'impacte sobre el valor de la cartera actual mitjançant *full-revaluation* de les variacions històriques diàries dels factors de risc en l'últim any amb actualització diària de la finestra d'observació. Els factors de risc es modelitzen mitjançant retorns relatius, llevat de les variacions de tipus d'interès, per als quals es consideren variacions absolutes.

L'empitjorament de la qualificació creditícia dels emissors dels actius pot motivar també una evolució desfavorable dels preus cotitzats pel mercat. Per aquesta raó, es completa la quantificació del risc de mercat amb una estimació de les pèrdues derivades de moviments del diferencial de crèdit de les posicions en renda fixa privada i derivats de crèdit (*Spread VaR*), que constitueix una estimació del risc específic atribuïble als emissors dels valors. Aquest càlcul es fa mitjançant simulació històrica *full-revaluation* i tenint en compte la potencial liquiditat més baixa d'aquests actius, amb un interval de confiança del 99% i assumint variacions absolutes en la simulació dels *spreads* de crèdit.

El VaR segons model intern resulta de l'agregació del VaR de les carteres de tipus d'interès i tipus de canvi (derivat de les fluctuacions dels tipus d'interès, de canvi i volatilitat dels dos) i l'*Spread VaR*, que es fa de manera conservadora, assumint una correlació zero entre els dos grups de factors de risc, i de l'addició del VaR de les carteres de renda variable i del VaR de primeres matèries (en cas que n'hi hagi) com a suma a la mètrica anterior, assumint doncs correlació u entre les tres. S'utilitza un únic model que diversifica el risc general i específic de renda variable, mentre que el risc específic de la renda fixa privada i els derivats de crèdit s'estima mitjançant càlcul aïllat (*Spread VaR*) que s'agrega al VaR de les carteres de tipus d'interès i tipus de canvi amb correlació zero. El VaR de tipus d'interès diversifica el risc general i específic del deute sobirà sota un únic model.

El valor del VaR diari es defineix com el màxim de les tres quantificacions (VaR històric, VaR paramètric 1 any, i VaR paramètric 75d). Cal destacar que el VaR històric resulta molt adequat per completar les estimacions obtingudes mitjançant el VaR paramètric, ja que aquest no incorpora cap hipòtesi sobre el comportament estadístic dels factors de risc (el paramètric assumeix fluctuacions modelitzables a través d'una distribució normal). A més, el VaR històric incorpora la consideració de relacions no lineals dels factors de risc, especialment necessari per a

les operacions d'opció, cosa que també el fa especialment vàlid.

Addicionalment a la mètrica de VaR ja comentada, el consum de recursos propis segons el model intern incorpora dues mètriques addicionals: el VaR estressat i el risc incremental d'impagament i Migracions, introduïdes per Basilea 2.5 i transposades a la Circular 4/2011 i, posteriorment, a la Regulació UE 575/2013.

El càlcul del VaR estressat consisteix en el còmput del VaR històric *full-simulation* amb un interval de confiança del 99% a partir de les variacions diàries dels preus de mercat en un període estressat d'un any significatiu per al posicionament de la cartera. L'actualització de la finestra anual d'estrès es fa setmanalment, seleccionant la que maximitza el VaR de la cartera en aquest moment. En general i depenent del posicionament de la cartera, l'any d'estrès seleccionat sol coincidir amb el període anual *post-Lehman* o el de la crisi del deute sobirà espanyol (2012). El càlcul del VaR Estressat està palanquejat en la mateixa metodologia i infraestructura que el càlcul del VaR històric per a VaR. L'única diferència significativa és la finestra històrica seleccionada.

El risc incremental d'impagament i migracions és una estimació de les pèrdues associades a impagament i canvis de *rating* crediticis de la cartera inclosa en el perímetre del model amb un interval de confiança del 99,9% a un any i horitzó de liquiditat trimestral, justificat aquest últim per l'elevada liquiditat de la cartera i que ve motivada per l'existència de criteris estrictes d'inclusió que limiten la concentració a escala de país, *rating*, emissió i emissor. La mesura es fa mitjançant la simulació Montecarlo de possibles estats futurs de *rating* extern per emissor i emissió a partir de les matrius de transició publicades per les principals agències de *rating*, on la dependència entre les variacions de qualitat creditícia entre els diferents emissors es modelitzen mitjançant còpula *t-Student* calibrada a sèries històriques de CD, fet que permet assolir més correlacions de *default* en la simulació. De la mateixa manera que en els models interns d'IRB, s'estableix una probabilitat mínima de *default* del 0,03% anual.

A l'efecte regulatori i a diferència del que s'exposa anteriorment, tant el VaR com el VaR estressat regulatoris es computen amb un horitzó temporal de 10 dies de mercat, per a la qual cosa s'escalen els valors obtinguts amb l'horitzó d'1 dia multiplicant-los per l'arrel quadrada de 10. Els valors màxims, mínims i mitjans d'aquestes mètriques durant l'exercici 2016, així com el seu valor al final del període de referència, es mostren en la taula següent.

Taula RM2. Valors IMA per a la cartera de negociació

	VaR (10d 99%)	VaR Estressat (10d 99%)	Risc Incremental (99.9%)
Màxim	25,75	42,93	91,94
Promig*	8,66	22,87	39,35
Mínim	4,06	10,27	9,44
Últim valor	5,40	17,50	26,00

(*) Promig de l'any en curs

Els diferents elements que determinen els càrrecs regulatoris finals per model intern de risc de mercat per a cadascuna de les mesures anteriors apareixen a continuació. Els càrrecs per VaR i VaR estressat són anàlegs i corresponen al màxim entre l'últim valor disponible i la mitjana aritmètica dels últims 60 valors multiplicats per un factor dependent del nombre de vegades que el resultat diari ha estat inferior al VaR a dia estimat. D'una manera semblant, el capital per Risc Incremental és el màxim de l'últim valor i la mitjana aritmètica de les últimes 12 setmanes.

Taula RM3. Requeriments de RP de risc de mercat per model intern

Imports en milions d'euros

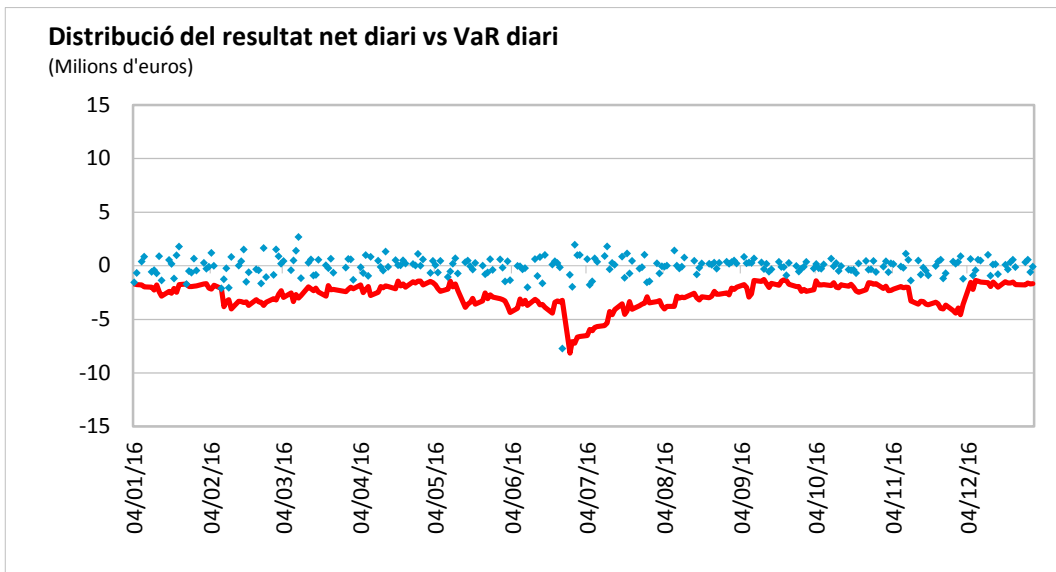
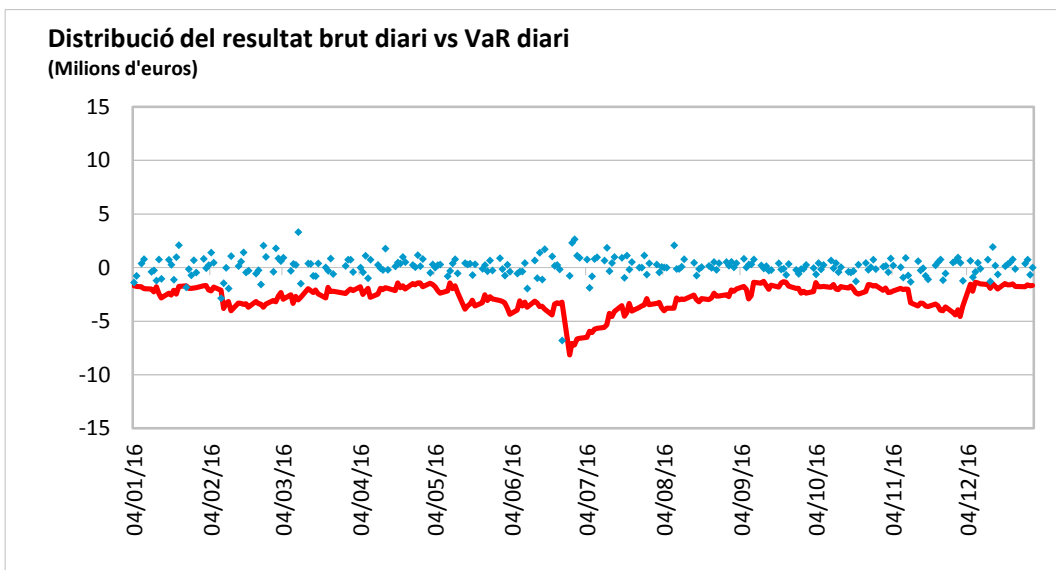
	Últim valor	Promi g 60d	Factor	RRPP	APR
VaR 10d	5,40	7,42	3	22	278
VaR estressado 10d	17,50	19,27	3	58	723
IRC	26,00	29,09		29	364
Total				109	1.364

Validació de la fiabilitat i coherència dels models interns

Per verificar la idoneïtat de les estimacions de risc, es fa la comparació dels resultats diaris amb la pèrdua estimada pel VaR, la qual cosa constitueix l'anomenat exercici de *backtest*. Tal com exigeix la Regulació, es fan dos exercicis de validació del model d'estimació de riscos:

- ✓ *Backtest* net o hipotètic, que relaciona la part del resultat diari *marked-to-market* (és a dir, el derivat del canvi en el valor de mercat) de les posicions vives al tancament de la sessió anterior amb l'import del VaR estimat amb horitzó temporal d'un dia, calculat amb les posicions vives al tancament de la sessió anterior. Aquest exercici és el més adequat per a l'autoavaluació de la metodologia utilitzada per a la quantificació del risc.
- ✓ Addicionalment, s'avalua el resultat total obtingut durant el dia (incloent-hi per tant l'operativa intradia que s'hagi pogut fer) amb l'import del VaR en l'horitzó d'un dia calculat amb les operacions vives al tancament de la sessió anterior (*Backtest* brut o real). D'aquesta manera, s'avalua la importància de l'operativa intradia en la generació de resultats i en l'estimació del risc total de la cartera.

El resultat diari utilitzat en tots dos exercicis de *backtest* no incorpora en cap cas reserves, taxes o comissions.

Gràfic. Backtesting net

Gràfic. Backtesting brut

Durant l'any en curs s'han produït tres excedits en l'exercici de *backtesting* net (nombre de vegades en què les pèrdues netes de la cartera han estat superiors al VaR estimat) i tres excedits en l'exercici de *backtesting* brut, a causa, principalment, de l'elevada volatilitat en els mercats de deute públic i renda variable en l'entorn actual d'alta incertesa política i econòmica.

2. Proves de tensió

Amb l'objectiu d'estimar les possibles pèrdues de la cartera en situacions extraordinàries de crisi, es fan dos tipus d'exercicis d'estrès sobre el valor de les posicions:

- ✓ Anàlisis de *stress* sistemàtiques: es calcula la variació del valor de la cartera davant una sèrie determinada de canvis extrems en els principals factors de risc. Seguint les recomanacions del Comitè de Supervisió Bancària de Basilea i les millors pràctiques bancàries, es consideren fonamentalment els factors de risc següents: els moviments paral·lels de tipus d'interès (pujada i baixada), els moviments de pendent en diferents trams de la corba de tipus d'interès (pronunciament i aplanament), l'augment i disminució del diferencial entre els instruments subjectes a risc de crèdit i el deute públic (diferència *bo-swap*), els moviments paral·lels de la corba

de tipus d'interès del dòlar (pujada i baixada), l'augment i disminució de la volatilitat de tipus d'interès, l'apreciació i la depreciació de l'euro respecte al dòlar, el ien i la lliura; l'augment i la disminució de la volatilitat de tipus de canvi; l'augment i la disminució del preu de les accions i mercaderies; l'augment i la disminució de la volatilitat de les accions i de les mercaderies i, finalment, l'augment de la volatilitat de les accions i de les matèries primeres.

- ✓ Anàlisi d'escenaris històrics: es considera l'impacte que sobre el valor de les posicions tindrien situacions realment esdevingudes, com per exemple la caiguda del *Nikkei* el 1990, la crisi del deute nord-americà i la crisi del peso mexicà el 1994, la crisi asiàtica de 1997, la crisi del deute rus el 1998, la creació i explosió de la bombolla tecnològica el 1999 i 2000, respectivament, els atacs terroristes de més impacte sobre els mercats financers dels últims anys, el *credit crunch* de l'estiu de 2007 o la crisi de liquiditat i confiança ocasionada per la fallida de *Lehman Brothers* durant el mes de setembre de 2008 o l'increment dels diferencials de crèdit dels països perifèrics de la zona euro pel contagi de la crisi de Grècia i Irlanda el 2010 o la crisi de deute espanyol el 2011 i 2012.
- ✓ Per tal de completar aquests exercicis d'anàlisi del risc en situacions extremes, es determina l'anomenat «pitjor escenari», que és la situació dels factors de risc esdevinguts l'últim any i que implicaria la major pèrdua sobre la cartera actual. Posteriorment, s'analitza l'anomenada «cua de la distribució», que és la magnitud de les pèrdues que es produirien si el moviment de mercat que les provoqués es calculés amb un interval de confiança del 99,9% mitjançant l'*Extreme Value Theory*.

3. Seguiment i control

Com a part del seguiment necessari i del control dels riscos de mercat assumits, el Comitè Global de Riscos aprova una estructura de límits globals de VaR, de *stress* i de pèrdues suportades (diàries i mensuals), i delega en la Direcció Executiva Financera l'estructura de sublímits de sensibilitats i de VaR per factor de risc per a l'activitat de la Sala de Tresoreria. Les mètriques i els models utilitzats per a la gestió del risc de mercat i el càlcul de recursos propis per risc de mercat segons model intern són els mateixos. Els factors de risc són gestionats per la mateixa Direcció Executiva Financera en funció de la relació rendibilitat-risc que determinen les condicions i les expectatives del mercat. El

Departament de Risc de l'Operativa en Mercats, ubicat a la Direcció Executiva de Models de Risc, i aquesta, al seu torn, a la Direcció General de Riscos, és responsable de fer el seguiment d'aquests riscos. Per al compliment de la seva tasca, aquesta àrea efectua diàriament un seguiment de les operacions contractades, el càlcul del resultat que suposa l'afectació de l'evolució del mercat en les posicions mitjançant resultat diari *marked-to-market* i ús de metodologies comunament acceptades pel mercat, la quantificació del risc de mercat assumit, el seguiment del compliment dels límits i l'anàlisi del resultat obtingut davant el risc assumit.

Cal destacar que el Departament de Risc de l'Operativa en Mercats disposa de suficients recursos humans amb elevada capacitat tècnica per poder utilitzar el model intern de Risc de Mercat.

Com es comenta anteriorment, el Departament de Risc de l'Operativa en Mercats és responsable de fer el seguiment diari del compliment de límits de risc de mercat i, si escau, la comunicació d'excessos a l'Alta Direcció i a la unitat prenedora del risc que correspongui, amb indicació a aquesta que ha de procedir a la reestructuració o tancament de les posicions que provoquen tal situació o a l'obtenció d'autorització explícita de l'òrgan que competeixi per al seu manteniment. L'Informe de riscos, que és objecte de distribució diària, recull de forma explícita el contrast entre el consum efectiu i els límits autoritzats. A més, diàriament es reporten estimacions de la sensibilitat i el VaR, tant des d'un punt de vista agregat com segmentades per factor de risc i per unitats de negoci.

Des del Departament de Risc de l'Operativa en Mercats s'elaboren i distribueixen diàriament a la Direcció, als seus responsables respectius i a Auditoria Interna els informes de seguiment del risc de mercat de:

- ✓ Tota l'activitat tesorera.
- ✓ La posició que constitueix el perímetre del Model Intern de Risc de Mercat per a còmput de Recursos Propis, incloent-hi els derivats de renda variable de participades.
- ✓ La posició estructural en divisa estrangera.

De forma genèrica aquest seguiment consta de tres seccions diferenciades: mesurament del risc a dia, *backtesting* i *stress test*.

Amb periodicitat mensual, el Departament de Risc de l'Operativa en Mercats elabora la secció corresponent a «Risc de Mercat» del «Quadre de

Comandament de Riscos», que s'eleva al Comitè Global del Risc de l'Entitat.

Cal destacar que la Direcció General de Riscos, en què s'engloba el Departament de Risc de l'Operativa en Mercats, desenvolupa una funció de supervisió que té com a objectiu genèric tutelar la sanitat del risc i preservar els mecanismes de solvència i garantia, i assegurar la gestió integral dels diferents riscos.

Adicionalment, des de Validació de Models de Risc es fa la funció de validació interna dels models i metodologies per quantificar i seguir el risc de mercat.

Finalment, cal esmentar que les activitats de tresoreria i mercats del Grup CaixaBank, i els sistemes de mesurament i control de riscos utilitzats en aquests àmbits, són objecte d'Auditoria Interna permanent. Així, en el seu últim informe emès el 2016, Auditoria Interna va concloure que les metodologies i els procediments per a la gestió, mesurament i control del risc de mercat associat a l'activitat de negociació en mercats financers són adequats i compleixen els requisits establerts per la normativa vigent en els àmbits analitzats.

8. RISC OPERACIONAL

Reforç de la integració en la gestió del risc operacional per fer front a un complex entorn legal i regulatori en el sector financer

- El risc operacional es defineix com la possibilitat d'incórrer en pèrdues financeres a causa d'errades o de la falta d'adequació de processos, personal, sistemes interns o bé esdeveniments externs.
- L'objectiu global de la gestió del risc operacional és contribuir a la continuïtat de l'organització a llarg termini, mitjançant l'aportació d'informació sobre riscos operacionals que millori tant la presa de decisions com els processos i la qualitat de servei, ja sigui intern o extern.
- En l'exercici 2016, s'han reforçat tant la integració de la gestió del risc operacional com les accions de formació a tots els nivells organitzatius.
- El mètode de càlcul dels requeriments de recursos propis computables es fa mitjançant el mètode estàndard. No obstant això, el model de mesurament i gestió implantat està orientat a donar suport a la gestió amb metodologies sensibles al risc, d'acord amb les millors pràctiques del mercat i amb la finalitat última de reduir les pèrdues futures causades pel risc operacional.
- S'observa una concentració de pèrdues operacionals en l'execució, lliurament i gestió de processos i en clients, productes i pràctiques comercials.

11.282 MM €

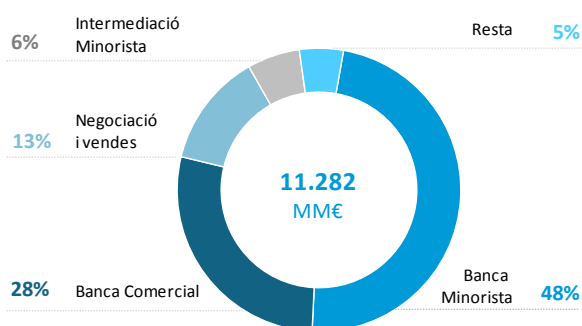
APR de risc d'operacional

45%

De les pèrdues operacionals per esdeveniments en clients, productes i pràctiques comercials

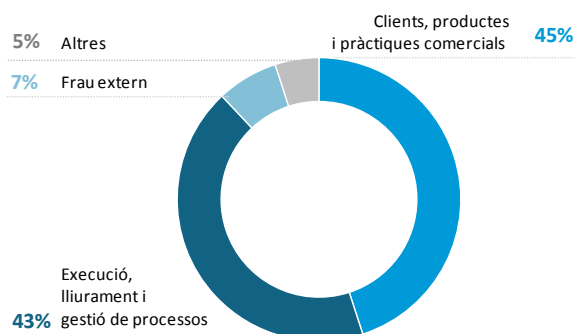
APR DE RISC OPERACIONAL

Distribució per línia de negoci, %

PÈRDUES OPERACIONALS

Distribució per categoria de risc operacional, %

CONTINGUTS DEL CAPÍTOL

- 8.1. Gestió del risc operacional
- 8.2. Requeriments de recursos propis
- 8.3. Palanques de gestió del risc operacional
- 8.4. Vinculació amb el catàleg de riscos

8.1. Gestió del risc operacional

Política general

El Grup CaixaBank té la voluntat de gestionar el risc operacional de manera homogènia i consistent a totes les societats que formen el perímetre de conglomerat financer. Per a això es promou la coherència entre les eines, les mesures i els reports utilitzats per aquestes, per tal de garantir la provisió d'informació comparable i completa per a la presa de decisions sobre risc operacional. Es fomenta també l'ús dels models avançats de gestió i mesurament, corresponents a cada sector d'activitat, i es compassa la implantació en cadascun d'ells al seu grau de desenvolupament i maduresa.

El Grup CaixaBank gestiona el risc operacional en el seu perímetre de solvència financer d'acord amb les millors pràctiques del mercat, i disposa de les eines, polítiques i estructura adients a aquestes.

Estructura i organització de la gestió del risc operacional

Les àrees i empreses del Grup són les responsables de la gestió diària del risc operacional dins els seus respectius àmbits. Això implica identificar, avaluar, gestionar i controlar els riscos operacionals de la seva activitat, i informar-ne, col·laborant amb la Direcció de Risc Operacional en la implementació del model de gestió.

Aquesta Direcció forma part del Departament d'Informació de Gestió Global de Riscos, integrat, al seu torn, en la Direcció Corporativa de Models i Polítiques de Risc, dependent de la Direcció Executiva de Gestió Global del Risc. El control i la supervisió global del risc operacional s'exerceix a través d'aquesta Direcció Executiva, en què es materialitzen les funcions d'independència requerides pel Comitè de Supervisió Bancària de Basilea i entre les seves responsabilitats hi ha el control i la supervisió del risc operacional.

La Direcció de Risc Operacional és la responsable de definir, estandarditzar i implementar el model de gestió, mesurament i control del risc operacional. Addicionalment, proporciona suport a les Àrees i consolida la informació sobre els riscos operacionals de tot el perímetre per al *reporting* a l'Alta Direcció, i als comitès de gestió de risc implicats.

La Direcció Corporativa de Control de Negoci és la unitat específica de control en la Direcció General de Negoci, i lidera les funcions de seguiment de l'entorn de control en la primera línia de defensa.

L'àrea de Validació de Models de Risc s'encarrega de validar el model intern de Risc Operacional en el cas de disposar de metodologia interna per a la quantificació del capital.

Auditoria Interna, en el model de les 3 línies de defensa implantat, actua com a tercera línia de defensa i supervisa les actuacions de la primera i segona línies, donant suport a l'Alta Direcció i els Òrgans de Govern amb l'objectiu de proporcionar una seguretat raonable sobre, entre altres aspectes, el compliment normatiu i l'aplicació adequada de les polítiques i normatives internes relatives a la gestió del risc operacional.

Serveis Informàtics s'encarrega de la infraestructura tecnològica en què es basa la gestió del risc operacional.

Categories de risc operacional

Les tipologies de risc operacional desenvolupades en el Grup CaixaBank s'estructuren en quatre categories o nivells jeràrquics, des de més genèriques fins a més específiques o detallades.

La categorització principal de riscos en el Grup comença en els nivells 1 i 2 definits per la normativa regulatòria (els més genèrics o agregats), ampliant i desenvolupant la casuística de riscos fins als nivells 3 i 4, específics del Grup i que s'obtenen un cop analitzat detalladament el risc operacional en el context àrea/Empresa del Grup, prenent com a base els nivells regulatoris (1 i 2).

El Grup CaixaBank ha definit la seva pròpia categorització principal de riscos a partir de l'anàlisi de risc operacional realitzat en les diferents àrees i empreses del Grup. És homogènia per a tot el Grup, i la comparteixen tant les metodologies qualitatives d'identificació de riscos com les metodologies quantitatives de mesura basades en una base de dades de pèrdues operacionals.

El nivell 3 de riscos representa el conjunt de riscos individuals de cada àrea o empresa del Grup.

El nivell 4 representa la materialització concreta dels riscos nivell 3 en un procés, activitat i/o àrea concrets.

Es presenta a continuació una figura que il·lustra les tipologies de risc operacional (nivells 1-4) desenvolupades en el Grup.

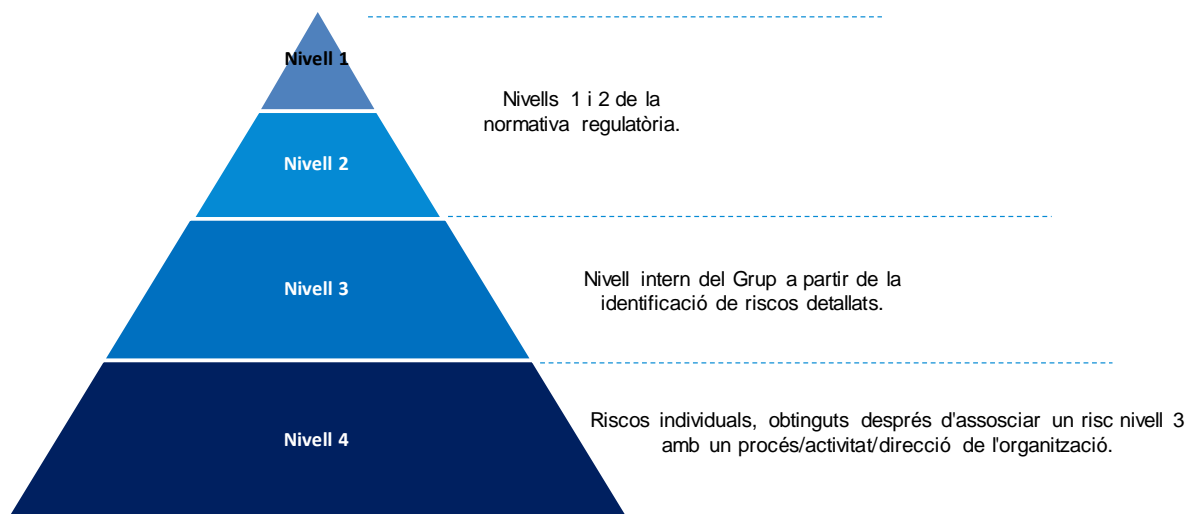

Figura 6

Gestió del risc. Sistemes de mesurament i d'informació

L'objectiu global del Grup en la gestió de risc operacional es desagrega en objectius específics diferents, que estableixen les bases per a l'organització i metodologia del treball que s'han d'aplicar en la gestió del risc operacional. Aquests objectius són els següents:

- ✓ Identificar i anticipar els riscos operacionals existents.
- ✓ Assegurar la pervivència a llarg termini de l'organització.
- ✓ Promoure l'establiment de sistemes de millora contínua dels processos operatius i de l'estructura de controls existent.
- ✓ Aprofitar les sinergies en la gestió de riscos operacionals a escala del Grup.
- ✓ Impulsar una cultura de gestió del risc operacional.
- ✓ Complir el marc regulatori establert i els requeriments per a l'aplicabilitat del model de gestió i càlcul escollits.
- ✓ Revisió de les mètriques de risc operacional en el marc d'Apetit al Risc: noves mètriques de risc de conducta i de risc tecnològic
- ✓ Accions formatives específiques sobre risc operacional
- ✓ Actualització anual d'escenaris de pèrdues operacionals extremes i autoavaluacions de risc operacional
- ✓ Anàlisi d'impacte del futur mètode regulatori SMA (*Standardised Measurement Approach*) i revisió de la documentació de les principals pèrdues operacionals.
- ✓ Projectes específics de reducció de les principals pèrdues operacionals recurrents.
- ✓ Adequació de la composició del Comitè de Risc Operacional.
- ✓ Informe trimestral de *benchmark* de pèrdues.

Les principals fites de l'exercici 2016 han estat:

- ✓ Implementació i seguiment periòdic dels nivells de servei (SLA) en la gestió del risc operacional

8.2. Requeriments de recursos propis mínims

En la taula següent es detallen els APR de recursos propis per risc operacional del Grup CaixaBank, a 31 de desembre de 2016

Taula RO1. Desglossament APR per risc operacional

Imports en milions d'euros

	Mitjana d'ingresos rellevants	APR
Banca minorista	3.304	4.956
Intermediació minorista	524	787
Gestió d'actius	123	184
Banca comercial	1.856	3.480
Serveis d'agència	28	52
Negociació i vendes	662	1.488
Finançament empresarial	148	334
Pagaments i liquidacions	0	0
Total	6.645	11.282

Càlcul dels requeriments de recursos propis computables

El Grup aplica el mètode estàndard per al càlcul de capital regulatori per risc operacional.

El mètode estàndard consisteix a multiplicar un indicador rellevant de l'exposició al risc operacional per un coeficient multiplicador.

Aquest indicador és pràcticament equivalent a la mitjana trianual del marge brut del compte de resultats.

La normativa estableix que ha de descompondre's l'indicador entre vuit línies de negoci regulatòries, i la part assignada a cadascuna d'elles es multiplica per un coeficient específic, tal com s'indica a la taula següent:

Taula RO2. Risc operacional: línies de negoci i coeficients de ponderació

	Coeficient de ponderació
Finançament empresarial	18%
Negociació i vendes	18%
Intermediació minorista	12%
Banca comercial	15%
Banca minorista	12%
Pagaments i liquidacions	18%
Serveis d'agència	15%
Gestió d'actius	12%

Per tant, això suposa que les entitats han de ser capaces d'assignar la part de l'indicador rellevant corresponent a cadascuna de les línies de negoci regulatòries.

Així mateix, la normativa regulatòria estableix que les entitats que facin servir el mètode estàndard han de complir amb requisits exigents relatius a la gestió i mesurament del risc operacional.

8.3. Palanques de gestió del Risc Operacional

Per a la consecució de l'objectiu de gestió, el model de risc operacional es basa en:

Operational Risk Management Framework (ORMF): Es tracta del Marc de Govern i Estructura de Gestió del model de risc operacional, recollit en el Marc Integral de Gestió i els documents que el despleguen. Aquest marc documental recull les definicions de l'*Operational Risk Measurement System* basant-se en polítiques, procediments i processos per a la gestió del risc operacional, alineant-les amb les polítiques generals de risc del Grup.

Operational Risk Measurement System (ORMS): Es defineix com el de l'Entitat amb l'objectiu de determinar el capital per a risc operacional. Es tracta d'un sistema que integra la gestió del risc operacional en l'activitat diària, mitjançant la combinació i interacció de metodologies qualitatives i quantitatives.

El model té l'estructura següent:

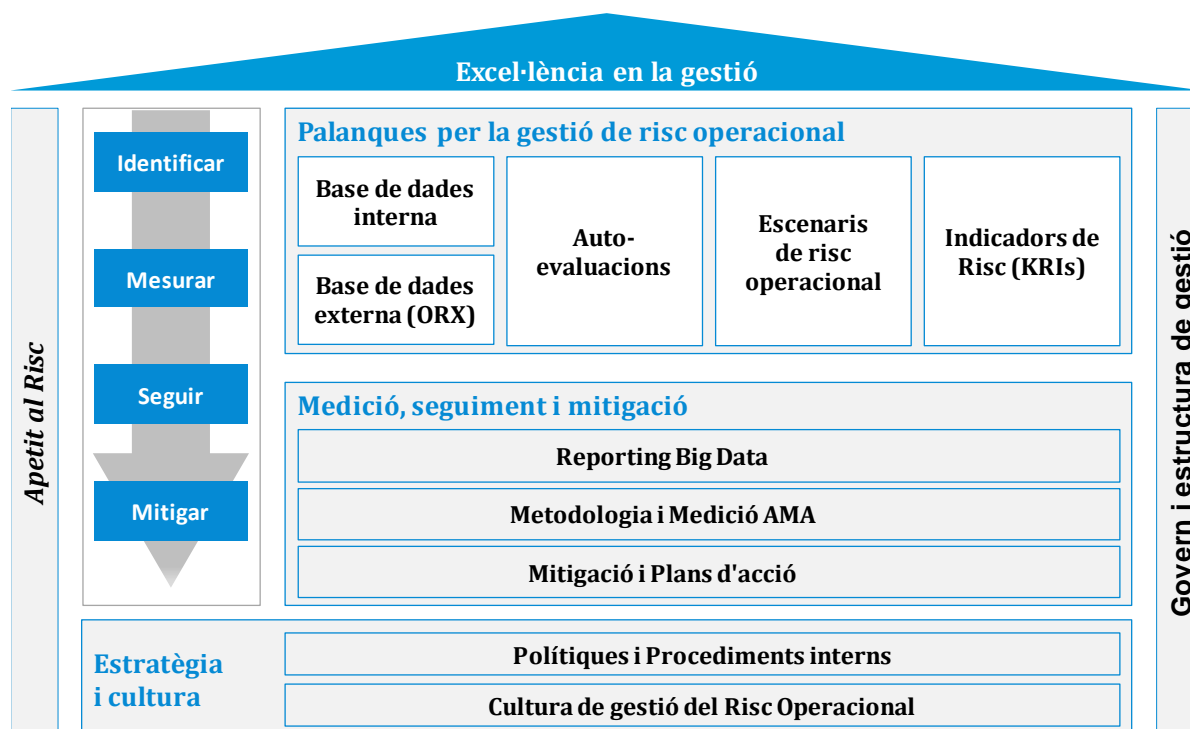

Figura 7

Les diverses metodologies implementades a través de les palanques de gestió del risc operacional, i les eines i procediments de mesurament, seguiment i mitigació, formen part del conjunt d'eines fonamentals d'identificació, mesurament i avaluació del risc operacional, i s'han constituït també en *best practice* del sector.

L'entorn tecnològic del sistema de risc operacional, per donar resposta a les diferents funcionalitats requerides, es troba completament integrat amb el sistema transaccional i amb el sistema informacional del banc.

El sistema principal es basa en una eina integral, que s'ha adaptat a les necessitats pròpies del banc. Aquest component ofereix la majoria de funcionalitats requerides per a la gestió diària del risc operacional i més de 400 usuaris hi tenen accés a ell.

L'eina s'alimenta diàriament de múltiples fonts d'informació del sistema transaccional (tant del mateix banc com d'algunes de les empreses del Grup CaixaBank), per capturar principalment esdeveniments i efectes de pèrdues i indicadors de risc operacional (KRI), però també disposa d'interfícies per actualitzar l'estructura organitzativa i altres entitats del seu model de dades.

Tots els processos d'autoavaluació de riscos, enriquiment de pèrdues, gestió de KRI, establiment de punts febles i plans d'acció, etc. s'efectuen a través de fluxos de treball que gestiona i controla el producte, i que en cada moment avisa les persones responsables d'una tasca pendent.

El sistema també genera interfases automàtiques per a la comunicació de pèrdues al consorci internacional *Operational Riskdata eXchange* (ORX).

Finalment, també és important assenyalar la integració amb el sistema informacional del banc, ja que s'han preparat múltiples interfases que baixen tota la informació del sistema i la carreguen en un entorn Big Data per oferir un entorn analític.

A continuació es detallen les principals palanques de gestió de risc operacional il·lustrades a la Figura 2.

Base de Dades Interna

El mesurament de risc operacional a partir de tècniques quantitatives basades en dades de pèrdues operacionals internes és un dels eixos sobre els quals s'articulen tant la gestió del risc operacional com el càlcul de recursos propis per models interns.

El concepte «esdeveniment operacional» és el concepte de més rellevància i sobre el qual pivota tot el model de dades de la Base de dades Interna.

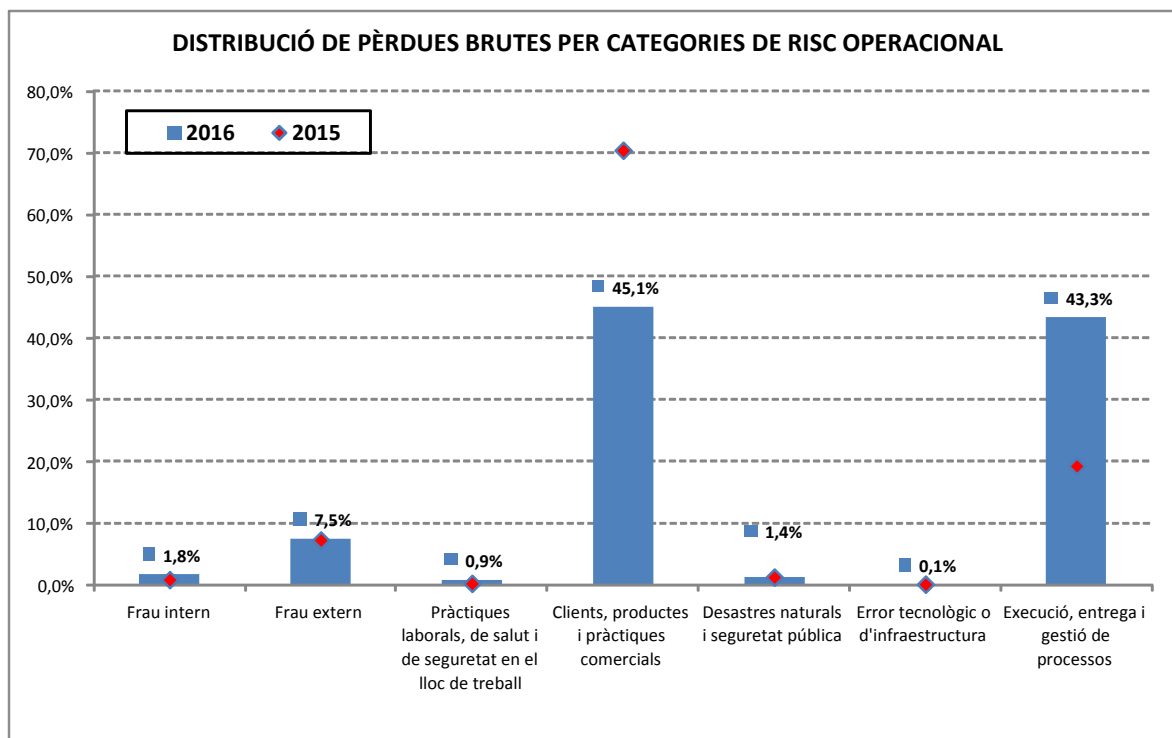
Es defineix el concepte «esdeveniment operacional» com el succés que materialitza un risc operacional identificat. Del concepte «esdeveniment» se'n deriva –i hi està íntimament vinculat– el concepte «efecte», que es defineix al seu torn com cadascun dels impactes econòmics individuals corresponents a una pèrdua o recuperació econòmica provocada per l'ocurrència d'un esdeveniment operacional.

D'aquesta manera, un esdeveniment operacional pot originar un, múltiples o cap efecte

operacional, que al seu torn podran ser detectats en una o diverses àrees.

A continuació es mostra un gràfic amb la distribució de les pèrdues operacionals brutes del Grup durant l'exercici 2016:

Gràfic. Distribució de les pèrdues operacionals brutes del Grup

Base de Dades Externa (ORX)

La implantació d'una metodologia quantitativa basada en dades externes de pèrdues operacionals permet complementar les dades històriques internes de pèrdues operacionals.

Per a la implantació de la metodologia quantitativa de dades externes, el Grup s'ha adscrit a l'organització ORX (Operational Riskdata Exchange), que té informació de pèrdues operacionals de bancs a escala mundial.

Amb l'objectiu de proporcionar informació de més realitat i utilitat a les entitats, l'organització ORX agrupa els bancs per zones geogràfiques, i crea diferents subgrups dins aquestes agrupacions.

ORX requereix a totes les seves entitats membres que les dades de pèrdues operacionals identificades es classifiquin sota una sèrie de paràmetres que aquesta defineix, alguns regulatoris i altres específics de l'organització. En aquest sentit, tots els esdeveniments de la Base de Dades Interna del

Grup tenen informats els paràmetres requerits per ORX.

D'altra banda, ORX permet utilitzar altres serveis proporcionats per aquest consorci i que ajuden a gestionar el risc operacional: servei de notícies ORX News, grup de treball sobre escenaris de risc operacional, iniciatives metodològiques sobre models interns, etc.

Autoavaluacions

L'avaluació qualitativa de riscos operacionals es fa a partir de la metodologia d'autoavaluacions de riscos operacionals. Es tracta d'una metodologia que permet obtenir un coneixement més ampli del perfil de risc operacional, millorar el nivell d'interacció amb els centres implicats en la gestió del risc operacional i integrar efectivament la gestió dels riscos operacionals en el dia a dia

El procés d'autoavaluacions es fa en tres grans etapes:

- ✓ Valoració del risc per part de l'àrea. Els paràmetres d'entrada que se sol·liciten són estimacions de dades relatives a: freqüències i impactes de possibles esdeveniments de pèrdua, assignació del risc a línia de negoci, valoració de controls associats
- ✓ Validació de la valoració per part del responsable de l'àrea.
- ✓ Validació final per part de la Direcció de Risc Operacional.

Durant aquest exercici 2016 s'ha completat l'actualització anual de l'autoavaluació de riscos operacionals (més de 600), acompanyada d'un esforç específic de formació als interlocutors, amb l'objectiu de millorar els resultats de l'exercici de *backtest* dut a terme després del tancament de la campanya de 2015.

Escenaris de risc operacional

La identificació de riscos operacionals a partir de tècniques qualitatives és un dels eixos sobre els quals s'articula la gestió del risc operacional en el Grup. Per a això s'ha implantat una metodologia de generació d'escenaris de riscos operacionals, que permet:

- ✓ Obtenir un millor coneixement del perfil de risc operacional del Grup.
- ✓ Millorar el nivell d'interacció amb les àrees implicades en la gestió del risc operacional.

- ✓ Integrar efectivament la gestió dels riscos operacionals.

El procés de generació d'escenaris és un procés qualitatiu, recurrent i amb periodicitat anual, que es basa en la celebració de tallers i reunions d'experts amb l'objectiu de generar una sèrie d'escenaris hipotètics de pèrdues operacionals extremes que es puguin utilitzar per detectar punts de millora en la gestió i en la metodologia de càlcul per models interns.

El procés de generació d'escenaris es desenvolupa en cinc etapes: fixació del perímetre, identificació d'escenaris, tallers d'escenaris, determinació d'escenaris, seguiment i *reporting*.

Durant el 2016 s'ha procedit a la tercera actualització dels escenaris de pèrdues operacionals extremes, aprofundint en la detecció de *drivers* per a la quantificació de les pèrdues i de la probabilitat d'ocurrència, i facilitant als experts noves propostes d'escenaris obtingudes de la llibreria d'escenaris d'ORX.

Indicadors de Risc Operacional (KRI)

El mesurament de riscos operacionals a partir d'indicadors de risc (KRI – *Key Risk Indicators*) associats a aquests és una de les principals metodologies qualitatives/quantitatives de mesurament del risc operacional. La seva implementació permet:

- ✓ Anticipar l'evolució dels riscos operacionals i promoure una visió *forward-looking* en la gestió del risc operacional.
- ✓ Aportar informació de l'evolució del perfil de risc operacional de l'Entitat, així com les causes d'aquesta evolució.

Un KRI és una mètrica, índex o mesura que permet detectar i anticipar variacions en els nivells de risc operacional. La seva naturalesa no està orientada a ser un resultat directe d'exposició al risc, sinó a ser mètriques a través de les quals es pugui identificar i gestionar de manera activa el risc operacional.

Els conceptes principals sota els quals es defineix i estructura la metodologia d'indicadors de risc operacional (KRI) són: definició de cada KRI (incloent-hi possibles subKRI), llindars, alertes (i accions vinculades), periodicitat, mode d'actualització i criticitat.

Durant el 2016, s'han seguit més de 400 KRI i se n'ha estudiat específicament la idoneïtat, capacitat predictiva, utilitat per a la gestió del risc operacional i importància a l'efecte de seguiment global.

Adicionalment, i dins del conjunt de mètriques RAF (marc d'apetit al risc) de risc operacional, s'ha impulsat la posada en marxa de dos nous indicadors de nivell 2, un per a risc de conducta i un altre per a risc tecnològic.

Plans d'acció i mitigació

La generació de plans d'acció i mitigació és un de les baules sobre les quals s'estructura el procés de gestió del risc operacional en el Grup. Per a això s'ha implantat una metodologia de plans d'acció i mitigació que permet:

- ✓ Mitigar de manera efectiva els riscos operacionals del Grup, disminuint la seva freqüència d'ocurrència, l'impacte en cas d'ocurrència, o tots simultàniament.

- ✓ Posseir una estructura sòlida de control sustentada en polítiques, metodologies, processos i sistemes.
- ✓ Integrar efectivament la gestió dels riscos operacionals.

Els plans d'acció i mitigació poden tenir origen en qualsevol de les eines de gestió del risc operacional, així com en altres factors: autoavaluacions, escenaris, fonts externes (ORX, premsa especialitzada), KRI, pèrdues per esdeveniments operacionals, informes d'auditoria interna i validació interna.

El contingut estàndard d'un pla d'acció implica la designació d'un centre responsable, la descripció de les accions que s'emprendran per a la mitigació del risc que el pla ha de cobrir, un percentatge o grau d'avanç que s'actualitza periòdicament i la data de compromís final del pla.

El procés de definició i seguiment de plans d'acció i mitigació es desenvolupa en tres etapes, segons s'il·lustra a continuació:

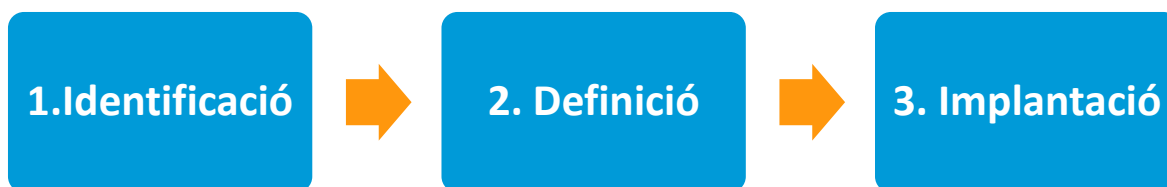

Figura 8

Transmissió del risc (assegurances)

El programa corporatiu d'assegurances davant del risc operacional permet cobrir i contrarestar determinats riscos i, per tant, mitigar-ne l'impacte. La transmissió de riscos depèn de l'exposició, la tolerància i l'apetit al risc que hi hagi en cada moment.

Cada any s'elabora un pla d'actuació relatiu al sistema de gerència de riscos i assegurances. Aquest pla està basat en la identificació i avaluació de riscos operacionals i fortuïts, l'anàlisi de la tolerància al risc i la reducció del cost total del risc (retenció + transferència), que permet integrar i racionalitzar de la manera més eficient possible la gestió i cobertura dels riscos, amb el cost més baix possible i amb un nivell de

seguretat òptim d'acord amb els estàndards definits.

Informes de gestió del risc operacional (Reporting)

La generació d'informació de gestió de risc operacional és un dels eixos sobre els quals es basa la gestió del risc operacional en el Grup. Amb aquesta finalitat s'ha implementat una metodologia de generació d'informes de gestió que permet:

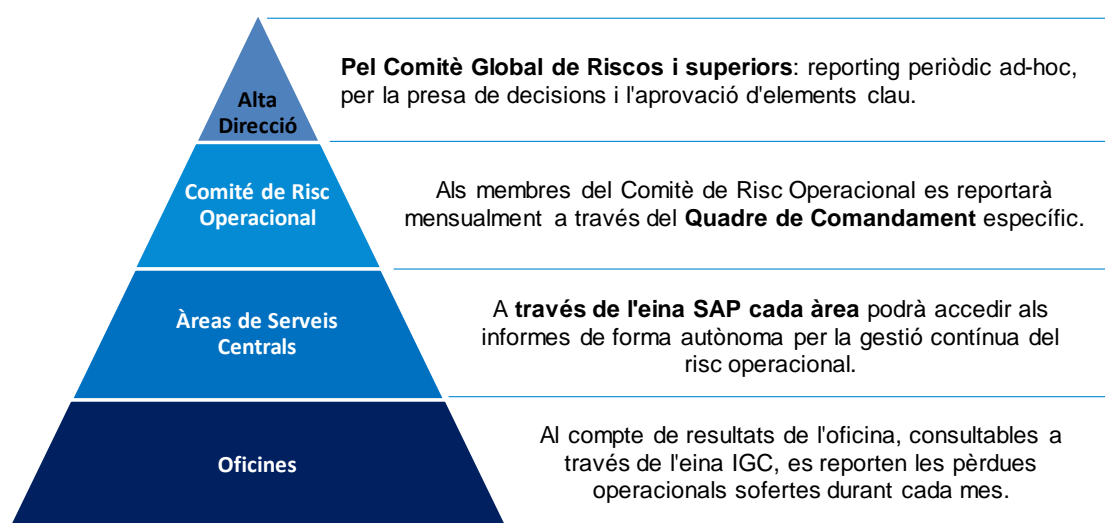
- ✓ Informar del perfil i exposició al risc operacional del Grup.

- ✓ Millorar el nivell d'interacció tant de l'Alta Direcció com de les àrees en la gestió activa del risc operacional.
- ✓ Fer informes de gestió amb diferents nivells d'agregació segons la finalitat d'aquests i els nivells a què es destini.

Es disposa d'una agrupació d'informes de gestió independents –qualitatius i quantitius– per al

seguiment del risc operacional. L'agrupació d'informes permet obtenir una visió àmplia del perfil de risc operacional amb diferents criteris d'agregació i poder-se així presentar-los a nivells jeràrquics diferents.

S'adjunta a continuació una il·lustració que permet observar els diferents nivells als quals s'informa de l'estat del risc operacional a través del *reporting*:

El departament de Risc Operacional donarà suport a les àrees en cas de necessitat d'informes específics.

Figura 9

Marc de formació de risc operacional

El correcte ús diari del model de gestió del risc operacional és un dels seus objectius fonamentals. Amb aquest objectiu, el model es basa en processos de formació de risc operacional i difusió de la cultura de risc operacional al llarg del Grup.

L'objectiu de la formació i difusió de la cultura del risc operacional és el següent:

- ✓ Donar a conèixer el risc operacional en tot el Grup, tant a les àrees i empreses del Grup que el materialitzen com a potencials àrees, tant en la seva materialització com predicció o detecció.

- ✓ Interioritzar el risc operacional com un risc inherent a tots els processos de l'Entitat, assegurant la consciència de la seva possible materialització a l'hora de definir i desenvolupar processos, activitats i metodologies per part de les diferents àrees i empreses del Grup.

Els processos de formació del risc operacional es fan en tres nivells: cursos en línia, documentació de suport i específica:

- ✓ Cursos en línia: a través de la plataforma de formació *on-line*, s'ha fet un curs de formació del risc operacional interactiu per a tots els empleats del banc. El curs busca promoure la formació contínua sobre el model de gestió del risc operacional i conscienciar els empleats del Grup a tots els nivells de la importància del risc operacional.

- ✓ Documentació de suport: set complet de documents de suport que cobreix la totalitat del marc de gestió de risc operacional a disposició de tots els empleats amb l'objectiu de suportar la gestió diària del risc.
- ✓ Específica: segons necessitats del model es desenvolupen iniciatives específiques de formació aperiòdiques. El model de gestió del risc operacional considera la formació com un procés continu al llarg de l'any, posant cursos i material a disposició de les àrees –a través de les diferents plataformes– en els quals s'expliquin els avenços i canvis en el model de gestió del risc operacional del Grup, així com possibles canvis en la normativa regulatòria.

8.4. Vinculació amb el mapa de riscos corporatiu

Paral·lelament a la classificació de riscos requerida per la regulació, a l'efecte de gestió interna es distingeixen els riscos següents:

Legal/Regulatori: Pèrdues per errors d'interpretació o aplicació de la legislació i de la regulació vigent o per decisions judicials adverses. Addicionalment, inclou el risc de patir un impacte advers en el valor econòmic per canvis legislatius o regulatoris.

Conducta i Compliment: Aplicació per part de CaixaBank de criteris d'actuació contraris als interessos dels seus clients i els seus grups d'interès, i deficiències en els procediments que originin actuacions o omissions no ajustades al marc jurídic i regulatori, o als codis i normes internes, de les quals es puguin derivar sancions administratives o danys reputacionals.

Tecnològic (TI): Pèrdues degudes a la inadequació o les errades del *hardware* i el *software* de les infraestructures tecnològiques, que poden comprometre la disponibilitat, integritat, accessibilitat i seguretat de les infraestructures i les dades.

Processos operatius i esdeveniments externs: pèrdues o danys provocats per errors operatius en els processos vinculats a l'activitat de l'Entitat, per esdeveniments externs que escapen al control de l'Entitat, o per terceres persones alienes a aquesta, tant de forma accidental com dolosa.

Fiabilitat de la informació financera: deficiències en l'exactitud, integritat i criteris d'elaboració de les dades necessàries per a l'avaluació de la situació financera i patrimonial del Grup CaixaBank.

8.4.1. Risc legal i regulatori

Definició i política general

En el marc de risc operacional, el risc legal i regulatori s'entén com la probabilitat de patir pèrdues o disminució de la rendibilitat del Grup CaixaBank a conseqüència de modificacions en el marc regulatori o de decisions judicials desfavorables per a l'Entitat. Inclou dos riscos: (i) el derivat de canvis legislatius o regulatoris, és a dir, per modificacions en el marc jurídic general o en la normativa específica del sector (bancària, asseguradora i gestió d'actius) que originin una pèrdua o disminució de rendibilitat del Grup; i (ii) el procedent de demandes judicials o administratives, és a dir, demandes d'administracions públiques, clients, inversors, proveïdors o empleats al·legant incompliment o abusos de la llei, de clàusules contractuals, o falta de transparència en els productes comercialitzats pel Grup.

Estructura i organització de la funció de gestió del risc

A fi de gestionar aquest risc des de l'Assessoria Jurídica de CaixaBank, SA, a través de la Direcció de Regulació i els departaments d'Assessoria Jurídica Corporativa, Assessoria Jurídica de Negoci, Assessoria Jurídica Contenciosa i Assessoria Fiscal es fan actuacions de seguiment i anàlisi normativa, així com adaptació de la normativa i identificació de riscos i defensa de l'Entitat davant processos judicials.

Gestió del risc. Sistemes de mesurament i d'informació

La Direcció de Regulació, dins l'Àrea d'Assessoria Jurídica, assumeix la tasca de monitoració constant dels canvis regulatoris, gestió de les alertes regulatòries i fixació de posicionaments en coordinació amb les diferents àrees. Aquesta coordinació s'efectua a través del Comitè de Regulació, òrgan dependent del Comitè de Direcció. Està presidit pel Director Executiu de Relacions Estratègiques Internacionals, i en són membres el Conseller Delegat, el Secretari General, el Director General

de Riscos, el Director General d'Assegurances i Gestió d'Actius, el Director General de Negoci, el Director Executiu de Finances, el Director Executiu d'Intervenció, Control de Gestió i Capital, el Director Executiu d'Assessoria Jurídica, el Director Executiu de banca privada i premier i el Director Corporatiu de Gestió de Participacions Bancàries.

El Comitè de Regulació és responsable del seguiment de l'entorn regulatori, l'anàlisi dels seus impactes, la fixació de les posicions estratègiques en relació amb les diferents propostes normatives o prenortatives i la determinació de les línies mestres de l'estratègia a seguir en relació amb elles, incloent-hi la gestió de la representació dels interessos de l'Entitat. Tot això per tal d'anticipar-se als canvis normatius i facilitar l'adaptació del Grup CaixaBank a noves exigències regulatòries.

En col·laboració amb les àrees afectades, Assessoria Jurídica elabora i coordina les anàlisis d'impactes regulatoris respecte de noves normes aprovades i aplicables, mitjançant la identificació i sistematització dels nous requeriments normatius i el seu impacte en processos, documentació i normes internes. A més, impulsen i coordinen el procés de redacció i revisió de contractes, normes, polítiques i procediments interns que incorporin la normativa aplicable a la documentació interna.

El Departament d'Assessoria Jurídica Corporativa i el Departament d'Assessoria Jurídica de Negoci i Assessoria Fiscal participen en els processos d'implementació de noves normes mitjançant la fixació de criteris d'interpretació i l'establiment de procediments per gestionar adequadament els riscos normatius, en matèria del mercat de valors (entre d'altres, emissions de valors, normes de conducta), transparència en la contractació bancària i d'institucions d'inversió col·lectiva i protecció de dades, entre d'altres.

Els processos d'implementació i adaptació normativa relatius a la comercialització d'instruments financers, productes bancaris i d'assegurances d'estalvi i inversió es presenten al Comitè de Transparència com a òrgan superior i decisor per a tots els aspectes relacionats amb la transparència en la comercialització d'aquests productes.

D'altra banda, el Departament d'Assessoria Fiscal coordina la gestió dels sistemes de control del risc fiscal en el compliment de les obligacions

tributàries, així com la supervisió de la seva adequació constant a l'evolució de l'entorn regulatori i tecnològic.

El Departament d'Assessoria Jurídica Contenciosa, com a última línia de defensa del risc legal i regulatori i com a font de coneixement de patologies de praxi comercial i producte, així com de la interpretació, aplicació i execució de la norma assignada a la funció jurisdiccional, proporciona informació periòdica a diverses àrees i certifica processos sobre risc legal amb periodicitat recurrent.

A més, l'Assessoria Jurídica assumeix la responsabilitat de la gestió dels canals oficials de reclamació dels clients (Servei d'Atenció al Client, Defensor del Client, Banc d'Espanya, CNMV) i de la posició i al·legacions de l'Entitat, unificant criteris i instant les rectificacions oportunes en benefici del client. D'altra banda, l'anàlisi de les reclamacions i, especialment, dels informes emesos pels serveis de reclamacions dels supervisors permet la detecció i l'impuls de millores en les polítiques, els procediments i la documentació de les operacions.

Per tant, aquest sistema inclou no solament una anàlisi detallada de la norma i el seu impacte, sinó que la interpretació i l'aplicació que se'n fa es basa sempre en criteris de prudència, per a la qual cosa es fa un seguiment minuciós de l'evolució jurisprudencial (tant espanyola com comunitària), les recomanacions dels supervisors –reguladors, i específicament en l'àrea fiscal es fa un seguiment de les consultes de la Direcció General de Tributs (DGT).

Partint de l'anàlisi realitzada s'estableixen controls, amb específica freqüència i organització per a la seva execució i supervisió que correspon a altres àrees de l'Entitat, en particular, l'Àrea de Compliment Normatiu i/o Control Intern/Auditoria Interna.

8.4.2. Risc Conducta / Compliment

Definició i política general

En el marc de risc operacional, el risc de compliment es defineix com el risc de patir deficiències en els procediments que originin actuacions o omissions no ajustades al marc jurídic, regulatori, o als codis i normes internes, de les quals es puguin derivar sancions administratives o danys reputacionals.

L'objectiu del Grup CaixaBank és, d'una banda, minimitzar la probabilitat que es materialitzi aquest risc i, de l'altra, en cas que es materialitzi, que les deficiències siguin detectades, reportades i solucionades amb celeritat.

La gestió del risc de compliment normatiu no correspon a una àrea específica sinó a tota l'Entitat, que, a través dels seus empleats, ha d'assegurar el compliment de la normativa vigent, aplicant procediments que traslladi aquesta normativa a l'activitat que duen a terme.

A fi de gestionar el risc de compliment, els òrgans d'administració i direcció impulsen la difusió i promoció dels valors i principis d'actuació inclosos en el Codi Ètic i normes de conducta, i tant els seus membres com la resta d'empleats i directius han d'assumir el seu compliment com a criteri principal i orientador de la seva activitat diària. En virtut d'això, i com a primera línia de defensa, les àrees l'activitat de les quals està subjecta a riscos de compliment implanten i gestionen indicadors o controls de primer nivell que permeten detectar possibles focus de risc i actuar eficaçment per mitigar-los. Com a segona línia de defensa, l'Àrea de Compliment Normatiu duu a terme revisions sobre els procediments interns per tal de contrastar que estan degudament actualitzats i, si escau, identificar situacions de risc per a les quals s'insta les àrees afectades que desenvolupin i implantin les accions de millora necessàries.

8.4.3. Risc Tecnològic (TI)

Definició i política general

Dins el marc de risc operacional i d'acord amb la guia del procés de revisió i avaluació supervisora (SREP) de l'EBA es defineix el Risc TI de la manera següent:

Risc de pèrdues degudes a la inadequació o les errades del *hardware* i el *software* de les

infraestructures tecnològiques, que poden comprometre la disponibilitat, integritat, accessibilitat i seguretat de les infraestructures i les dades.

I desglossa el Risc TI en 5 categories:

- Risc de disponibilitat i continuïtat de TIC.
- Risc de seguretat de TIC.
- Risc de canvi de TIC.
- Risc d'integritat de dades de TIC.
- Risc d'externalització de TIC.

Per al mesurament del Risc TI, el Govern de Mitjans de CaixaBank en defineix el mesurament a través d'un indicador RAF (*Risk Appetite Framework*) N2.

Aquest indicador està calculat a partir dels indicadors individuals identificats pels responsables de:

- Govern TI; i
- Seguretat de la Informació; i
- Contingència Tecnològica.

El Govern de Mitjans reporta a Risc Operacional (ROP), amb una periodicitat mensual i a través d'un informe específic, el valor de tots els indicadors individuals i el valor de l'indicador RAF de nivell 2 resultant.

A continuació es mostren els indicadors individuals i la seva alineació amb les categories anteriorment esmentades, així com el grup responsable del seu mesurament:

- % Compliment simulacions de contingència tecnològica.
- % Efectivitat de les defenses versus ciberatacs
- Indicació de manteniment certificació ISO27001
- % Disponibilitat dels canals
- Components traspassats en període crític
- Components traspassats > 5 vegades
- Qualitat dels proveïdors
- Intervencions manuals en els sistemes durant període crític

Controls aplicats

Des de Govern de Mitjans es fa una revisió periòdica i per mostreig dels indicadors. Aquesta revisió comprova la bondat de la informació i

valida la metodologia de creació per als indicadors revisats.

Eines utilitzades

Després d'avaluar diferents opcions per a la gestió del risc, Govern de Mitjans decideix utilitzar les eines ofimàtiques disponibles. Aquestes eines permeten implementar un model que, de manera senzilla, recull, avalua, compara i emmagatzema les dades dels indicadors que cal gestionar.

Informació addicional

Adicionalment CaixaBank disposa de diversos marcs de govern, dissenyats segons estàndards internacionals de reconegut prestigi, que s'apliquen als àmbits de:

- Continuitat del Negoci, dissenyat i desenvolupat segons la norma ISO22301; i
- Contingència Tecnològica, dissenyat i desenvolupat segons la norma ISO 27031; i
- Govern TI, dissenyat i desenvolupat segons la norma ISO 38500; i
- Seguretat de la Informació, dissenyat i desenvolupat segons la norma ISO 27001.

L'operació d'aquests models de govern dona resposta als requisits regulatoris, operatius i del negoci, i garanteix la realització de les millors pràctiques en els seus àmbits respectius

8.4.4. Processos operatius i esdeveniments externs

Definició i política general

Dins el marc de risc operacional es defineix com el risc d'incórrer en pèrdues o danys provocats per errors operatius en els processos vinculats a l'activitat de l'Entitat, per esdeveniments externs que escapen al control de l'Entitat o per terceres persones alienes a aquesta, tant de forma accidental com dolosa.

El Grup CaixaBank té la voluntat de gestionar el risc operacional de manera homogènia i consistent a totes les societats que formen el perímetre de conglomerat financer. Per a això es promou la coherència entre les eines, les

mesures i els reports utilitzats per aquestes, per tal de garantir la provisió d'informació comparable i completa per a la presa de decisions sobre risc operacional. També es fomentarà l'ús dels models avançats de gestió i mesurament, corresponents a cada sector d'activitat, compassant la seva implantació en cadascun d'ells al seu grau de desenvolupament i maduresa.

El Grup CaixaBank gestiona el risc operacional en el seu perímetre de solvència financer d'acord amb les millors pràctiques del mercat, i disposa de les eines, polítiques i estructura adients a aquestes.

Estructura i organització de la gestió

El risc operacional derivat de processos operatius i esdeveniments externs té com a responsables de la seva gestió diària totes les àrees i empreses del Grup dins els seus respectius àmbits.

Això implica identificar, avaluar, gestionar i controlar els riscos operacionals de la seva activitat, i informar-ne, col·laborant amb la Direcció de Risc Operacional en la implementació del model de gestió.

8.4.5. Risc de Fiabilitat de la informació financera

El risc de fiabilitat de la informació financera recull els perjudicis, econòmics o no, derivats de les deficiències en l'exactitud, integritat i criteris d'elaboració de les dades necessàries per a l'avaluació de la situació financera i patrimonial del Grup CaixaBank.

La gestió d'aquest risc s'articula a través del model de gestió de les 3 línies de defensa. La funció de Control Intern de Models de Planificació Financera i la funció d'Auditoria Interna exerceixen de segona i tercera línia de defensa, respectivament, i vetllen per la qualitat de la informació reportada tant internament com als supervisors i al mercat

Per a més informació sobre l'entorn de control, vegeu l'apartat de control intern dins el capítol 4. Govern, Organització i Gestió del Risc d'aquest mateix document.

9. RISC ESTRUCTURAL DE TIPUS D'INTERÈS

Confortables mètriques de risc per tipus d'interès estructural de balanç amb moderat posicionament a pujades de tipus d'interès

- El risc de tipus d'interès estructural mesura l'exposició de l'Entitat a variacions en els tipus d'interès de mercat, derivada de l'estructura i perfil temporal de venciments i reprecisions de les partides del balanç.
- L'Entitat presenta uns nivells de risc confortables dins els límits establerts tant a escala regulatòria com en l'àmbit de gestió.
- A desembre de 2016, el balanç està moderadament posicionat a pujades de tipus d'interès. Des d'un punt de vista estructural, l'entorn de tipus d'interès excepcionalment baixos ha provocat un increment de saldos de passiu en els comptes a la vista de l'Entitat, la sensibilitat a tipus d'interès dels quals és més baixa que la que presenten els dipòsits a termini.
- D'altra banda, les condicions extraordinàries de finançament ofertes pel Banc Central Europeu han permès a l'Entitat accedir a finançament a llarg termini i a tipus fix.
- La sensibilitat del marge d'interessos a un any de les masses sensibles del balanç, considerant un escenari de pujada i un altre de baixada de tipus instantani de 100 punts bàsics cada un, és aproximadament del +6,46% en l'escenari de pujada i del -2,35% en el de baixada.
- La sensibilitat del valor patrimonial de les masses sensibles del balanç considerant un escenari de pujada i un altre de baixada de tipus instantanis de 100 punts bàsics és, aproximadament, del +3,76% en l'escenari de pujada i del -1,25% en el de baixada, respecte al valor econòmic de l'escenari base.

6,46 / -2,35%

Sensibilitat de l'MI a 1 any de les masses sensibles de balanç: +/- 100 pb en tipus d'interès

3,76% / -1,25%

Sensibilitat del valor patrimonial de les masses sensibles de balanç: +/- 100 pb en tipus d'interès

CONTINGUTS DEL CAPÍTOL

9.1. Gestió del risc estructural de tipus d'interès

9.2. Aspectes quantitius

9.3. Risc estructural de tipus de canvi

9.1. Gestió del risc estructural de tipus d'interès

Definició i política general

El risc de tipus d'interès és inherent a l'activitat bancària. I es produeix a causa de l'impacte –potencialment negatiu– que els canvis en els tipus d'interès de mercat poden tenir sobre el marge financer i el valor econòmic del balanç d'una entitat. Les masses d'actiu i passiu que componen aquest balanç, com que estan vinculades a diferents índexs de referència, i tenen un venciment diferent, es poden renovar o contractar –en el cas de nova producció– a tipus d'interès diferents dels actuals, afectant el seu valor raonable i el marge d'interessos que se'n deriva.

CaixaBank gestiona el risc de tipus d'interès amb un doble objectiu:

- ✓ Optimitzar el marge financer de l'Entitat dins els nivells d'apetit al risc establerts.
- ✓ Preservar el valor econòmic del balanç i mantenir-se en tot moment dins els nivells d'apetit al risc establerts.

D'acord amb els objectius de gestió, CaixaBank ha establert uns límits aplicables tant a la volatilitat del marge d'interessos com a la sensibilitat del valor econòmic del balanç.

Els límits descrits formen part del marc d'apetit al risc formulat per CaixaBank (*Risk Appetite Framework* o «RAF», en la seva denominació anglesa). El Marc d'Apetit al Risc és una eina integral amb què es defineixen, a escala global i en el nivell màxim de govern, la quantitat i el tipus de risc que una entitat financera està disposada a acceptar en la cerca dels seus objectius estratègics.

Pel que fa als límits establerts per al marge financer, a partir d'uns escenaris de tipus d'interès estressats per a un escenari de pujada i baixada de tipus s'obtenen unes projeccions de marge d'interessos que es comparen amb el marge d'interessos obtingut a partir de l'escenari base o de tipus implícits de mercat.

- ✓ Els escenaris de pujada i baixada de tipus d'interès paral·lels utilitzats s'han establert en diferents quanties (200 pb i 100 pb), així com amb un impacte temporal progressiu i també immediat.
- ✓ Durant l'any 2016 s'han establert, addicionalment, 8 escenaris d'estrès amb

moviments no paral·lels de la corba de tipus d'interès i que tenen en compte l'existència de tipus d'interès negatius. Sobre aquests escenaris s'ha establert un límit de variació, sobre el marge d'interessos a 1 any, davant el pitjor escenari resultant.

- ✓ El marge d'interessos subjecte a límit de volatilitat es refereix tant al marge financer a 1 any com al marge financer a 2 anys.

Pel que fa als límits establerts per al Valor econòmic, hi ha tres mètriques:

- ✓ Hi ha un límit establert sobre la Sensibilitat total del Balanç a un estrès de pujada i baixada de 200 pb. en els tipus d'interès. S'estableix un límit com a percentatge de pèrdua.
- ✓ Durant l'any 2016 s'han establert, addicionalment, 8 escenaris d'estrès amb moviments no paral·lels de la corba de tipus d'interès i que tenen en compte l'existència de tipus d'interès negatius. Sobre aquests escenaris s'ha establert un límit de variació, sobre el valor, derivat del pitjor escenari resultant.
- ✓ Addicionalment, hi ha un límit sobre el VaR de balanç sensible (mesurat en termes de capital econòmic) que ha de ser inferior a un determinat % de possible pèrdua.

Estructura i organització de la funció de gestió del risc

Correspon al Consell d'Administració l'aprovació de la política general de Control i Gestió dels Riscos, així com el seguiment periòdic dels sistemes interns de seguiment i control. Es configura així el Consell com l'òrgan que determina la política de risc de l'Entitat.

El Consell d'Administració ha assignat a la Comissió de Riscos funcions relacionades amb el seguiment recurrent de la gestió de riscos. El Comitè de Gestió d'Actius i Passius (d'ara endavant, «ALCO») és el responsable de la gestió, el seguiment i el control del risc estructural de tipus d'interès. Per a això efectua mensualment un seguiment del compliment del Marc d'Apetit al Risc (RAF) amb una doble perspectiva de marge d'interessos i valor econòmic. D'altra banda, el Comitè Global del Risc (d'ara endavant, «CGR»), que depèn de la Comissió de Riscos, fa funcions de control i monitorització dels límits i indicadors de risc de tipus d'interès però no participa en la gestió.

La Direcció d'ALM (*Asset and Liability Management*) i Finançament, que depèn de la Direcció Executiva Financera de CaixaBank, es responsabilitza de la gestió del risc estructural de tipus d'interès sempre dins el marc establert pels límits de gestió i regulatoris.

La Direcció d'Anàlisi i Seguiment de Balanç, que depèn de la Direcció Executiva Financera de CaixaBank, es responsabilitza de la modelització, l'anàlisi i el seguiment del risc de tipus d'interès, així com del manteniment de les eines de projecció i de les bases de dades necessàries per fer aquests mesuraments. Així mateix, proposa i posa en funcionament les metodologies i millores necessàries per a la seva funció.

L'anàlisi d'aquest risc es duu a terme considerant un ampli ventall d'escenaris d'estrès i té en compte l'impacte de totes les possibles fonts de risc estructural de tipus d'interès, és a dir: risc de preu, risc de corba, risc de base i risc d'opcionalitat. En el cas del risc d'opcionalitat es té en compte l'opcionalitat automàtica, relacionada amb el comportament dels tipus d'interès, i l'opcionalitat de comportament dels clients que depèn, a més del tipus d'interès, d'altres factors.

En compliment de les seves funcions, la Direcció d'Anàlisi i Seguiment de Balanç reporta l'evolució del risc i els factors desencadenants de la seva evolució no només al comitè ALCO, sinó també als responsables de supervisió interna (2a i 3a línies de defensa, Risc de l'operativa en mercats i Auditoria, respectivament), amb els quals manté un diàleg constant amb la intenció de mesurar correctament el risc i mantenir de manera adequada els processos operatius necessaris.

Gestió del risc. Sistemes de mesurament i d'informació

En el mesurament del risc de tipus d'interès l'Entitat aplica les millors pràctiques de mercat i les recomanacions dels reguladors i estableix llinars de risc sobre aquestes mètriques tenint en compte la complexitat del seu balanç. Aquestes mesures poden ser estàtiques o dinàmiques:

Mesuraments Estàtics: són mesuraments estàtics aquells que no utilitzen per construir-se hipòtesis de nou negoci i estan referenciats a una situació puntual.

✓ **Gap estàtic.**

El gap estàtic mostra la distribució contractual de venciments i revisions de tipus d'interès, a una data determinada, de les masses sensibles de balanç i/o fora de balanç. L'anàlisi GAP es basa en la comparació dels imports d'actius que es revisin o vencin en un determinat període i els imports de passius que es revisin o vencin en aquest mateix període.

✓ **Valor econòmic del balanç:**

El valor econòmic del balanç (VE) es calcula com la suma del i) valor raonable del net dels actius i passius sensibles als tipus d'interès dins del balanç, ii) el valor raonable dels productes fora de balanç (derivats), més iii) el net del valor comptable de les partides d'actius i passius no sensibles als tipus d'interès.

✓ **Sensibilitat del valor econòmic:**

Es reavalua, per als diferents escenaris d'estrès establerts per l'Entitat, el valor econòmic de les masses sensibles dins i fora de balanç. I per diferència, respecte del VE calculat amb els tipus de mercat actual, s'obté, de forma numèrica, la sensibilitat de valor en els diferents escenaris.

Sobre aquesta mesura de sensibilitat i per a determinats escenaris de tipus d'interès, l'Entitat

defineix uns llindars de gestió del seu valor econòmic.

✓ **VaR de Balanç:**

El VaR del balanç es defineix com la pèrdua màxima de valor que el balanç pot perdre en un període de temps determinat, aplicant-hi preus de mercat, donat un nivell de confiança. En el mesurament del VaR de balanç de CaixaBank l'horitzó temporal és d'1 dia i el nivell de confiança del 99%. Per tant, la xifra de VaR s'ha d'interpretar com una estimació que cada 100 dies només 1 dia l'Entitat podria perdre valor, en termes estadístics, en el seu balanç per més import del que llança la xifra de VaR calculada.

A CaixaBank s'aplica la metodologia pròpia de l'activitat tesorera per calcular el VaR de balanç. A la pràctica això suposa que es fan tres càlculs de VaR.

1. VaR paramètric amb una finestra de dades per estimar els paràmetres de 75 dies,
2. VaR paramètric amb una finestra de dades per estimar els paràmetres de 250 dies
3. VaR històric de 250 dies en què s'assumeix que el que va ocórrer en la valoració del balanç dels últims 250 dies és una bona guia per estimar el que pot ocórrer entre avui i demà.

La mesura que es pren com a VaR de balanç, aplicant-hi un principi de prudència, és la més elevada de les tres.

Sobre aquesta mesura VaR l'Entitat defineix uns llindars de gestió del seu valor econòmic.

Mesuraments Dinàmics: parteixen de la posició actual i, a més, tenen en compte el nou negoci. Per tant, a part de considerar les posicions actuals de balanç i fora de balanç, incorporen les previsions de creixement del pla operatiu de l'Entitat.

✓ **Projeccions del marge d'interessos:**

L'Entitat fa projeccions per replicar el marge financer futur (a 1, 2 i 3 anys) sota diversos escenaris deterministes de tipus d'interès. L'objectiu és conèixer el marge financer projectat partint de les corbes actuals de mercat, les previsions d'evolució del negoci i les previsions d'emissions majoristes i de compra o venda de cartera, així com preveure com variaria aquest marge en funció de diferents escenaris de tipus d'interès estressats.

Els escenaris de tipus d'interès utilitzats poden ser paral·lels i immediats, paral·lels i progressius o immediats de canvi de pendent (*Steepening o Flattening, Short Up, Short Down, Long Up i Long Down*).

La projecció del marge d'interessos depèn de supòsits i hipòtesis no només sobre la corba de tipus d'interès futurs sinó també sobre el comportament dels clients (prepagaments en préstecs i cancel·lacions anticipades d'imposicions a termini fix), sobre el venciment dels comptes a la vista i l'evolució futura del negoci de l'Entitat.

✓ **Volatilitat del Marge d'Interessos:**

Per a les projeccions del marge d'interessos s'utilitzen diferents escenaris de tipus d'interès. A partir d'un escenari base de tipus d'interès s'apliquen moviments en la corba (paral·lels o no / instantanis o no) que donen lloc a diferents projeccions de marge financer que es poden comparar entre si.

La diferència existent entre aquests marges financers (marge per a un escenari de pujada o baixada respecte del marge de l'escenari base) en relació amb el marge financer de l'escenari base ens dóna la mesura de sensibilitat o volatilitat del marge.

Pel que fa a les eines i sistemes de mesurament, s'obté informació rellevant al nivell de transacció de les operacions del balanç sensible de l'Entitat a partir de cadascuna de les aplicacions informàtiques que gestionen els diferents productes. A partir d'aquesta informació es preparen bases de dades amb un cert grau d'agregació, per tal d'accelerar els càlculs i sense perdre qualitat ni fiabilitat en la informació.

L'aplicació de gestió d'actius i passius es parametritza per recollir adequadament les especificitats financeres dels productes del balanç. Addicionalment, s'alimenta l'eina amb el creixement pressupostat en el pla financer (volums, productes i marges) i amb informació dels diferents escenaris de mercat (corbes de tipus d'interès i de canvi) per fer una estimació adequada dels riscos. En aquesta eina es fa el mesurament dels *gaps* estàtics, i les projeccions del marge d'interessos.

Hi ha una sèrie d'hipòtesis clau relacionades amb la gestió del risc de tipus d'interès estructural de balanç. Les hipòtesis de cancel·lació anticipada dels productes d'actiu i passiu s'obtenen mitjançant la utilització de models interns basats en l'experiència històrica

que recullen variables de comportament dels clients, dels mateixos productes, variables estacionals i variables macroeconòmiques. Per a les masses sense venciment contractual, s'analitza la seva sensibilitat als tipus d'interès, juntament amb el seu termini esperat de venciment, considerant la possibilitat que té el client de cancel·lar anticipadament els seus productes basada en l'experiència històrica.

Pel que fa al tractament dels comptes a la vista, aquest pretén, basant-se en l'estudi dels clients realitzat per l'Entitat i l'experiència històrica, adaptar el venciment indeterminat dels saldos a un venciment concret. Per fer-ho s'utilitzen dos criteris (la modificació del tipus d'interès i el grau de permanència d'aquests saldos) tenint sempre en compte el principi de prudència en la modelització.

Polítiques de cobertura i tècniques de mitigació

A 31 de desembre de 2016, CaixaBank utilitza les macrocobertures de risc de tipus d'interès de valor raonable com a estratègia per mitigar la seva exposició i preservar el valor econòmic del balanç. Durant l'exercici 2016, CaixaBank ha constituït cobertures per a les noves contractacions de préstecs a tipus fix i per compres de cartera de renda fixa a llarg termini.

9.2. Aspectes quantitius

El risc de tipus d'interès estructural de balanç està subjecte a un control específic i comprèn diverses mesures de risc, entre les quals s'inclouen anàlisis de sensibilitat del tipus d'interès sobre el marge d'interessos i sobre el valor actual dels fluxos futurs davant diferents escenaris de tipus d'interès, tenint en compte fins i tot escenaris de tipus d'interès negatiu i mesures VaR (*Value at Risk*).

La sensibilitat del marge d'interessos mostra l'impacte que canvis en la corba de tipus d'interès podrien provocar en la revisió de les operacions del balanç. Aquesta sensibilitat s'obté comparant la simulació del marge d'interessos, a un o dos anys, en funció de diferents escenaris de tipus d'interès (moviments paral·lels instantanis i progressius de diferents intensitats així com de canvis de pendent). L'escenari més probable, obtingut a partir dels tipus implícits de mercat, es compara amb altres escenaris de baixada o pujada de tipus i moviments paral·lels i no paral·lels en el pendent de la corba. La

sensibilitat del marge d'interessos a un any de les masses sensibles del balanç, considerant un escenari de pujada i un altre de baixada de tipus instantani de 100 punts bàsics cada un, és aproximadament del 6,46% en l'escenari de pujada i de -2,35% en el de baixada.

La sensibilitat del valor patrimonial als tipus d'interès mesura quin seria l'impacte en el valor econòmic davant variacions en els tipus d'interès. La sensibilitat del valor patrimonial de les masses sensibles del balanç considerant un escenari de pujada i un altre de baixada de tipus instantanis de 100 punts bàsics (sense considerar tipus d'interès negatiu) és, aproximadament, del +3,76% en l'escenari de pujada i del -1,25% en el de baixada, respecte a la xifra de valor econòmic de l'escenari base.

La sensibilitat del marge d'interessos i del valor patrimonial són mesures que es complementen i permeten una visió global del risc estructural, més centrada en el curt i mitjà termini en el primer cas, i en el mitjà i llarg termini en el segon. Per complementar les mesures de sensibilitat esmentades, s'apliquen mesuraments VaR seguint la metodologia pròpia de l'activitat tesorera.

Segons la normativa vigent, el Grup CaixaBank no consumeix recursos propis pel risc de tipus d'interès estructural assumit, atès el baix perfil de risc del seu balanç. El risc de tipus d'interès de balanç assumit pel Grup CaixaBank és inferior als nivells considerats com a significatius (*outliers*) segons la normativa actual.

A CaixaBank es continua duent a terme un conjunt d'actuacions relatives a la intensificació del seguiment i de la gestió del risc de tipus d'interès de balanç.

9.3. Risc estructural de tipus de canvi

En particular, la gestió del risc de tipus de canvi generat per l'operativa del balanç en divisa és responsabilitat de la Direcció Executiva Financera, que desenvolupa aquesta funció a través de l'activitat de cobertura en els mercats que realitza l'Àrea de Tresoreria. La gestió es fa sota la premissa de minimitzar els riscos de canvi assumits, fet que explica la reduïda o pràcticament nul·la exposició del Grup CaixaBank a aquest risc de mercat.

També com a conseqüència de la gestió activa del risc de canvi per part de l'Àrea de Tresoreria, les petites posicions romanents en moneda estrangera es mantenen majoritàriament davant entitats de crèdit i en divises de primera línia (com poden ser el dòlar, la lliura esterlina o el franc suís), i les metodologies utilitzades per a la quantificació són les mateixes i s'apliquen conjuntament amb els mesuraments de risc propis del conjunt de l'activitat tresorera.

A 31 de desembre de 2016 el Grup CaixaBank mantenia posicions en divisa molt reduïdes i no necessitava requeriments de capital per les posicions d'aquesta naturalesa (perquè estaven per sota del llindar normativament establert).

10. RISC DE LIQUIDITAT

Folgadas mètriques de liquiditat amb una estructura de finançament estable i un còmode perfil de venciments en els propers exercicis

- El risc de liquiditat analitza la capacitat de l'Entitat per atendre les obligacions de pagament adquirides i finançar la seva activitat inversora.
- El Grup CaixaBank gestiona la liquiditat amb l'objectiu de mantenir en tot moment uns nivells que permetin atendre de manera sobrada els compromisos de pagament i que no puguin perjudicar l'activitat inversora per manca de fons prestables, i mantenir-se en tot moment dins el marc d'apetit al risc.
- Durant el 2016, les mètriques de liquiditat s'han mantingut en nivells folgats. A 31 de desembre de 2016 els actius líquids d'alta qualitat se situen en 50.408 milions d'euros; la *Liquidity Coverage Ratio* (LCR) en el 160%, i dobla el mínim requerit del 80% a partir de l'1 de gener de 2017; la ràtio *Net Stable Funding Ratio* (NSFR) se situa per damunt del 100% durant el 2016, encara que la seva exigibilitat no està prevista fins al gener de 2018.
- Aquestes dades reflecteixen, així mateix, una estructura de finançament estable i equilibrada, amb un elevat pes dels dipòsits de la clientela, que són més estables, i una limitada apel·lació a curt termini en el mercat majorista, en línia amb els principis rectors bàsics de l'estratègia de finançament: estabilitat i sostenibilitat.
- Aquesta estratègia es basa en dos eixos clau: (i) estructura de finançament basada principalment en els dipòsits de la clientela, reflectit en una ràtio LTD en el 110,9% a 31/12/2016; (ii) complementada amb finançament en els mercats de capitals.
- L'estructura d'emissions majoristes és, al seu torn, diversificada, amb un còmode perfil de venciments d'importos poc elevats en els propers exercicis.

CONTINGUTS DEL CAPÍTOL

- 10.1. Gestió del risc de liquiditat
- 10.2. Aspectes quantitius

50.408 MM €

Actius líquids d'alta qualitat

160%

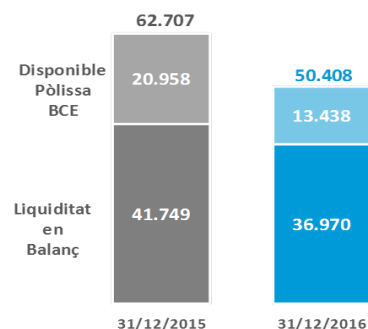
Ràtio LCR

77%

Pes dels passius de la clientela en el finançament total

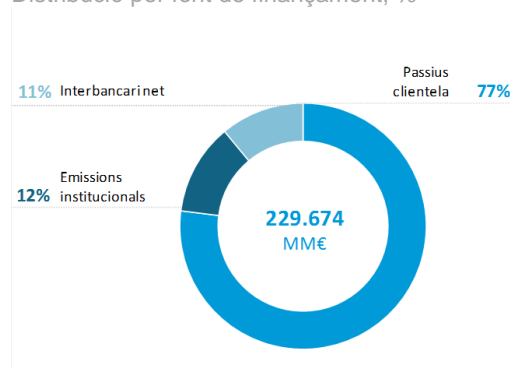
ACTIUS LÍQUIDS D'ALTA QUALITAT

En MM €

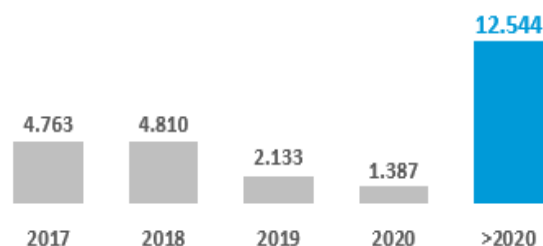
ESTRUCTURA DE FINANÇAMENT

Distribució per font de finançament, %

VENCIMENTS

Distribució d'emissions majoristes per any de venciment, %

10.1. Gestió del risc de liquiditat

Definició i política general

CaixaBank gestiona la liquiditat amb l'objectiu de mantenir en tot moment uns nivells de liquiditat que permetin atendre sobradament els compromisos de pagament puntualment i que no puguin perjudicar l'activitat inversora per manca de fons prestables mantenint-se, en tot moment, dins el marc d'apetit al risc (RAF – *Risk Appetite Framework*).

Amb la formulació i l'actualització del Marc d'Apetit al Risc (RAF) que es presenta als òrgans de govern pertinents, es delimita i es valida que les mètriques de risc de liquiditat definides per a CaixaBank són consistents amb els nivells de tolerància establerts. L'estratègia de risc i apetit al risc de liquiditat i finançament s'articula a través de:

- a) La identificació dels riscos de liquiditat rellevants per a l'Entitat;
- b) La formulació dels principis estratègics que el Grup ha de seguir en la gestió de cadascun d'aquests riscos;
- c) La delimitació de mètriques rellevants per a cadascun d'aquests riscos;
- d) apetit, alerta, tolerància i, si escau, estrès, en el Marc d'Apetit al Risc («RAF- *Risk Appetite Framework*»)
- e) L'establiment de procediments de gestió i control per a cadascun d'aquests riscos, que inclouen mecanismes de *reporting* sistemàtic intern i extern i
- f) La definició d'un marc de *stress testing* i un Pla de Contingència de Liquiditat, que permet garantir la gestió del risc de liquiditat en situacions de crisi moderada i greu.
- g) I un marc dels plans de recuperació, en què es formulen escenaris i mesures per a una situació d'estrès.

L'estratègia de liquiditat es resumeix en:

- a) Estratègia general de liquiditat: manteniment d'uns nivells de liquiditat dins el Marc d'Apetit al Risc que permetin atendre de manera còmoda els compromisos de pagament puntualment i que no puguin perjudicar l'activitat inversora per manca de fons prestables.
- b) Estratègia específica: hi ha establertes estratègies específiques en les matèries següents
 - Gestió del risc de liquiditat intradia

- Gestió del risc de liquiditat a curt termini.
 - Gestió de les fonts de finançament
 - Gestió dels actius líquids
 - Gestió dels actius col·lateralitzats
- c) Estratègia de gestió de liquiditat en condicions de crisi: que té tres objectius principals:
- Detecció primerenca d'una possible situació de crisi de liquiditat
 - Minimització dels efectes negatius en la posició de liquiditat de l'entrada en una situació de crisi
 - Gestió de la liquiditat enfocada a superar una potencial situació de crisi de liquiditat.

Com a indicadors d'apetit al risc s'han establert dos grups d'indicadors, cinc indicadors de nivell 1¹ en els àmbits de liquiditat a curt termini (posició i ràtio LCR -*liquidity coverage ratio*), estructura de finançament a llarg termini (minorista i majorista), cost de finançament majorista i set indicadors de nivell 2² en els àmbits de liquiditat a curt termini (posició), estructura de balanç amb la ràtio NSFR, concentració de venciments majoristes, concentració de contraparts de passiu, liquiditat intradia, actius col·lateralitzats («*asset encumbrance*») i mètrica d'estrès.

Cal destacar que el 2016 s'ha incorporat una mètrica d'estrès per tal d'assegurar la integració dels exercicis d'estrès en la gestió i apetit al risc. Aquesta mètrica d'estrès es basa en un nou model d'estrès que ha estat desenvolupat per complir les millors pràctiques (esborrany document EBA d'estrès) i els nous requeriments (guia final d'EBA sobre ILAAP)

Els elements utilitzats per complir l'objectiu de gestió de liquiditat són:

- ✓ Sistema de gestió de liquiditat centralitzat en què hi ha segregació de funcions per assegurar la gestió òptima i el control i seguiment dels riscos
- ✓ Manteniment d'un nivell eficient de fons líquids per fer front als compromisos adquirits, per al finançament dels plans de negoci i per al compliment de les exigències regulatòries.

¹ Fixats pel Consell d'Administració i reportats periòdicament a aquest òrgan.

² Límits que el Consell d'Administració ha delegat en la Direcció de l'Entitat per fer-ne el seguiment, gestió i control.

- ✓ Gestió activa de la liquiditat amb un seguiment continu dels actius líquids i de l'estructura de balanç.
- ✓ Sostenibilitat i estabilitat com a principis de l'estratègia de fonts de finançament, basada en dos eixos:
 - Estructura de finançament basada principalment en dipòsits de la clientela.
 - El finançament en els mercats de capitals complementa les necessitats de finançament.

Estructura i organització de la funció de gestió del risc

Correspon al Consell d'Administració l'aprovació de la política general de Control i Gestió dels Riscos, així com el seguiment periòdic dels sistemes interns de formació i control. Es configura així el Consell com l'òrgan que determina la política de risc de l'Entitat.

El Consell d'Administració ha assignat a la Comissió de Riscos funcions relacionades amb el seguiment recurrent de la gestió de riscos. El Comitè ALCO és el responsable de la gestió, seguiment i control del risc de liquiditat. Per a això efectua mensualment un seguiment del compliment del Marc d'Apetit al Risc (RAF), del pla de finançament de l'Entitat en un horitzó temporal de llarg termini, de l'evolució de la liquiditat, dels desfasaments previstos en l'estructura de balanç, dels indicadors i alarmes per anticipar una crisi de liquiditat a fi de poder adoptar, tal com preveu el Pla de Contingència de Liquiditat, les mesures correctores. Addicionalment, analitza com quedarien els nivells de liquiditat en cadascun dels escenaris hipotètics de crisi establerts. La Direcció d'ALM (*Asset and Liability Management*) i Finançament, que depèn de la Direcció Executiva Financera de CaixaBank, es responsabilitza de l'anàlisi i gestió del risc de liquiditat i assegura la disponibilitat permanent de recursos líquids en el balanç, és a dir, minimitza el risc de liquiditat estructural propi de l'activitat bancària seguint les premisses establertes en el Comitè ALCO. La Direcció d'Anàlisi i Seguiment de Balanç, que depèn de la Direcció Executiva Financera de CaixaBank, es responsabilitza de l'anàlisi i el seguiment del risc de liquiditat. L'anàlisi es duu a terme tant en situacions de normalitat de les condicions dels mercats com en situacions d'estrès.

A partir d'aquestes anàlisis s'ha elaborat el Pla de Contingència, aprovat pel Consell d'Administració, que té definit un pla d'acció per a cadascun dels escenaris de crisi establertes (sistèmics, específics i combinats) i en què es detallen mesures d'àmbit comercial, institucional i de comunicació per fer front a aquest tipus de situacions i es preveu la possibilitat d'utilitzar una sèrie de reserves en espera o fonts de finançament extraordinàries.

De forma addicional s'ha elaborat un Pla de Recuperació, aprovat pel Consell d'Administració, en què hi ha un pla d'acció per donar resposta a una situació d'estrès més severa que la que dóna lloc a l'activació del Pla de Contingència.

Els actius líquids disponibles estan sota la dependència operativa de la funció de gestió de liquiditat que és responsabilitat de l'àrea d'ALM. Dins d'aquests actius líquids s'inclouen els que aquesta àrea gestiona com a responsable de la gestió de carteres de balanç i els gestionats per «*markets*» en la seva funció de responsable d'inversió en carteres de renda fixa derivades de l'activitat de creació de mercat («*market making*») i negociació («*trading*»).

En cas que es produeixi una situació d'estrès, el coixí d'actius líquids es gestionarà amb l'únic objectiu de minimitzar el risc de liquiditat.

Les unitats d'ALM i Markets depenen jeràrquicament de la Direcció Executiva de Finances.

Gestió del risc. Sistemes de mesurament i d'informació

Per al mesurament, seguiment i control del risc de liquiditat, es fan mesuraments estàtics de posició de liquiditat, dinàmics de projecció d'aquesta i exercicis d'estrès de liquiditat en diferents escenaris. Addicionalment es fan comparacions estàtiques i dinàmiques de l'estructura de finançament i es calculen ràtios regulatòries (LCR, NSFR i *Asset Encumbered*)

Amb freqüència diària es fan càlculs del mesurament estàtic de la liquiditat, en què s'inclouen diverses de les mètriques del Marc d'Apetit al Risc (RAF) de càlcul diari, i mensualment es fan les projeccions de liquiditat, en què s'inclouen les mètriques més rellevants del Marc d'Apetit al Risc i dos models d'exercicis d'estrès (model intern i model basat en LCR). De forma anual es fan exercicis d'estrès de liquiditat

per al Pla de Recuperació (*Recovery Plan*) i el Procés d'Avaluació de Capital (ICAAP).

De forma anual, a cada exercici es fa un exercici d'autoavaluació de liquiditat (ILAAP – *Internal Liquidity Adequacy Assessment Process*) en què es duu a terme una revisió del marc de gestió del risc de liquiditat i de finançament segons el requeriment rebut del supervisor. De forma addicional el Consell d'Administració fa una declaració sobre l'adequació dels coixins de liquiditat als riscos de liquiditat i finançament existents.

Polítiques de cobertura i tècniques de mitigació

El risc de liquiditat es mitiga amb posicions d'actius líquids que es poden utilitzar en moments de contingència o crisi de liquiditat i tenint vies de finançament obertes.

Pel que fa a actius líquids, hi ha definides estratègies de gestió d'actius líquids, en què destaquem l'existència d'una reserva de liquiditat suficient, que inclou la capacitat de descompte en bancs centrals per a la seva utilització en situacions adverses, el seguiment continuat dels actius líquids disponibles restringint-ne la definició als disponibles i monetitzables en qualsevol moment, procés de monetització d'actius líquids mitjançant operació amb pacte de recompra o venda directa permanent oberts. Aquesta estratègia d'actius líquids es

complementa amb unes mètriques del Marc d'Apetit al Risc (RAF) que els quantifiquen.

Pel que fa a vies de finançament obertes, hi ha unes estratègies o polítiques d'accés al mercat que es basen principalment a mantenir una base de finançament estable de dipòsits a la clientela buscant la vinculació dels clients que permeti una estabilitat dels saldos i una gestió activa del finançament majorista que cerqui la diversificació d'instruments, inversors i venciments i que complementa el finançament minorista. També hi ha unes mètriques de Marc d'Apetit al Risc (RAF) que quantifiquen aquestes estratègies.

Aquestes vies de finançament obertes es complementen amb l'inventari de mesures d'obtenció de liquiditat en diferents situacions d'estrès (crisi específica, sistèmica i combinada) definides en el pla de contingència en què es descriuen aspectes referits a la seva execució, límits apel·lació, viabilitat, etc.

10.2. Aspectes quantitius

Composició dels actius líquids i ràtio LCR (*Liquidity Coverage Ratio*)

A continuació es presenta un detall de la composició dels actius líquids del Grup CaixaBank a 31 de desembre de 2016 i 2015 sota els criteris establerts per a la determinació dels actius líquids d'elevada liquiditat per al càlcul de la ràtio LCR (*liquidity coverage ratio*):

Taula RL1. Actius líquids

Imports en milions d'euros

	31.12.15		31.12.16	
	Valor de Mercat	Import ponderat aplicable	Valor de Mercat	Import ponderat aplicable
Actiu Level 1	39.653	39.653	34.232	34.232
Actiu Level 2A	78	66	81	69
Actiu Level 2B	3.779	2.030	4.629	2.670
Total (*)	43.510	41.749	38.942	36.970

(*) Criteris establerts per a l'elaboració de la ràtio LCR (*liquidity coverage ratio*)

La liquiditat bancària materialitzada en actius líquids d'elevada qualitat (denominats *high quality liquid assets – HQLAS*) per al càlcul de l'LCR i afegint-hi el saldo disponible no format pels actius anteriors de la pòlissa de crèdit amb el Banc Central Europeu pujava a 50.408 i 62.707 milions d'euros a desembre de 2016 i 2015, respectivament. L'1 d'octubre de 2015 ha entrat en vigor el compliment de la ràtio LCR, que suposa mantenir un nivell d'actius disponibles d'elevada qualitat per fer front a les necessitats de liquiditat en un horitzó de 30 dies, sota un escenari d'estrès que considera una crisi combinada del sistema financer i de nom. El límit regulatori establert és del 60% a partir de l'1 d'octubre de 2015, 70% a partir de l'1 de gener de 2016, del 80% a partir de l'1 de gener de 2017 i del 100% a partir de l'1 de gener de 2018.

CaixaBank ha inclòs l'indiar per a aquesta mètrica dins el marc d'apetit al risc. Les dades d'aquesta ràtio són:

Taula RL2. Ràtio LCR (coeficient de cobertura de liquiditat)

Imports en milions d'euros

	31.12.15	31.12.16
Actius líquids d'alta qualitat (numerador)	41.749	36.970
Sortides d'efectiu netes totals (denominador)	24.254	23.116
Sortides d'efectiu	28.294	28.323
Entrades d'efectiu	4.040	5.207
Ràtio LCR (coeficient de cobertura de liquiditat) (*)	172%	160%

(*) Segons el Reglament delegat (UE) 2015/61 de la Comissió, de 10 d'octubre de 2014, pel qual es completa el Reglament (UE) núm. 575/2013 del Parlament Europeu i del Consell pel que fa al requisit de cobertura de liquiditat aplicable a les entitats de crèdit.

Ràtio NSFR (*Net Stable Funding Ratio*)

Pel que fa a la ràtio NSFR (*Net Stable Funding Ratio*), el Comitè de Basilea va aprovar-ne la definició a l'octubre de 2014. Al novembre de 2016, la Comissió Europea va remetre propostes de canvi en la Directiva 2013/36/UE (coneguda com CRD IV) i en el Reglament 575/2013 (conegut com CRR) al Parlament Europeu i a la Comissió Europea, en què s'inclou, entre altres aspectes, la regulació sobre la ràtio NSFR. Per tant, avui dia estem pendents de la seva transposició regulatòria.

Amb relació a aquesta ràtio, l'elevat pes dels dipòsits de la clientela en la nostra estructura de finançament, que són més estables i d'una apel·lació limitada al curt termini en els mercats majoristes, fa que mantinguem una estructura de finançament equilibrada, cosa que es reflecteix en nivells de la ràtio NSFR per damunt del 100% durant el 2016, encara que la seva exigibilitat no està prevista fins al gener de 2018.

Actius que garanteixen operacions de finançament (*Asset Encumbrance*)

A continuació es detallen els actius que garanteixen determinades operacions de finançament i els que estan lliures de càrregues o garanties amb valors mitjans anuals de 2016 calculats sobre dades trimestrals.

Taula RL3. Actius que garanteixen operacions de finançament i actius lliures de càrrega

Imports en milions d'euros

	Valors mitjans anuals de 2016 calculats sobre dades trimestrals			
	Valor en llibres actius compromesos	Valor raonable actius compromesos	Valor en llibres actius no compromesos	Valor raonable actius no compromesos
Instrument de capital			3.177	2.619
Valors representatius de deute	8.547	8.493	16.079	15.995
Cartera creditícia	75.027		140.945	
Altres actius	3.278		57.833	
Total	86.853		218.033	

Aquests actius corresponen, principalment, a préstecs que garanteixen les emissions de cèdules hipotecàries, cèdules territorials i bons de titulització, a valors representatius de deute que són lliurats en operacions de cessions temporals d'actius, a bons de titulització posats en garantia d'operacions de préstec de valors i als actius posats en garantia (préstecs o

instrument de deute) per accedir a operacions de finançament del BCE. També s'inclouen com a actius compromesos el saldo d'efectiu lliurat per garantir l'operativa de derivats. La totalitat dels actius col·lateralitzats són a CaixaBank, SA.

Com a complement a la taula anterior referida a actius propis, en la taula següent s'incorpora

informació dels actius rebuts. Aquestes garanties rebudes són principalment per l'operativa d'adquisició temporal d'actius, préstec de valors, efectiu i valors representatius de deute rebuts per garantir l'operativa de derivats i l'autocartera emesa de deute sènior. A continuació es detallen els actius que garanteixen operacions de finançament, i els que estan lliures de càrregues o garanties amb valors mitjans anuals de 2016 calculats sobre dades trimestrals:

Taula RL4. Actius rebuts que garanteixen operacions de finançament i actius lliures de càrrega

Imports en milions d'euros

	Valors mitjans anuals de 2016 calculats sobre dades trimestrals	
	Valor raonable actius compromesos	Valor raonable actius no compromesos
Col-lateral rebut	2.053	21.092
Instruments de capital		
Valors representatius de deute	2.053	17.366
Altres garanties rebudes		3.726
Autocartera emesa (*)		973
Total	2.053	22.064

(*) És l'autocartera emesa diferent de cèdules hipotecàries / territorials o bons titulitzats, és a dir, deute sènior retinguda en la part de valor raonable d'actius no compromesos.

A continuació es mostra una taula amb la ràtio d'actius col-lateralitzats (*Asset Encumbrance*) amb valors mitjans anuals de 2016 calculats sobre dades trimestrals

Taula RL5. Ràtio d'actius col-lateralitzats valors mitjans

Imports en milions d'euros

	Valors mitjans ^(*)
Actius i col-lateral rebut compromesos	88.907
Instruments de capital	
Valors representatius de deute	10.601
Cartera creditícia	75.027
Altres actius	3.278
Total actius + col-lateral rebut	328.032
Instruments de capital	3.177
Valors representatius de deute	44.046
Cartera creditícia	215.972
Altres actius	64.837
Ràtio actius col-lateralitzat	27,10%

(*) Valors mitjans anuals 2016 calculats sobre dades trimestral

A continuació es recull la ràtio d'actius col-lateralitzats («*Asset Encumbrance*») a 31 de desembre de 2016 i 2015:

Taula RL6. Ràtio d'actius col-lateralitzats

Imports en milions d'euros

	31.12.15	31.12.16
Actius i col-lateral rebut compromesos	70.695	99.111
Instruments de capital	0	0
Valors representatius de deute	7.252	17.481
Cartera creditícia	61.047	77.778
Altres actius	2.395	3.852
Total actius + actius rebuts	341.033	324.986
Instruments de capital	3.626	3.238
Valors representatius de deute	44.079	42.052
Cartera creditícia	218.587	218.849
Altres actius	74.740	60.847
Ràtio d'actius col-lateralitzats	20,73%	30,50%

La ràtio ha augmentat 9,77 punts percentuals i ha passat del 20,73% el 31/12/2015 al 30,5% el 31/12/2016. Aquest augment ha estat a causa de l'increment del finançament obtingut del Banc Central Europeu, a través dels diferents instruments de política monetària que tenen com a col-lateral principalment garanties el subjacent de les quals és inversió creditícia que s'ha transformat en fons de titulització i cèdules per descompte al Banc Central Europeu, la col-lateralització de valors rebuts en préstec de valors amb garanties el subjacent de les quals és inversió creditícia que s'ha transformat en fons de titulització i l'augment del finançament en operacions de cessions temporals de valors representatius de deute.

A continuació es recull la relació entre els passius garantits i els actius que els garanteixen

amb valors mitjans anuals de 2016 calculats sobre dades trimestrals:

Taula RL7. Passius garantits valors mitjans

Imports en milions d'euros

	Valors mitjans anuals (*)	
	Passius coberts, passius contingents o títols prestats	Actius, garanties rebudes i autocartera Emesa (**)
Passius financers	74.747	87.448
Derivats	2.943	3.278
Dipòsits	49.888	57.616
Emissions	21.917	26.553
Altres fonts de càrregues	1.440	1.459
Total	76.187	88.907

(*) Valors mitjans de 2016 calculats sobre dades trimestrals.

(**) Excepte cèdules i bons de titulització compromesos.

En la taula anterior es mostren els passius coberts i els actius que els cobreixen. En aquesta taula es poden veure les càrregues derivades a activitats amb derivats, dipòsits (inclou operacions mercat d'operacions amb pacte de recompra i finançament amb bancs centrals) i emissions (bons garantits i bons de titulització).

Com es pot veure a la taula anterior, hi ha un saldo més alt d'actius col·lateralitzats que els passius que els cobreixen. Aquestes sobregaranties són degudes principalment a:

- ✓ Finançament amb emissions de cèdules hipotecàries: on per a cada cèdula hipotecària emesa és necessari mantenir un saldo del 125% en actius que el recolzin.
- ✓ Finançament a Banc Central Europeu utilitzant com a garanties principals cèdules hipotecàries, cèdules territorials i titulitzacions retingudes. En aquest cas la sobregarantia es deu a dos fets, el primer, les retallades de valoració que aplica el Banc Central i les sobregaranties establertes en els diferents tipus d'emissions, 125% per a cèdules hipotecàries i 142% per a cèdules territorials.

11. ALTRES RISCOS

11.1. Risc reputacional

1. Definició i política general

El risc reputacional es refereix a la possibilitat de menyscabament de la capacitat competitiva que es produiria per deteriorament de la confiança a CaixaBank d'algun dels seus grups d'interès, a partir de l'avaluació que aquests grups fan de les actuacions o omissions, efectuades o atribuïdes, de l'Entitat, la seva Alta Direcció o els seus Òrgans de Govern.

2. Estructura i organització de la funció de gestió del risc

Totes les persones i àrees comparteixen la responsabilitat sobre la reputació de CaixaBank i, per tant, participen en la identificació de riscos reputacionals que amenacen l'Entitat.

A més, hi ha una àrea i un òrgan específic, entre les funcions dels quals hi ha la coordinació i seguiment tant de la reputació com dels riscos que poden menyscabar-la:

- ✓ **L'Àrea de Responsabilitat Social Corporativa i Reputació**, integrada en la Direcció Executiva de Comunicació, Relacions Institucionals, Marca i RC, és la responsable del desenvolupament de la Política de Responsabilitat Corporativa de l'entitat, aprovada pel consell d'administració de CaixaBank el setembre de 2015 i que estableix l'estratègia i els principis bàsics d'actuació en aquesta matèria, així com els compromisos de l'entitat amb els principals grups d'interès.
- ✓ El **Comitè de Responsabilitat Corporativa i Reputació**, que està compost per les àrees la gestió de les quals té més impacte en la reputació, té entre els seus encàrrecs analitzar els riscos que poden afectar la reputació de l'entitat i proposar la realització d'accions per gestionar els riscos detectats. El Comitè reporta el seguiment dels riscos de reputació a la Comissió de Riscos del Consell d'Administració via el Comitè Global de Riscos.

3. Gestió del risc. Sistemes de mesurament i d'informació

Per tal d'establir les polítiques de mitigació del risc reputacional cal, en primer lloc, mesurar-lo, tant en relació amb els focus principals de risc com respecte a l'evolució en el temps dels nivells de reputació de l'Entitat.

Una de les principals eines de què es disposa per a la gestió i mitigació dels riscos amb impacte en la reputació de CaixaBank és el Mapa de Riscos Reputacionals.

El Mapa permet:

- ✓ Identificar els riscos que puguin afectar la reputació de l'Entitat, classificar-los.
- ✓ Jerarquitzar-los en criticitat en funció del seu dany en la reputació i el grau de cobertura de polítiques preventives.
- ✓ Identificar indicadors (KPI) que permetin la gestió proactiva per tal d'establir polítiques de gestió, actuacions i comunicació addicionals.

L'obtenció d'aquests indicadors està descentralitzada i és responsabilitat de diferents àrees. L'evolució d'aquests indicadors es presenta periòdicament al Comitè de Responsabilitat Corporativa i Reputació de CaixaBank.

Pel que fa al mesurament de la reputació de CaixaBank, aquesta es fa mitjançant el Quadre de Comandament de Reputació, que incorpora diferents indicadors de reputació sobre l'Entitat (tant interns com externs). S'hi recullen els grups d'interès de CaixaBank i els valors reputacionals clau i se'ls atorga un pes en funció de la seva importància per a l'Entitat. El Quadre permet obtenir semestralment un índex global de reputació, mètrica global de mesurament de la reputació de CaixaBank que possibilita comparar les dades durant el temps i respecte del sector. L'evolució del CMR es presenta periòdicament al Comitè de Responsabilitat Corporativa i Reputació.

A més, CaixaBank disposa de diverses eines i iniciatives per mesurar la reputació davant els seus diferents grups d'interès:

- ✓ **Clients:** Enquestes sobre el nivell de servei ofert (presencial i a través dels canals a distància), comunicacions rebudes pels serveis d'Atenció al Client, mesurament de l'experiència client.

- ✓ **Empleats:** Enquesta de clima, consultes periòdiques, registres de la bústia de suggeriments, enquestes de mesurament de qualitat interna / serveis, altres mecanismes de diàleg intern.
- ✓ **Accionistes:** Oficina de l'accionista, enquestes periòdiques, trobades del Comitè Consultiu d'Accionistes, comunicacions rebudes pel Servei d'Atenció a l'Accionista
- ✓ **Societat:** Informes sobre l'evolució de la reputació entre els mitjans de comunicació escrits i *on-line*, així com a la xarxes socials, presència en fòrums i conferències com a entitat de referència, diàleg amb Associacions de consumidors.

Altres observatoris externs que permeten conèixer la reputació de CaixaBank inclouen:

- ✓ Resultats publicats en diferents monitors i rànquings de reputació efectuats per experts independents, en els àmbits nacional i internacional.
- ✓ Presència en índexs de sostenibilitat o en rànquings d'avaluació de l'activitat de CaixaBank en diferents àmbits (econòmic, govern corporatiu, social, mediambiental, etc.). o
- ✓ Premis i reconeixements (obtinguts en l'exercici de la seva activitat)

4. Polítiques de cobertura i tècniques de mitigació

En el control i minimització del risc reputacional impacta el desenvolupament de polítiques que cobreixen diferents àmbits de l'entitat, com ara, entre d'altres, la Política de Responsabilitat Social Corporativa, el Codi de Conducta i Política Anticorrupció, la Política en matèria de Defensa, l'Estratègia Fiscal, la Política de Nous productes o la Política de Comunicació i Màrqueting. CaixaBank s'ha adherit a més al Pacte Mundial de Nacions Unides, els Principis de l'Equador, *Principles for Responsible Investment* (PRI), *Women's Empowerment Principles*, el Codi de Bones Pràctiques per a la reestructuració de deutes amb garantia hipotecària sobre l'habitatge habitual o el Codi de Bones pràctiques en matèria tributària.

El Mapa de Riscos de reputació, que té en compte aquestes polítiques de cobertura, així com el Quadre de Comandament de Reputació, que avalua la percepció reputacional dels principals grups d'interès (clients, comunitat financera, empleats, societat i mitjans de comunicació, entre d'altres), són les principals

eines de què disposa el Comitè de Responsabilitat Corporativa i Reputació per al mesurament i seguiment del risc reputacional i l'establiment, si escau, de mesures específiques per mitigar-lo.

11.2. Risc actuarial i del negoci assegurador

1. Definició i política general

Els principals riscos derivats de l'activitat del negoci assegurador són gestionats per les entitats asseguradores filials de CaixaBank, principalment VidaCaixa, SAU de Seguros y Reaseguros. Així mateix es fa el seguiment dels principals riscos de la participada SegurCaixa Adeslas, SA de Seguros y Reaseguros.

El marc normatiu de referència per a les entitats asseguradores des de l'1 de gener de 2016 és la Directiva 2009/138/CE, del Parlament i del Consell, de 25 de novembre de 2009, sobre l'accés a l'activitat d'assegurança i de reassegurança i el seu exercici (d'ara endavant, «Solvència II»). Aquesta directiva la complementa la Directiva 2014/51/UE del Parlament Europeu i del Consell de 16 d'abril de 2014 (també coneguda com a Omnibus).

La Directiva es va traslladar a l'ordenament jurídic espanyol a través de la Llei 20/2015, de 14 de juliol, d'ordenació, supervisió i solvència de les entitats asseguradores i reasseguradores (LOSSEAR) i del Reial decret 1060/2015, de 20 de novembre (ROSSEAR).

La Directiva de Solvència II es desplega en el Reglament delegat (UE) 2015/35 de la Comissió, de 10 d'octubre de 2014, pel qual es completa la Directiva de Solvència II, el qual és d'aplicació directa.

L'activitat asseguradora incorpora el risc de subscripció o actuarial.

El risc actuarial es defineix com el risc d'increment del valor dels compromisos contractats per prestacions en contractes d'assegurances amb clients subscrits per l'entitat i per pensions amb empleats arran de la divergència entre les hipòtesis de sinistralitat i despeses de gestió utilitzats en la determinació del preu de l'assegurança (prima) i l'evolució real d'aquestes magnituds. En termes de la Directiva Europea de Solvència II, reflecteix el risc derivat de la

subscripció de contractes d'assegurances de vida i no vida, atesos els sinistres coberts i els processos seguits en l'exercici de l'activitat, podent-se distingir segons la desagregació mostrada a continuació.

- ✓ **Risc de mortalitat:** risc de pèrdua o de modificació adversa del valor dels passius per assegurances, a causa de variacions en el nivell, la tendència o volatilitat de les taxes de mortalitat, sempre que un augment de la taxa de mortalitat generi un augment en el valor dels passius per assegurances.
- ✓ **Risc de longevitat:** risc de pèrdua o de modificació adversa del valor dels passius per assegurances, a causa de variacions en el nivell, la tendència o volatilitat de les taxes de mortalitat, sempre que una davallada de la taxa de mortalitat generi un augment en el valor dels passius per assegurances.
- ✓ **Risc de discapacitat i morbiditat:** risc de pèrdua o de modificació adversa del valor dels passius per assegurances, a causa de variacions en el nivell, la tendència o volatilitat de les taxes de discapacitat, malaltia i morbiditat.
- ✓ **Risc de caiguda:** Risc de modificació adversa del valor dels beneficis (reducció) o pèrdues (increment) futures esperades en virtut de les assegurances subscrites a causa de variacions en el nivell, la tendència o la volatilitat de les taxes de discontinuïtat, cancel·lació, renovació i rescat de les pòlisses
- ✓ **Risc de despeses:** Risc de pèrdua o de modificació adversa del valor de les despeses de gestió previstes en virtut de les assegurances subscrites a causa de variacions en el nivell, la tendència o volatilitat de les despeses d'execució dels contractes d'assegurança o de reassurança
- ✓ **Risc catastròfic:** Risc de pèrdua o de modificació adversa del valor dels compromisos contrets en virtut de les assegurances a causa d'una notable incertesa en les hipòtesis de tarifació i constitució de provisions corresponents a successos extrems o extraordinaris

Per consegüent, en el ram de vida, les principals variables que determinen el risc actuarial i de subscripció són les taxes de mortalitat, supervivència, invalidesa, caiguda i despeses,

mentre que per a la resta de rams la variable essencial és la ràtio de sinistralitat.

La gestió del risc actuarial es guia a través del compliment de la normativa establerta per Solvència II (Unió Europea – EIOPA) i la DGAFP (la Direcció General d'Assegurances i Fons de pensions), a partir de la qual s'estableixen les polítiques, i en el seguiment de l'evolució tècnica dels productes, que depèn fonamentalment de factors actuuarials esmentats anteriorment. Aquesta gestió estable a llarg termini es veu reflectida en les polítiques de gestió del risc actuarial:

Aquestes polítiques s'han actualitzat el 2016, i són les següents:

- ✓ **Subscripció i constitució de reserves:** s'identifiquen per a cada línia de negoci els diferents paràmetres utilitzats per a l'acceptació de riscos, la seva gestió, el seu mesurament, la seva tarifació i finalment per a la valoració i constitució de les reserves de les pòlisses constituïdes sota el procés de subscripció. També s'identifiquen els procediments operatius generals utilitzats per a la subscripció i per a la constitució de reserves.
- ✓ **Reassegurança:** S'identifica el nivell de transferència de risc, considerant el perfil de riscos dels contractes d'assegurança directa, així com la tipologia, idoneïtat i funcionament dels acords de reassurança establerts.

2. Estructura i organització de la funció de gestió del risc

La funció de gestió de riscos és una de les quatre funcions que la normativa de Solvència II estableix com a fonamentals. Amb l'entrada en vigor d'aquesta normativa, el sistema de govern de les companyies asseguradores ha de tenir en compte quatre funcions fonamentals: gestió de riscos, actuarial, compliment i auditoria interna.

La funció de gestió de riscos a VidaCaixa està distribuïda durant l'organització, i recau en les àrees organitzatives responsables tant del mesurament, la gestió i el control de cadascuna de les principals àrees de risc, com de la coordinació i agregació de la informació generada per cadascuna d'elles.

En el pla organitzatiu, les àrees del Grup Assegurador directament implicades en la gestió

del risc actuarial són l'Àrea de Risc i Models de Passiu i la Direcció d'Oferta.

Així mateix, l'Entitat disposa d'un Departament de Control de Riscos, adscrit a l'Àrea Economicofinancera, les responsabilitats del qual són el desenvolupament de la funció de riscos i la funció de control en col·laboració amb la resta d'àrees implicades descrites.

3. Gestió del risc. Sistemes de mesurament i d'informació

Adicionalment al seguiment de l'evolució tècnica dels productes esmentat anteriorment, cal destacar que les provisions tècniques són estimades amb procediments i sistemes específics i que la quantificació de les provisions tècniques, així com l'avaluació de la seva suficiència, es fa de manera individualitzada per cada pòlissa.

Així mateix, de conformitat amb l'establert per Solvència II el Grup Assegurador disposa d'un departament de Funció Actuarial, que s'encarrega de:

- ✓ la coordinació del càlcul de les provisions tècniques.
- ✓ avaluar si els mètodes i les hipòtesis utilitzats en el càlcul de les provisions tècniques són adequats.
- ✓ avaluar si els sistemes de tecnologia de la informació utilitzats en el càlcul de les provisions tècniques estan suficientment preparats per als procediments actuuarials i estadístics.
- ✓ Donar la seva opinió sobre la política de subscripció i de reassurança de l'Entitat.

Com s'ha comentat anteriorment, en data 1 de gener de 2016 va entrar en vigor Solvència II, que incorpora nous requisits en matèria de gestió de riscos, entre altres aspectes innovadors.

El Grup Assegurador ha estat en disposició de complir la nova normativa des del primer dia, partint de procés d'adaptació dut a terme en els últims anys.

Les fites més importants assolides el 2016 amb relació a la gestió del risc han estat:

- ✓ l'elaboració del primer informe d'autoavaluació dels seus riscos propis i de la seva Solvència (ORSA) en fase definitiva, en què analitza i detalla la seva posició de Solvència comparant els seus Fons Propis amb el Capital Requerit projectant-la amb un

horitzó temporal de 3 anys. Aquest informe és aprovat per part del Comitè Global de Riscos i el Consell d'Administració de VidaCaixa i remès a la DGAFP. Així mateix, s'eleva al Comitè Global de Riscos de CaixaBank.

- ✓ actualització per part del Comitè Global de Riscos i el Consell d'Administració de VidaCaixa de les polítiques corporatives requerides per Solvència II. Aquestes polítiques s'han elevat al Comitè Global de Riscos de CaixaBank.
- ✓ aprofundiment en l'aplicació i el *reporting* del compliment d'una sèrie de mètriques incorporades al Marc d'Apetit al Risc (RAF) de VidaCaixa, que limiten el consum de capital pel risc actuarial, de crèdit i de mercat a un percentatge del *Best Estimate* de les provisions.
- ✓ Validació anual i execució d'atribució de pèrdues i guanys detallada del model intern parcial de longevitat i mortalitat.

4. Suport tecnològic

El grup assegurador opera en un entorn en què els processos estan altament mecanitzats i els sistemes estan integrats. Totes les operatives de producció, sigui quin sigui el canal, es registren en els sistemes a través de les diferents aplicacions de contractació, de gestió de prestacions i de càlcul de provisions (com ara TAV per a assegurances individuals i ACO o Avanti per a col·lectives). La gestió i control de les inversions que emparen l'activitat asseguradora de la companyia es fan mitjançant les aplicacions d'inversions (com ara l'aplicació GIF). Totes les aplicacions comptabilitzen de manera automàtica en les aplicacions de suport comptable.

En el marc d'aquests sistemes integrats i automatitzats hi ha una sèrie d'aplicacions que fan tasques de suport de gestió, entre les quals destaquen aplicacions per al tractament de dades i que s'encarreguen de l'elaboració d'informació de *reporting* i gestió de riscos. Així mateix, disposa d'un *datamart* de riscos i Solvència, com a eina de suport per al compliment de tots els requeriments que estableix la Directiva de Solvència II. Aquest *Datamart* aglutina la informació necessària per tal de posteriorment fer els càlculs relatius a Solvència II i elaborar el *reporting* regulat per a la seva remissió al supervisor i al mercat.

5. Informes elaborats i reporting

Com s'ha comentat anteriorment, s'elabora un seguiment de l'evolució tècnica dels productes que permet fer un seguiment i control del risc actuarial del Grup.

La posició i control de riscos del Grup Assegurador és objecte de seguiment periòdic per part del Comitè de Direcció, d'Inversions i Global de Riscos de VidaCaixa i del Comitè Global del Risc i l'ALCO de CaixaBank. En aquest sentit es fan càlculs i anàlisi de suficiència de provisions tècniques, càlculs i anàlisi de suficiència de despeses, anàlisi de productes i anàlisi d'operacions.

Alguns dels informes elaborats en aquest sentit són els següents:

- ✓ Informe de Suficiència de Recàrrecs de Despeses (anual – Comitè Global de Riscos).
- ✓ Informe de Seguiment del Negoci de PIMES (anual – Comitè Global de Riscos).
- ✓ Seguiment del Resultat de Pòlisses de Risc Col·lectiu (trimestral).
- ✓ Informe de Calibratge del Model Intern de Longevitat i Mortalitat (anual – Comitè Global de Riscos).
- ✓ Informe de Seguiment de Sinistralitat i Invalidesa (bianual – Comitè de Direcció).
- ✓ Informe de Risc Actuarial (anual – Comitè Global de Riscos).
- ✓ Informe de la Funció Actuarial (Anual – Comitè Global de Riscos)

Amb relació a l'aplicació de solvència II, durant l'exercici 2016 s'ha presentat el balanç d'obertura de Solvència II i el *reporting* periòdic de les QRT (*Quantitative Reporting Templates*) trimestrals definitives al supervisor d'assegurances (DGAFP).

6. Polítiques de cobertura i tècniques de mitigació

Se sap que les companyies asseguradores assumeixen risc davant els prenedors i mitiguen aquests riscos adquirint assegurament amb reasseguradors. A través de l'ús de la reassegurança, un assegurador pot reduir el risc, estabilitzar la solvència, utilitzar el capital disponible de forma més eficient i ampliar la seva capacitat de subscripció. No obstant això, i independentment de la reassegurança obtinguda, l'assegurador continua sent

contractualment responsable del pagament de tots els sinistres als prenedors.

El grup assegurador documenta, mitjançant el programa de reassegurança, procediments clars per implementar la política de reassegurança establerta, que inclou:

- ✓ L'especificació dels tipus de reassegurança a subscriure, condicions i termes, i exposició agregada per tipus de negoci.
- ✓ L'establiment de límits respecte a l'import i tipus d'assegurança que seran automàticament coberts per la reassegurança, per exemple, contractes obligatoris de reassegurança.
- ✓ L'establiment de criteris per a l'adquisició de cobertura de reassegurança facultativa.

En aquest sentit, el grup assegurador estableix límits en el risc net retingut per línia de negoci, per risc o per esdeveniment (o una combinació dels dos). Aquests límits es justifiquen en una avaluació del perfil de risc i el cost de la reassegurança.

Els sistemes de control intern asseguren que tota la subscripció es duu a terme d'acord amb la política de reassegurança i que la cobertura de reassegurança planificada és la correcta, i també permeten identificar i informar en qualsevol moment si els subscriptors infringeixen els límits autoritzats, incompleixen les instruccions o bé assumeixen riscos que excedeixen la capacitat del capital de l'Entitat i la cobertura de reassegurança.

En resum, el tractament de les prestacions, així com la suficiència de les provisions, són principis bàsics de la gestió asseguradora. Les definicions i seguiment de les polítiques anteriors permeten, si escau, modificar-les amb l'objecte d'adequar els riscos a l'estratègia global del grup assegurador. Així mateix, com ja s'ha esmentat, aquestes polítiques han estat aprovades per part del Comitè Global de Riscos i el Consell d'Administració de VidaCaixa i elevades al Comitè Global de Riscos de CaixaBank.

7. Programa d'actuació futura del Grup Assegurador

El programa d'actuació futura del Grup Assegurador se centra en la continuïtat en el compliment rigorós dels requisits normatius de Solvència II. Per al 2017 destaca el *reporting* de

les primeres QRT anuals (el nou *reporting* a l'efecte de supervisió, estadístic i comptable establert a escala europea).

Finalment, el Grup té previst continuar millorant els sistemes de control intern i gestió de riscos per tal d'estendre la cultura i l'ambient de control a tota l'organització, mantenint la coordinació i l'alineament a escala de grup CaixaBank en tot moment.

12. REMUNERACIONS

L'article 85 de la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit (d'ara endavant, «LOSS») i l'article 93 del Reial decret 84/2015, de 13 de febrer, pel qual es desplega la LOSS estableixen el contingut de la informació sobre la política de remuneracions i pràctiques, en relació amb aquelles categories de personal les activitats professionals de les quals incideixen de manera important en el perfil de risc (Col·lectiu Identificat), a incloure dins l'Informe amb Rellevància Prudencial d'acord amb l'Article 450 del Reglament (UE) núm. 575/2013 del Parlament Europeu i el Consell.

Aquesta informació es recull en aquest capítol del document «Informació amb Rellevància Prudencial».

12.1. Política de remuneració: composició i mandat de la comissió de remuneracions.

Introducció

La informació que segueix a continuació fa referència als professionals de la mateixa entitat CaixaBank i de les entitats que en cada moment formin part del seu grup de consolidació prudencial (d'ara endavant, «Grup CaixaBank») que siguin inclosos en el Col·lectiu Identificat per aplicació de les normes aplicables per a la seva determinació i se circumscriu a l'exercici de 2016.

Funcions de la Comissió de Remuneracions de CaixaBank

La Llei de societats cotitzades (d'ara endavant, «LSC») atribueix a la Comissió de Remuneracions (d'ara endavant, «CR») d'una societat cotitzada, entre altres funcions, la de proposar al Consell d'Administració la política de retribucions dels Consellers i dels directors generals o de qui desenvolupi les seves funcions d'alta direcció sota la dependència directa del Consell, de comissions executives o de Consellers delegats. A més, segons la LOSS, correspon a la CR la supervisió directa de la remuneració dels Alts Directius encarregats de la gestió de riscos i amb funcions de compliment.

Els Estatuts socials i el Reglament del Consell d'Administració de CaixaBank són consistents amb aquests preceptes.

Finalment, les Directrius sobre polítiques de remuneració adequades de l'ABE atribueixen a la CR, entre d'altres, (i) la responsabilitat de preparar les decisions sobre remuneració que hagi de prendre el consell d'administració, (ii) donar suport i assessorament al consell d'administració sobre la definició de la política de remuneració de l'entitat, (iii) donar suport al consell d'administració en el control de les polítiques, pràctiques i processos de remuneració i el compliment de la política de remuneració, (iv) comprovar si la política de remuneració vigent està actualitzada i proposar qualsevol canvi necessari, (v) avaluar els mecanismes adoptats per garantir que el sistema de remuneració tingui degudament en compte tots els tipus de risc, els nivells de liquiditat i de capital, i que la política general de remuneració promogui i sigui coherent amb una gestió de riscos adequada i eficaç, i estigui en línia amb l'estratègia del negoci, els objectius, la cultura i els valors corporatius i els interessos a llarg termini de l'entitat.

Les propostes de la CR, consultades abans amb el President en els casos establerts a la Política de Remuneració, són elevades al Consell d'Administració perquè les consideri i, si escau, aprovi. En cas que les decisions corresponguin a la Junta General d'Accionistes de CaixaBank, d'acord amb les seves competències, el Consell d'Administració aprova la seva inclusió en l'ordre del dia i les propostes dels corresponents acords, acompanyades dels informes preceptius.

Composició de la Comissió de Remuneracions de CaixaBank

D'acord amb el que estableixen l'LSC i la LOSS, els consellers que componen la Comissió de Retribucions a 31 de desembre de 2016 són els següents:

Senyora María Amparo Moraleda Martínez (independent), Presidenta

Senyor Salvador Gabarró Serra (dominical), Vocal

Senyor Alain Minc (independent), Vocal

Durant l'any 2016 la Comissió de Retribucions de CaixaBank s'ha reunit en 8 ocasions, i la remuneració percebuda a favor dels seus membres és de 96.000 euros.

Funcions de les Àrees de Control i del Comitè de Direcció de CaixaBank

Les Directrius ABE i ESMA estableixen la necessitat que les funcions de control (auditoria interna, control i gestió de riscos, i compliment normatiu), altres òrgans corporatius competents (recursos humans, assumptes jurídics, planificació estratègica, pressupost, etc.) i les unitats de negoci aportin la informació necessària pel que fa a la definició, la implementació i la supervisió de les polítiques de remuneració de l'entitat; així mateix, les Directrius ABE encomanen responsabilitats concretes a la funció de recursos humans, gestió de riscos i auditoria interna, que són assumides pels departaments corresponents de CaixaBank.

D'altra banda, el Comitè de Direcció de CaixaBank incorpora, entre d'altres, representants de les àrees de riscos, finances, auditoria interna, control intern i compliment normatiu, recursos humans i secretaria general (assumptes jurídics); i es responsabilitza de garantir l'obtenció i preparació de la informació necessària perquè la CR pugui complir les seves responsabilitats de manera eficient.

El Departament de Recursos Humans i Organització de CaixaBank (d'ara endavant, «RH») és l'encarregat d'impulsar aquestes actuacions en el Comitè de Direcció.

Per tal d'evitar conflictes d'interessos, l'obtenció, preparació i revisió d'informació sobre la remuneració de (i) els membres del Consell d'Administració de CaixaBank, ja sigui en les seves funcions de supervisió o en les seves funcions executives, i (ii) els membres del Comitè de Direcció, són desenvolupades directament per la CR.

L'Àrea de Recursos Humans del Grup CaixaBank, per delegació del Comitè de Direcció, ha comptat amb la col·laboració d'assessors externs (Garrigues Abogados y Asesores Tributarios, i KPMG) per fer diferents estudis i anàlisis destinats a dissenyar i implantar l'adaptació de la política de remuneracions del Grup CaixaBank als requeriments legals existents.

Aprovació de la Política de Remuneració del Col·lectiu Identificat vigent el 2016

El 26 de febrer de 2015 la Comissió de Retribucions va presentar al Consell

d'Administració, per a la seva aprovació, la Política de Remuneració del Col·lectiu Identificat del Grup CaixaBank, acomplint així el requeriment per part de l'Article 29.1d) de la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit.

El 15 de desembre de 2016 el Consell d'Administració va aprovar, a proposta de la Comissió de Retribucions, la nova Política de Remuneració del Col·lectiu Identificat del Grup CaixaBank que entra en vigor l'1 de gener de 2017, a excepció del sistema d'ajust i el criteri de proporcionalitat aplicat a l'ajornament, que ja s'apliquen el 2016.

La política de remuneració dels membres del Consell d'Administració de CaixaBank, incloent-hi els Consellers Executius, en la seva condició de membres del Col·lectiu Identificat, va ser aprovada pel Consell d'Administració el 26 de febrer de 2015 i aprovada per la Junta General ordinària d'accionistes celebrada el dia 23 d'abril de 2015 amb un 99,03% dels vots i és aplicable als exercicis 2015-2018.

El text de la Política de Remuneracions dels Consellers de CaixaBank es troba disponible a la pàgina web de la Societat (www.caixabank.com).

12.2. Descripció del col·lectiu identificat

Durant l'exercici 2016, la determinació dels professionals del Grup CaixaBank, en l'àmbit individual o consolidat, que hagin de formar part del Col·lectiu Identificat es duu a terme seguint el que estableix el Reglament Delegat (UE) núm. 604/2014 de la Comissió, de 4 de març de 2014, pel qual es complementa la CRD IV pel que fa a les normes tècniques de regulació en relació amb els criteris qualitius i quantitius adequats per determinar les categories de personal les activitats professionals de les quals tenen una incidència important en el perfil de risc d'una entitat.

D'acord amb el que estableix aquest Reglament delegat, el procés d'identificació dels membres del Col·lectiu Identificat s'ha de basar en una combinació dels criteris qualitius i quantitius que conté.

Una vegada efectuada aquesta avaluació, i havent estat documentada tal com preveu el Reglament Delegat i la resta de normativa

d'aplicació, els òrgans de govern de CaixaBank van aprovar la llista de les posicions incloses en el Col·lectiu Identificat que per a l'exercici 2016 ha resultat en un total de 134 professionals entre Consellers Executius, Consellers no Executius, membres del Comitè de Direcció i principals directius i empleats clau del Grup CaixaBank.

12.3. Informació qualitativa de la remuneració del Col·lectiu Identificat

1. Aspectes generals

La política de remuneració per al Col·lectiu Identificat s'estructura prenent en consideració el context de conjuntura i resultats, i inclou:

- ✓ Una remuneració fixa basada en el nivell de responsabilitat i la trajectòria professional de l'empleat, que constitueix una part rellevant de la compensació total
- ✓ Una remuneració variable vinculada a la consecució d'objectius prèviament establerts i a una gestió prudent dels riscos
- ✓ Beneficis socials
- ✓ Un pla d'incentius a llarg termini basat en accions per als Consellers Executius, els membres del Comitè de Direcció i la resta de l'equip directiu i empleats clau de la Societat, alguns dels quals estan inclosos en el Col·lectiu Identificat.

Les quanties de remuneració fixa són suficients, i el percentatge que representa la remuneració variable sobre la remuneració fixa anual és, en general, relativament reduït i no pot ser superior al 100 per cent dels components fixos de la remuneració total, llevat d'aprovació en la Junta General d'Accionistes de CaixaBank d'un nivell superior, que no excedeixi el 200 per cent dels components fixos.

La LOSS i les Directrius ABE estableixen que, en la remuneració total, els components fixos i els components variables han d'estar degudament equilibrats, i que el component fix ha de constituir una part suficientment elevada de la remuneració total, de manera que pugui aplicar-se una política plenament flexible pel que fa als components variables de la remuneració, fins al punt de ser possible no pagar aquests components.

Sobre això, les Directrius ABE estableixen que els professionals no han de dependre de la concessió de la remuneració variable, ja que

això incentivaria una excessiva assumpció de riscos a curt termini, quan sense aquesta assumpció de riscos a curt termini els resultats de l'entitat o de les persones no permetrien la concessió de la remuneració variable.

En consistència amb la informació precedent, CaixaBank considera que com més elevada sigui la remuneració variable en relació amb la remuneració fixa, més alt serà l'incentiu per aconseguir els resultats requerits, i més nombrosos poden arribar a ser els riscos associats. D'altra banda, si el component fix és massa baix en relació amb la remuneració variable, és possible que resulti difícil reduir o eliminar la remuneració variable en un exercici financer en què s'hagin obtingut mals resultats.

Així, de manera implícita, la remuneració variable es pot convertir en un potencial incentiu a assumir riscos, per la qual cosa un nivell baix de la remuneració variable constitueix un mètode simple de protecció enfront d'aquests incentius.

D'altra banda, el nivell d'assumpció de riscos ha de tenir igualment en compte la categoria dels professionals inclosos en el Col·lectiu Identificat, aplicant el principi de proporcionalitat interna, pel qual l'equilibri apropiat dels components fix i variable de la remuneració pot variar entre les categories de professionals, depenent de les condicions del mercat i del context específic en el qual opera l'entitat.

2. Remuneració fixa

Com a criteri general s'aplica als professionals del Col·lectiu Identificat el sistema de classificació professional i taules salarials dels convenis col·lectius aplicables i els acords laborals pactats amb la representació legal dels treballadors.

La remuneració fixa que ha de percebre cada persona es determina a partir del càrrec que exerceix, tot aplicant la taula salarial dels convenis esmentats en funció del seu nivell professional, i dels acords laborals en vigor, i reflecteix principalment l'experiència professional i la responsabilitat en l'organització segons la funció desenvolupada.

Les posicions de serveis centrals, serveis territorials i altres posicions no regulades s'emmarquen dins una classificació per nivells de contribució, amb bandes salarials establertes de

manera que permetin la gestió de l'equitat interna. Així mateix, vetllant per la competitivitat externa, aquests imports de les bandes salarials es defineixen en funció del posicionament competitiu de l'Entitat; amb aquest objectiu es duu a terme un seguiment de l'evolució dels salaris de mercat, participant anualment en diverses enquestes salarials.

La remuneració fixa i la seva actualització aplicada a les posicions dels membres del Comitè de Direcció de CaixaBank es basa, principalment, en un enfocament de mercat en funció d'enquestes salarials i estudis específics *ad hoc*. Les enquestes salarials i estudis específics *ad hoc* en què participa CaixaBank estan efectuats per empreses especialitzades de primer nivell, i la mostra és comparable a la del sector financer del mercat on opera CaixaBank, i per a posicions no pròpies del sector financer, a la de les principals empreses de l'IBEX i altres empreses de volum de negoci comparable.

3. Remuneració variable

3.1 Remuneració variable en forma de *Bonus* anual

La remuneració variable ajustada al risc per al Col·lectiu Identificat es basa en el *mix* de remuneració (proporcionalitat entre remuneració fixa i variable, anteriorment descrita) i en el mesurament del rendiment.

El mesurament de rendiment es duu a terme mitjançant ajustos *ex-ante* i *ex-post* de la remuneració variable, com a forma d'aplicació del control del risc.

Per al mesurament del rendiment i en l'avaluació dels resultats individuals s'utilitzen criteris quantitatius (financers) i qualitius (no financers). La combinació adequada de criteris quantitatius i qualitius ha de dependre, també, de les funcions i de les responsabilitats de cada professional. En tots els casos, els criteris quantitatius i qualitius i l'equilibri entre ells, per a cada nivell i categoria, han d'estar especificats i clarament documentats.

A l'efecte de l'ajust *ex ante* de la remuneració variable, tots els membres del Col·lectiu Identificat, a excepció dels membres del Consell d'Administració en la seva mera funció de supervisió o altres posicions que es determinin d'acord amb les seves característiques, que no

tinguin elements de remuneració variables, estaran assignats a una de les categories que es descriuen a continuació; l'assignació s'efectua tenint en compte la naturalesa de les seves funcions i és objecte de comunicació individual a cada interessat.

a) Consellers Executius i membres del Comitè de Direcció de CaixaBank

La remuneració variable aplicable als Consellers Executius i als membres del Comitè de Direcció es determina sobre la base d'un *bonus* objectiu establert per a cadascun d'ells pel Consell d'Administració a proposta de la CR, i un percentatge màxim de consecució del 120 per cent; el nivell de consecució es fixa de conformitat amb els següents paràmetres objecte de mesurament:

- ✓ 50% en funció dels reptes individuals
- ✓ 50% en funció dels reptes corporatius

El 50 per cent corresponent als reptes corporatius el fixa per a cada exercici el Consell d'Administració de CaixaBank a proposta de la CR, i la seva ponderació serà distribuïda entre conceptes objectivables en funció dels principals objectius de l'Entitat. Per a l'exercici 2016 aquests conceptes han estat:

- ✓ ROTE
- ✓ Variació de despeses d'explotació recurrents
- ✓ *Risk Appetite Framework*
- ✓ Qualitat

La proposta de composició i ponderació dels reptes corporatius s'estableix en tot cas de conformitat amb el que preveuen la LOSS i la normativa de desplegament i pot variar entre els Consellers Executius i els membres del Comitè de Direcció.

La part dels reptes individuals (50 per cent) té un grau de consecució mínim per optar al cobrament del 60% i un màxim del 120%, i es distribueix globalment entre reptes vinculats amb l'estratègia de CaixaBank. La valoració final que ha de dur a terme la CR, amb la consulta prèvia amb el President, pot oscil·lar un +/-25 per cent en relació amb la valoració objectiva dels reptes individuals, sempre per sota del límit del 120%, per tal de recollir la valoració qualitativa de la *performance* del Conseller Executiu o el membre del Comitè de Direcció, així com tenir en compte

els reptes excepcionals que puguin sorgir durant l'any i que no s'hagin establert a l'inici.

b) Resta de categories

Per als professionals de la resta de categories incloses en el Col·lectiu Identificat, el sistema de remuneració variable és el que els correspon per les seves funcions, amb un ajust a risc en funció de l'àrea a la qual pertanyen o la posició que exerceixen.

Com a conseqüència d'això, cadascun d'aquests professionals està assignat a un programa de retribució variable o *bonus* específic.

Cada àrea de negoci disposa d'un programa específic de *bonus*, amb un disseny i mètriques específiques, incorporant-hi una sèrie de reptes i condicions que determinen la retribució variable assignada a les persones del Col·lectiu Identificat que la componen. Les principals àrees que disposen d'aquests programes són: Banca Comercial, Banca Privada, Banca d'Empreses, Banca Transaccional, Financera, Banca Internacional i *Corporate & Institutional Banking*.

Per a les àrees de Serveis Centrals i Territorials, el model de retribució variable es denomina «Programa de reptes» i inclou tots aquells professionals del col·lectiu identificat que desenvolupen la seva tasca en àrees de control o suport al negoci. Els reptes establerts en aquestes àrees es fixen mitjançant un acord de cada professional amb el responsable funcional, i són consistents amb els reptes de l'àrea.

El percentatge màxim de consecució oscil·la entre el 100 i el 150 per cent, en funció del Programa de *Bonus* aplicable a cada professional; i el nivell de pagament es determina partint de la consecució dels reptes individuals i corporatius en la proporció determinada pels Programes de *Bonus* corresponents aprovats pel Comitè de Direcció, amb l'opinió prèvia de la funció de Compliment Normatiu per assegurar-ne l'adequació a la Política de remuneracions i evitar els possibles conflictes d'interès.

La ponderació corresponent als reptes corporatius es fixa per a cada exercici i es distribueix entre conceptes objectivables en funció dels principals reptes establerts per a cada àrea. Aquests conceptes podran consistir,

entre altres de possibles, en tots o alguns dels que a continuació s'esmenten a tall d'exemple:

- ✓ ROTE
- ✓ Variació de despeses d'explotació recurrents
- ✓ Marge ordinari de la DT
- ✓ Mora Comptable de la DT
- ✓ Qualitat

La proposta de composició i ponderació dels reptes corporatius s'establirà en tot cas de conformitat amb el que preveuen la LOSS i la normativa de desplegament.

Tal com estableix la LOSS, els reptes dels empleats que exerceixin funcions de control, sobre la base dels quals es determina el seu acompliment per al pagament del *bonus*, s'estableixen partint dels paràmetres de rendiment determinats entre l'empleat i el seu responsable i no estan relacionats amb els resultats de les àrees de negoci que controlen i supervisen.

Indicador d'Ajust a Risc

Els indicadors que s'utilitzen per ajustar al risc *ex-ante* en relació amb la determinació de la remuneració variable establerta en el Programa de Reptes varien entre les diferents categories, d'acord amb el model que es presenta a continuació.

S'utilitzen com a mètriques per a l'ajust a risc els indicadors que formen part del *Risk Appetite Framework* aprovat per a CaixaBank. Segons el col·lectiu, l'àrea de responsabilitat o posició de cada professional s'estableix un conjunt de mètriques d'aplicació per a cada posició que en el seu total determinen el valor de l'Indicador d'Ajust a Risc (d'ara endavant, IAR).

El *Risk Appetite Framework* consisteix en un conjunt de mètriques quantitatives i qualitatives que valoren tots els riscos de CaixaBank a partir de les dimensions següents:

- ✓ Protecció de pèrdues: consisteix principalment en mètriques de solvència i rendibilitat, mètriques de risc de crèdit, de risc de mercat i de risc de tipus d'interès.
- ✓ Liquiditat i Finançament: la conformen exclusivament mètriques vinculades a l'activitat en Mercats.
- ✓ Composició de negoci: integrat per mètriques d'exposició per sectors.
- ✓ Franquícia: inclou mètriques globals comunes.

Les dimensions en el seu conjunt o els indicadors concrets d'una determinada dimensió que constitueixen l'IAR de cada professional han de ser comunicats individualment a l'interessat conjuntament amb la Política de Remuneració.

Malgrat que la valoració dels indicadors quantitatius que conformen el *Risk Appetite Framework* pugui ser un resultat numèric, amb la finalitat de calcular el compliment conjunt amb les mètriques qualitatives, el resultat de cadascuna de les mètriques que componen les 4 dimensions es resumeix en un color: verd, ambre o vermell.

L'IAR resultat del conjunt de mètriques que corresponguin a cada professional ha de tenir un valor entre 0 i l'1 d'acord amb el següent:

- ✓ Partint de la suma de variacions dels indicadors RAF entre el tancament de l'exercici anterior i el tancament de l'exercici de meritació de la retribució variable: el valor de l'indicador oscil·larà dins l'interval de 0,85 i 1 d'acord amb l'escala de compliment següent:

Color inicial	Variació	Color final
	-3%	
	+3%	
	-6%	
	+6%	

- ✓ En el cas que una de les mètriques incloses en l'ajust a risc de cada col·lectiu passi a situació de *Recovery*, el valor de l'indicador IAR serà 0.

L'import que s'ha d'abonar als professionals d'aquesta categoria es calcula aplicant la fórmula següent:

Bonus ajustat a risc = IAR x Bonus objectiu x (% de consecució de «reptes» individuals + % de consecució de «reptes» corporatius) x factor corrector entitat

L'import de *bonus* que pot meritjar cada empleat que pertany al programa específic s'estableix en funció del seu acompliment i dels resultats de negoci i de l'Entitat obtinguts. Aquesta quantia inicial es veu modificada així mateix per un «factor corrector de *bonus*», que estableix cada any la direcció de l'Entitat, tot això de conformitat amb els requeriments establerts en la normativa d'aplicació. Aquest factor corrector intenta recollir principalment els resultats globals de l'Entitat així com altres aspectes de tipus més qualitatiu.

Amb caràcter general, aquest factor corrector és aplicable a tots els empleats de forma homogènia i pot oscil·lar entre un mínim de 0,85 i un màxim d'1,15.

3.2 Supòsits especials de restricció

La remuneració variable seria objecte de reducció si en el moment de l'avaluació del rendiment estigués en vigor una exigència o recomanació de l'autoritat competent a CaixaBank de restringir la seva política de distribució de dividends, o si fos exigít per l'autoritat competent en ús de les facultats que li han estat atribuïdes per la normativa, tot això en virtut d'allò que disposa el RD 84/2015 i la Circular 2/2016.

3.3 Cicle de pagament de la remuneració variable

Professionals afectats per l'ajornament

En aplicació del principi de proporcionalitat que preveu la LOSS, l'ajornament s'aplica únicament quan l'import total de la remuneració variable meritada pels professionals del Col·lectiu Identificat és superior a 50.000 €.

Per a les categories de Directors Generals, Directors Generals Adjunts, Directors Executius i Directors Territorials de CaixaBank inclosos en el Col·lectiu Identificat l'ajornament s'aplica independentment de l'import total de la remuneració variable meritada.

Funcionament de l'ajornament

En la data de pagament que s'hagi previst en el Programa de Reptes que correspongui a cada professional, s'abona el percentatge de la remuneració variable meritada (d'ara endavant, «data de pagament inicial») corresponent a la categoria a la qual pertanyi. El percentatge de la remuneració variable que se subjecta a ajornament és el següent:

- ✓ Consellers Executius: 60%
- ✓ Comitè de Direcció, Directors Executius i Directors Territorials: 50%
- ✓ Resta de membres del Col·lectiu Identificat: 40%

El 50 per cent de l'import a abonar del pagament inicial se satisfà en metàl·lic, i el 50 per cent restant se satisfà en accions de CaixaBank.

Sempre que no es produeixin les situacions previstes en els supòsits de reducció, la part diferida de la remuneració variable en forma de *bonus* s'ha d'abonar en tres pagaments, els imports i les dates dels quals es determinen a continuació:

- ✓ 1/3 12 mesos després de la data del pagament inicial.
- ✓ 1/3 24 mesos després de la data del pagament inicial.
- ✓ 1/3 36 mesos després de la Data del Pagament Inicial.

El 50% de l'import a abonar en cadascuna d'aquestes tres dates es pagarà en metàl·lic. El 50% restant es liquida mitjançant entrega en

accions de CaixaBank una vegada satisfets els impostos (retencions o ingressos a compte) pertinents.

Totes les accions lliurades comportaran un període de restricció d'alienació d'un any des del seu lliurament.

La titularitat tant de les accions com de l'efectiu el lliurament dels quals hagi estat diferit en virtut del que s'ha dit anteriorment és de CaixaBank. L'efectiu diferit merita interessos per al professional, calculats aplicant-hi el tipus d'interès en les mateixes condicions que s'apliquen al compte d'havers d'empleat. Els rendiments de les accions diferides corresponen al professional i inclouen qualsevol forma de remuneració de l'accionista o rèdit de les accions; així, sense caràcter limitador, s'hi inclouen els dividendes bruts distribuïts, les accions alliberades assignades a les accions diferides o, si escau, el producte de l'alienació dels drets d'assignació gratuïta o de subscripció preferent d'accions, entre altres possibles (en aquest últim cas, l'opció presa sempre serà la venda dels drets i el seu lliurament en efectiu).

3.4 Pla d'incentius a Llarg Termini basat en accions 2015-2018

La Junta General d'Accionistes del passat 23 d'abril de 2015 va aprovar la implantació d'un ILP a quatre anys (2015-2018) vinculat al Pla Estratègic, que permetrà percebre, transcorreguts els quatre anys, un nombre d'accions de CaixaBank, sempre que es compleixin determinats objectius estratègics i els requisits previstos per als Consellers Executius, els membres del Comitè de Direcció i la resta de l'equip directiu de CaixaBank i empleats clau de CaixaBank o Societats del Grup CaixaBank que siguin expressament convidats.

Alguns dels beneficiaris d'aquest pla d'incentius a llarg termini formen part del Col·lectiu Identificat de CaixaBank.

Durada i liquidació del Pla:

El període de mesurament del Pla començarà l'1 de gener de 2015 i finalitzarà el 31 de desembre de 2018 (d'ara endavant, el «període de mesurament»).

No obstant això, el Pla es va iniciar formalment amb motiu de la seva aprovació per part de la

Junta General d'Accionistes (d'ara endavant, la «data d'inici»), celebrada el dia 23 d'abril de 2015.

El Pla finalitzarà el 31 de desembre de 2018 (d'ara endavant, la «data de finalització»), sense perjudici de la liquidació efectiva del Pla, que es produirà abans del mes de juny de 2019.

Instrument:

El Pla s'implementa a través de la concessió, a títol gratuït, d'un determinat nombre d'unitats a cada beneficiari, que serviran com a base per determinar, en funció del grau de compliment de determinats objectius, el nombre d'accions de CaixaBank que cal lliurar, si escau, a cada beneficiari del Pla.

Fins al moment que es dugui a terme el lliurament de les accions de l'Entitat, aquest Pla no atribueix als beneficiaris la condició d'accionista de l'Entitat. Per tant, les unitats no suposen en cap cas la concessió de drets econòmics ni polítics sobre accions de l'Entitat ni de qualsevol altre dret vinculat a la condició d'accionista.

Determinació del nombre d'unitats que cal assignar a cada beneficiari

Per determinar les Unitats que cal assignar a cada Beneficiari, es tindrà en compte (i) un import «objectiu» de referència, que es determinarà a partir de la funció professional del Beneficiari, i (ii) el preu mitjà aritmètic arrodonit al tercer decimal dels preus de tancament de l'acció de CaixaBank en les sessions borsàries corresponents al mes de febrer de 2015. Les unitats que cal assignar a cada beneficiari es determinaran d'acord amb la fórmula següent:

$$NU = IT / PMA$$

En què:

NU = Nombre d'Unitats a assignar a cada Beneficiari, arrodonit per defecte a l'enter superior més proper.

IT = Import «objectiu» de referència del Beneficiari en funció de la seva categoria professional.

PMA = Preu mitjà aritmètic arrodonit al tercer decimal dels preus de tancament de l'acció de

CaixaBank en les sessions borsàries corresponents al mes de febrer de 2015.

Determinació del nombre d'accions a lliurar amb motiu de la liquidació del Pla

El nombre total d'accions a lliurar a cada Beneficiari en la data de liquidació es determinarà d'acord amb la fórmula següent:

$$NA = NU \times GCI$$

En què:

NA = Nombre d'accions de l'Entitat a lliurar a cada Beneficiari en la Data de Liquidació del Pla, arrodonides per defecte al sencer superior més proper.

NU = Nombre d'Unitats assignades al Beneficiari.

GCI = Grau de Consecució de l'Incentiu, en funció del grau de compliment dels objectius als quals es vincula el Pla.

Nombre màxim d'accions a lliurar

La Junta General d'accionistes va aprovar que el nombre màxim d'accions a lliurar com a conseqüència del pla al conjunt de beneficiaris sigui de 3.943.275 accions.

Aquest nombre màxim conté el possible nombre d'accions a lliurar, en cas d'aplicació dels coeficients màxims relatius a la consecució dels objectius previstos.

Mètriques

El grau de consecució de l'incentiu dependrà del grau de compliment dels objectius als quals es vincula el Pla.

El nombre concret d'accions de CaixaBank que cal lliurar a cada Beneficiari en la Data de Liquidació, si es donen les condicions establertes per fer-ho, s'establirà en funció (i) de l'evolució del «*Total Shareholder Return*» de l'Entitat (d'ara endavant, TSR) per comparació amb el mateix indicador per a 19 altres bancs de referència (20 bancs en total incloent-hi CaixaBank), (ii) de l'evolució del «*Return on Tangible Equity*» (d'ara endavant, ROTE) i (iii) de l'evolució de la Ràtio d'Eficiència (d'ara

endavant, «RE»), totes elles mètriques de l'Entitat.

a) TSR:

Diferència (expressada com a relació percentual) entre el valor final d'una inversió en accions ordinàries i el valor inicial d'aquesta mateixa inversió, tenint en compte que per al càlcul d'aquest valor final es consideraran els dividendes o altres conceptes similars (com per exemple *script dividends*) percebuts per l'accionista per aquesta inversió durant el període de temps corresponent.

S'establirà un coeficient entre 0 i 1,5 en funció de la posició que CaixaBank ocupi en el rànquing d'una mostra de 20 bancs comparables seleccionats:

- ✓ Si la posició de CaixaBank en el rànquing del TSR està entre la 1a i la 3a posició, el coeficient TSR = 1,5
- ✓ Si la posició de CaixaBank en el rànquing del TSR està entre la 4a i la 6a posició, el coeficient TSR = 1,2
- ✓ Si la posició de CaixaBank en el rànquing del TSR està entre la 7a i la 9a posició, el coeficient TSR = 1
- ✓ Si la posició de CaixaBank en el rànquing del TSR està entre la 10a i 12a posició, el coeficient TSR = 0,5
- ✓ Si la posició de CaixaBank en el rànquing del TSR està entre la 13a i la 20a posició, el coeficient TSR = 0.

Els bancs de referència que s'han tingut en compte, en relació amb el TSR, a l'efecte d'aquest Pla (d'ara endavant, «grup de comparació») són Santander, BNP, BBVA, ING Groep NV-CVA, Intesa Sanpaolo, Deutsche Bank AG-Registered, Unicredit SPA, Credit Agricole SA, Société Générale SA, KBC Groep NV, Natixis, Commerzbank AG, Bank of Ireland, Banco Sabadell SA, Erste Group Bank AG, Banco Popular Español, Mediobanca SPA, Bankinter SA i Bankia SA.

A fi d'evitar moviments atípics en l'indicador, es tindran en compte com a valors de referència, tant en la data immediatament anterior a l'inici del període de mesurament (31 de desembre de 2014) com en la data de finalització del període de mesurament (31 de desembre de 2018), el preu mitjà aritmètic arrodonit al tercer decimal dels preus de tancament de les accions de 31 sessions borsàries. Aquestes 31 sessions

recolliran, a més de la sessió del dia 31 de desembre, les 15 sessions anteriors i les 15 posteriors a la data en qüestió.

b) ROTE:

Taxa de retorn del capital tangible durant el període de mesurament. Aquesta fórmula no inclou els béns intangibles o el fons de comerç com a part del capital de la societat.

Per a l'indicador del ROTE s'establirà un coeficient entre 0 i 1,2 en funció d'una escala d'objectius ROTE prèviament fixats:

- ✓ Si el ROTE és ≥ 12 : Coeficient ROTE = 1,2
- ✓ Si el ROTE és = 12: Coeficient ROTE = 1
- ✓ Si el ROTE és = 10: Coeficient ROTE = 0,8
- ✓ Si el ROTE és < 10: Coeficient ROTE = 0.

El grau de consecució de l'incentiu derivat de l'objectiu ROTE es calcularà, seguint la taula anterior, per interpolació lineal.

Per a l'indicador del ROTE, es calcularà la mitjana d'aquesta mètrica entre el tancament a 31 de desembre de 2017 i el tancament a 31 de desembre de 2018.

c) RE:

Percentatge dels ingressos que consumeixen les despeses. Es calcula com la relació percentual entre els ingressos i les despeses d'explotació ordinàries.

Per a l'indicador RE s'establirà un coeficient entre 0 i 1,2 en funció de l'escala següent:

- ✓ Si el RE 2018 < 43: Coeficient RE = 1,2
- ✓ Si el RE 2018 = 45: Coeficient RE = 1
- ✓ Si el RE 2018 = 47: Coeficient RE = 0,8
- ✓ Si el RE 2018 > 47: Coeficient RE = 0.

El grau de consecució de l'incentiu derivat de l'objectiu RE es calcularà, seguint la taula anterior, per interpolació lineal.

Per a l'indicador RE, s'utilitzarà el valor de l'indicador a 31 de desembre de 2018.

El grau de consecució de l'incentiu es determinarà en funció de la fórmula següent, amb les ponderacions que hi estan incloses:

$$GCI = CTSR \times 34\% + CROTE \times 33\% + CRE \times 33\%$$

On:

GCI = Grau de Consecució de l'Incentiu expressat com a percentatge.

CTSR = Coeficient assolit en relació amb l'objectiu del TSR, segons l'escala establerta per a l'objectiu TSR.

CROTE = Coeficient assolit en relació amb l'objectiu del ROTE, segons l'escala establerta per a l'objectiu del ROTE.

CRE = Coeficient assolit en relació amb l'objectiu de RE, segons l'escala establerta per a l'objectiu del RE.

La mètrica TSR serà calculada a la finalització del Pla per un expert independent de reconegut prestigi, a sol·licitud de l'Entitat. Les mètriques ROTE i RE seran determinades per la mateixa Entitat, i quedaran sotmeses a la corresponent auditoria dels estats financers de l'Entitat.

Requisits per a l'obtenció de les accions

Els requisits perquè el Beneficiari pugui rebre les accions que es deriven del Pla són els següents:

1. S'han de complir els objectius a què es vincula el Pla en els termes i les condicions descrits que es desenvolupen en el Reglament del Pla.
2. El Beneficiari s'ha de quedar a la Societat fins a la data de finalització del Pla, excepte en circumstàncies especials com ara la mort, la incapacitat permanent, la jubilació i altres circumstàncies establertes en el Reglament i que hauran de ser aprovades pel Consell d'Administració de la Societat. En cas de baixa voluntària o acomiadament procedent, el Beneficiari perdrà, per tant, el dret a percebre les accions a l'empara d'aquest Pla.

Les accions es lliuraran en tot cas en la data establerta amb caràcter general per als Beneficiaris del Pla i d'acord amb els requeriments i procediment establerts amb caràcter general per als Beneficiaris del Pla.

En tot cas, el Pla es liquidarà i les accions es lliuraran únicament si resulta sostenible d'acord amb la situació de CaixaBank i si es justifica en funció dels resultats de la Societat.

Les accions que, si escau, resultin de la liquidació d'aquest Pla no es lliuraran en cap cas als Beneficiaris, els quals perdran qualsevol dret a rebre-les, en cas que l'any corresponent a la data de finalització del Pla, CaixaBank presenti resultats negatius, no reparteixi dividends o no superi les proves de resistència bancària exigides per l'Autoritat Bancària Europea, l'any corresponent a la data de finalització o data de liquidació del Pla.

Supòsits de liquidació anticipada o modificació del Pla

El Pla podrà preveure supòsits de liquidació anticipada o de modificació en els supòsits de presa o canvi de control en la Societat o en supòsits que afectin significativament el Pla segons ho determini el Consell d'Administració.

3.5 Supòsits de reducció i recuperació de la remuneració variable (ajust *ex-post* del *bonus* anual i l'ILP).

Supòsits de reducció.

De manera consistent amb la LOSS, les persones incloses en el Col·lectiu Identificat veuran reduït, totalment o parcialment, el dret a percebre els imports de remuneració variable, inclosos els pendents de pagament, ja sigui en efectiu o mitjançant el lliurament d'accions, en qualsevol de les situacions següents:

- ✓ Les errades significatives en la gestió del risc comeses per CaixaBank, o per una unitat de negoci o de control de risc, incloent-hi l'existència d'excepcions en l'informe d'auditoria de l'auditor extern o circumstàncies que minorin els paràmetres financers que hagin de servir de base per al càlcul de la remuneració variable.
- ✓ L'increment experimentat per CaixaBank o per una de les seves unitats de negoci de les seves necessitats de capital, no previstes en el moment de generació de les exposicions.
- ✓ Les sancions regulatòries o condemnes judicials per fets que puguin ser imputables a la unitat o al professional responsable d'aquells.

- ✓ L'incompliment de normatives o codis de conducta interns de l'entitat, incloent-hi especialment:
 - Incompliments normatius que els siguin imputables i que tinguin la qualificació d'infracció greu o molt greu.
 - Incompliment de normatives internes que tinguin la qualificació de greu o molt greu.
 - Incompliment de les exigències d'idoneïtat i correcció que li siguin exigibles.Incompliments normatius que els siguin imputables i que, tant si comporten pèrdues com si no en comporten, puguin posar en risc la solvència d'una línia de negoci i, en general, participació o responsabilitat en conductes que hagin generat pèrdues importants.
- ✓ Les conductes irregulars, ja siguin individuals o col·lectives, tenint especialment en compte els efectes negatius derivats de la comercialització de productes inadequats i les responsabilitats de les persones o òrgans que van prendre aquestes decisions.
- ✓ Acomiadament disciplinari procedent o, en cas de contractes de naturalesa mercantil, per una causa justa a instàncies de l'Entitat (en aquest supòsit la reducció serà total).
- ✓ Quan el seu pagament o consolidació no siguin sostenibles d'acord amb la situació financera de CaixaBank en el seu conjunt, o no es justifiqui sobre la base dels resultats de CaixaBank en el seu conjunt, de la unitat de negoci i de la persona de què es tracti.
- ✓ Qualsevol altres addicionals que puguin estar expressament previstes en els contractes corresponents. Qualsevol altres que estiguin establertes per la legislació que hi sigui aplicable o per les autoritats regulatòries en exercici de les seves potestats de desplegament normatiu, executives o d'interpretació de les normes.

Supòsits de recuperació.

En els casos en què les causes que donen lloc a les situacions anteriorment descrites s'hagin generat en un moment anterior al pagament ja efectuat de qualsevol import de la remuneració variable, de manera que si s'hagués considerat aquesta situació aquest pagament no s'hauria efectuat en tot o en part, el professional afectat haurà de reintegrar a la corresponent entitat del Grup CaixaBank la part de la remuneració variable indegudament percebuda. Aquest

reintegrant s'efectuarà en metàl·lic o en accions, segons que correspongui.

4. Previsió social Aportacions obligatòries en base variable

En compliment del que disposa la Circular 2/2016, per als membres del Comitè de Direcció de CaixaBank, un 15% de les aportacions pactades a plans de previsió social complementària tenen la consideració d'import objectiu (el 85% restant té la consideració de component fix de la remuneració).

Aquest import es determina seguint els mateixos principis i procediments que els establerts per a la remuneració variable en forma de *bonus*, atenent únicament els paràmetres individuals, i serà objecte d'aportació a una Pòlissa de Beneficis Discrecionals de Pensió.

L'aportació tindrà la consideració de remuneració variable diferida a tots els efectes previstos en la Circular 2/2016 i, en conseqüència, la Pòlissa de Beneficis Discrecionals de Pensió inclourà les clàusules necessàries perquè quedi explícitament subjecta als supòsits de reducció previstos per a la remuneració variable en forma de *bonus*. Així mateix, formarà part de la suma total de retribucions variables als efectes de límits o altres que es poguessin establir.

Si un professional abandona l'entitat com a conseqüència de la seva jubilació o prèviament per qualsevol altra causa, els beneficis discrecionals per pensió estaran sotmesos a un període de retenció de cinc anys, a comptar de la data en què el professional deixi de prestar serveis en l'entitat per qualsevol causa.

CaixaBank aplicarà durant el període de retenció els mateixos requisits de clàusules de reducció i de recuperació de la remuneració ja satisfeta descrits anteriorment.

5. Pagaments per finalització anticipada

Quantia i límits de les indemnitzacions per acomiadament

Amb caràcter general i llevat que de la legislació aplicable en resulti un import imperatiu superior, la quantia de les indemnitzacions per acomiadament o cessament dels professionals amb relació laboral d'Alta Direcció del Col·lectiu Identificat no ha de superar una vegada l'import anual de tots els components fixos de la

remuneració, sense perjudici de la compensació per no-competència postcontractual que es pugui establir.

Per als professionals amb relació laboral comuna la quantia de les indemnitzacions per acomiadament o cessament que calgui computar als efectes de la ràtio màxima de remuneració variable no ha de superar els límits legalment establerts.

Pactes de no-competència postcontractual

Excepcionalment es poden establir en els contractes dels membres del Col·lectiu Identificat del Grup CaixaBank pactes de no-competència postcontractual que consistiran en un import que amb caràcter general no podrà excedir la suma dels components fixos de la remuneració que el professional hagués percebut en cas d'haver continuat a l'entitat.

L'import de la compensació serà dividit en quotes periòdiques futures i iguals, pagadores durant tot el període de durada del pacte de no-competència.

L'incompliment del pacte de no-competència postcontractual ha de generar el dret de l'entitat a obtenir del professional una indemnització per un import proporcionat al de la contraprestació satisfeta.

Ajornament i pagament

L'abonament de l'import dels pagaments per rescissió anticipada que hagi de ser considerat remuneració variable serà objecte d'ajornament i

pagament en la forma descrita per a la remuneració variable en forma de *bonus*.

Supòsits de reducció i de recuperació

Els pagaments per resolució anticipada s'han de basar en els resultats obtinguts en el transcurs del temps i no recompensar mals resultats o conductes indegudes. L'import dels pagaments per terminació que d'acord amb la normativa aplicable hagi de ser considerat remuneració variable quedarà subjecte als mateixos supòsits de reducció i recuperació que s'han establert per a la retribució variable.

12.4. Informació quantitativa de la remuneració del Col·lectiu Identificat

Durant l'exercici 2016 les retribucions satisfetes al col·lectiu identificat sobre el qual s'apliquen les disposicions normatives vigents en matèria de remuneracions, en funció dels diversos àmbits d'activitat de l'Entitat, es detallen a continuació.

Per a l'any 2016, s'han inclòs en la informació reportada en la retribució fixa 2016 d'aquest Informe tots els components fixos de la retribució que percep cada membre del Col·lectiu Identificat. Per tant, en aquest concepte s'hi inclou tant la remuneració fixa dinerària com la percebuda en espècie (aportacions a sistemes de previsió social, assegurances d'assistència sanitària, etc.)

Taula REM1. Retribucions satisfetes al col·lectiu identificat (I) (MILERS D'EUROS)
Imports en milers d'euros

Àmbit d'activitat	Descripció del tipus de negoci	Components fixes de la remuneració 2016	Components variables de la remuneració 2016	Total 2016
Banca d'Inversió	Mercat de capitals i Tresoreria, Markets, ALM i Corporate and Institutional Banking	4.288	3.427	7.715
Banca Comercial	Banca de Particulars, Banca Privada i Personal, Banca d'Empreses, i Banca Transaccional	10.894	4.034	14.928
Gestió d'Actius	Gestió d'Actius	-	-	-
Rest a	Consellers Executius i No Executius, membres del Comitè de Direcció i Àrees de Serveis Centrals	25.511	4.634	30.145

Taula REM2. Retribucions satisfetes al col·lectiu identificat (II) (MILERS D'EUROS)
Imports en milers d'euros

Remuneracions Col·lectiu Identificat 2016	Consellers No Executius	Consellers Executius	Directius	Rest a Col·lectiu Identificat	Total Col·lectiu Identificat
Núm. de beneficiaris	19	2	28	85	134
Retribució Fixa 2016	3.251	4.086	17.262	16.094	40.693
Retribució variable 2016 (bonus anual)	-	659	4.175	7.066	11.900
En metàl·lic	-	330	2.087	4.104	6.521
En accions o instruments relacionats	-	329	2.087	2.962	5.379
En altres instruments	-	-	-	-	-
Retribució variable diferida i pendent de pagament ¹	-	658	3.601	3.939	8.198
Atribuïda	-	-	-	-	-
No atribuïda	-	658	3.601	3.939	8.198
En metàl·lic	-	329	1.800	1.969	4.099
En accions o instruments relacionats	-	329	1.800	1.969	4.099
En altres instruments	-	-	-	-	-
Retribucions diferides pagades en l'exercici 2016 ²	-	211	1.419	1.322	2.952
En metàl·lic	-	104	720	650	1.474
En accions o instruments relacionats	-	108	699	671	1.478
En altres instruments	-	-	-	-	-
Import ajust explícit exposat per acompliment aplicat en l'any per a les retribucions meritades en anys previs	-	-	-	-	-
Número de destinataris d'indemnitzacions por acomiadament	-	-	-	-	-
Indemnitzacions per acomiadament	-	-	-	-	-
Període mitjà de permanència	-	-	-	-	-
Import màxim d'aquest tipus de pagaments abonat a una sola persona	-	-	-	-	-
Número de Beneficiaris del ILP 2015-2018	-	2	28	17	47
Bonus Target objectiu prorratejat anualment	-	325	1.405	406	2.136
Número de Beneficiaris d'aportacions a beneficis discrecionals	-	2	10	-	-
Import total de les aportacions a beneficis discrecionals de pensió en l'exercici	-	53	142	-	-

¹S'inclou la retribució variable diferida d'exercicis previs pendent de pagament a 31/12/2016 (1 terç bonus 2014, 2 terços bonus 2015 i la part diferida del bonus 2016)

²S'inclou la retribució variable diferida d'exercicis previs i pagada al febrer 2017 (1 terç bonus 2013, 1 terç bonus 2014 i 1 terç bonus 2015)

Taula REM3. Retribucions satisfetes al col·lectiu identificat (III) (MILERS D'EUROS)

Imports en milers d'euros

Remuneració variable 2016 del Col·lectiu Identificat	Consellers No Executius	Consellers Executius	Directius	Resta Col·lectiu Identificat	Total Col·lectiu Identificat
Núm. de persones incloses	19	2	28	85	134
Retribució variable 2016 (bonus anual)	-	659	4.175	7.066	11.900
Bonus 2016 percebut al 2017	-	264	2.112	4.697	7.073
En metàl·lic	-	132	1.056	2.919	4.107
En accions o instruments relacionats	-	132	1.056	1.777	2.965
En altres instruments	-	-	-	-	-
Bonus 2016 diferit i no atribuït	-	395	2.062	2.370	4.828
En metàl·lic	-	198	1.031	1.185	2.414
En accions o instruments relacionats	-	198	1.031	1.185	2.414
En altres instruments	-	-	-	-	-

Taula REM4. Retribucions satisfetes al col·lectiu identificat (IV)

Nombre de persones que perceben remuneració superior a 1 milió EUR	
de 1 a 1,5 milions d'euros	4
de 1,5 a 2 milions d'euros	2
de 2 a 2,5 milions d'euros	1
de 2,5 a 3 milions d'euros	0
de 3 a 3,5 milions d'euros	1

. Pel que fa a l'exercici 2016:

- ✓ No hi ha hagut pagaments per noves contractacions dins el Col·lectiu Identificat.
- ✓ No s'ha produït cap ajustament derivat dels resultats d'acompliment de la Retribució diferida concedida en l'exercici 2016

Annex I. Informació sobre fons propis transitoris

Imports en milions d'euros

(A) Import a data de la informació; (B) CRR referència a un article; (C) Imports subjectes al tractament anterior al CRR o import residual prescrit pel CRR		(A)	(B)	(C)
Capital de nivell 1 ordinari: Instruments i reserves				
1	Instruments de capital i les corresponents comptes de primera emissió	18.022	26 (1), 27, 28, 29 llista de la ABE 26 (3)	
2	Guany acumulat	4.523	26 (1) (c)	
3	Altres resultats integrals acumulats (i altres reserves, per incloure les pèrdues o guanys no realitzades, d'acord amb les normes comptables aplicables)	127	26 (1)	
5	Participacions minoritàries (import admès en el capital de nivell 1 ordinari consolidat)	9	84, 479, 480	9
5a	Beneficis provisionals verificats de forma independent, nets de tot possible despesa o dividend previsible	511	26 (2)	
6	Capital ordinari de nivell 1 abans dels ajustos reglamentaris	23.191		
Capital de nivell 1 ordinari: ajustos reglamentaris				
7	Ajustos de valor addicional (import negatiu)	(157)	34, 105	
8	Actius intangibles (net de deute tributari) (import negatiu)	(2.416)	36 (1) (b), 37, 472 (4)	
10	Els actius per impostos diferits que depenen de rendiments futurs a exclusió dels que es derivin de diferències temporals (net dels corresponents passius per impostos quan es compleixin les condicions establertes en l'article 38, apartat 3) (import negatiu)	(685)	36 (1) (c), 38, 472 (5)	
11	Les reserves al valor raonable connexes a pèrdues o guanys per cobertura de fluxos d'efectiu	(14)	33 (a)	
12	Els imports negatius que resultin del càlcul de les pèrdues esperades	(255)	36 (1) (d), 40, 159, 472 (6)	
13	Tot increment del patrimoni net que resulti dels actius titulitzats (import negatiu)	(45)	32 (1)	
14	Pèrdues o guanys per passius valorats al valor raonable que es derivin de canvis en la pròpia qualitat creditícia	(53)	33 (b)	
16	Tinences directes i indirectes d'instruments propis de capital de nivell 1 ordinari per part d'una entitat (import negatiu)	(63)	36 (1) (f), 42, 472 (8)	
26	Els ajustos reglamentaris aplicats al capital de nivell 1 ordinari pel que fa als imports subjectes al tractament anterior al RRC	(19)		
26a	Els ajustos reglamentaris relatius a les pèrdues i guanys no realitzades en virtut dels articles 467 i 469	(19)	467 a 468	
27	Deduccions admissibles del capital de nivell 1 addicional que superin el capital de nivell 1 addicional de l'entitat (import negatiu)	(1.696)	36 (1) (j)	
28	Total dels ajustos reglamentaris del capital de nivell 1 ordinari	(5.402)		
29	Capital de nivell 1 ordinari	17.789		
Capital de nivell 1 addicional: Instruments				
36	Capital de nivell 1 addicional abans dels ajustos reglamentaris			
Capital de nivell 1 addicional: ajustos reglamentaris				
41a	Imports residuals deduïts del capital de nivell 1 addicional respecte a la deducció del capital de nivell 1 ordinari en el curs del període transitori, en virtut de l'article 472 del Reglament (UE) 575/2013	(1.696)	472, 472 (3) (a), 472 (4), 472 (6), 472 (8) (a), 472 (9), 472 (10) (a), 472 (11) (a)	
	<i>Dels quals: actius intangibles</i>	(1.610)		
	<i>Dels quals: pèrdua esperada renda variable</i>	(85)		
43	Total dels ajustos reglamentaris del capital de nivell 1 addicional	(1.696)		
44	Capital de nivell 1 addicional	0		
45	Capital de nivell 1 (Capital de nivell 1 = capital de nivell 1 ordinari + cap	17.789		
Capital de nivell 2: Instruments i provisions				
46	Els instruments de capital i les corresponents comptes de primes d'emissió	4.088	62, 63	
51	Capital de nivell 2 abans dels ajustos reglamentaris	4.088		

Imports en milions d'euros

(A) Import a data de la informació; (B) CRR referència a un article; (C) Imports subjectes al tractament anterior al CRR o import residual prescrit pel CRR		(A)	(B)	(C)
Capital de nivell 2: ajustos reglamentaris				
56a	Imports residuals deduïts del capital de nivell 2 respecte a la deducció del capital de nivell 1 ordinari en el curs del període transitori, en virtut de l'article 472 del Reglament (UE) 575/2013		472, 472 (3) (a), 472 (4), (85) 472 (6), 472 (8) (a), 472 (9), 472 (10) (a), 472 (11) (a)	
	<i>Dels quals: pèrdua esperada renda variable</i>		(85)	
57	Total dels ajustos reglamentaris del capital de nivell 2		(85)	
58	Capital de nivell 2		4.003	
59	Capital total (Capital total = capital de nivell 1 + capital de nivell 2)		21.792	
59a	Actius ponderats en funció del risc pel que fa als imports subjectes al tractament anterior al RRC i tractaments transitoris subjectes a eliminació gradual, d'acord amb el que disposa el Reglament (UE) no 575/2013 (és a dir, imports residuals establerts en el RRC)	134.864		
	<i>Dels quals: ... elements no deduïts del capital de nivell 1 ordinari [Reglament (UE) no 575/2013, imports residuals] (elements que han de detallar-se línia per línia, per exemple, els actius per impostos diferits que depenen de rendiments futurs nets dels passius per impostos connexos, les tinences indirectes de capital de nivell 1 ordinari propi, etc.)</i>	2.354	472, 472 (5), 472 (8) (b), 472 (10) (b), 472 (11) (b)	
	<i>Dels quals: ... elements no deduïts d'elements de capital de nivell 1 addicional [Reglament (UE) no 575/2013, imports residuals] (elements que han de detallar-se línia per línia, per exemple, tinences recíproques d'instruments de capital de nivell 2, tinences directes d'inversions no significatives en el capital d'altres ens del sector financer, etc.)</i>	2.487	475, 475 (2) (b), 475 (2) (c), 475 (4) (b)	
60	Total actius ponderats en funció del risc	134.864		
Ràtios i matalassos de capital				
61	Capital de nivell 1 ordinari (en percentatge de l'import de l'exposició al risc)	13,2%	92 (2) (a), 465	
62	Capital de nivell 1 (en percentatge de l'import de l'exposició al risc)	13,2%	92 (2) (a), 465	
63	Capital total (en percentatge de l'import de l'exposició al risc)	16,2%	92 (2) (c)	
64	Requisits de matalàs específic de l'entitat [requisit de capital de nivell 1 ordinari d'acord amb el que disposa l'article 92, apartat 1, lletra a), així com els requisits de matalàs de conservació de capital i de matalàs de capital anti cíclic, més el matalàs per risc sistèmic, més el matalàs per a les entitats d'importància sistèmica (matalàs per a les EISM o les OEIS) expressat en percentatge de l'import de l'exposició al risc]	9,31%	DRC 128, 129, 130	
65	<i>dels quals: requisit relatiu al matalàs de conservació de capital</i>	0,63%		
66	<i>dels quals: requisit relatiu al matalàs de capital anti cíclic</i>	0,00%		
67a	<i>dels quals: matalàs per a les entitats d'importància sistèmica mundial (EISM) o per a altres entitats d'importància sistèmica (OEIS)</i>	0,06%		
Ràtios i matalassos de capital				
72	Tinences directes i indirectes de capital d'ens del sector financer quan l'entitat no mantingui una inversió significativa en aquests ens (import inferior al llindar del 10 % i net de posicions curtes admissibles)	1.378	36 (1) (h), 45, 46, 472 (10), 56 (c), 59, 60, 475 (4), 66 (c), 70, 477 (4)	
73	Tinences directes i indirectes d'instruments de capital de nivell 1 ordinari d'ens del sector financer quan l'entitat mantingui una inversió significativa en aquests ens (import inferior al llindar del 10 % i net de posicions curtes admissibles)	995	36 (1) (i), 45, 48, 470, 472 (11)	
75	Els actius per impostos diferits que es derivin de les diferències temporals (import inferior al llindar del 10 %, net de passius per impostos connexos, sempre que es reuneixin les condicions establertes en l'article 38, apartat 3)	941	36 (1) (c), 38, 48, 470, 472 (5)	
* S'ometen les files sense informació				
1 Capital + Prima d'emissió, nets d'autocartera				
2 Reserves				
3 Ajustos de valoració per diferències de canvi (Grup i Minoritaris)				
5 Resultats i Reserves de Minoritaris				
5a Resultats de l'exercici atribuïts al Grup (auditats), nets de dividends (a compte i previsió de complem. a càrrec de l'exercici)				
8 Fons de comerç i actius intangibles, nets de fons de correcció (60%)				
41a Restat de fons de comerç i actius intangibles, nets de fons de correcció (40%)				
46 Deute subordinat computable (neta d'autocartera, pignoracions i pèrdua de comptabilitat segons venciment)				

Annex II. Principals característiques dels instruments de capital

Imports en milions d'euros

	ES0140609019	AYTS491201	AYTS490629	XS0989061345	ES0240609000	ES0240609018
1 Emissor	CaixaBank	CajaSol	CajaSol	CaixaBank	CaixaBank	CaixaBank
2 Identificador únic	ES0140609019	AYTS491201	AYTS490629	XS0989061345	ES0240609000	ES0240609018
3 Legislació aplicable a l'instrument (tractament normatiu)	Legislació espanyola	Legislació espanyola	Legislació espanyola	d'acord amb la llei anglesa , amb la excepció de les disposicions relatives a la situació dels Bons (y les obligacions extracontractuals que es derivin de o amb la connexió del Bo) la capacitat del emissor, els acords socials pertinents, el sindicat de Bonistes i el comissionat. Regits tots ells per la llei espanyola .	Legislación española: - Llei 24/1999. - Disposició transitòria tercera RD - Llei 2/2011. - Regalmento CE 809/2004 i Directiva 2003/71/CE	Legislación española: - Llei 24/1999. - Disposició transitòria tercera RD - Llei 2/2011. - Regalmento CE 809/2004 i Directiva 2003/71/CE
4 Normes transitòries del RRC	Capital de nivell 1 ordinari	Capital de nivell 2	Capital de nivell 2	Capital de nivell 2	Capital de nivell 2	Capital de nivell 2
5 Normes del RRC posteriors a la transició	Capital de nivell 1 ordinari	Capital de nivell 2	Capital de nivell 2	Capital de nivell 2	Capital de nivell 2	Capital de nivell 2
6 Admissibles a título individual/ (sub)consolidado /individual y (sub)consolidado	Individual i (sub)consolidat	(Sub) consolidat	(Sub) consolidat	(Sub) consolidat	(Sub) consolidat	(Sub) consolidat
7 Tipus d'instrument	Accions ordinàries	Obligacions subordinades	Obligacions subordinades	Obligacions subordinades	Obligacions subordinades	Obligacions subordinades
8 Import reconegut en el capital reglamentari (moneda en milions)	5.981	0	0	0	2.040	1.285
9 Import nominal d'instrument	5.981	0	0	0	2.072	1.302
9a Preu d'emissió	n/p	1	1	1	1	1
9b Preu de reemborsament	n/p	Sense documentació	Sense documentació	1	1	1
10 Classificació comptable	Patrimoni net	Passiu	Passiu	Passiu	Passiu	Passiu
11 Data d'emissió inicial	n/p	21/12/1990	24/06/1994	14/11/2013	09/02/2012	09/02/2012
12 Perpetu o amb venciment establert	Perpètua	Sense documentació	Sense documentació	Venciment determinat	Venciment determinat	Venciment determinat
13 Data de venciment inicial	n/p	Perpetu	24/06/2093	14/11/2023	09/02/2022	09/02/2022
14 Opció de compra de l'emissor subjecta a l'aprovació prèvia de les autoritats de supervisió	No	Sense documentació	Sense documentació	Sí	Sí	Sí
15 Data opcional d'exercici de l'opció de compra, dates d'exercici contingents i import a reemborsar	n/p	Sense documentació	Sense documentació	14/11/2018 i en qualsevol moment per raons fiscals o un event de capital i previ consentiment del Banc d'Espanya. Preu de recompra 100%	En qualsevol moment a partir del 9/2/2017. Preu de compra 100%.	En qualsevol moment a partir del 9/2/2017. Preu de compra 100%.
16 Dates d'exercici posteriors, Si escau	n/p	Sense documentació	Sense documentació	n/p	En qualsevol moment a partir del 9/2/2017	En qualsevol moment a partir del 9/2/2017
17 Dividend o cupó fix o variable	Variable	Sense documentació	Sense documentació	De fixa variable	Fix	Fix
18 Tipus d'interès del cupó i qualsevol índex connex	n/p			5% FINS A 14/11/18. A partir de llavors M/S 5 anys + 395pbs	0	0
19 Existència de limitacions al pagament de dividends	n/p	Sense documentació	Sense documentació	No	No	No
20a Plenament discrecional, parcialment discrecional o obligatori (calendari)	Plenament discrecional	Sense documentació	Sense documentació	Obligatori	Obligatori	Obligatori
20b Plenament discrecional, parcialment discrecional o obligatori (import)	Plenament discrecional	Sense documentació	Sense documentació	Obligatori	Obligatori	Obligatori
21 Existència d'un increment del cupó o altres incentius al reemborsament	n/p	Sense documentació	Sense documentació	No	No	No
22 Acumulatiu o No acumulatiu	No acumulatiu	Sense documentació	Sense documentació	n/p	n/p	n/p
23 Convertible o No convertible	n/p	Sense documentació	Sense documentació	No convertible	No convertible	No convertible
24 Si són convertibles, factor (és) que desencadenen la conversió	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
25 Si són convertibles, totalment o parcialment	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
26 Si són convertibles, tipus de conversió aplicable	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
27 Si són convertibles, conversió obligatòria o opcional	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
28 Si són convertibles, especifiqueu's el tipus d'instrument en què es poden convertir	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
29 Si són convertibles, especifiqueu's l'emissor de l'instrument en què es	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
30 Característiques de la depreciació	n/p	Sense documentació	Sense documentació	No	No	No
31 En cas de depreciació, factor (és) que la desencadenen	n/p	Sense documentació	Sense documentació	n/p	n/p	n/p
32 En cas de depreciació, total o parcial	n/p	Sense documentació	Sense documentació	n/p	n/p	n/p
33 En cas de depreciació, permanent o temporal	n/p	Sense documentació	Sense documentació	n/p	n/p	n/p
34 Si la depreciació és provisional, descripció del mecanisme Posició en la jerarquia de subordinació en la liquidació (especifiqueu's el tipus d'instrument de rang immediatament superior)	n/p	Sense documentació	Sense documentació	n/p	n/p	n/p
35 Característiques No conformis després de la transició	No tenen subordinació	Sense documentació	Sense documentació	Després dels creditors comuns	Després dels creditors comuns	Després dels creditors comuns
36 En cas afirmatiu, especifiqueu-se les característiques No conformis	No	Sense documentació	Sense documentació	No	No	No
37 Fulletó d'emissió	n/p	Sense documentació	Sense documentació	n/p	n/p	n/p
38 Fulletó d'emissió	n/p			http://www.ise.ie/debt_documents/Final%20Terms_e6b238d1-7e4e-4ff7-a6a5-2a1c9c79e11f.PDF	http://www.cnmv.es/Portal/Consultas/Folletos/FolletosEmisionOPV.aspx?isin=ES0240609000	http://www.cnmv.es/Portal/Consultas/Folletos/FolletosEmisionOPV.aspx?isin=ES0240609018

Annex III. Informació sobre ràtio de palanquejament

Imports en milions d'euros

Resum conciliació d'actius comptables i exposicions de la ràtio de palanquejament		
1	Actius consolidats totals dels estats financers publicats	347.927
2	Ajustos per a entitats consolidades a efectes comptables, però fora del perímetre a efectes prudencials	(41.932)
3	Ajustos relatius a actius fiduciaris reconeguts en el balanç conforme el marc comptable aplicable, però exclosos de la mesura d'exposició a efectes de la ràtio d'apalancament d'acord al Article 429(11) del Reglament (UE) N° 575/2013	0
4	Ajustos per instruments financers derivats	(15.382)
5	Ajustos per operacions de finançament amb valors (és a dir, repos i altres préstecs garantits anàlegs)	238
6	Ajustos per partides fora de balanç (és a dir, conversió de les partides fora de balanç a equivalents crediticis)	23.972
7	Altres ajustos	(5.144)
8	Exposició de la ràtio de palanquejament	309.678
Exposicions dins del balanç		
1	Partides dins del balanç (exclosos derivats, préstecs de valors i repos, però inclosos col·laterals)	284.289
2	Imports dels actius deduïts per determinar el capital Tier 1	(5.134)
3	Exposicions totals dins del balanç (exclosos derivats, préstecs de valors i repos)	279.155
Exposicions en derivats		
4	Cost de reposició associat a les operacions amb derivats	4.527
5	Import afegit per PFE (Potential Future Exposure) associat a les operacions amb derivats	2.380
6	Increment per actius de garantia aportats en forma de derivats quan es dedueixin dels actius de balanç conforme el marc comptable operatiu	0
7	(Deduccions d'actius pendents de cobrament per marge de variació en efectiu aportats en operacions amb derivats)	(3.205)
8	(Tram CCP exempt per exposicions a operacions comercials liquidats per el client)	0
9	Import nocional efectiu ajustat dels derivats de crèdit subscrits	0
10	(Compensacions nocionals efectives ajustades i deduccions d'afegits per derivats de crèdit subscrits)	0
11	Exposicions totals en derivats	3.702
Exposicions per operacions de finançament amb valors		
12	Actius bruts SFT (sense reconeixement de compensació), després dels ajustos per transaccions comptables per vendes	2.611
13	(Xifra neta d'imports pendents de pagament en efectiu i imports pendents de cobrament en efectiu relatius a actius SFT bruts)	0
14	Exposicions de risc de crèdit de contrapart per als actius SFT	238
15	Exposicions per operacions amb agents	0
16	Exposicions totals per operacions de finançament amb valors	2.849
Altres exposicions fora de balanç		
17	Exposicions fora de balanç valorada pel seu import nocional brut	79.254
18	(Ajustos per conversió a equivalents crediticis)	(55.282)
19	Altres exposicions fora de balanç	23.972
Capital i exposicions totals		
20	Tier 1	17.789
21	Exposició total de la ràtio de palanquejament	309.678
Ràtio de palanquejament		
22	Ràtio de palanquejament	5,7%
23	Elecció sobre les disposicions transitories per a la definició de la mesura de capital	Mesura transitòria

Imports en milions d'euros

Desglosament d'exposicions dins de balanç (derivats, SFT i exposicions excloses)		
EU-1	Total exposicions de balanç (excloses derivats i operacions de finançament amb valors) dels quals:	284.289
EU-2	Exposicions en el trading book	0
EU-3	Exposicions en el banking book, de les quals:	284.289
EU-4	Bons garantits	0
EU-5	Exposicions tractades com sobiranes	49.934
EU-6	Exposicions davant a governs regionals, bancs multilaterals de desenvolupament, organitzacions internacionals i entitats del sector públic no tractades com sobiranes	2.832
EU-7	Entitats	4.176
EU-8	Exposicions garantides amb béns i immobles	99.026
EU-9	Exposicions minoristes	23.681
EU-10	Empreses	63.433
EU-11	Exposicions en situació de mora	13.095
EU-12	Altres exposicions (per exemple renda variable, titulacions i actius no crediticis)	28.112

Publicación de información sobre aspectos cualitativos

1	Descripció dels processos utilitzats per gestionar el risc d'apalancament excessiu	<p>El rati de palanquejament és una de les mètriques que periòdicament es monitoritzen, tant pels òrgans de gestió com Òrgans de Govern</p> <p>La permuta d'actius amb Criteria, l'ABO, l'entrada en vigor de les modificacions regulatòries derivades de la homogeneïtzació de les discrecionalitats nacionals a partir del octubre de 2016 i el desenvolupament de models intens de crèdit.</p>
2	Descripció dels factors que han tingut impacte en la ràtio d'apalancament durant el període de referència	

Annex IV. Participacions subjectes a límits regulatoris a l'efecte de deducció.

Participació	Denominació social	Descripció de l'activitat	% Participació	
			Directa	Total
	Banco BPI, SA	Banca	45,50	45,50
	Brilliance-Bea Auto Finance	Finançament compravenda de vehicles	0,00	22,50
	Celeris, servicios financieros, SA	Serveis financers	26,99	26,99
	Global Payments CaixaAcq. Cor. SARL	Sistemes de pagament	49,00	49,00
	Inversiones Alaris, SA	Holdig de participacions	33,33	66,67
Significativa (>10%)	Monty & Cogroup, SL	Societat captadora de transferències	20,47	20,47
	Redsys Servicios de Procesamiento, SL	Mitjans de pagament	0,00	18,33
	Servired, Sociedad Española de Medios de Pago	Mitjans de pagament	0,00	22,01
	Sociedad de Procedimientos de Pago, SL	Entitat de pagament	0,00	22,92
	Telefónica Factoring do Brasil, LTDA	Factoring	20,00	20,00
	Telefónica Factoring España, SA	Factoring	20,00	20,00
	Tenedora de Acciones de ITV de Levante, SL	Tinença de participacions	12,00	40,00
	No signifi. (<10%)	Erste Group Bank AG	Banca	9,92

NOTA: A efectes prudencials, no s'inclou Grup VidaCaixa perquè s'aplica la disposició prevista a l'article 49.1 de la CRR ("Compromís danès") per la qual el valor de la inversió, en lloc de deduir-se de fons propis, consumeix capital per APR.

Annex V. Societats amb diferències entre el mètode de consolidació prudencial i comptable.

Tractament		Denominació social	Descripció de l'activitat	% Participació	
Comptes Anuals	Prudencial			Directa	Total
Dependents per integració global	No consolidable per activitat	Aris Rosen, SAU	Serveis	100,00	100,00
		Biodiesel Processing, SL	Investigació, creació, desenvolupament i comercialització de projectes per a la Producció i comercialització de biodièsel i tota mena d'olis	0,00	100,00
		Bodega Sarría, SA	Elaboració i comercialització de vins	0,00	100,00
		Cestainmob, SL	Explotació de béns mobles i immobles	0,00	100,00
		Estugest, SA	Activitats de gestoria i serveis	100,00	100,00
		Grupo Aluminios de precisión, SL	Fosa	100,00	100,00
		Grupo Riberebro integral, SL	Transformació de vegetals	0,00	60,00
		Inversiones corporativas digitales, SL	Holding de participacions	0,00	100,00
		Inversiones Inmobiliarias Teguiše Resort, SL	Serveis	60,00	60,00
		Inversiones vitivinícolas, SL	Elaboració i comercialització de vins	0,00	100,00
		PromoCaixa, SA	Comercialització de productes	99,99	100,00
		Puerto Triana, SA	Promoció immobiliària especialitzada en centres comercials	100,00	100,00
		Sociedad de gestión hotelera de Barcelona (antes Sihabe Inversiones 2013)	Operacions amb béns immobles	0,00	100,00
		VidaCaixa Mediación, Sociedad de Agencia de Seguros Vinculada, SAU	Agència d'assegurances	0,00	100,00
		VidaCaixa, SA de Seguros y Reaseguros Sociedad Unipersonal	Assegurances directes de vida, reassegurances i gestió de fons de pensions	100,00	100,00
Multigrup mètode de la participació	Integració proporcional	Banco europeo de finanzas, SA	Activitats pròpies de la banca a l'engròs o banca d'inversió	39,52	39,52

Per la resta de societats el mètode de consolidació a efectes prudencials coincideix amb l'aplicable als comptes anuals. Veure memòria per conèixer el llistat complet d'empreses del Grup.

Annex VI. Acrònims

Acrònim	Descripció
ALCO	Comitè d'Actius i Passius <i>(Asset & Liability Committee)</i>
AMA	Mètodes avançats de càlcul de requeriments de capital per risc operacional <i>(Advanced Measurement Approach)</i>
APR	Actius Ponderats per Risc <i>(en anglès Risk Weighted Assets, RWA)</i>
BCBS	Comitè de Basilea de Supervisió Bancària <i>(Basel Committee on Banking Supervision)</i>
BCE	Banc Central Europeu <i>(en anglès European Central Bank, ECB)</i>
BdE	Banc d'Espanya
BEICF	Factors de control intern i entorn de negoci <i>(Business Environment and Internal Control Factors)</i>
BIS	Banc Internacional de Pagaments <i>(Bank of International Settlements)</i>
BRRD	Directiva 2014/59/UE que estableix el marc de reestructuració i resolució d'entitats de crèdit <i>(Bank Recovery and Resolution Directive)</i>
CBR	Requeriments de coixí combinat <i>(Combined Buffer Requirement)</i>
CCF	Factor de conversió de crèdit <i>(Credit Conversion Factor)</i>
CDS	Permuta d'incompliment creditici <i>(Credit Default Swap)</i>
CEBS	Comitè de Supervisors Bancaris Europeus <i>(Committee of European Banking Supervisors)</i>
CET1	Capital de nivell 1 ordinari <i>(Common Equity Tier One)</i>
CIRBE	Central d'Informació de Riscos del Banc d'Espanya
CNMV	Comissió Nacional del Mercat de Valors
COREP	Marc de <i>reporting</i> prudencial per a les entitats de l'Àrea Econòmica Europea <i>(COmmon REPorting)</i>
CRD IV	Directiva 2013/36/UE relativa a l'accés a l'activitat de les entitats de crèdit i a la supervisió prudencial de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió. <i>(Capital Requirements Directive)</i>

Acrònim	Descripció
CRM	Mitigadors de risc de crèdit <i>(Credit Risk Mitigators)</i>
CRR	Reglament 575/2013 Parlament UE i del Consell sobre els requisits prudencials de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió <i>(Capital Requirements Regulation)</i>
CVA	Ajust de Valoració del Crèdit <i>(Credit Valuation Adjustment)</i>
EAD	Exposició regulatòria a l'incompliment, després d'aplicació de CCF i CRM <i>(Exposure At Default)</i>
EBA	Autoritat Bancària Europea <i>(European Banking Authority)</i>
ECC	Entitat de Contrapartida Central
EMIR	Reglament (UE) núm. 648/2012 relatiu als derivats extraborsaris, les entitats de contrapartida central i els registres d'operacions <i>(European Market Infrastructure Regulation)</i>
FINREP	Marco de <i>reporting</i> financer per a les entitats de l'Àrea Econòmica Europea <i>(FINancial REPorting)</i>
FSB	Consell d'Estabilitat Financera <i>(Financial Stability Board)</i>
FROB	Fons de Reestructuració Ordenada Bancària
HQLA	Actius líquids d'alta qualitat: d'acord amb el que estableix el reglament delegat de la Comissió Europea de 10 d'octubre de 2014 <i>(High Quality Liquid Assets)</i>
ICAAP	Procés d'autoavaluació d'adequació capital <i>(Internal Capital Adequacy Assessment Process)</i>
ILAAP	Procés d'autoavaluació d'adequació de liquiditat <i>(Internal Liquidity Adequacy Assessment Process)</i>
IRB	Models de qualificació interna <i>(Internal Rating Based)</i>
IRC	Risc incremental d'impagament i migracions <i>(Incremental Risk Charge)</i>
IRP	Informe amb Rellevància Prudencial
ISDA	Associació internacional de swaps i derivats <i>(International Swaps and Derivatives Association)</i>
KPI	Indicadors clau de rendiment <i>(Key Performing Indicators)</i>
KRI	Indicador de riscos Clau <i>(Key Risk Indicators)</i>
LCR	Ràtio de cobertura de liquiditat <i>(Liquidity Coverage Ratio)</i>

Acrònim	Descripció
LGD	Severitat cas d'incompliment <i>(Loss Given Default)</i>
LGD DT	Severitat en un període advers del cicle <i>(Loss Given Default Downturn)</i>
LTD	Relació préstecs/dipòsits <i>(Loan-to-deposits)</i>
LTV	Relació préstec/valor de la garantia <i>(Loan-to-value)</i>
MREL	Requeriments mínims de deutes elegibles <i>(Minimum Requirement of Eligible Liabilities)</i>
MUR	Mecanisme Únic de Resolució
MUS	Mecanisme Únic de Supervisió
NIC	Normes Internacionals de Comptabilitat
NIIF	Normes Internacionals d'Informació Financera
NSFR	Ràtio de Finançament Estable Net <i>(Net Stable Funding Ratio)</i>
ODF	Freqüència d'incompliments observada <i>(Observed Default Frequency)</i>
AEIS	Altra Entitat d'Importància Sistèmica
OPA	Oferta Pública d'Adquisició
ORMF	Marc de Govern i Estructura de Gestió del model de risc operacional <i>(Operational Risk Management Framework)</i>
ORMS	Sistema, processos i dades usats per mesurar el risc operacional <i>(Operational Risk Measurement System)</i>
ORX	Organització per a l'intercanvi d'informació de pèrdues operacionals <i>(Operational Riskdata Exchange)</i>
OTC	Operacions en mercats no organitzats <i>(Over-The-Counter)</i>
PD	Probabilitat d'incompliment <i>(Probability of Default)</i>
PFE	Exposició Potencial Futura <i>(Potential Future Exposure)</i>
PPBB	Punts Bàsics
RAF	Marc d'Apetit al Risc <i>(Risk Appetite Framework)</i>
RAR	Rendibilitat Ajustada al Risc

Acrònim	Descripció
RBA	Aproximació basada en <i>ratings</i> (<i>Rating Based Approach</i>)
RE	Ràtio d'eficiència
ROE	Taxa de retorn sobre el capital (<i>Return On Equity</i>)
ROTE	Taxa de retorn sobre el capital tangible (<i>Return On Tangible Equity</i>)
RRPP	<i>Recursos propis</i>
SCIIF	Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera
SREP	Procés de Revisió i Avaluació Supervisora (<i>Supervisory Review and Evaluation Process</i>)
TIER1 Addicional (AT1)	Capital de nivell 1 addicional (<i>Additional Tier 1 Capital</i>)
TIER2 (T2)	Capital de nivell 2
TLTRO	Operació de préstecs condicionats a llarg termini efectuada pel Banc Central Europeu (<i>Targeted Long-Term Refinancing Operation</i>)
TSR	Rendibilitat total per a l'accionista (<i>Total Shareholder Return</i>)
UPB	Unitat de Prevenció de Blanqueig de Capitals i Finançament del Terrorisme
VaR	Valor en risc (<i>Value-at-Risk</i>)

